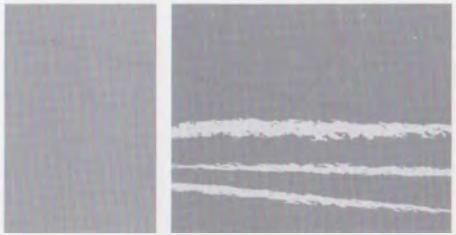
suat

Taşer

bütün şiirleri

Bir Ben Bir Yokuş

ŞİİR

AYRINTI

Suat Taşer

1919 yılında İstanbul'da dünyaya geldi. İlkokulu Avanos'ta, ortaokulu Ankara'da tamamladı. Öğrenimine İstanbul Vefa Lisesi'nde devam ettikten sonra Ankara Devlet Konservatuarı Yüksek Tiyatro Bölümü'nden mezun oldu. Ankara Devlet Tiyatrosu'nda uzun seneler oyunculuk, Ankara Radyosunda spikerlik (1942-47) yaptı. İzmir Devlet Tiyatrosu müdürlüğünde bulundu. Bu görevi sırasında konser, film gösterisi, edebiyat toplantısı, açıkoturum gibi çok odaklı ve çok yönlü etkinliklerle Devlet Tiyatrosu'nu bir kültür ve sanat merkezi hâline getirdi. Dokuz Eylül Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Tiyatro Bölümü'nde öğretim üyeliği yaptı.

Şiirlerini 1938 yılından itibaren önce *Servet-i Fünûn-Uyanış*, sonra *Yaprak*, *Varlık*, *Adımlar*, *Pınar*, *Yığın*, *Kaynak*, *Yeryüzü*, *Yeni Sanat*, *Seçilmiş Hikâyeler*, *Ataç*, *Yeditepe* vd. dergilerde yayımladı. *Yeryüzü* dergisinde yayımlanan "Önce - Sonra" adlı şiiri nedeniyle Türk Ceza Kanunu'nun 142. maddesine aykırı davranmaktan yargılandı ve aklandı.

Nazım Engin, Reşat Taus, Cemal Arı imzalarını da kullanan Taşer, 1940 kuşağı şairleri arasında yer aldı. Toplumcu düşünceleri dile getiren ilk dönem şiirleri sonraları özgül yaşantılardan da esin alan bireysel dünyalara doğru genişledi. Her iki aşamada da barış ve demokrasi ideallerini imgeleyen parlak söylemi, günlük dili ve argoyu kullanmaktan kaçınmayan keskin yergi biçemiyle dikkat çekti.

Walt Whitman'ın ünlü *Leaves of Grass* kitabından bir bölümü *Çayır Yaprakları* (1951) adıyla Türkçeye çeviren Suat Taşer 1950'den itibaren kendi alanında tiyatro oyunları, inceleme ve eleştirileri kaleme aldı ve çok sayıda çeviriye imza attı. *Aşk ve Barış* (1961) ve *Deli Dumrul* (1962) oyunları sahnelendi. Hissedilir bir boşluğu dolduran özgün kitabı *Örneklerle Konuşma Eğitimi*'ni yayınladı (1980).

Stanislavski'den yaptığı *Bir Karakter Yaratmak* çevirisi ile 1982 YAZKO (Yazar ve Çevirmenler Yayın Üretim Kooperatifi) Çeviri Ödülünün sahibi oldu.

Suat Taşer 16 Kasım 1982'de İzmir'de yaşamını yitirdi.

Vefatından sonra 1983 yılından itibaren anısına, Taşer Ailesi ve Dokuz Eylül Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi işbirliğiyle kısa oyun dalında "Suat Taşer Ödülü" düzenlendi.

İzmir'in en önemli kültür sanat mekanları arasında yer alan Karşıyaka Bostanlı'daki açıkhava tiyatrosu 1990 yılından bu yana Suat Taşer Açıkhava Tiyatrosu adıyla hizmet vermektedir.

Suat Taşer'in Yapıtları:

Şiir:
Bir (1942), 1943 (Fethi Giray'la birlikte, 1943), *Hürriyet* (Ömer Faruk Toprak'la birlikte, 1945), *Merhaba* (1952), *Haraç Mezat* (1954), *İkinci Kurtuluş* (1960), *Hayret Bey'in Serüveni* (1968), *Evrende Ellerimiz* (1970), *Alçak Basınç* ve *Son Şiirler* (*Bir Ben Bir Yokuş: Bütün Şiirleri* içinde, 2021)

Oyun:
Aşk ve Barış (1961), *Deli Dumrul* (1962)

İnceleme:

Kendini Tanı (1950), *Üç Duvarlı Dünya* (1951), *Tiyatro Meseleleri* (1953), *Bir Dünya ki* (1956), *Edebiyattan Güzel Sayfalar* (1958), *Konuşma Eğitimi* (1978)

Deneme:
Gönderilmeyen Mektuplar (1969)

Çeviri:
Kendini Tanı (A. E. Mander, 1950), *Çayır Yaprakları* (Walt Whitman, 1951), *Cesur Delikanlı* (William Saroyan, 1952), *Öp Beni* (A.A.Milne, 1952), *Öteye Doğru* (Sutton Vane, 1953), *Bayırdaki Ev* (Erskine Caldwell, 1953), *Shimba, Zenci Hikâye ve Şiirinden Seçmeler* (1957), *Aktörlük Sanatı* (Richard Boleslavsky, 1962), *Komedi Sanatı* (Athene Seyler & Stephen Haggard, 1964), *Genç Oyun Yazarına Mektup* (Clifford Bax, 1964), *Sahneye Koyma Sanatı* (Toby Cole & Helen Krich, 1967), *Bir Aktör Hazırlanıyor* (Stanislavski, 1967), *Bir Karakter Yaratmak* (Stanislavski, 1981), *Piyes Yazma Sanatı* (Lajos Egri, 1982), *Sanat Yaşamım* (Stanislavski, 1992)

Suat Taşer

Bir Ben Bir Yokuş

Bütün Şiirleri

Ayrıntı: *1512*
Şiir Dizisi: 46

Bir Ben Bir Yokuş
Bütün Şiirleri
Suat Taşer

Yayıma Hazırlayan
Levent Turhan Gümüş

Son Okuma
Efraim Nevzat

Uygulama
Kâni Kumanovalı, Esin Tapan Yetiş, Hediye Gümen

© Bu yapıtın yayım hakkı Suat Taşer varislerinin temsilcisi ONK Ajans Fikir ve Sanat Eserleri A.Ş.'den devralınmıştır.

Bu kitabın tüm yayım hakları Ayrıntı Yayınları'na aittir.

Kapak Tasarımı
Petek Yılmaz

Baskı ve Cilt
Ali Laçin - Barış Matbaa-Mücellit
Davutpaşa Cad. Güven San. Sit. C Blok No. 286
Topkapı/Zeytinburnu - İstanbul - Tel. 0212 567 11 00
Sertifika No: 46277

Birinci Basım: *İstanbul, Mayıs 2021*

ISBN 978-605-314-523-3
Sertifika No.: 10704

AYRINTI YAYINLARI
Basım Dağıtım San. ve Tic. A.Ş.
Hocapaşa Mah. Dervişler Sok. Dirikoçlar İş Hanı
No: 1 Kat: 5 Sirkeci – İstanbul
Tel.: (0212) 512 15 00 Faks: (0212) 512 15 11
www.ayrintiyayinlari.com.tr & info@ayrintiyayinlari.com.tr

twitter.com/ayrintiyayinevi facebook.com/ayrintiyayinevi instagram.com/ayrintiyayinlari

Suat Taşer

Bir Ben Bir Yokuş

Bütün Şiirleri

Sunuş
"Bir Ben Bir Yokuş"

Bütün iyi şairler kadar, iyi şiir okurları da bilirler ki, şiirin kendine özgü yaşayan bir gerçekliği vardır. Bunu biliyor olmak yine de bizi soru sormaktan alıkoymaz. Şiir yaşar mı gerçekte? Ele avuca sığar mı? Göze dişe dokunur mu? Yorulur mu bir şiir, çarşı pazar gezer mi? Acıkır mı? Ya iç odalara çekilince, ağırlaşır mı uykusu? "Vaktin ortası"nda nasıl uyanır bir şiir? Bir ses, bir söz, bir hisle mi?

Eğer sorarsanız, bir yanıt mutlaka vardır. Bazen böyle bir öyküde:

Bir sahil kasabasında tatilini geçirmekte olan genç adam yaşlı bir aile dostunu kaybetmiştir. Ölümünün ardından bedeni kadavra olarak bağışlanan bu hanımefendi çok sevilen, sayılan bir kimsedir. Dostlarının onu uğurlamak için buluştuğu akşam yemeğinden dönmekte olan genç adam, kendini deniz kıyısında bulur. Zamanın sanki durduğu o koyu gecede, bir sokak köpeğinden başka etrafta kimseler yoktur. Birden karşı koyamadığı bir çağrıyla suya girer ve büyülenir kalır... Suyun içinde, sanki yeryüzünün bütün sesleri ve görüntüleri kaybolmuştur... O zifiri karanlıkta hiçbir şey duyamamak, hiçbir şey görememek, yaşamla ölüm arasında, ürpertẹn bir yolculuğa dönüşmüştür onun için. Hissettiği şey adeta "yoklukta var olmak" gibi bir şeydir.

Tıp fakültesi son sınıf öğrencisi olan bu genç adam, benliğini sarsan bu deneyimle, ölüm ve yaşam üzerine epey düşünür. Duygusunu paylaşma refleksi onu şiire yöneltir. Oysaki müzikle iç içedir, bestelediği, yorumladığı şarkıları da vardır... Ama "kalemi kuvvetli" olmadığı hâlde, duygusunu anlatacak bir şiir yazmak için çok uğraşır. Ne ki başarılı olamaz. Anlatamamanın huzursuzluğu kıpırdar durur içinde.

Günlerden bir gün annesi onu evde şiir kitapları arasında dolaşırken bulur. Bir zaman önce sahaftan aldığı eski bir kitabı oğluna uzatarak "Onlar popüler şair, bir de buna bak" der. Uzattığı kitap o güne kadar adını hiç duymadığı bir şairin, Suat Taşer'in *Haraç Mezat* kitabıdır. Rastgele sayfalardan birinde "karanlık" sözcüğüne gözü takılınca, bu sözcüğün etkisiyle "Vaktin Ortasında" adlı şiiri okumaya koyulur:

"Karanlığı dinliyorum / bir uçtan bir uca / kan kokuyor gece / bağırsam sırası değil / karanlığı dinliyorum

Gün gördük diyemem / dosta sevgiliye hasret / can tene ten toprağa emanet / güldükse de ele güne karşı / gün gördük diyemem

Karanlığı dinliyorum / tek başıma dimdik / korkunç oluyor karanlıkta sessizlik / dostları kodunsa bul / karanlığı dinliyorum

*Yalanlar ak kâğıt üstünde / ha deyince silinmez ki / dünyamız büyük ama iki defa gelinmez ki / söylenmedi söylenmedi en güzeli şarkıların / yalanlar ak kâğıt üstünde / Karanlığı dinliyorum"**

Bu şiir onu büyüler. Şiir yazmaya çalışırken hissettiği duygular, düşünceler kelimelere dökülmüş hâlde karşısındadır. O gün dört beş saat piyano başından kalkmadan, bu şiiri notalarla yazmaya çalışır. Devamında uzun ama çok keyifli bir uğraş sonunda tamamlar bestesini.

O genç adam Ilgaz Berke Altın'dır. Kendisinden ve hikâyesinden, 2020 yılının Ekim ayında, telif ajansımıza gönderdiği mektup yoluyla haberdar olmuştum. Bestesini dijital platformlara taşımak istiyordu. Şiirle müzikle bu kadar samimi, yalın bir ilişki kuran genç bir insanın mektubu, bizi çok mutlu etmişti. Şöyle diyordu Ilgaz: "Yıllar içinde bestelediğim şiirler var ama hiç bu kadar duygu dolu ve kendimi bulduğum bir şarkı olmamıştı."

"Şiir yaşar mı gerçekte?" sorusunu soraduralım, yaklaşık yetmiş yıl önce yazılmış bir şiir, sayfaların arasından doğrulup genç bir insanın kendini bulduğu bir anlama dönüşürken yeniden soluk alıyor ve yeniden yaşama karışıyor böyle...

---

* Bu kitapta bkz., s. 183.

Suat Taşer'in *Bütün Şiirleri* okuruna ulaşma gerekliliğini, bu öyküde çarpan bir kalple duyuruyor. Bir hayli uzun ve zorlu yolculuğunda yaşama, şiire, anlama dair böyle güzel öyküler toplaya toplaya, birikerek ulaştı çünkü okuyucusuna.

Bu ülkede sanatçı, yazar, şair olmanın bütün zorluklarını yaşamış bir insandı Suat Taşer.

Üniversitede öğretmenimdi.

Ölümünden birkaç yıl sonra hazırladığım, tiyatro yaşamını incelediğim "Suat Taşer / Üç Duvarlı Dünya" adlı çalışmam, Kültür Bakanlığı'nca yayımlanmak istenmişti. Gelişen süreçte dosya 2002 yılında kitap hâlinde basıldı.*

Kitabın basılışının hemen ertesinde ilgili daire başkanlığından bir mektup almıştım. Mektupta Suat Taşer'in ülkemiz için değeri dile getirildikten sonra "Seçilmiş Şiirleri" ile "Tiyatro Yazıları"nın da yayına hazırlanmasının önemi belirtiliyor; çalışmayı kitap hâlinde yayımlamaktan duyacakları memnuniyeti özellikle dile getiriyorlardı. Eşi Huriye Taşer'le birlikte çok sevinmiştik bu habere.

Hemen kolları sıvamıştım ve Suat Taşer'in sekiz şiir kitabı ve bir şiir dosyasından yola çıkarak "Seçilmiş Şiirleri"ni hazırlamak, şiir eleştirmeni Mehmet H. Doğan'ın da teşvikiyle, sancılı bir çalışmanın ardından bana nasip olmuştu. Çalışmayı tamamlayıp ilgili daireye gönderdikten sonra heyecanla beklemeye koyulmuştuk.

Ancak beklediğimiz haber bir türlü gelmedi. 2003 yılındaydık. Türkiye'nin artık bambaşka bir sürece evrilmeye başladığı bir zaman dilimiydi bu... Sonunda bir sabah kapım çalınmış ve kargoyla gönderilen kocaman bir zarfı açmak zorunda kalmıştım. "Seçilmiş Şiirleri" dosyası tuhaf bir mektup eşliğinde geri gelmişti. Bakanlığın yayın politikasının değiştiği anlatılıyor, çalışmanın yayınlanmayacağı ve bu yüzden "güncelliğini yitirmemesi için, hazırlayana iade edildiği" yazıyordu mektupta. Yeni bir döneme girilmişti. Anlaşılan, yeni bakanlığın yeni yayın politikasında, ölümünden yirmi yıl geçmiş olsa bile şair Suat Taşer'e yer yoktu. Şairin temsil ettiği ilerici demokratik değerlerin bu yeni dönemde kendine yer bulamayacağı belli oluyordu.

Oysa şair daha 1950 yılında yazdığı bir yazıda şöyle demişti:

* Müjde Bilir, *Suat Taşer / Üç Duvarlı Dünya*, Kültür Bakanlığı Yayınları, 2002.

"(...) Sokrates'i baldıran zehiri içmeye zorlayan bu zihniyettir; İsa'yı çarmıha çivileyen bu zihniyettir; Galileo'yu ateşe atan bu zihniyettir; aklın, idrakın ve vicdanın kurtuluşundan bahseden kitapları meydanlarda cayır cayır yakan; kölelik zincirlerini parçalayacak yerde hürriyet heykellerini parçalayan bu zihniyettir. Fazilet, namus, kanun, eşitlik, hürriyet gibi mefhumlar bu zihniyetin hiçbir zaman işine gelmemiştir."*

Ne yazık ki daha sonraki yıllarda da şiir kitaplarının "bütün şiirler" ya da "seçilmiş şiirler" olarak yeniden basılabilmesi için yaptığımız bir dizi girişim sonuçsuz kaldı. Türkiye'nin ekonomik çalkantıları nedeniyle yayın sektörünün yaşadığı zorlukların da bunda payı büyüktü.

2009 yılına geldiğimizde, İş Bankası Kültür Yayınları editörlerinden Ruken Kızıler telefonla ulaşmıştı bana. "Kayıp Şairler Kuşağı" adıyla bir şiir dizisi hazırlamayı düşündüklerini söyleyerek, Suat Taşer'in *Evrende Ellerimiz* adlı şiir kitabı için yardım rica ediyordu. Tam kırk yıl sonra, son şiir kitabının yeniden yayınlanacak olmasına elbette sevinmiştim. Sevinmiştim ama şiir dizisine verdikleri başlığa da takılmıştım doğrusu. "Kayıp" sözcüğü bana fena hâlde dokunmuştu. Kitap yayınlandığında ise "Kayıp Şairler" üst başlığının grafik düzenlemeyle üzerinin çizildiğini gördüm... "Kaybolmadılar, buradalar" anlamında... İçime birazcık su serpilmişti...

Evet, günümüz okuru ardında sekiz şiir kitabı ve yayına hazır bir şiir dosyası ve başka şiirler bırakan "şair Suat Taşer"i çok fazla tanımıyor belki ama hiçbir zaman kayıp bir isim olmadı Suat Taşer.

Bir tiyatro adamı olarak ürettiği tiyatro kitaplarıyla, ölümünün ardından otuz dokuz yıl geçmiş olmasına rağmen bugün hâlâ bizimle. Özgün ve çeviri kitaplarının özellikle geçtiğimiz yirmi yıl içinde art arda yeni basımlarının yapılıyor olması da bunu doğruluyor...

Sanat yaşamına şiirle başlamıştı Suat Taşer.

İlk şiirlerinin 1938 yılında *Servet-i Fünun Uyanış* dergisinde yayınlandığını biliyoruz. Yine aynı dergide çıkan "Sılacı" adlı

* *Suat Taşer*, "Sanattan Korkanlar", *Ağaç Dergisi*, Sayı: 5, İzmir Anadolu Matbaası, Temmuz 1950, s. 2.]

ikinci ya da üçüncü şiiri, *Yücel* dergisinde "Ayın En Güzel Şiiri" olarak dizelerinden örneklerle değerlendiriliyor. Daha sonra *Varlık, Yürüyüş, Adımlar, Yığın, Yaprak, Yeditepe, Dost, Seçilmiş Hikâyeler, Fikirler, Kaynak* dergilerinde de şiir yayınlamayı sürdürüyor.

Tiyatroya ilişkin yoğun çalışmalarının yanı sıra yayınladığı sekiz şiir kitabı 1942 ile 1970 yılları arasında yazdığı şiirlerden oluşuyor:

Bir (1942), 1943 (Fethi Giray'la, 1943), *Hürriyet* (Ömer Faruk Toprak'la, 1945), *Merhaba* (1952), *Haraç Mezat* (1954), *İkinci Kurtuluş* (1960), *Hayret Bey'in Serüveni* (1968), *Evrende Ellerimiz* (1970).

1970 yılından, vefat ettiği 1982 yılına değin yazmayı sürdüren şair, bu dönem şiirlerini topladığı dosyaya *Alçak Basınç* adını veriyor. Sağlığında yayına hazırladığı bu dosyanın, bir bütün olarak ilk kez elinizdeki kitap aracılığıyla okuyucuyla buluştuğunu görmek, bugün benim için ayrı ve özel bir sevinç kaynağı.

Suat Taşer / Üç Duvarlı Dünya kitabıma çalışırken, Suat Taşer'in yokluk içinde geçen çocukluk yıllarına, eğitim alma mücadelesine, bir tiyatro sanatçısı ve şair olarak üretme mücadelesine de tanık olmuştum.

Genç bir insanın kendini gerçekleştirirken karşılaştığı zorlukları, engelleri görünce etkilenmemek olanaksızdı.

Küçücük bir çocukken orta öğrenimi için getirildiği Ankara'da, farklı ve kocaman yaşam içinde, parmaklarını sayarak, yanık yürekli şiirler yazma sevdasındadır Taşer. Cepleri, defterleri kısa sürede şiirle dolar. Bu duygularını paylaştığı okul arkadaşı Mehmet Kemal'le birlikte ortaokulun son sınıflarına doğru *Zerre* adında bir dergi yayınlamaya başlarlar. Lastik harfleri yan yana dizerek bastıkları, teksir makinesinde çoğalttıkları bir dergidir bu. Ne var ki bu uğraşa okul yönetiminden izin almadan girmişlerdir. Okul müdürünün karşısına çıkmak zorunda kalınca, çocuk sevinçleri korkulara dönüşür. Mehmet Kemal, okul yönetiminin kendilerinin kötü niyeti olmadığını anladığını ve çocukluklarına vererek onları ciddiye almadığını belirtir. "Eğer ciddiye alsalar, kim bilir tek parti yönetimi bizi kaç yıl yatırırdı, gizli bir dergi çıkardığımız için" diyerek, yaşadıkları gizli sevinci yansıtır. Ancak

Zerre okul yönetiminin elinde yine de kül olur savrulur.* Ortaokul sonrasında da o dönemin Musiki Muallim Mektebi'nde Atatürk buyruğu ile bir tiyatro bölümünün açıldığı ve ortaokul mezunlarını alacağı haberi yayılır. Taşer, içinde büyüyen sanat sevgisiyle kararını verir. Tiyatro okuyacaktır. Gerekli işlemleri ve hazırlıkları tamamlayarak, sınava giriş numarasını almıştır. Ne var ki çocuk yaşta yaşamının ikinci engellemesiyle karşılaşır. O günleri şöyle anlatır:

"... Tiyatro sözcüğünde gizli olan anlamlarla gerçeklerden habersiz, kızlı erkekli öteki heveslilerle birlikte sınav kapısı önünde tir tir titreyerek, soğuk soğuk terleyerek sıramı bekliyordum. Üç dört kişiden sonra sıra bana gelecek. Derken o anda bir aile dostumuz belirdi yanı başımda ve "Ne yapıyorsun burada?" diye sordu. "Aktörlük sınavına gireceğim" dedim. Rengi birden değişti. "Sizin ailede köçek var mı?" dedi. "Yok", dedim. "Yürü öyleyse!" dedi, tuttuğu gibi kolumdan beni sınav kapısından uzaklaştırdı."**

Bu tuhaf uzaklaştırmanın sanatçının yaşamından dört yıl aldığını biliyoruz. Konservatuvardaki oyunculuk eğitimine ancak dört yıl sonra, 1940 yılında başlayabilecektir.

Tiyatronun ikiz kardeşi olarak gördüğü şiirden, bir "aktör" olarak bütün meslek hayatı boyunca vazgeçmeyecektir. Alkışlar sustuğunda şiirin vefalı kucağına sığınır hep.

Yazdığı şiirler nedeniyle yargılanır, yadırganır. İkinci dünya savaşını, Nazizmin ve nasyonal sosyalizmin kıyımlarını şiirlerinde işlemesi komünizm olarak yorumlanarak eleştirilir.

1940-1945 yıllarında tek parti döneminin yoğun baskı uygulamaları, İkinci Dünya Savaşı yıllarında şiirde adını duyurmuş şairler arasında büyük tepkilere neden olmuştur.

Hasan İzzettin Dinamo, Rıfat Ilgaz, Cahit Irgat, Niyazi Akıncıoğlu, A. Kadir, Fethi Giray, Suat Taşer, Mehmet Kemal ve Ö. Faruk, adı öne çıkanlar arasındadır. Sosyalist dünya görüşünün etkisiyle şiire toplumsal içerik kazandırmaya çalışan anlayış 1940'lı yıllarda hümanizm olarak kendini gösterirken, hümanizmin komünistlik olarak değerlendirilmesi Taşer'in yolunun da savcılığa, mahkeme kapılarına düşürülmesine neden olacaktır. *Merhaba* kitabındaki bazı şiirlerde o günlerin izleri açıkça görülür:

---

* Mehmet Kemal, Politika ve Ötesi / "Suat Taşer'in Ardından", Cumhuriyet gazetesi, 21 Kasım 1982

** Müjde Bilir, *a.g.y.*, s. 9.

*"Bu saatte / kapım vurulabilir / kurduğum düşün gördüğüm hayalin / hesabı sorulabilir / (...) Toprak sancılar içinde / tohum kabuğunu parçalar / dal sürer kök salar / bu saatte"**

Bu baskı ve kıyım ortamında çalıştığı kimi işyerlerinden uzaklaştırılır... Ama yine de şiirlerinde, yazılarında inandığını dile getirmekten, doğru bildiğini söylemekten vazgeçmez. Tüm suçlamalara rağmen yazmayı kararlılıkla sürdürür:

"Yazmanın, düşünmenin korkulan değil, korkutucu bir şey olduğunu anladım. Her boyda her soyda, her renkte kıskançlar, kötü niyetliler, ikiyüzlüler, adiler gördüm. Gene de düşünmekten, yurdumu, insanlarımı, sanatımı bütün varımla sevmekten vazgeçmedim" diyecektir. Yaşamı boyunca özgür düşüncenin, özgür sanatın savunucusu olmuştur hep.

Kırk elli yıl öncesinde yazdığı yazılara bugün şöyle bir göz atıldığında bile, dile getirdiği düşüncelerin sanki bugün yazılmışçasına ufku geniş, çağını ve ülkesinin gereklerini kavramış bir yazarın kaleminden çıktığı kolaylıkla görülebilir.

Taşer'e göre günümüz insanı, insanlık tarihinin hiçbir döneminde bu denli yok sayılıp yalnızlığa itilmemiş; bilimin, teknolojinin, sanatın, politikanın, ekonominin, endüstrinin biricik amacı olması gerekirken tam tersine en ucuz aracı hâline getirilmemiştir.

Bu yüzden barış ve özgürlük tutkusunun yoğun olarak hissedildiği şiirlerinde, çağın insanına, yaşadığı dünyaya ve koşullarına biraz düş kırıklığı içinde, biraz kırgın ama yine de umutlu bir yaklaşımla yönelir.

Ne diyordu şair Sahavet Hanım'ın rüyasında?

*"Önümde dik bir yokuş / yokuşun başında bir kara kuş / konmuş ak kayanın sivrisine / kan içinde gözleri / in cin hak getire / bir ben bir yokuş / bir de / ak kayada kara kuş / Yokuş hayattır Sahavet Hanım / kara kuş ölüm iftira / Yürüyorum / yürüyor dağlar taşlar / ardım sıra / "***

Bir Ben Bir Yokuş! Sevgili Suat Taşer'in bütün şiirlerini bir araya getiren kitabımızın adı.

---

* "Bu Saatte". Bu kitapta bkz., s. 112.

** "Sahavet Hanım'ın Rüyası". Bu kitapta bkz. s. 151-152.

Suat Taşer'in çok yıllar önce dönemin Kültür Bakanlığı talebiyle hazırladığım "Seçilmiş Şiirler" dosyasının yolculuğu, elinizdeki kitapla hep özlediğimiz, heyecanla beklediğimiz verimini vermiş bulunuyor.

Yolculuğun en önemli ve sonul aşaması yolumuzun Ayrıntı Yayınları ile kesişmesi oldu. Şiir Dizisinin kurulduğu 2014 yılında, yayınevinin erken dönem programına almayı düşündüğü bir isimdi şair Suat Taşer. "Seçilmiş Şiirler" dosyası da yayınevi için bir işaret fişeği olmuştu. Yayınevi editörleri "Seçilmiş Şiirler"i hazırlayanın emeğini kutluyor, ancak daha geniş bir çerçeve sunarak şairin "Bütün Şiirleri"ni yayımlamak istediklerini bildiriyorlardı. "Suat Taşer: Bir Ben Bir Yokuş/ Bütün Şiirleri" şair Emirhan Oğuz, yazar Levent Turhan Gümüş ve yayınevi çalışanlarının bu kıymetli çabasıyla gün yüzüne çıkıyor.

"Suat Taşer: Bir Ben Bir Yokuş / Bütün Şiirleri"nin yolculuğunda anmak istediğim pek çok değerli insanın daha emeği var. Eleştirmen Mehmet H. Doğan, araştırmacı yazar Dr. Efdal Sevinçli, şair Sina Akyol, şair Zeynep Köylü, sevgili dostlarımız Ruhan Bilkay, Meriç Güleç ve Merve Öztürk...

Ve kuşkusuz ki en çok da Sayın Huriye Taşer: Bu şiirlerin yeniden gün yüzüne çıkması için ısrarından hiç vazgeçmedi. Sabırla bekledi. Sonunda beklediği güne doksan yaşında kavuştu: Kitapların orijinallerini sakladığı kilitli küçük sandığını bize açtı ve oğlu Barış Taşer'le birlikte son dizgi kontrollerine kadar katkıda bulundu. Ne mutlu bize!

Ve şimdi zamanı geldi. Okuyup görelim, şairin sözünü ettiği o "Vaktin Ortasında" nasıl uyanıyor bir şiir?

*"Bir gün / Hayatın bu kahredici güzelliğine, / sevgime, kinime ve yeminime rağmen / bir gün ölebilirim. / Ey benim şiirlerim! / Üstümde biten bir mevsimlik otlar gibi / kuruyup gitmenizi istemiyorum. / Mezarımın başında gözyaşı dökmeyin, / çırpınmayın etrafımda öksüz kuşlar gibi. / Ben sizi / kendim için, / kendi ölümüm ve kendi yasım için değil, / dostlarım ve düşmanlarım için yazdım."**

Müjde Bilir
26 Nisan 2021, İzmir

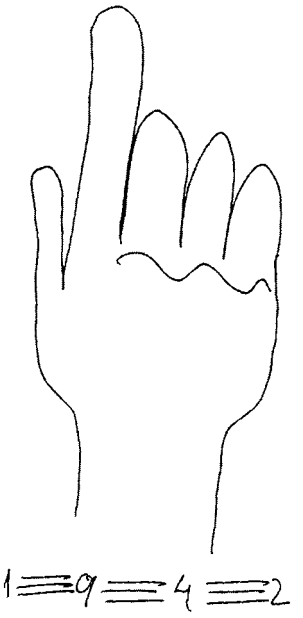
---

* "Şiirlerime Nasihat, VI". Bu kitapta bkz., s. 86.

Merhaba ey dost.
merhaba!

Bir

Birinci Basım: 1942

DÜNYA KOMEDYASI

I

-Sophocles'in Torunlarına-

Sağımda Virjil,
    Solumda Dante:
Geziyorum yeryüzü cehennemini
Rüyada gezer gibi değil,
Geziyorum memleket memleket
    Şehir şehir
        Sokak sokak...
Ve düşünmüyorum zamanı
Bir namluda bir merminin
        Düşündüğü gibi!
Alıştı kulaklarımız
Cephede milyonların ölüm haberlerine,
Alıştık artık yaşamaya biz
        Cephede ölenlerin yerine!
Veyl, sana insanoğlu!
Kanlı asırların yüz karası:
Tarihin altın sayfası,
SEZAR'ın
        İSKENDER'in
                Ve NAPOLYON'un kafatası,
Ayaklarımızın altında bir avuç toprak!...
Gündüz güneşe,
Gece yıldızlara karşı yaşamak...
-Neticetünnetice- bu!...
Veyl, sana insanoğlu!
Bir yanardağ gibiydi başım,

"-İşte bak!" dedi sağımda yol arkadaşım:
"Atina şehri bu şehir!
Parnasoslu Apollon,
Olimpli Zeus
Ve Arkadyalı Pan
        Burada otururlar!

Bu bahçe Elise bahçesidir,
Flüt çalar burda genç Marsiyas
Ve çoban kızları rakseder çılgınca!
Kıskanç Sirene'ler şarkı söylemektedir hâlâ...
Baküs'ün testisi bomboş,
Eros'un dizlerinde Baküs
Baküs sarhoş..."

Dante kederliydi bu sabah!
İhtimal Beatris'i hatırlamış,
İhtimal kendi mesut Cehennemini;
Konuşmuyor,
Gülmüyor
Ve bilmiyor,
Bu ikinci cehennemin
Kimin eseri olduğunu!
Dante kederliydi bu sabah!...
"Elinde Lir,
Okyanus yürekli şair
İçinden gören gözleriyle burda baktı
Zeus'un bulutlardaki tahtına.
Burda ağladı
Bedbaht Ülis'in bahtına...

Elinde Lir,
Vezüv yürekli şair
Serenad söylemedi Atina gecelerine.
Elinde Lir,
İzmir'li dev şair HOMER,
Alev mısralardan örülmüş çelenkler sundu
Trova muzafferlerine.
Atina bir bayram şehridir
Nasıl benzeyebilir
bir yangın yerine?...
Atina bir bayram şehridir."

Hudutsuz, kalın bir duvar gibi indi karanlık
O eski altın günlerle aramıza,
Deli feryatlar sardı dört yanımızı
Ve yolumuzu kaybettik.
Dante Beatris'i düşünüyor,
Virjil çoban kızlarını...
Ve ben,
Atina'da ekmekçi dükkânlarını!

Atina bir bayram şehridir.

Görüyorum:
Hades'in bile kabul etmediği ölüler
Aramızda dolaşıyor şimdi!
Ve yaşıyor tıpkı bizim gibi,
Bizimle beraber!

Atina bir bayram şehridir.

Rüzgâr esiyor,
Yanık kan kokulu bir rüzgâr
Kıvırcık sakalları arasından Virjil'in.
Yağmur değil tepemize yağan
Göz yaşıdır:
Gümüş ayaklı Tetis'in göz yaşı...
Ve unutmuştur artık Dante
İlâhi Beatris'in adını!
Rüzgâr esiyor...
Ve ben,
Atina'da ekmekçi dükkânlarını düşünüyorum!

DÜNYA KOMEDYASI
II

-Sophocles'in Torunlarına-

Sen, Kronos'un oğlu!
Babanın tahtına lâyıksan eğer,
Eğer boş yere emmediysen
Aziz Amalte'nin sütünü
Gönder çelik bilekli Kastor'u,
Gönder tayfun kanatlı Merkür'ü
Ve hele gönder artık
Sevgili kızın bakire Minerva'yı!
Sen ki
Altın şafaklar yerine
Şu zavallı arzın üzerine
Kara kartallar gibi kanat geren geceyi
Olimp tepelerinden seyretmedesin!
Sen ki
Ziyafet sofrasında mest...
Ve Atina'lı iskelet anaların
kuru-dağarcık memelerinden
iskelet yavrularına
Kan emzirdiklerini düşünmedesin!

Sen ki...
Hefestos'un örsünde döğülen şimşeklerine
Ve korkunç Nemesis'lerine güvenmedesin!
Sen ki
Ey! Açlığın saltanat kurduğu şehir,
Ey! Ölümün kendinden utandığı şehir,
Ey! Kaldırım taşlarını kemiren insanların şehri:
Ey! ATİNA...
Seni seven,
Altın çağa hasret çeken
Ve hürriyet için ölenlerin hitabıdır bu sana!

Varsın, paslı şimşeklerine güvensin O;
Nemesis'ler işini bilir.
Ben de bilirim işimi,
İşim: Lânet etmektir
Kronos'un oğluna!...

GÜNEŞ ÇOCUKLARI

Hani o günler:
Ki bir duvarın duldasına oturup
Esmer alınlarımızı güneşe dayar,
Uzaklara bakardık
Uzun uzun...
Neden olduğu bilinmez
Bir hüzün çökerdi içimize
Ve bize öyle gelirdi ki
Şu karşıki yolların ötesi
Zengin rüyalarımızın dünyasıdır!
Adını işitip,
Tadını tatmadığımız meyvalar
Ve belki de saadet
Ordadır derdik,
Hasret çekerdik göğüs dolusu.
"ŞEHİR" yazar toprağa,
Sonra mahsun düşünürdük,
Görürdük kör bahtımızı
Kör gözlerimizle yıldızlarda...
Tarlada doğup, tarlada ölmek
Gülmek isteyip de gülememek,
Güneş çocuklarının tek nasibidir, derdik
Bunu bilir, bunu söylerdik
Ve silerdik o "ŞEHRİ" topraktan.

AZAT OLMAK İSTERİM

Ben, hür dağların deli poyrazını içmiş adam
Ben, kaderin sırat köprüsünden geçmiş adam
Ve ben, günün tarlasında neşe biçmiş adam
Çekemem, çekemem kahrını bu şehirlerin.

Alın teri, kara toprak, yavan ekmek...
Yarım çarıkla geçen günlerin âhı;
Unutsam bile işlediğim günahı,
Gücüme gider bu şehirlerde ölmek.

Çatal boynuzlu öküzümün dost bakışı,
Bana daha yakındır bu şehrin insanlarından.
Ve mermer salonların hasta baharından,
Daha yakındır bana kel dağların kışı.

DOĞDUĞUM YER

Ekin tarlasında bağlamışlar
Göbeğimi benim.
Ve toprağı emmişim
Anamın sütünden evvel.
Güneş, daha o zaman yakmış beni
Daha o zaman babamın alın terini:
Yumuk gözlerime yaş,
Sıska damarlarıma kan,
Bir lokmacık yüreğime dert etmişler.
Ve ben,
Kara sabanın ardında dinlemişim
Hozan tarlaların feryadını...
Ne denir şu kahpe feleğin işine:
Bahtı karaymış meğer
Büyük anam toprağın,
Ezeli nasib bize sabır, sabır
Yine sabırmış...

GÜNEŞTEN YANAN MISRALAR

Var,
Elbette bir hikmeti var bu halin:
Gelinlik kınası solmadan dul kalan gelin,
Bir yanda çorak tarlalar
Bir yanda gebe toprak...
Kerpiç duvarlara gömülen hıçkırıklar,
Yolların nabzında sükûn.
Işık damlası taneleri okşamak isteyen rüzgâr...
Sahibini düşünen öküz!
Sabırla zehirlenmiş masum çehreler,
Hasret: Ölüm uykusu.
Camiler, camiler, camiler dolusu vebal...
Velhasılı bu hal
"Hikmetullah"sa da yeter artık,
Yeter, bıktık bu saltanatından göklerin.
Yer temizlesin kendi günahını,
Âhını kendi alsın.

DÖNMEK İSTİYORUM

Gün gelecekti de dostlarım
Sizleri arayacak mıydım?
Uzak şehirlere dair rüyalar anlatıp
Kaçabilmekti bir vakitler
Bizi yakan tek arzu,
Bir gece sarı yıldız doğunca köyden...

Burada yıldızlara bakamıyorum,
Baksam da bu gök bana yabancı.
Süslü saksılarda mahzun çiçekler,
Kaygusuz tepelerin rüzgârından eser yok.
Dul kalmış gelin yüzü gibi güneş,
Geceler sıtmalı ışıklarla titrer...

Ve İNSANLAR,
Yürüyen mezar taşlarıdır
Yere değer alınları...
İnanın dostlarım,
Ben tarlayı, çarıklarımı ve sizleri özledim.

UNUTAMIYORUM

Bilsem ki hâlâ ıslaktır
Alın terimin düştüğü yer, tarlada...
Bakır tastan içtiğimiz ayran,
Kağnı gıcırtılarıyla bestelenen günler,
Ala tosunun boynuzuna taktığımız mavi boncuk,
Poyraza karşı söylediğimiz açık türküler...
Harmanda yıldızlarla koyun koyuna yattığımız,
Şafağında yarım kalmış rüyalar anlattığımız
Sinsi geceler...
Kınalı körpe ellerin süsü: TOPRAK.
Ve kambur ölülere bekçilik eden
Kambur mezar taşları...
Her yaz iri salkımlar hediye eden cömert asmalar,
Dallarından bereket yağan ağaçlar...
Sizleri, bütün tanıdıklarım
Sizleri unutamıyorum.

TOPRAK VE ALLAH

Saban tutan ellerim
Çark da çevirebilir,
İnanıyorum ki bu toprak
İstemese de verebilir
Demir dişlerinde makinaların
İnsan boyu sarı altın başaklar.
Ve bizi güldürebilir
Gülebildiğimiz kadar.
Ben, akışını düşünmedeyim
Başak denizinden rüzgârın,
Ve makinaların rüyasını görmededir
Taşlı tarlalar...
Sahte bulutların uzak vaadini unuttuğumuz gün,
Yağmur duasını bizden Allah'a götürecek
Getiren melekler.
Saadet şarkılarıyla geçecek ömrümüz;
Ve şanlı bir düğün:
Toprak kahramanlarının büyük bayramı.

HÜVELBAKİ

Yaşadı:
Kendi gölgesiyle başbaşa.
Öldü:
Kendi gölgesiyle iç içe
Elde değil düşünmemek
Onun da insan olduğunu,
Hatırınıza geldikçe.
İşleyemedigi günahlar
Tanrı'dan şikâyetçi!
Taksiratı affedile...

MÜDAFAA

Ben bir mahkûmum.
Günlerin mahpesinde mahpus!
-Hayat bir hatıradır- anlıyorum,
İnanma sen, bağırma kalbim, sus.

Yasamak: ân içre zamanı,
Vadedilmiş her şeyden uzak.
Ve yaşamak,
Fâniliğin hazzını duyarak.

1943

Birinci Basım: 1943
Kapak Kompozisyonu: Turgut Zaim

(Bu bölüme, Suat Taşer'in Fethi Giray'la ortak kitabı olan 1943 kitabından sadece Suat Taşer'e ait olan şiirler alınmıştır.)

BİR ŞEHİRLİ

"Ben, Pazar ve bayram günleri, harpten ve muharebeden bahsetmek kadar mükemmel bir şey tasavvur edemiyorum. Ötede, Türkiye gibi uzak yerlerde, milletler birbirleriyle dövüşürken, biz burada penceremizin önünde, kadehimizi boşaltıyoruz ve nehirden aşağı doğru süzülen rengârenk gemileri seyrediyoruz. Sonra, akşamları da neşeli bir halde evimize dönerek, sulh ve sükûn içinde yaşadığımıza şükrediyoruz."

BAŞKA BİR ŞEHİRLİ

"Evet komşum al benden de o kadar. Onlar istedikleri gibi birbirlerinin kafalarını yarsınlar, hattâ, eğer isterse, bütün dünya altüst olsun, yeter ki bizim yuvamızın rahatı bozulmasın."

[Goethe, *Faust*, Erster Teil, "Vor Dem Tor"]

AÇIK MEKTUP

I

Goethe
    Mefisto
        Faust...
Ve karşımda yirminci asır
Ezilmiş kafataslarında uğuldayan rüzgâr,
Yediğim ekmekte kan kokusu
        Bulutlarda irin...
Seslerini duyuyorum
        Seslerini
Alev alev haykıran
    Asırlık şehirlerin.
Kopardı dizginlerini makine-ilâh
Açıldı kale kapıları,
Serildi yollar dümdüz...
Dakikada beş yüz lokma yutuyor
            Makine-ilâh
    Dakikada beş yüz.

Caddelerden biri,
Günlerden Pazar
    (Belki de bir bayram)
Vakit, alacakaranlık
    Nefis bir akşam...
Şu gelen Şarlot,
Şu duyduğun ses
    Şarlot'un sesi;
Bak, damla damla akıyor
    Gözlerinden saadet.

Sen ey! Faust'un efendisi
Dize gel
Dile gelsin o,
Unutun zamanın akışını,
Unutun, kanlı-mavi gözlerin
        Maviliğe bakışını.

Künyeleri taşıyan rüzgâr
Semtinizden esmesin;
Zira yeri yoktur kulaklarınızda
Aşk mırıltısından başka her sesin.
"Bütün nazariyeler soluk
Ve daima yeşildir hayatın altın fidanı"
Gel gör ki yirminci asrın insanı,
Hudutsuz güzellik kadar korkunç,
Metafizik gibi kapkara bir ruh taşıyor
Ve heyhat!
Mefisto'nun hatırı için yaşıyor.
Sen ey! Muhterem Mefisto
Bırak, çekme eteğinden onu
Ki O:
Bütün nazariyeler soluk
Ve daima yeşildir, dedi
Hayatın altın fidanı.
Affet bu seferlik onu,
İşte birinci faslın sonu.

AÇIK MEKTUP

II

Sene: Bin yedi yüz küsur...
Bir yerde harp olur
Kan akar,
Bir yerde muhteşem bir bahar
Ve pembe renkli sükûn...
"Şampanya kadehleri dolar,
Şampanya kadehleri boşalır.
Ve karşıki nehirden ağır ağır
Akıp gelir gemiler,
Ölümden, ölülerden bahsetmek
gülerek!
Şüphesiz hoşunuza gider.

Hatta isterse eğer
Bütün dünya altüst olsun,
Tek rahatı bozulmasın
    Sevgili yuvanızın."
Evet, YOHAN VOLFGANG VON GOETHE
Al benden de o kadar!
Vaktiyle yazdığın bu satırlar
Yüzünü kızartıyor şimdi zamanın
Ve filân cephede meçhul bir kahramanın
    Kızıl karla gömülü
    Donmuş yüreğinde atıyor.
Sen! Faust'un ruhunu taşıyan
Ve sen! Yirminci asrın insanı
Ne tarih
    Ne zaman
        Ne de "hayatın altın fidanı"
Seni böyle güldürmemişti hiç,
    Seni böyle inkâr etmemişti.
Hayır, YOHAN VOLFGANG VON GOETHE
Dahası var:
Onlar
Doyasıya dövüşebilir,
    Doyasıya ölebilirler
Bu belki sana vız gelir!
Fakat nasıl?
Ve işte böylece biter
        İkinci fasıl.

Zaman bir masal,
Tarih bir efsane,
Ölüm bir rüya değildir.
Dili kopsun tarihe tekerrür diyenin,
Dili kopsun tekerrüre tarih diyenin
TARİH
Yüzkarasıdır beşerin
Ve ZAFER'in rengi...
Goethe
    Mefisto
        Faust...

1942

SEBEP

Günlük kaygular olmasaydı
Yalana inanmasaydım,
Kabil Habil'i öldürmeseydi
Ben şair olmazdım!

İnsanlarla alışverişim
Güneşte gölgemi seyredişim
Bir kere – ŞAİRİM! – demişim.
Yoksa ben şair olmazdım!

Bu şehri rüyamda gördüm,
Bu şehirde bir rüya gördüm:
İnsanları yılan olmuş, akrep olmuş
Ben de şair olmuşum!

NAPOLYON'A MERSİYE

Kemiklerin sızlasın Napolyon!
Bire on
    Milyon
        Yürek
Son defa söyleyerek
En son hürriyet şarkısını
Dövüşüyor koparmak için,
    Şu görgülü arzın gırtlağından
        Kara-lânet halkasını.
Gelip de bir görsen,
Bir görsen ki sen:
Ayırabilir misin artık
O bildiğin Elbe Adası'nı
O bildiğin Paris sokaklarından?
Elbe Adası'nda akşam da bir
Sabah da birdi,

Elbe Adası'nda kim bilir
Hatırına neler gelirdi?
İşte aziz Napolyon!
Vaktiyle senin kahrını da çeken bu arz
Şimdi şaşmaz
Bir Elbe Adası'dır.
Ve bulutlarda yanan kızıllık
Sönmüş yüreklerin
Zehirli pasıdır.
Nihayet sen de gittin,
Gözün ardında kaldıysa bile
Hem ne iyi ettin Napolyon!
Ve lâkin
O senin derbeder hülyaların
Ona miras kaldı da senden
Bugün bu arza bu belâ
İşte bundandır sanırım.
Ve sen sanma ki sakın
Ben bunda aldanırım.
İnanırım Napolyon
İnanırım:
İNTİKAM ÖLMEZ,
UYUR!
O da bulur ettiğini bir gün elbet
Sencileyin
Ve yanyana gelir adınız
Ebedi zindanında tarihin.

1941

ZEUS'A MEKTUP

I

Ey ilâhi Zeus!
Ve sen, ey! Minerva, Hefesto, Ares
Olimp dağlarında artık,
Ebedi huzur ninnileri esmiyor.
Esmiyor saadet rüzgârı, mışıl mışıl!
Ve dokuz başlı devlerle siz,
Bir ilâh gibi vuruşamıyorsunuz.
Atina sokaklarında sikloplar,
Artemis'in ırzına geçip
Venüs'e kan kustururken
Nimfaların dizinde siz,
Kim bilir kaçıncı rüyayı görmedesiniz!...
Disk göğüslü Fidyas oğulları,
Kıvırcık, kumral saçları rüzgârda
Uçarcasına inip
Olimp yamaçlarından,
Poseydon'un billur sarayına varaydılar,
Denizi dalga dalga yaraydılar...
Önde şahlanmış al atlarıyla Poseydon,
Arkada disk göğüslü Fidyas oğulları
Athena'nın şimşekleriyle vuraydılar,
O mavi sulara musallat olan
O bin kere daha gaddar,
O bin kere daha canavar siklopları.
Baküs'ün kadehinde yanan kızıllık,
Demeter'in gürbüz asmalarından sızdırılmış
Şarap değil, kandır!
Köpük tenli Venüs kızlarının
Narin damarlarından çekilmiş halis KAN!
Ve işin en kötüsü: Baküs bir insandır.
İnsan bir Baküs!
Çılgın ölüm naralarıyla şimdi kan bayramıdır ki
ZAFER!...

Ve sen, ilâhi Demeter!
Bir elinde orak,
Diğerinde bir tutam sarı başak, ağlıyorsun.
Ağlıyorsun, güvercin kanatlı Venüs kızları için,
Ağlıyorsun, disk göğüslü Fidyas oğulları için,
Ağlıyorsun faziletli Sokrat,
Ağlıyorsun, kahraman Homeros,
Ve ağlıyorsun bütün bir insanlık için.
Demeter!
Seninle beraber,
Senin içindir gözyaşım.
Ve bütün gözyaşları...
Sulh dünyasında vahşi geceler,
Bitmez, tükenmez bir ölüm!
Ve ben, zavallı şair
Kalbimi mısralarıma koyup
Sana ancak bir "AH!" verebildim.

II

Düşün ki Zeus,
Bulutların kucağındadır yine tahtın.
Ve Truva meydanında Aşil,
Yaralı bir kartal gibi yere sermiştir Hektor'u
Senin adına
Düşün ki Zeus,
Maraton'da çiçekler
Zafer ve intikam kokuyor
Senin adına!
Ve nihayet düşün ki Zeus
Promete bir hain,
Aşil bir kahraman,
Maraton bir mezar
Senin adına!
Senin adına bütün bunlar.
Ve sen bir ilâhsın
Bilirim:
Adil bir ilâh!.

Senden öğrendi kulların
O en mukaddes,
O en aziz günahları...
Beyhude lânetleme insanları Zeus,
Onlardır sana o saltanatı veren,
Onlardır bigünah yüreklerini
Ayaklarının altına seren.
Hani sen,
Mesut şarkılar dinlerdin vaktiyle
Apollon'un lirinden...
Hani sen,
İster ayırır
İster ayırmazdın insanları
Kahrolası kaderinden.
Hani sen,
Her şeyi görür,
Duyar
Ve bilirdin
Partenon'daki yerinden...
Hani sen,
Aşk içerdin Eros'un ellerinden
O bayram sabahları kadar saf,
O bayram sabahları kadar masum ellerinden
Hani sen:
İlâhlar ilâhı
Kahramanlar tanrısı,
Şairlerin en şairi
Ve günahkârların en günahkârı Zeus!
Unutulmuş bir ilâhın gazabıysa bu şayet
LANET
Selâm yerine sana
Binlerce lânet Zeus!...

III

Ey! Kahraman Alkid,
Ve sen, Yason!
Bu size ilk
    Zeus'a son mektubum.
Yüreğim avuçlarımda,
Olimp yamaçlarında gözlerim
        Düşünüyorum:
Düşünüyorum ki bir daha,
Her taşında bir destan yazılı o şehirler
Her zerresinde bir tarih
Her adımında kahramanlık yaşayan
Ve süzgün gözlü Byron'un
    Keder dolu kalbini saklayan o toprak,
Ne zaman kavuşacak
    Ne zaman
O belki çok yakın
O belki de çok uzak
    Aydın sabaha...
Ey kahraman Persey,
Ve sen, Bellerofont, Tesey!
Bu size ilk
    Zeus'a son mektubum.
Biliyorum,
Sizi darıltabilir
Böyle unutup da hatırlamak,
Ve hele inanmak
    Zeus'a hâlâ...
Hâlâ bir şeyler beklemek ondan;
Ve onun gibi âciz
Ve onun kadar zavallı ilâhlardan!...
Fakat neylersin ki bu
Bu nâmert kavgadan hisseme düşen:
Şu birkaç mısra,
Şu bir avuç gözyaşı...
Ve alabildiğine küfür
    İlâhların topuna!...

1940

ENTERMEZZO

Roma bir şehirdir.
Güneşi parlak olur Roma'nın,
Sesi cıvıl cıvıl
    Civelek madonnaların.
Roma bir şehirdir.
Roma'ya yağmur yağar,
Roma'ya yağan yağmur
Akdeniz'in ak dalgalarından değil
    Habeş dağlarından gelir.
Habeş dağları denizin ötesinde,
        Bulutların içindedir
Ve Roma'nın her caddesinde
Habeş dağları gibi bankalar yükselir.
Roma bir şehirdir.
Güneşi parlak olur Roma'nın,
    Sesi cıvıl cıvıl
    Civelek madonnaların.

Vaktiyle Roma'da bir Neron vardı,
Neron'un gözleri
    Vezüv'e bakardı.
Günün birinde
Mars'tan inen ilham üzerine
Şiir yazmak istedi Neron
Ve yazdı:
Roma'lı bir esir
Kendi yüreğinin tellerinden örülmüş
        Bir
        Lir sundu
        Neron'un ellerine
Ve Neron,
Yanan karanlığın kızıl aksini doldurup gözlerine:
Romülüs'ün Roma'sını,
Pompeyüs'ün kafasını,
Tarihin bilmem kaçıncı sayfasını
Sıbyan Roma'lıların kanıyla damgaladı

İşte bugün
Bize ondan,
Büyük şair Neron'dan
Kala kala
    Ancak acı bir tebessüm kaldı.

Habeş semasında güneş sıcaktır.
Habeşlilerin rengi kara,
    Alınteri aktır,
Kalın duvarlar arasında makineler,
Yani darphaneler
Sa Majeste'nin haşmetli profilini işler.
Her profil
Bir çakıl taşına değil
Bir damla alınterine karşılıktır.
Habeş semasında güneş sıcaktır.
Habeşlilerin rengi kara,
        Alınteri aktır.

Roma bir şehirdir.
Roma'da bir adam
Öpüp hazreti vekilullahın mübarek elini
    Arzı ihtiram eyler,
Sırtında kara gömlek
Kara meydanda kara gömleklilere
    Şan ve şeref ikram eyler.
Halbuki
Biz biliriz ki:
Roma'da Neron,
    Ve Dante ALIGHIERI
Aynı güneşe bakıp
    Başka şeyler düşünmüşlerdi.

Roma bir şehirdir.
Güneşi parlak olur Roma'nın,
Sesi cıvıl cıvıl
    Civelek madonnaların.

1940

YARI UYUR, YARI UYANIK

Ne düşünüyorum bilmem?
Karım yok, çocuklarım yok...
Cebimde ekmek vesikam,
Sigaram da bulunur.
Borçlarımsa ödenecek cinsten,
Ne düşünüyorum bilmem?

Haklısın, haklısın rüzgâr
Arada bir hatır için de selâm aldığım olur.

Bu devirde aşka düşmek
Her yiğidin harcı değildir!
Öyle ya, çorap ister giyecek
Kabak çekirdeği ister yiyecek...
Gerçi mehtap bedava, bin şükür
Vesikasız lâf edebiliyoruz ama,
Her şey lâftan ibaret değil ki...

İşte bir kış daha!
Kar mı yağacak
Kar beyaz mı yağacak acaba
Eskiden olduğu gibi?...
Venüs güzel kadınmış,
O zaman henüz şampanya yokmuş ama
Ziyafet sofralarına tok oturulur, aç kalkılırmış.
–Garson! Şekeri çok, okkalı bir kahve.
Ha evet, bir bardak su getir, yeter...
Şu radyoyu da susturuver,
Bugün ölenlerin sayısını öğrenmek istemiyorum.

İnsan ölünce üşümezmiş, ne iyi
Açlık da bilmezmiş ölüler.
Benim merakımsa bambaşka:
Binlerce insan cesedi,
Aşk mektubu, gözyaşı
Yarım kilo şarap
Ve sonra bir sual,
Ne düşünüyorum bilmem?...

Haklısın, haklısın sevgilim
Ben âşık olacak adam değilim!

KEZİBAN'A MEKTUP

I

Seni ancak rüyalarında görenlerdir.
Sana âşık olanlar.
Seni yalnız tablolarda seyredenlerdir,
Sana hayran olanlar.
Sen bir Leylâ,
Şehir çocukları bir Mecnun!
Onların yüreciklerindedir ucu
Sana varan her yolun.
"Toprak testindeki su,
Bakır bakracındaki ayran
Ve kömür gözlerinin ceylan bakışı,
Basma şalvarının benek benek,
Nokta nokta nakışı...
O kınalı parmaklar.
O güvercin topukların
Ve bir masal kadar tatlı gülüşün!..."
İşte sen,
İşte onlar!
Hele bir düşün Keziban
Hele bir düşün!
Bu şehir çocuklarıyla sen,
Bu şehrin çocuklarıyla ben
Nasıl yüz yüze gelir,
Nasıl göz göze bakabiliriz?...
Ve nasıl karşılarında eğilir,
–Sözüm ona BEYİMSİN!– diyebiliriz?
Hele bir düşün Keziban,
Hele bir düşün!
Aramıza girseler,
Seni benden ayırsalar.
KEZİBAN kimdir görseler
Kara kanlar oturur yüreciklerine,
Söner gözlerinin ışığı:
İşte ben,
İşte onlar!
Hele bir düşün Keziban,
Hele bir düşün!

II

Senin için şair oldu âşıklar,
Senin için sabredildi bunca yıl,
Senin için sevildi karanlıklar...
Ve sen:
Tepende alev güneş,
İçinde hasret
Burçak tarlasında dokudun
Gelinlik rüyalarını.
Uzat bana Keziban,
Uzat, göreyim kınalı parmaklarını
Göreyim o kınalı parmaklardaki
O toprak nişanı nasırları
Ve yüzümü süreyim bir daha,
Bir, bir daha...
İnanma Keziban
İnandığın Allah'a!
Sana kardeş tesellisini ben vereyim.
Anamdan bana vasiyet,
Benden sana nasihat:
Sabret Keziban
Sabret!
"Ötedursun beyler bahçesinde bülbüller"
Yana dursun can evinde hasretin!
Bize ümit, YETER!
Tutup çile yıllarını pençelerinden
Kahredemezsek eğer,
Gözlerimiz açık gider,
Gözlerimiz...
Bir yanda gün söner,
Bir yanda yol uzar
Sılayı terk eden yolcular
Döner elbet bir gün sılaya.
Amma neylersin Keziban,
Sebep, bu kahpe devran
Bu kahpe dünya!
Felek kırmış
Kolunu kanadını...
Ve **be**n lâyık göremem
Her ağıza
O güzelim adını.

···/...

"Güvercin topuklarını" toprak ısırmış:
Şerha şerha yarık,
Çık, yüce dağların başına
Ver sırma saçlarını rüzgâra,
Şöyle bir dalgalansın...
Âşıklar anmasın seni, İSTEMEZ
Bilenler ansın.
Şu kömür gözlerinde gördüğüm
Sürme değil,
Yağlı bezir çırasının isidir!
Ve bu duyduğun ses,
Kara bahtın sesidir.
Buna şehir uşakları
İsterse inansın.

III

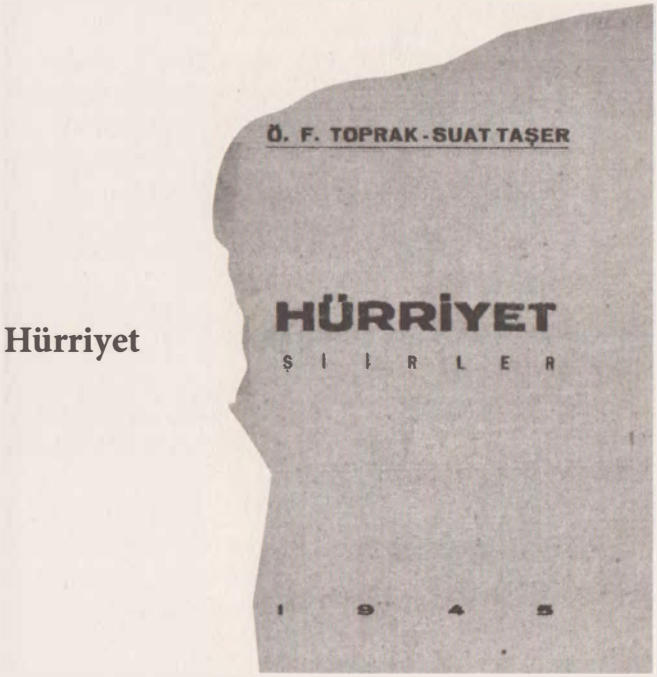
El'an yaşadığını gördüm hayalinin
Kangren olmuş ruhunda bu şehrin:
"Al duvaklı, elma yanaklı
Kiraz dudaklı Ayşe'lerin.
O pınar başı sevdaları,
O dere boyunda fısıldaşmalar,
O esmer akşamların hülyası...
Hazin kaval sesindeki sarhoşluk,
O mesut inzivası başı boş kırların...
Bahtiyar çoban,
Sürülerin dönüşü uzaktan...
Gün yüzlü başaklar arasında cıvıldaşıp
Köye dönmek şakıyaraktan..."
Hey gidi hey!
Ne güzel bir masal ki bu:
Bu sade senin değil,
Bu sade benim değil
Bize kahrolası teselliyi veren,
Hani o bizi inim inim inleten
Yeri yurdu bilinmeyen o Allah
Ve o Allah'ın cennetten attığı
O günahkâr Âdem'in bile gülesi gelir buna.

Türlü efsaneler dinledim,
Sana dair, bana dair...
Heyhat!
Merhamet zehrine susamış,
İnsanlığından utanmış insanoğlu
Acı gözyaşları yerine
Deli kahkahalar istiyor benden.
Sen,
Eğer güleceksen
Eğer ağlayacaksan sen
Sana dur! derim.
Gerçi ben de beraberim
Fakat,
ZAMAN...

YEMİN EDERİM

Selâm! ebediyetlerde yaşayan düşünceler
Selâm! bu toprağın güzellikleri...
Gerip şu derbeder günlerin üstüne yıldızlı mavilikleri
Yokluğun en şahane nakaratını okudunuz;
Ve zaman tezgâhında insan ömrünün
Malûm kaderini dokudunuz.
Ne bende size lânet
Ne sizde bana sitem
Küfretmek hakkımsa şayet
Kendime küfrederim.
Ve şunu iyi bilirim,
Boyuma göre ölçülmüş
Kâinatta yerim.
Minicik bir tohumda gizlense vücudum,
Bir gölge çiçeğinde tütse ruhum
Adım ağıza alınmaz
Ve bilinmez
Hâlâ insan olduğum.
Selâm! ebediyetlerde yaşayan düşünceler
Selâm! bu toprağın fâni güzellikleri...
Sizin için doğduysam eğer
Sizin için öleceğime yemin ederim.

Hürriyet

Birinci Basım: 1945

(Bu bölüme, Suat Taşer'in Ömer Faruk Toprak'la ortak kitabı olan *Hürriyet* (*Şiirler*) kitabından sadece Suat Taşer'e ait olan şiirler alınmıştır.)

Künye

KÜNYE

Uzun boyluydun
geniş omuzlu, çakır gözlü
kocaman elli ve titiz huyluydun,
denebilir ki tam aslına uygun
bir bozkır adamıydın.
Kamburun pek farkedilmezdi,
toprağın rengi yüzüne vurmuş
al al yanar
mor mor sönerdi.
Gülünce ağız dolusu güler
ve sınırsız küfrederdin.

İki lâfın başında bir
- bu bacaklar, derdin
otuz yıl kaldırım çiğnedi,
boş bir zembil gibi gezmedim o şehirlerde!
Bir gün
mahalle mektebine giden yol
gitmeyivermiş
ve sen tâ İstanbul'da bulmuşsun kendini!
Anlatırdın
püsküllü dalfesi nasıl giydiğini,
köprüden geçerken nasıl korkarmışsın
ve nasıl ürpertirmiş seni
denize bakmak!
Bir zamanlar aklın
yangın kulesinde,
minarelerin korkunç boylarında asılı kalmış!
Kat kat üstüne evler
sıra dağlar gibi dizilmiş.
İnsanları
bizim tanıdığımız insanlar
başka türlü değilmiş...
Dükkânları varmış bu insanların
öyle büyükmüş ki
bizim köyün yarısını içine alabilirmiş!

- Hemşehrilik gurbette belli olur - derdin,
sağolsun Konyalı komiser
(gerçi sen Konyalı değil
Avanoslusun ama
Avanos ve Konya Anadolu'dur
ve Anadolulular
anadan doğma hemşehri sayılır)
tutmuş seni Beykoz'da kundura fabrikasına vermiş.
O zamanlar on altısındaymışsın,
yani başında kavak yelleri esiyormuş
ve rakının mucizesini o zaman keşfetmişsin.
Ter kokulu günlerin üstüne
eski bir yorgan gibi çekip
rakı kokan yorgun geceleri
böylece büyümüşsün.
Sonra bir gün evlenmek istemiş canın
cam fabrikasında amele
Paşabahçeli bir taze
hoşuna gitmiş
ve bir gece fabrikadan çıkıp
gerdeğe girmişsiniz.
Sen gene
eski bir yorgan gibi çekip
ter kokulu günlerin üstüne
rakı kokan yorgun geceleri
dilediğin gibi büyürken
benim annem doğuruvermiş beni
kuşluk vakti tezgâhının başında
yağmurlu bir nisan ayında.
Sonra sarı saçlı kardeşim Şükran,
daha sonra Neriman,
neden sonra da
dedemin adını taşıyan Ahmet gelmiş peşimden.
Neriman altı aylıkken ölmüş,
biz kalmışız
bir kız, iki oğlan,
ben babama çekmişim,
Ahmet dedeme,
tabii Şükran annesinin kızı...

Annem rahmetlik iyi kadındı,
bizi bıraktığı gibi
kendisi de ufacıkken öksüz kalmış.
Üç kız, üç saçı kesik
düşmüşler bir insaniyetsizin eline
komşuların merhametiyle geçinmişler.
Babaları
zavallı kör adam
bir türlü sözünü geçiremiyormuş karısına.
Hem fakir, hem namuslu olmak
meseledir bu geçim dünyasında.
Bu üç kız, üç saçı kesik
toz kondurmamış üstlerine,
karınları yarı tok
ama alınları ak büyümüşler
ve kısmet kapıyı çalınca
teker teker gelin olmuşlar.

Annem en büyükleriymiş,
ben de kardeşlerimin en büyüğüyüm.
Daha çok acıyı o çekmiş derbeder
zaten içli bir kadındı,
belki de ölümüne sebep budur.
Ben ve Şükran
şöyle biraz büyüyüp de
sert nazardan
acı sözden, azardan
her türlü sevgi dilinden anlar olunca
annemizin hali bize dokundu,
kadıncağıza hak verdik.
Babam
fabrikada usta,
askerde çavuş oldu.
Bugün hâlâ
kimi İbrahim usta,
kimi İbrahim Çavuş der durur.
Günün birinde bir dükkân açtı babam
mutadı hilâfına
eve erken

ve ayık dönerken bazı akşam
bize hediye getirmeyi unutmazdı.
O vakitler benim en çok sevdiğim
kırmızı kırmızı kızarmış
kestane kebaptı.

Bu hususta Şükran'la kavga bile ederdik.
Kaç defa saçlarını yolmuşumdur onun
bu yüzden,
ama sonraları kendimi bol bol affettirdim.
Babam içtiği için
annem - İçme! dediği için
babamla annem
her gün, her gece kavga ederlerdi.
Biz köşe minderinde
korkudan büzülmüş,
titreyen dudaklarımız
ve sapsarı yüzlerimizle
annemize acır,
babamıza kızardık.
Ve annemiz ağlarsa şayet
ona uyup biz de ağlardık.
Bir gece hiç unutmam
konsolun gözünden çekince tabancayı babam
az kaldı annemi öldürecekti!
Nasıl bağırmıştık o gece,
nasıl da korkmuştuk...
Annem rahmetlik iyi kadındı,
komşuların hakemliğine lüzum görmeden
ve sırrını kimseye vermeden
sırf bizim hatırımız için bunlara katlanırdı.
Bu hallerine bakınca insan
babamı fena bir adam sanırdı...

Fakat doğrusu
(Yattığı yer nur olsun)
tatlı dillerini kimse inkâr edemez,
ve öyle sanıldığı gibi
Pek de aksi, fena bir adamdı denemez.

Büyük annem bizi çok severmiş,
severmiş amma...
Geçim derdi neler etmez insana:
yol demez yürürsün,
dağ demez aşarsın,
deniz demez geçersin
sıkılınca tavşan gibi koşarsın
dikine yukarı, dikine aşağı...
Ve miras dediğin
böyle günler içindir.
Büyük annemin inkizarına rağmen
Avanoslu İbrahim usta,
Paşabahçeli Emine
ve biz
bir kız, iki oğlan
dökülüverdik yollara
yarı uykulu, yarı hasta
gele gele Avanos'a geldik.
Çatal kapılı bir evin önünde durdu arabamız,
kalabalık ve telâş...

Seven
sevindiren
ve bize hayret veren bir kalabalık...
Ben, ağıt sesi duyar gibi oldum bir aralık,
baktım
bir ölü çıkmaktadır yanımızdaki evden;
Ölünün adamları
başları yerde
götürdüler ölülerini,
biz girdik evimize,
kapadık çatal kapımızı.
Sonra günler şımarık geldi,
yemiş dolu geldi günler
ve gittiler nazlana nazlana.
Ne de çabuk ısındık Avanos'a
Avanoslu akrabalarımıza!
Denizi düşündürdüğü için
yatağında bırakamadık Kızılırmağı,
rüyalarımıza aldık

ve rüyalarımız
yıkandı Kızılırmak'ta yıllarca.
Cüce minarelerinde ezan okunur Avanos'un
göklere bağırılır
salâ verilir.
Elvan elvan nakışlı halılar dokunur tezgâhlarında,
(Ağ Gelin) türküsü çağırılır.
Kızları üzüm gözlüdür,
topuklarına varır saçları,
tenleri buğdaya çalar.
Şalvar giyerler maviden,
Bursa havlusundan çar giyerler.
İçi dolu yemeninin hası
İstanbul'dan gelir.
Şal dediğin
Acem şalı olmalı...
Emanet altın küpeler kulakta,
gerdanda beşi bir yerdeler
ıstar başındaki yerini boş bırakarak
kirpikleri boncuk boncuk,
burun kanatları ıslak
Bir gün
bir kadın taburu arasında
er evine girerler.
Hani bir söz vardır:
-Amasya'nın bardağı...
İşte o söz
daha çok Avanos'a yakışır.
Ve Avanoslu
ekmeğini
Kızılırmağın suyundan,
kırmızı topraktan,
saman alevinden
ve boz eşeklerin sırtından çıkarır.
Toprak testilerin en dımışkısı,
çömleklerin en bereketlisi,
varil yavrusu küpler
ve ayran çanakları,
memur evleri için süslü çiçek saksıları

Avanoslunun hünerli parmaklarından doğar.
Avanoslu işini bilir,
kırkını aşmaz Avanoslu
ya boz eşeklerin ardında ölür
bir kış günü,
ya da gittiği yerden geri dönmez.
Ve sonra günler üzüntülü geldi,
gözü yaşlı geldi günler.
Dedemin adını taşıyan Ahmet
bir gece dedemin evinde öldü.
Çatal kapılı evimiz
uğur getirmedi bize,
kaldık bir kız, bir oğlan.
Ben mektebe gider oldum,
Şükran akrabalara gitti.
Annem zavallı hasta kadın
ecelini tek başına beklerdi.
Bir gün
Şimdi hatırlayamıyorum o nasıl bir gündü;
Yakın komşular ve cümle akrabalar
çatal kapılı evimize dolmuş,
ürkek ürkek bize bakıyorlar,
kendi aralarında konuşuyorlardı.
Hallerinde bir şaşkınlık,
seslerinde hüzün,
Yüzlerinde keder vardı.
Ve bazıları
sanki hiç ağlamamış gibi görünüyorlardı.
Şükran üç yaşında,
ben beş yaşında kadardık.
Eğer bizi aldatmasalar,
en çok sevdiğimiz yemişi bize vermeselerdi eğer
annemizi arar
ve tabiî ağlardık.
Babam eskisi gibi gülmez oldu artık
ve bizi daha çok sever oldu.
Kim bilir o zaman
unutmuşuzdur belki annesizliğimizi,
ama şimdi unutamıyor insan!

Şimdi
senelerden sonra
hafızamda kalan
ve yaşıyan tek hatıra
annemin üç hecelik ismi...
Şunu da hatırlıyorum sahi:
bir gün hurma istemişti canım,
mektepten geldiğim bir kış günü
annem
hasta döşeğinde kucağına aldı beni
üşüyen ellerimi koynuna sokarak,
saçlarımı nefesiyle ısıtıp
gözlerimin içine uzun uzun bakarak
hurma yemiştik.
Annem rahmetlik iyi kadındı,
hastalığında hizmetini gören,
bizi
uçan kuştan
yerdeki karıncadan esirgeyen,
elimizi
sıcak sudan soğuk suya değdirmeyen
temiz süt emmiş, insan evlâdı
bir yetime emanet etti.
Onun adı da Emine'dir;
Emine'lerin sevgisi bol,
kalbi sıcak oluyor...
Annem ölüm döşeğinde vasiyet etmiş,
-Emine kızım, demiş
Şükran'ım, Mehmed'im sana emanet
amucanın huyunu bilirsin,
beni onlara aratma... demiş.
Ve sonra boynu bükük geldi günler,
öksüz geldi.
Babam daha düşünceli,
biz daha uslu olduk.
Fakat nedense bir türlü anne diyemedim
Emine teyzeme!
Demek annemle beraber o da ölmüş
o sihirli kelime...

Öksüzlük tahammül istiyor,
önceleri pek aramadık ama
benim mahzun halim,
bilmiyorum neden
günden güne solan rengim
çok dokundu babama
ve babam,
"Otuz yıl kaldırım çiğnemiş adam"
göz yaşlarını dostlarından saklayamadı.
İkinci Kânun ayında bir akşam
dışarda
kar ve karanlık vardı,
içerde
acayip bir sessizlik,
sanki bizi ilk defa görüyormuş gibi
yüzümüze hasretle bakarak:
- Çocuklar, dedi
çocuklarım
korkarım anneniz sizi anlamıyor
ve sevmiyorsunuz siz onu...
Anlıyor, dedik
o bizi seviyor,
biz de onu çok seviyoruz dedik
daha da diyecektik ama
birdenbire bir hal oldu babama
rengi sarardı,
elinden yere düştü sigarası
başladı gülümseyerek ağlamaya...

İkinci Kânun ayında bir akşam
dışarda
kar ve karanlık vardı,
buzlu kamçılar şaklıyordu rüzgârın elinde,
görünmez mızraklar gibi koşuyordu köpek sesleri
karanlığın içinde,
ve içerde üç kişi
üçü birden
ağlıyorlardı.

Ve sonra günler yağmurlu geldi,
kuş sesleriyle geldi günler.
Badem ağaçlarında pembe çiçekler göründü,
ekilmiş tarlalarda lekesiz bir yeşillik.

Mahallede ihtiyarlar ve çocuklar
toprak duvarlara verip sırtımızı
güneşe karşı gerindik ve esnedik.

Babam
benim doğduğum ayda öldü.
Nisan ayını nasıl severim ben?

Tabutunu kimler götürdü,
nereye gömüldü?
gizlediler bunu benden.
Yaşı kırk beşten fazla değildi henüz
belki daha yaşayabilirdi ama
daha fazla yaşamak
yakışmaz bozkır adamına.

Ve en sonra yetim geldi günler,
insafsız geldi.
Genç yaşında dul kaldı üvey anam
bizim hatırımız için ere varmak istemedi.
On parmağının on yıllık hakkı var bende
inkâr edemem,
Sen, benim Emine teyzem
görgülü anam!

Anadolu kadını
topraktan alır canını,
toprağa verir,
tesellisi oğulları
ümidi kızlarıdır.
Kalbimin başköşesine yazdım adını,
sen:
yaratan, azap çeken, yas tutan
kara haberle bağrı delik deşik

sen, aç ve çıplak yaşayan,
nasırlı omuzlarında
dokuz günlük yola rızkını taşıyan,
toprağı tırnaklarıyla kazıyıp
gözyaşlarıyla sulayan,
Sen:
Elmas yürekli Anadolu kadını!
On parmağının on yıllık hakkı var bende
inkâr edemem,
sen, benim görgülü anam
Emine teyzem!...

BEŞ YAŞIMA KADAR

Hiç kimseye sorulmayan
bana da sorulmadı,
Adımı ve elbiselerimi hazır buldum
rızkım peşimden gelmiş.

Aylardan ya Teşrinievvel,
ya Kanûnuevvelmiş
yani soğuk bir mevsim.
Demek ki kanımda var benim
öyle olur olmaza aldırmamak.

Geniş karınlıyımdır doğrusu
yalan değil,
imrenirim bende olmayana,
elimden gelmeyene,

lâkin aklımdan geçmez kimseyi kıskanmak.
Kolayca hakkından gelirim vesveselerimin,
üzüntülerim boyuma göredir,
murad üzredir arzularım, hayallerim;
canım şarkı söylemek ister bazan
canımın istediği şarkıyı söylerim.

Durup dururken hatırıma birşey gelir,
sonra hafızamda gezinmeye başlar hatıralar.
Kimini görür görmez tanırım,
kimini hatırlayamam bir türlü
utanırım.
Hani şöyle bir düşünürse insan
anlıyor ömrünün üçe bölündüğünü
farkında olmadan:

biri
kapalı bir zarftır
"MAZİ" yazar üstünde
öteki malûm bir HAL'dir
değişir adamına göre.

Üçüncüsü meçhul ve karanlıktır,
ümitlerimiz saklıdır üçüncüsünde.
Bugün bir tuhaflık var bende
söyleyeceklerimi birbirine karıştırıyorum.

Nedir, neyi araştırıyorum
küllenmiş bir mangalı araştırır gibi
hafızamın karanlık köşelerinde?

Harp dersen devam ediyor
arzularımızın haricinde,

ihtilâl dersen
yarısı Balkan şehirlerinde
yarısı malûm, Çinde...

Dişini sıkarak
günlük gazeteleri okumak varken
Aynı yardıma göre bütçeyi hesaplarken
ve dışarıda kar mı yağmur mu
birşeyler yağarken

kalkıp tozlanmış hatıraları kurcalamak olur mu?
Ne gariptir şu insanoğlu insan
düşünüyor, düşünüyor da bazan
aklını oynatası geliyor!

Satıcısından başka kimseyi aldatamayan
zavallı geçmez akçe
kör merhamet!
Senin insanoğluna verip vereceğin
kuru bir teselliden ibaret.

Dünyaya gelişimden bahsediyorum güya
dalmışız, kaçırıvermişiz lâfın ucunu,
Kunduracı İbrahim usta,
peder-i merhum
Avanos'ta doğmuş
büyümüş Ayanos'ta.

Kızılırmağın kıyısındadır Avanos,
kendi halinde bir kasabacıktır
Çok düşünür, az konuşur insanları.
Şöyle bir türkü vardır hani
"Kızılırmak nettin allı gelini..."
İşte bu türkü Avanosludur.
Avanos'un testileri ve sırması meşhurdur,
halıları da meşhurdur Avanos'un.
Kadınları genç yaşında kör, kötürüm olur
ıstar başında iki büklüm
göz nuru dökmekten.

İhtiyarlıktan evvel gelen ölüm
erkekleri yolda yürürken,
ya da bir han köşesinde düşünürken bulur.
Dedem ehli keramettenmiş,
komşular ve akrabalar rivayet eder:
ak güvercin donunda gelirmiş melekler,
avucundan yem yermiş!
Ve tabii eksilmezmiş unumuz, bulgurumuz
küplerden...

Günlerden bir gün
"-Mektebe git!" demişler babama
o kalkmış İstanbul'a gitmiş.

Hey gidi İstanbul
dillere destan olan şehir...

Babam kundura fabrikasında amelelik,
Balkan Harbi'nde çavuşluk etmiş,
Ezbere bilirdi İstanbul'u,
otuz yıl dolaşmış kaldırımlarında
gün kazanmış, gün yemiş
bir mirasyedi gibi harcayıvermiş
fabrikadan ve cepheden artan ömrünü.
Sonra ıhlamur kokulu bir bahar günü
toplayıp irili ufaklı hatıralarını
can sıkıntısını filân unutmuş,
tutmuş Avanos'un yolunu.

Hayatı İstanbul'dadır,
mezarı Avanos'ta.

Kunduracı İbrahim usta
peder-i merhum
nasihatsız yaşadı,
vasiyetsiz öldü.
Ben, kunduracı İbrahim Usta'nın oğluyum.
1335 doğumluyum,
nüfus cüzdanımda İstanbul yazar.
Ama şehrin ve isimlerin ne ehemmiyeti var
memnunum ya bu asırda dünyaya geldiğime,
İstanbul'da geçti çocukluğum
beş yaşıma kadar.

Hayal meyal hatırlarım o yılları:
Hafızamdan karanlık bir yol geçer
Dolmabahçe önünden Beşiktaş'a yukarı,
ve sarkardı çitlenbik ağaçlarının dalları
Yıldız Sarayı'nın kara yosunlu duvarlarından.
Paşabahçe'de haminnem vardı,
susamlı simitler ve peri masalları getirirdi bize
her gelişinde.

Penceremizin camına yağmur yağardı,
en çok sevdiğim çiçek
kapımızın önünde açan
ince boyunlu sakin papatyalardı.
İşte bu sebeptendir ki galiba
çocukluk hatıralarım papatya kokar halâ...

Az şey biliyorum denize dair:
geceleyin vapurlardan dökülen oynak ışıklar,
renkli çakıltaşları,
uzaklarda kelebek kanadı kadar küçülmüş
beyaz bir yelken,
bir kenarda çürümüş kaburgalarıyla eski kayıklar,
gençliğini dalgalarda arayan ihtiyar balıkçı,
tuz ve yosun kokan rüzgâr
ve sonra hudutsuz güneşli bir mavilik...

Kala kala bunlar kalmış
hafızamın karanlıklarında
1340'a ait.

1944

Konuşmayan İnsanlar

TAKDİM I

Cömerttir
hasistir
inatçı ve kindardır bu topraklar
bu toprakların bir düşündüğü vardır
ve bizim düşündüğümüz
bu topraklardır.

Ve çünkü severim bu toprakları
bizzat bu toprakların malıyım,
etimle
heyecanımla
ümidim ve ıstırabımla bağlıyım bu topraklara.

Ve çünkü severim bu toprakları
anam gibi
yârim gibi severim.

Konuşmasını bekliyorum bu toprakların
altınbaşaklı destanlar diliyle...

Ferah rüzgârlar eser
dağların ve asırların ardından,
zafer şarkıları duyulur uzaktan uzağa

Anamın kucağına atılır gibi atılmalıyım,
tarlaya serpilen tohum gibi katılmalıyım toprağa
Şarkılarımıza hüzün veren
ağlatan
güldüren
ve kahreden,
bize tahammülün en harikulâdesini öğreten
onlardır.
Onlar:
Vatandaş, kahraman, şehit, gazi
ve onlar:
ustabaşı, çırak, amele, kapıcı, rençber, dokuz çocuk babası

Ve onlardan birinin oğlu, yeğeni yahut kardeşi
bu toprakların çocuğu
ben
Suat TAŞER.

TAKDİM II

On sekiz milyon,
düşünen ve susan milyonlar!
Hısım akraba, dost düşman
eşim yoldaşım,
sevgilim, kardeşim...
on sekiz milyon,
düşünen ve susan milyonlar!
Aynı güneşin altında olmanın sevinci,
aynı toprakta gezinmek,
aynı keder
aynı acı...

Yüreklerini yüreğimde taşıdığım,
dilimde şarkıları
göz bebeklerimde ümitleri
ve yumruklarımda hınçlarıyla onlar:
on sekiz milyon,
düşünen ve susan milyonlar!
İnanmışız bir kerre
ekmeğe inanır gibi inanmışız fikre
ve efsanelerin duvarını çoktan aşmışız.
İnanıyoruz:
din ve kan kitaplarına değil,
hürriyetin zaferine,
saatte bin kilometre yapan bombardıman tayyarelerine
tarihe,
tarihin bu müthiş gidişine
ve kendimize inanıyoruz.
Yanan şehirlerle beraber yanıyoruz.
Yetimlerin ve dulların acısı içimizdedir
on sekiz milyon,
düşünen ve susan milyonlar!

TAKDİM III

Çocukluğumun o kıvrak, deli günleri
Sarı sıcağın altında
ekin tarlasına azık taşımakla geçti.
Kınalı parmakların şefkatini,
sarı öküzün ve toprağın merhametini
doğuştan biliriz.
Anamızın memesinden sabır sütü emdik,
ninemiz sabır masalı söyledi,
sabretmeyi topraktan öğrendik;
halimiz kimseyi imrendirmedi,
bir baş acı soğan
halis çavdar bazlaması
açlığımıza da yetti
tokluğumuza da.
Sağ olsun Adana kaputu
ve Nazilli basması,
düğünde, bayramda bizi çıplak bırakmadı.
Güneştir derimizi yakan,
kaderimizi kendi aramızda bölüştük.
Sustuk.
Dinlemeye, acı çekmeye ve kıvranmaya
şöyle gizliden gizliye inleyip
içten içe yanmaya
ve aldanmaya
ve ölmeden ölüme alıştık.
Biz alıştık ama
sarı öküz alışamadı,
ve çekmek istemiyor artık
sarı öküz
kara sabanı...
Affet bizi sarı öküz
ve bundan böyle hakkını helâl et!

TAKDİM IV

Gül hikâyesi meşhurdur,
gülden daha meşhur bir hikâye:
Rivayetin rivayetine göre
güller gülistanda gülerken
bir kenarda dertli bir bülbül varmış,
güle âşıkmış bülbül
ağlarmış.
Bülbül ağlayadursun
güller gülistanda gülerken.
Derken
gel zaman git zaman
dört mevsimde bir
saraylarda gül tenli cariyeler,
bahçelerde cariye tenli güller
gülüşür
naz-u işve eder
ve koklaşırlarmış.

Gül renginden mağrur
kokusundan emin,
fettanlık öğrenmiş dilber cariyelerden
bülbüle uzaktan bakarmış,
ve bizim zavallı bülbül
güle âşıkmış
ağlarmış.
Hülâsa-i kelâm
gelen ağam, giden paşam
gün geldi
güller göç eyledi gülistandan
ve derd-i bülbül-ü aşk
bülbülde kaldı,
şairler peşiman oldu
cefayı gülden
vefayı bülbülden öğrendiklerine.
Ve güya nüzül indi sanılır
gülün kokusuna,
bülbülün sesine:

Biri korkmaz
biri ötmez oldu artık
ve binnetice
derd-i bülbül-ü aşk
ve cefa-yı gül
hayal oldu.
Bülbül konmuş derler
bağlamanın sarı teline:
Bu doğruysa eğer
Karacaoğlan'ın Hafız'ın ve Nedim'in Kemal'ine
ve bunların
şu malûm
şu meşhur haline
göz yummak icabeder.
Bir varmış, bir yokmuş
devr-i saltanat-ı gülde
bülbül güle âşıkmış,
bülbül ağlarmış.
Sesini duymadım güzel kuş,
resmini gördüm.
-Güzelliğini de resminden tanırım.-
Yanıkmış sesin,
yaralı bir yürekten gelir gibi
ve yanık yanık ötermişsin,
duymadım:
Bu bir saygısızlıktır belki
utanılacak bir haldir
o senin büyük şöhretine karşı:
Fakat duymadım,
affedersin
derdi sesinden büyük,
sesi derdinden meşhur
güzel küçük kuş
tekrar tekrar affedersin.

Gül düşmanı değilim
bahçelerin semtine uğramamaya yemin etmedim!
Ve güller
beni yakmış değil.

Gülü
dalında da severim,
sevdiğim kızın elinde de...
Gül düşmanı değilim
değilim ama
şu gül ve bülbül hikâyesine düşmanım,
tiksinti veriyor adama.
Hayli zamandır
gül kokmaktan usandı,
bülbül utandı ağlamaktan
bizim şairler utanmadı
hâlâ güle bülbüle dair
şiir yazmaktan.

Haberin ola
derdin sesinden büyük
sesi derdinden meşhur
güzel, küçük kuş
canına kıyacaklar senin
ve şu hikâyenizi
böyle berbat edenlerin!
Şimdi can derdine düştük biz,
kavgamız ekmek kavgasıdır
lâf değil!
Hayata doymadan gidiyor
gidenlerimiz.
Şimdi can derdine düştük,
mamafih harpten sonra bir uğrayıver
o zaman senin meseleni de hallederiz.

Şiirlerime Nasihat

ŞİİRLERİME NASİHAT

I

Haydi şiirlerim
artık gidelim bu şehirlerden.
Bu adamların sizi anlamaya niyeti yok!
siz onları anladınız ya...
Ne de olsa gözü tok insanlarız,
güneşin altında nasibimiz
ya burda ya şurdadır...
Haydi şiirlerim
artık gidelim bu şehirlerden.

Yıldızların sayısına,
yârin dudağına ve cefasına dair
ve sarhoş geçen uykusuz gecelerin
şehvet ihtirasına dair,
dalkavukluğa ve ikiyüzlülüğe dair
bu dünyada namusun ve adaletin
geçmez akçe olduğuna dair
methiyeler yazmayı unutmuşuz!
Ne diyelim, ilham ters taraftan gelmiş,
Hem, bizi affedenin bizden üstün olması gerek!
Haydi şiirlerim
artık gidelim bu şehirlerden.

Ben nasıl dolaşıyorsam caddelerde
emirsiz ve pervâsız,
siz de insanoğlunun ruhuna ve kafasına
öylece girmeye lâyıksınız.
Boynunuzu bükük görmek istemem,
merhamet teselliden ibarettir;
ne pişmanlık duymuşuz
ne teselli dilenmişiz kimseden.

Dile düştünüz şiirlerim,
gözüm ardımda kalır
sizi azat etmeden gidersem.

Siz benim anam, kardeşim sevgilim
sefil günlerimin tesellisi,
neşelerimin ve azaplarımın öz çocuklarısınız.
Size acıdığım ve insanlara kızdığım için
Kendimi affetmeli miyim?

Ama diyeceksiniz ki
bardakta duran su
şeklini ve rengini bardaktan alır!
Haklısınız şiirlerim.
bugün olmazsa yarın
bardağı kırar ve kendimi affederim.

Sırası gelmişken
mürettiplere veda edelim.
Bundan böyle üzülmesinler
sizi bir daha göremeyecekleri için!
Kasalarda uyuyan harfler
belki buna daha çok sevineceklerdir...
Herkes ve her şey hakkını helâl etsin,
Haydi şiirlerim
artık gidelim bu şehirlerden,
mürettiplere veda edelim ve gidelim.

II

Ben sizi yazdım:
içimde hapsetmeye ve susturmaya,
daima sancı çekmeye razı olamazdım.
Güneşe bakmak,
dünya bahçelerinde yetişen çiçekleri
ve sevgilimin saçlarını koklamak,
duymak, düşünmek, yemin etmek
benim ne kadar hakkımsa
sizin de hürriyete kavuşmanız,
teker teker
veya hep birden konuşmanız
o kadar hakkınızdı.

Ben sizi yazdım şiirlerim:
ben sizi
gözümün ve kulağımın,
yanan yüreğimin
ve yanan dimağımın azapları için yazdım.
Müdafaamı sizden beklerim.

Beş kıtada beş denize,
aşkımıza ve kinimize hükmeden
bize yaşamayı ve kavgayı öğreten hürriyet
kanımıza işlemiştir.
Şu kocaman
şu berbat şehirlerde yolumuzu kaybetmeyelim.
Aşk için
hürriyet için yaratılmışız
aslımızı inkâr etmeyelim.

III

Bir dilim ekmekle yaşar,
bir dilim ekmek için ölürüz.
Toprağın huyunu,
dostu ve düşmanı
ve mehtabın lezzetini biliriz.
Tarihi baştan başa okuduk,
harbin azametini biliriz.
"Zafer, zaferle yenilirmiş
zafer
eninde sonunda
mağlup olana gelirmiş!..."
Tarihi baştan başa okuduk,
harbin azametini biliriz.

Ümit
kara gün dostudur;
yirminci asırda
yirminci asırın kendisinde
bizde
ve fırtınalı bir denizdedir ümit.

Susuyoruz!
İlâhların ve ölülerin harcıdır susmak,
susmuyoruz!
Harbin azameti onlara,
dehşeti bize ait diyoruz.

Mademki yirminci asıra geldik
yirminci asırlıyız,
toprağına bağlı bir ağaç gibi
asırımıza bağlıyız.
Dostum! Kardeşim! Sevgilim!
Her şeye rağmen yaşamaya mecburuz,
yaşamaya ve düşünmeye;
azarlanmış bir çocuk gibi hayata küsmek
bize yakışmaz.

IV

Karıncalar ve örümcekler
hallerinden memnundur,
biz insanlar öyle değiliz,
hele aramızdaki şairler!
Canı sıkılan, sevgilisine hükmünü yürütemeyen
hıncını bulutlardan, bahar rüzgârından
ve yıldızlardan alır,
Sanki bunlar şairlerin keyfi için yaratılmış
veya şairler bunlara sataşmak için!
Ey benim şiirlerim!
İnsanların peşini bırakmayacaksınız,
dünyanın herhangi bir yerinde
yalnız bir fâniye ait olmaktan utanacaksınız.
Hudutlar ve kanunlar
haritalarda ve kitaplarda kalsın
siz, hudutsuz ve kanunsuz yaşayacaksınız.

V

Ölüm, bu davetsiz misafir
günün birinde bana da gelecek,
hoş geldi, safa geldi.
Kapımı kilitleyemem,
saklanamam şöyle bir köşeye
zaten bekâr adamın birisiyim,
hizmetçi, nöbetçi vesaire besleyemem...
En iyisi uyanık bulunmalıyım
Şiirlerim gibi,
ve kendi ecelimi kendim karşılamalıyım.

Dostun küçüğüne, düşmanın âdisine itibar etmiyoruz,
Kafanın ve kalbin ötesinde her şey sahtedir,
buna inanıyoruz.
Yaşanmamış azaplara daima yabancıyızdır dostum;
İhtiyar kargalar gibi hatıralarla beslenmek
bize göre değil.
Ve esasen
zamanın akışına vermişiz kendimizi,
zaman, nâmütenahi...
Peygamber değilsek kul da değiliz.
Anlamadığımızı iddia edemezler;
sevginin daniskasını biliriz,
intikam almasını ve icabında ölmesini de.
Dünya göründüğünden daha geniş,
insanlar daha masum ve haşin!
Herkes kendi çilesini doldurmalı,
kendi günahını çekmeliydi...

Siyamlı bir kıza,
Mançuryalı bir erkeğe,
Madagaskarlı yahut Avusturyalı bir çocuğa
ne diye selâm göndermeyeyim,
mektup yazmayayım canım istediği zaman?
Ah! Dünya göründüğünden daha ufak,
insanlar daha mücrim ve gaddar!
Ama siz, benim genç şiirlerim

madem ki hürsünüz
hüriyetin bütün manasıyla:
güneş gibi, rüzgâr gibi
denizleri dolduran dalgalar
ve semayı kaplayan bulutlar gibi
arzı doldurmanızı ve kaplamanızı isterim!
Fakirine, zenginine, dilencisine ve hırsızına
kırmızı, siyah, sarı ve beyazına
yani milletlere ve hükümdarlara
yani iki milyara
kendi dillerinden hitap etmesini öğrendiniz artık!
Hürsünüz şiirlerim,
bütün manasıyla hürriyetin.

VI

Bir gün
hayatın bu kahredici güzelliğine,
sevgime, kinime ve yeminime rağmen
bir gün ölebilirim.
Ey benim şiirlerim!
Üstümde biten bir mevsimlik otlar gibi
kuruyup gitmenizi istemiyorum.
Mezarımın başında gözyaşı dökmeyin,
çırpınmayın etrafımda öksüz kuşlar gibi...
Ben sizi
kendim için,
kendi ölümüm ve kendi yasım için değil,
dostlarım ve düşmanlarım için yazdım.
Bir böcek gibi yaşayıp
bir böcek gibi yok olamazdım;
Rüyalarım ve tahammülüm beyhude değildir,
sabır cehennemine attık kendimizi
bunu benden daha iyi bilirsiniz.
Fânilik; ikinci gölgemizdir
bugün varsam yarın yokum...
Ama siz,
benim alınteri şiirlerim
benden sonra da yaşayacaksınız

ve yeryüzünden kayboluşumu
dosta ve düşmana duyurmayacaksınız;
sizden pişmanlık yerine bunu beklerim.
Güneşin toprağa düştüğü her yerde
vazifenizi ve borcunuzu hatırlayın,
yetimlerin gözünde gözyaşı,
ümitsizlerin kalbinde ümit,
azabın karşısında teselli
ve fâniliğin ötesinde ebedî olmanızı istiyorum.
Güneşin toprağa düştüğü her yerde
vazifenizi ve borcunuzu hatırlayın.

VII

Hep böyle kaygusuz kalacak değilim ya
gün gelecek evleneceğim.
İhtimal gözlerinin içi gülen
altın saçlı bir kızım,
bir de tosun gibi bir oğlum olacak.
Kızıma sevgiyi,
oğluma kavgayı öğreteceğim.
"-Sev!..." diyeceğim, sev kızım
beşikten mezara kadar,
sevebildiğin kadar sev!
Çünkü sevgi
denizler gibi dalgalanır insanın içinde,
çünkü sevgi
ölümden de öteye uzanır.
Ama benim altın saçlı, gülen gözlü kızım
etinden gelmesin bu sevgi
ve şunu unutma ki
kalbin üstünde bir kafa
ve bu saatte kafanın da hissesi vardır.
Sakın kızım, yük olma
sevdiğin adama.
Ağlamayı ve gülmeyi iyi öğren.
Tatlı dilli ol,
yalan söylemekte becerikli davran,
evvelâ kendini inandır.

Dedikodusuz yaşa kızım,
dedikodu senden uzak olsun.
Eşine dostuna selâm ver, sırlarını verme.
Başın yukarda, alnın ak olsun.
Annene sarılır gibi sarıl hayata;
ömrünü ve imanını aydınlatsın gülüşün.
Saadeti, bir elma bölüşür gibi kardeşçe bölüşün
sevdiğin adamla.
Bugüne bugün ben senin babanım
övünmek isterim seninle.

VIII

Tosunum!
Seninle başka türlü konuşacağız,
ahbapça, konuşacağız seninle:
Yarın büyüyüp delikanlı olacaksın,
har vurup harman savuracaksın
ömrün sayılı günlerini.
Belki âşık, belki şair, belki de bir amele olacaksın
babanın mirasına güvenme Tosunum
ne olursan ol
benden sana izin.
Yalnız
dostunu ve düşmanını bir bakışta bileceksin.
Her şeyi kitaptan öğrenme,
kitapları insanlar yazmış
insanları öğren Tosunum,
insanlar öğrenilmeye değer.
Hudutları ve kanunları onlar çizmiş,
denizleri, yıldızları ve hürriyeti ellerine almışlar,
asırlık çınarlar gibi zamana kök salmışlar...
Harpten bıkmamışlar da Tosunum
sulhtan bıkmışlar.
Şehirler göreceksin,
şehirlerde insanlar,
boy boy, çeşit çeşit...
Selâm alıp selâm vereceksin.
Meyhanelerine, parklarına, fabrikalarına,
hapishanelerine gireceksin.

Günlük kazancın
alınteri ve sabırdan gelecek.
Aç dostların ve tok düşmanların olacak.
Şehirler göreceksin:
duman ve şehvet tüten şehirler.
Şehirler göreceksin:
yalanın ve riyanın saltanat kurduğu şehirler.
Şehirler göreceksin Tosunum
öyle şehirler ki:
kahveleri tıklım tıklım,
hapishaneleri ve tımarhaneleri hıncahınç dolu
pişman, korkak ve uykulu şehirler.
Bulutları kirli, yolları temiz şehirler...
Bu şehirlerde şaşırmayacaksın,
yüreğinde ve kafandakileri
bozuk para gibi harcamayacaksın.
Kendi kudretine, hayatın güzelliğine
ve düşmanın zaafına inanacaksın.
Belki ölüm
genç yaşta arar bulur seni,
kanın ve heyecanın toprağa gömülmemeli,
büyük ve çetin işler için dünyaya geldin
hissene düşenleri yapmadan ölmemeli.
Sefil günler gelip geçicidir,
hayata ver kendini.
Ümitsizliğin adını unut Tosunum;
Bize lâzım olan bu...
Ve ne zaman canın sıkılırsa
bir marş okur gibi,
en güzel bir şiiri okur gibi hayatı oku.

IX

Bir yanda bütün haşmetiyle bahar
hayata, sevgiye çağırır bizi,
bir yanda radyolar
ölüm haberi kusar.
Rahat uykulara veda ettik;
tanımıyoruz tembel saatlerin kuruntularını.
Bozuldu sihri pembe rüyalarımızın.
Aşk şarkılarına
aşk ve zafer şarkılarına hasret kaldı dudaklarımız.
Ve bu yaralı toprak
kabul etmez oldu artık ölüleri.
Siz benim yaşayan şiirlerim
bahtınıza şükretmelisiniz:
yirminci asrın hürriyet kavgasında,
inanarak ölen bir insanın kafasında
zulmün ve hıyanetin
ve büyük hürriyetin şahidi olduğunuza
şükretmelisiniz.
Bir gün
benden soracaklar sizi,
hatırlayıp teker teker hepinizi
utanmadan
yüzüm kızarmadan söylemeliyim,
şöyle demeliyim:
ben ve benim şiirlerim
insansız bir dünyanın,
belki de dünyasız bir insanın azaplarını
rüzgârların ve yıldızların hüküm sürdüğü
bulutlar ülkesinde,
yedi kat yerin
yahut denizlerin dibinde
kendi kendimize haykırmak için yaratılmadık;
Biz
muazzam bir makineli tüfeğin
milyonluk şarjöründeki mermilerden biriyiz,
henüz tetik düşmedi
henüz hedefe atılmadık.

X

Nereye gidiyoruz şiirlerim
dosta düşmana karşı böyle nereye?
Görülecek hesaplarımız var bu şehirlerde,
sorulacak suallerimiz.
Aynı kaderin sillesini yemiş insanlar,
aynı hasretle yananlar,
azabı ümit renginde
ümidi sonsuz olanlar
aynı yolun yolcuları!
Nereye?
Bize kaçtı diyecekler,
yiğitlik onlarda kalacak
yolumuzu bekleyecekler
belki de ölümümüzü...
Ve bize gülecekler.
Hayır benim cesur şiirlerim
gitmiyoruz,
kaçmıyoruz da!
Yiğitlik bizde kalsın,
biz burada kalıyoruz.
Burada:
Hürriyetin, esaretin, sevginin, kinin, riyanın,
hakikatin,
kanunların ve adaletin şehrinde
yani insanların mahşerinde kalıyoruz.
Ben
son mısraıma kadar,
siz
son harfinize kadar
bu şehirler, bu insanlar...

Hâsılı şiirlerim
son karar, son söz:
Burada kalıyoruz.
Büyük şehirlerin geniş asfalt caddelerinde,
dar, karanlık sokaklarında
ve kenar mahallelerinde,
ve insanların yüreklerinde, dudaklarında

mukaddes bir kavganın şarkısı olarak
alev alev
mısra mısra yandığınızı görmek isterim.
Toplanın etrafıma hepiniz
bütün şiirlerim!
Ümidin ve imanın çelikten zırhını giyelim,
yollar, şehirler, memleketler ve kıtalar
keşfedilmemiş dünyalar
ve görünen
ve bizim görmediğimiz ufuklar
bizi bekliyor.
Toplanın etrafıma
yazılmış ve yazılacak bütün şiirlerim!
Azap çekenler,
can çekişenler,
ölüler, ihtiyarlar, dullar, yetimler
ana rahmindeki çocuklar
bizi bekliyor!
Güneşli bir sağanak gibi inmeliyiz
kararan gözlere,
İnsanların elleri kadar yürekleri de açıktır.
Dünya kocamandır,
ufacıktır!
Haydi şiirlerim
ümitli ve imanlı,
bizi bekleyenlere doğru gidelim.

ATEŞ KES

Selâm! Selâm! Selâm!
Selâm dört bucağına dünyanın,
hudutlar aşırı, dağlar aşırı, okyanuslar aşırı...
Selâm gökyüzüne,
kuşlara, çiçeklere, böceklere
bu büyük günü getirenlere...
Selâm hürriyet için canını verenlere.
Birbirini kovalıyor içimde bayramlar,
yerimde duramıyorum,
dar geliyor
dar geliyor bana bu caddeler bu sokaklar...
Bağırmak istiyorum şöyle
gücüm, kuvvetim yettiği kadar.
Başka türlü görüyor dünyayı gözlerim:
bir dost eli gibi sallanan şu yaprak,
şu kırık dökük bulutlar,
şu mavi yıldız tarlası,
çimenlerin üstünde rakseden rüzgâr...
ve şu caddeden geçen yorgun çehreli insanlar...

Baharın mahzun bir ülkesinde başladı zafer.
Deli ediyor beni bu düşünce,
sığmıyor içime bu sevinç:
kuşlar ve çocuklar hariç
herkes kendi azabının gölgesinde.
Konuş Suat Taşer
konuş artık;
Hakkındır zaferi selâmlamak,
hakkındır kalbini bir bayrak gibi dalgalandırmak...
Bugünler için yaratılmıştır
benim şair yüreğim,
çatlayabilir belki de heyecanından.
Damarlarımın her damla kanından
alev mısralar örmeliyim
hürriyet adına.

Yaz benim çileli kalemim yaz,
bu koskoca zafer
böyle küçücük
böyle sessiz karşılanmaz.
Bunca asırlık zulümler bilirim
harpler, istilalar ve ölümler bilirim,
bilirim tarihi kimler taşır omuzlarında,
zaferi kimler kazanır, kimler yer, bilirim.
Benim bildiğimi şiirlerim de bilir,
şiirlerim
bütün hızıyla hürriyetten gelir.
Yüreklerimizi dolduran,
cephelerde ve mısralarda hücuma kaldıran,
milyonların ve hudutların üstünde zafere ulaştıran
sensin,
seni selâmlıyorum
aziz hürriyet.

Karanlık okyanuslar gecesinde
yıldızlı gözleri geleceğe çevrilmiş
dalgalara sulh marşları okuyan,
ölümden gayri dostu olmayan
bir bahriye neferinin gözlerindesin.
Seksen tonluk tanklar
beton duvarları devirip
insanoğlunun kemiklerini ezebilir,
ama seni ezemez!
Beşikteki yavrunun gözyaşlarında
toprağa düşen ucu kanlı süngüde,
şehirlerin yıkık duvarları üstünde,
satırlarda ve mısralarda
seni okuyorum,
bütün imanımla selâmlıyorum seni
aziz hürriyet.
Dostlarımdan, sevgilimden çok
sana inanırım.
Ana rahminden tanırım seni.
Yumuk gözlerimi ışığa çevirdiğim,
güneşin aydınlık dünyasına girdiğim günden beri

ne düşündümse
geçmişe ve geleceğe dair
senin huzurunda düşündüm.
Milletlerin nabzı çatlamak üzeredir
Kurulu bir zemberek gibi boşanıverecek
tahammülümüz.
Doğacak günde neler var?
bilinmez...
HAYAT KİTABINDA HÜRRİYET
KANLA YAZILIDIR
SİLİNMEZ

Merhaba

Birinci Basım: 1952
Kapak Resmi: Kenan Özbel

OLMALI

Yâr güzel olmalı
Olunca civelek olmalı

Bahar olmalı bahar
Baharda akşam olmalı

Bir pencere olmalı
Denize karşı
Ve her şeyden evvel insan
Âşık olmalı

Pişman değil
Perişan değil
Ümitsiz de değil
Âşık dediğin
Sabırlı olmalı

OLDU BİR KERE

Kızın gözleri yeşildi
Saçları bir kucak duman
Kızın gözleri yemyeşildi
Saçları öylesine duman
Rüzgârlı bir gecede çıkageldi
Kimseler duymadan
Yürüdü tıpış tıpış
Odalardan içeri
Yürüdü aynalarda yemyeşil gözler
Yürüdü eller ayaklar omuzlar
Yürüdü kalçaların en güzeli
Yürüdü yürüdü
Dünya birden dumanla doluverdi
Çektim yıldızların üstüne perdeyi

Rüzgârlı bir gecede
Çektim yıldızların üstüne perdeyi
Ne olduysa
Rüzgârlı bir gecede oluverdi

GÖZLERİ

Pırıl pırıl gözleri
Göle düşmüş iki yıldız gibi
Bakışı yalan değil
Gülüşü yalan değil
Pırıl pırıl gözleri
Minik elleri sıcacık
Yürüyüşü masal
Sesi hayal meyal
İlle merdivenden inişi

Mevsimler girdi aramıza
Pırıl pırıldı gözleri
Yel üfürdü sel götürdü
Pırıl pırıldı gözleri
Bulutlu günler
Ay ışıklı geceler
Pırıl pırıldı gözleri
Sonra bir rüzgâr
Tersine inadına
Sonra bir rüzgâr
O gitti gider
Ben kaldım buralarda

YÜREK İSTER

En üstte mavi
Sonra bulut
Bulutun altında beyaz bir kâğıt
Korkular içinde insanın eli

Ölüm malûm
Yaşamak yürek ister
Aşksa hürriyetse hepsinden beter
Kırılmış dala döndü halim

Gece büyük kirli ve soğuk
Kitaplar yollar insanlar
Karanlıkta ter döküyor canlar
Çığlıklar ortasında bir çocuk

En üstte korku
Sonra ümit
Ümidin rahminde nur topu bir yiğit
Yaklaşan günün belirtisi bu

TÜRKÜLERİN İKİ GÖZÜ İKİ ÇEŞME

Göz değil uçurum
Duvar dibinde
Gecede yalnızlıkta gurbet şehrinde

Bir çift kınalı el
Dağların gecelerin ötesinde
Boynu bükük yaşmaklı bir hayal
Bir korku bir şüphe akar suyun sesinde

Türkülerin iki gözü iki çeşme
Yollar alıp götürmüş
Götürmüş de gurbetlerde yitirmiş

Al işlik ak topuk mavi şalvar
Hasret upuzun
Gözyaşlarında erir yıldızlar
Kulakları çın çın öter bir kızın

Dağlar dost değil
Gelmiş sokulmuş araya
Teselli
Teselli merhem olmaz yaraya

AĞAÇ BÖYLE DEDİ

Ben ki ağacım
Köklerim toprağa sokulu
–Köksüz ağaç mı olurmuş?
–Olmaz olur mu insanoğlu?
Dallarım yukarı vurmuş
Yıldızlara bakar
Dallarım köklerim kadar
Dallarım eğri büğrü
Uzamış gitmişim göklere doğru
Giderim ya
Toprak ağam öyle buyurmuş
Çiçek demiş
Açmışım
Yaprak demiş
Vermişim
Ser gölgeni üstüme demiş
Sermişim
Sererim ya

Adım uzun kavak
Türkülere girmişim
Yanık
Girerim ya

Garip nerde ben orda
Akşam olur bozkırda
Yolcular geçer düşünceli
Yalnızlık damla damla sularda
Hele yalnızlıkta ayak sesleri

Rüyalar soğumuş uykularda

Bakarsın
Beşik olmuş sallanırım
Sıcacık ninnilerle uyur
Çığlıklarla uyanırım

Öpülesi ellerde

Bakarsın
Tabut olmuşum
Ağzımı bıçak açmaz
Yağmurlu bir gün yollarda

Köy odasında sedir
Mapusanede kapı pencere
Fakir ocağında ateş
Kızlara çeyiz sandığı
Ucuzundan
Çocuklara oyuncak
Oldu olacak
Yaralı askerlere koltuk değneği
Duvardaki resimlere çerçeve
Mahkemelere eşik
Darağaçları altına sehpa da olurum

Adım uzun kavak
İnsanın iyisini kötüsünü
Az çok ben de bilirim

ÇILDIRASIYA

İğdeler çiçeğe durmuş
Çıldırasıya
Toprak dersen kudurmuş
Nefes nefese bütün canlılar
Yaşama hızı dışa vurmuş

Bulutlar allı güllü
Amanın bulutlar
Kurtlar kuşlar otlar
Amanın dostlar
Başladı
Başladı olanca cümbüşü ile bahar

GÖRDÜM

Erzurum'da bir sabah vakti
Taşlar soğuk soğuk
Erzurum'da bir sabah vakti
Otlar uykulu karıncalar uyuşuk

Dağlar seçildi çıktı şöyle
Duvar diplerine indi karanlık
Dağlar seçildi çıktı şöyle
Rüzgâr eser gibi oldu bir aralık

Başladı toprak gerinip esnemeye
Dumanlar içinde göründü güneş
Başladı toprak gerinip esnemeye
Kımıldandı karıncalar yavaş yavaş

Gördüm hayatı
Erzurum'da bir sabah vakti
Gördüm
İhtiyar bir kadın dışarı çıktı

İÇİMDE

Bir akar su gibiyim
Kâh duru kâh bulanık
Gecem gündüzüm fark etmez
Bir gözüm uykuda bir gözüm uyanık

Bir akar su gibiyim
İçimde gökyüzü yıldızlar
Ağlayan çocuk
Ümitler kırık dökük
Garip kişi
Görünmezde bir dağ başı
Sevdalar içinde bahar

Pişmanlık ihtiyar
İhtiyarın gözyaşı
Rüzgârlı karanlık
Pırıl pırıl sabahlar
İçimde

Yağmurlu akşam saatleri
Pencerede soluk bir yüz
Koskoca dünyada kadıncağız
Yapayalnız
Hatıralar ayrılıklar
Ölülerin bırakıp gittiği bütün yalnızlıklar
İçimde

Bir akarsu gibiyim
Kelimelerde kitaplarda değil
Kabuğunu yaran tohumda
Düşmana atılan mermide
Geçip giden bulutlarda
Tren düdüklerinde vapur düdüklerinde
Bir de
Fakirlerin gözyaşlarında gizliyim

BİR ŞEHİR UYANDI

İlkin zirvelerden çekildi karanlık
Gizlice usul usul
Gecenin bittiğini dağlar ilan etti
Eridi son yıldızlar alaca mavilikte

Şehri teslim aldı çöpçüler
Başladı günün ilk işi temizlik
Ama yetmez boşuna çöpçülerin gayreti
Kolay değil
Şehrin ve gecenin pisliğini temizlemek

BELKIS HANIM

İstanbul'da Üsküdar'dayız
Karşıda Kızkulesi
Kızkulesi'nden evvel gelir mutlak
Belkıs Hanım'ın hikâyesi

–Ben bir yaralı kuşum
Canevimden vurulmuşum
Ölüm vurdu ilkin
Sonra ayrılık vurdu
Sefalet vurdu en sonra
Saldım ümidimi uzaklara
Dağlar irili ufaklı
Dağların ardında Kenan'ım saklı

Deniz susar ben susarım
Yorgun yelkenlerde rüzgâr susar
Terlemiş sıkılmış yumruklarım
Belkıs Hanım dalmış uzaklara bakar

–Akşam karanlığında çaldı kapımı kara haber
Kırıldı kolum kanadım

Genç yaşımda kara saçım ak oldu
Denizdir susar
Rüzgârdır esmeyebilir
Ana yüreğidir kanamaz olur mu

İstanbul'da Üsküdar'dayız
Yanmış köprünün ışıkları
Gece ile beraber başlamış yağmur
Üst katta bir kadın güler katılırcasına
Döner adalardan son vapur

Sayılı günün ömrü az olur
–Günlerini sayar dağların ardında Kenanım
Eden bulur
İşin farkında Belkıs Hanım

Mektup gelir Sivas'tan
Kenan'ın kokusu gelir
Ana yüreği bilir derdin büyüğünü
Dört defa
Dört defa yeşerdi de ağaçlar
Belkıs Hanım ağlamakta bulmuş teselliyi

Bir kızı vardır kumral
Dudakları güz yaprağı gibi
Gözleri dalgın
Susar
Belkıs Hanım ağlamakta bulmuş teselliyi
Ağlama deseniz de ağlar

–Dağların ardında
Garipler yurdunda Kenan'ım
Düşünür hayal eder gündüz gece
Bir beklediğim var benim de kendimce

Eden bulur
İşin farkında Belkıs Hanım

AK İNSANLAR

Bak şu bulutun ettiğine
Bak şu bulutun ettiğine
Geldi geldi de duruverdi
Geldi geldi de duruverdi

Tam da güneşin önüne

Bulut seni tutarım
Tutarım da denizlere atarım
Bulut
Kara bulut
Kara bulutun gölgesi
Kara bulutun gölgesinde insanlar
Ak insanlar
Kara insanlar
Kara bulutun gölgesinde

Bulut
Bulut seni tutarım
Tutarım da denizlere atarım

ALİ BEY

Ali Bey ŞIK
İpekli mendil
Kolalı yaka
Kelebek gözlük
Ali Bey BARDA
El
Bir kadın eli
Ali Bey'in gözlüğüne değdi
Gözlük
KIRILDI
Kırıldı
ALİ BEY
Barda

Yağmur
Yağmur YOKTU dışarda
KADINLAR
GÖZLERİ VAR
BAKIŞLARI YOK
Kadınlar
Boş şişeler
KADINLAR
Boş şişelerden çok
VE ERKEKLER
Bir kadeh
Bir bakış
Bir gülüş
Ve kadınlar
Ve kadınlar içinde BİR KADIN
Esmer değil
Kumral değil
SARIŞIN
Güldü
Ali Bey'e
BARDA

Ali Bey
GÜLMEDİ
KADINLAR
Duvar
ERKEKLER
Şişeler
BOŞALMIŞ KADINLAR
Şişeler
Ali Bey
Kırılmış
Camların başında
Rüzgâr
Rüzgâr VARDI dışarda
Baktı Ali Bey
Gözlüksüz gözleriyle
Bir ŞAMAR attı sonra
Bir ŞAMAR
Havaya

SUSTU
SARIŞIN KADIN
Ali Bey
Bunca yılın Ali Bey'i
Alnını şöyle bir sildi
Eğildi
Ağır ağır
Topladı camları
Topladı
BİR BİR
KADINLAR
Gözleri var
BAKIŞLARI YOK
Masalar
BOŞ şişeler
BOŞ
SARIŞIN
KADIN
Ve yavaş yavaş
Ve adım adım
Merdivenler
BARDA

Işıklar
Işıklar dumanlıydı dışarda
Ali Bey
Ağaç gibi
DAL gibi
Dalından düşmüş YAPRAK gibi
YOLLARDA

DUVARDAKİ RESİM

Öldüler
vatanlarca bayraklarca öldüler
kurtuluş şiirlerine nutuklara
ve zafer şarkılarına gömüldüler

Neyleyim bu barışsız baharı
şu dul kadına şu yavruya ne söyleyeyim
hele şu ihtiyarın hali
ağlatacak delirtecek beni vallahi

Öldüler
sofrada yerleri boş kaldı
nüfus kütüğünde sadece bir isim
eriyip toprak oldular
gülse de konuşamaz duvardaki resim

BU SAATTE

Bu saatte
kapım vurulabilir
kurduğum hayalin gördüğüm düşün
hesabı sorulabilir

Arı bal yapar bu saatte
ala tavşan yavrularını emzirir
büyük balıklar küçük balıkların peşinde
güneşe dilini çıkarır
kertenkelenin biri
alçacık bir tepenin başında
onbaşının ya kulağı çınlar ya gözü seğirir
bu saatte

Toprak sancılar içinde
tohum kabuğunu parçalar
dal sürer kök salar
bu saatte

Derin derin denizler
aynasında bulut yüzdürür
kıyısında kayaları kemirir
dalgalanır köpüklenir delirir
bu saatte

Bir adam cıgara yakar
dalmış düşünür bir çocuk
bir kadın aynada kendini arar
dudakları titrer bir kızın
bu saatte

GEÇMİŞ BAHARLAR

Bulutlar geçerdi üstümüzden
aklı karalı
sarı çiçekler açardı iğdeler
saçlarını sularda seyreder
mavi gözlü bir kız
ayrık otları arasında çekirgeler sevişirdi

Dağlar yorgun ve düşünceli
bütün şarkılar pişman
silinmiş yollarda ayak izleri
dul gelir dul gider mevsimler
ayrık otları arasında çekirgeler sevişirdi

Göz değmemiş rüyalar
gecenin kollarında
nedir telâşı yaprakların
kim vuruyor pencerenin camlarına
âşık mı yoksa bu rüzgâr

Değişir birden dünya
bahar ağaçları gibidir gönlümüz
yeni yıldızlar parlar gecede
şarkılara bir hal olur

Gök aynı değil
gölgem bile başka
nerede eski tanıdıklarım
saçlarını sularda seyreden
mavi gözlü kız nerede

Geçmiş baharların hatırasıyla yaşıyoruz
çocukluğumuz gibidir hatıralar
ne bırakır giderler büsbütün
ne de akışını değiştirirler ömrün

BOŞUNA

Gün ışıklı sular
kınalı keklikler
bulutlar pişman önüm sıra

Yollar çeker götürür
poyraz kanat vurur boşuna
varla yoğun arasındayım
bir umudum karşı dağın ardında

Halim cümle otlara malûm
unutmuş beni ardıçlar meşeler
kayalar yüzüme bir acayip bakar
gitti gider çocukluğum

Ekmeğimi paylaştığım karıncalar
birlikte yeşerdiğimiz söğüt ağacı
yabani gelincikler kuzukulakları yoncalar
hepsi de şimdi bana yabancı

Gün bitti gece bitti
bir yağmur bir kıyamet
olanlar bana oldu
çocukluğum elden gitti

HAZİRANDA BİR GECEYDİ

Odamdaydım
üst kattaki kız balkondaydı
şarkı söylüyordu hafiften gizlice
yalnızlık gibi pişmanlık gibi bir gece
üstelik bir de yağmur

Karanlıkta akasyalar vardı
akasyanın dalına yıldızlar konardı
üst kattaki kız
çok sever akasyaları

Yıldızların dallara konduğu bir gece
gözleri masmavi iki alev
avuçları ateş içindeydi
bir seğirmedir tutturmuştu dudakları
üst kattaki kız
akasyanın dibindeydi

Çok severim akasyaları

BAŞKA DÜNYALARA ACIKMIŞ

Bir garip rüzgârdır eser
dağ başlarında uğul uğul
iner kara bulutun gölgesi
yolcusuz yollara basar

Başımın üstünde gök mavi durur
bir dere kenarında
çıplak ayakları
ve bükük boynu ile çocukluğum
ağacın birine yaslanmış oturur

Şehirler hayal meyal
varılıp görülesi şehirler
rüzgârlı ovalar yol yol
ha deyince yürünmek ister

Sarı çiğdem sararmış çıkmış
bir yanık türkü gelir uzaktan
arabalar geçer şıngır mıngır
çocukluğum başka dünyalara acıkmış

KİŞİ KENDİ VARINCA

Akşam olur inceden
gölgeler görünmez olur
yalnızlık beni benden alır
belirir ilk alâmetler geceden

Ne kuş ne karınca
kapılar kilitli
kimi pişman kimi ümitli
yaşar kişi kendi varınca

Yaprak dalında yolcu yolunda
yitiklerini arar bir çocuk
hayat kocaman ölüm ufacık
aynı türkü herkesin dilinde

Bir de bakarsın yıldızlar yanmış
karanlığa teslim olmuş şehir
pencereler boyuna can çekişir
korku gelmiş kapılara dayanmış

Çok sürmez
er geç sabaha varılır
korku yorulur ölüler dirilir
doğacak güneşi bağlasan durmaz

İÇİNDE

Meyva tohum içinde
tohum toprak içinde
toprak sancılar içinde

Bulut denizin içinde
yıldırım bulutun içinde
gökyüzü gürültüler içinde

Dallar çiçek içinde
çiçekler umut içinde
umut korkular içinde

İnsanlar karanlık içinde
karanlık insanların içinde
doğacak gün dumanlar içinde

Söz var sözün içinde
bakışlar gözün içinde
sükût zamanlar içinde

Ölüm ölümler içinde
zulüm zulümler içinde
hürriyet dediğin kan ter içinde

GEL GİDELİM

Gülüm
akar su akar gider
bir bulut
bir bulut ki üstümüzden geçer
kapımda penceremde ölüm

Ne varsa gözlerindedir
günüm güneşim
yeşiller içinde baharım
kara kışım

Gel gidelim o bahçelere
avuçların sıcakken
gel gidelim o bahçelere
güneşimiz doğar rüzgârımız eserken

Daldaki şu yaprak
şu karınca şu serçe
bugün var yarın yok
gel gidelim o bahçelere

DÜNYA UYANIYOR

Seni selamlarım
dostum sarı yıldız
haberim var
gün şu tepenin ardında

Dağlar usul usul
kuşlar birdenbire uyandı
tanıdık bir rüzgâr değdi dallara
dallar hafiften sallandı

Mavilerin en güzeli
göz değil deniz değil gök değil
nevruz çiçeği de değil
mavilerin en güzeli
sabah maviliği

Seni selamlarım mavilik

Dal kıvanır kuş sevinir avunurum
tohum uyanır toprak uyanır ben uyanırım
alt tarafı gecedir
gün ışığına karanlık mı dayanır

Gökyüzüne bir hal oldu
ilk ışıklar göründü görünecek
dağlar serpildi çıktı şöyle
çıktı yuvasından dışarı küçücük bir böcek
yollar ayan beyan
akar sular akmaz sular pırıl pırıl
kuşlar deli divane
de bakalım kodunsa bul
bir varmış bir yokmuş gece

Seni selamlarım güneşim

BOLU ÜZERİNDEN İSTANBUL

Sapanca Gölü'ne gömdük güneşi
dağlar safi duman
bulutlar kan revan
Sapanca Gölü'ne gömdük güneşi

Yalnızlık gibi çöktü gece
usul usul
arzuların ötesi İstanbul
yalnızlık gibi çöktü gece

Bir gariplik türküsüdür uzar gider
yollar düşünceler hayaller boyunca
ben söylerim dağ taş söyler
Orhan söyler Dora söyler
yıldızlar söyler kendi huyunca

Bir gariplik türküsüdür uzar gider
bir yağmur bir yağmur bir yağmur
Üsküdar'dan geçerken
deniz sırılsıklam İstanbul mahmur
Haydarpaşa Eminönü Sirkeci derken
bir yağmur bir yağmur bir yağmur

BAHAR DÜĞÜNÜ

İşte katırtırnakları hüthütler
işte telli duvaklı zerdali ağacı
işte ak bulutlar akça bulutlar
işte katar katar gelin alayları

Bir düğün ki muhteşem
yerle gök arasında
her dal bir başka âlem
sevinç kederin berisinde

Mest olmuş salkımsöğüt ayıkmaz
serçeler delirmiş
cilve dedin mi bitirmiş
komşu kız bıkar uzun kavak bıkmaz

Rüzgâr essem mi esmesem mi diyor
bir başkalık var aktaki suda
bu saatte yalnız ölüler uykuda
Bahar almış başını gidiyor

VAR

İplik var iki gözüm
iğne var
ipliğin iğneye geçmesi var

Kuş var
kuşun kanadı var
sonra kafes var
kafeste kuş var iki gözüm
kuşun kafesten uçması var

Deniz var deniz
denizin kıyısı var ortası var
kıyıda kum çakıl ve köpük var
ne varsa ortasında var
denizin ortasında kaynama var iki gözüm
var
denizin ortasında
hem de dipten
durdurulmaz bir kaynama var

Yol var günlük güneşlik
yol var zifiri karanlık
yol var zulümlüdür
yol var ölümlü
yol var iki gözüm
inişli yokuşlu
yolun eğrisi var düzü var
dağdan aşanı düz ovada şaşanı var
yol var iki gözüm yollar içinde
her yolun bir yolcusu var

Köşebaşında bir adam var
adamın aklında sen varsın
halbuki senin aklında
neler var

UYKULARIN DIŞINDAYIM

Şimdi gecedir
bir avuç suda bir tutam yıldız
rüyada çocuk doğurur bir kız
şimdi gecedir

Balıkların bile uyuduğu saat

İhtiyarın biri sokakta çember çevirir
debboy nöbetçisi Arapsun'lu Ahmet
duvarın dibinde
sılaya bir gider bir gelir
şimdi gecedir

Telgrafın tellerinde kara haber
sevinç yüklü pişmanlık yüklü vapurlar trenler
gizli iniltiler içinde şehir
dört duvar arasında bir şair
uyumuş uyumuş da uyanmış
varmış
doğacak günün kapısına dayanmış
şimdi gecedir

Uykuların dışındayım
İnancın ve tahammülün ışığında
masamın başındayım
kulağıma çok uzaklardan sesler gelir

MAVİLİ, SİYAHLI, BEYAZLI

Şu karşıki pencerede
on beşinde
mavili
safi hayâl
arzular içinde

aynalarda kaybolmuş
avuçları sıcacık

Gelecek günlerin birinde
akasyalar çiçek açıyor
akasyalar açadursun
yıldız ışığında bir çift gölge
sarmaş dolaş

Saadet
ille saadet
nefes nefese

Bir de bakıyorsun
ellisinde
kaybolmuş kendi içinde
avuçları buz gibi
siyahlı
başka bir pencerede

Hani geçmiş günlerin birinde
akasyalar çiçek açıyordu
hani yıldız ışığında bir çift gölge
üst tarafı eski bir masal
şimdi başka bir pencerede
ellisinde
safi hayâl
hatıralar içinde

Derken bir daha bakıyorsun
başları yerde bir kalabalık
bir tahta kutu
bir toprak çukur
uzanmış yatıyor upuzun
toprağın karnında
beyazlı

Şu karşıki pencerede
on beşinde
mavili

Bugünlük

BİR BAŞKA AĞAÇ

Bir ağaç var
dikilmiş penceremin karşısına
durup dinlenmeden bana bakar
gülerim gülmez
selam veririm almaz
kuşlar konar dallarına
yapraklarına yıldızlar konar
o dikmiş gözlerini inadına
bana bakar

Beğenmez yaptığım işi
kurduğum hayali gördüğüm düşü
şarkılarımı hazin bulur
düşüncelerimi kederli
beni içlendirmeye yeter
beni pişman eder halbuki
yağmurun yağışı kuşun ötüşü

Anlıyorum
rüzgâr bile dostum değil
yapraklarla fısıldaştığını duyuyorum
ne söyleseler nafile
değil mi ki insanım
değil mi ki korkuyorum

AYNI GÜNEŞTE ISINIYORUZ

Serçeler hey serçeler
beni de alın aranıza
güneşi beraber selamlayalım
uçuşalım ötüşelim beraber
benim türkülerim de sizinkine benzer

O dal sizin şu dal benim
geçinir gideriz kardeşçe dostça
bakmayın kanatsız olduğuma
ürkütmesin sizi bıyığım sakalım
bekler beni de bir başka atmaca
sizden farklı değil ki halim

Aynı güneşte ısınmıyor muyuz
aynı gök değil mi üstümüzdeki
sizi vuran insan
beni vurmuyor mu sanki

GÖZLERİM UZAKLARDA

Şahin gibi salmışım mısralarımı
insanların ümidin hürriyetin peşinden
ben kalmışım
gölgem serili kalmış toprakta
bahar almış dört yanımı
baharı seyre dalmışım

SENSİZ

Deniz o deniz değil
doğan günden bana ne
rüzgâr esmese de olur
gökyüzü baştan başa nafile
ağaçlar otlar çiçekler bir yana
gücüme gidiyor
yoldan geçenler bile

En büyük yıldız uzakta
başımın üstünde bir kara bulut
yağmur yağıyor
sensiz
en sevdiğim şarkı plâkta

BESBELLİ

Bak hele
gün karşı dağa vurdu
köklerde bir telâş bir telâş
gövdelerde uğultu

Bu gelen ölümdür
gelişinden belli
bu gelen ölümdür

Sarılmışlar canlarına sımsıkı
toprağı avuç avuç bölüşmüşler
yaşayanların bütün korkuları gözlerinde
birden yüzükoyun düşmüşler

Bu gelen ölümdür

Amanın can korkusu
vakit tamam olmuş
gün gitgide ağarmakta
eller uzanıp kalmış

Besbelli
bu gelen ölümdür

DERDİM İLACIM ANADOLU

Ak üstüne kara yazarlar
karadır günüm
karardı canım
yanar ateşim tüter tütünüm
Türkiye'dir anam yârim vatanım
etimdendir kanımdandır
bu toprağın üstünde gezenim
altında yatanım

İlk sevdalım
ümidim tahammülüm vebalim
elim yetmez dilim tutmaz
kimden kime şekva edeyim halim
ben giderim yol gitmez
yollar iki geçeli
ak yol kara yol
aramızda kara çalı
kara çalıda ak gül bitmez

Çiçek açtım dal oldum
yandım yakıldım kül oldum
ırmak oldum nehir oldum sel oldum
ilkin bozbulanıktım şimdi duruldum

Bu toprağın dikeni gülü
yağmuru yıldırımı yeli
yollarına düşmüşüm günlü geceli
nice yarlardan aşmışım
yanar ateşlerde pişmişim
kendimi bildim bileli

Yürüyen yiğide yol mu dayanır
uyur yılan uykusundan uyanır
anam Anadolu'm
bacım Anadolu'm
derdim ilacım
tahtım tacım Anadolu'm
uyur yılan uykusundan uyanır

Kahpe felek sana vurur silleyi
ümit eker dert biçersin
kara haber kararır gelir
ayrılık gelir ölüm gelir
genç yaşında kırılmış dala dönersin
dağların sisten
başın yastan kurtulmaz
yanarsın kimseler bilmez

Dertlim gurbetlim kara bahtlım
ağzımda dilim önümde yolum
anam bacım Anadolu'm

GECEDEN NOTLAR

Dün gece
her gelen meydanında gökyüzü
titredi durdu sabaha kadar
horoz sesinden

Elimde cıgara
yıldızlara karşı
yıldızlar
suya toprağa karşı

Penceremin ötesi
gece
yıldız
toprak
ve su

Hayal meydanlar dolusu

Çinko damlar altında
uykular
delik deşik
kimi sılada
kimi borcundan kurtulmuş rahat
kimi ekin biçer kendi tarlasında
kimi yollara düşmüş
gider de gider
kimi kanlı ellerini yıkar suda
uykuda

Garipler hanlar dolusu

Yeni tomurcuklanmış bir kız
oturmuş da çocuk emzirir
güneşli bir odada
aklına eski günler gelir
kapı aralığında bir öpücük

ve komşunun oğlu gelir
saçları kıvırcık
pencere gelir
yağmur gelir
uykuda

Sevda rüyalar dolusu

İhtiyarın biri
salmış uçurtmayı göklere
gökler mavi
uçurtma dersen
deli mi deli
bir de bakıyorsun ki

Ömür hatıralar dolusu

YALNIZ ADAM

Gece
camlarda damlalar
bir kadın
solgun bir çiçek
yalnızlıklar içinde

Kapısı kapalı perdesi inik
ayak sesleri gelir geçer
rüzgâr sırılsıklam
son kadehini içer
basık tavanlı bir meyhanede
yalnız adam

Sırtında gelinlik elbisesi
yirmi yaşında bahar
menekşeler hercai
ışıklar bir yanar bir söner
havada buram buram leylak kokusu
avuçları ateş içinde

Her adımda çamur
bu karanlık bu yalnızlık bu yağmur
hele bu kadın
her adımda çamur
bu karanlık bu yalnızlık bu yağmur

Gece
rüzgâr sırılsıklam
uzaklarda bir yere yıldırım düşüyor
evinin yolunda yalnız adam
yalnız adam üşüyor

GEL DE İÇME

Sarhoşum çaresizim
dışarda yağmur içerde keder
bir gece ki yalnızlıktan beter

Kırlangıçlar gelsin
şehvete gelsin hele bir toprak
dağlar taşlar uyanıversin bir
hele bir akşam olsun
içme içme de göreyim seni

Deli olurum deli
bahar gelmiş akşam olmuş
üstelik bir de sevda
söyleyin nasıl içmemeli

PENCEREDEN BAKARKEN YAZILMIŞTIR

Yağmur dediğin
İstanbul'a yağmalı
inceden usuldan ufaktan
köprünün demirleri ıslanmalı
Yeni Cami avlusunda güvercinler
tüyleri bulut renginde
gözleri bir damla su
insanlar tramvaylar dolusu
tramvaylar ıslanmalı
vapurlar gelip geçmeli uzaktan
garip garip seslenmeli

Elleri pamuk gözleri çakır
Samatya'da bir kız
oturmuş da roman okur

Kırmızıfener Sokağı'nda
merdivenli kapılar
içerde bir kadın
ah içerde bir kadın
dışarda merdivenlere yağmur yağar

Tut ki âşıksın
İstanbul'dasın
incecikten bir yağmur
cebinde paran da var
oturur da içer misin

KARINCA, BULUT, ADAM

Gördüm
denizden yeni çıkmış bir bulut
bir karıncanın üstünden geçiyordu
ağacın altındaydı karınca
ağaç adamın yanıbaşında
karınca buğday tanesinin peşinde
adam
dikti gözlerini karıncaya
karıncanın aklında buğday tanesi
adamın aklında Adem'le Havva hikâyesi
karınca yürüdü adam düşündü
bulut yer değiştirdi ağaç titredi
adam düşündü
her karıncaya bir buğday tanesi
bütün karıncalar tok
her buğday tanesine bir karınca
bütün buğday taneleri
her tarlaya yağmur
her yağmura tarla
her yelkene rüzgâr
her rüzgâra harman
her harmana dağlar gibi buğdaylar

Karınca ile bulut arasında
bir adam bir buğday tanesi bir de ağaç

HAYAL MEYAL

Bir adam
yollarda
hayal meyal
bir kadın
içerde
hayal meyal
bir ağaç
dışarda
ağacın dalları rüzgârda
rüzgâr hayal meyal
bir gece
kalın ağır ve büyük
bir gece
üstümüzde
apaçık
ümit
gecede yıldız
ümit
doğacak çocuk
ümit
hayal meyal
sevgi
buz üstünde yazı
uzaklarda bir ışık
çağıran bir el
sevgi
hayal meyal
dostluk
karanlıkta kırık bir ayna
dostluk
hayal meyal
ihanet apaçık
ölüm hayal meyal
azap apaçık
sevinç hayal meyal
keder apaçık

ÇÜNKÜ

Çünkü gecedir
yıldızlar kayıp
çünkü kardır yağan
soğuktur karanlıktır
yalnızlıktır çünkü
bu saatlerde insan
uyur uyanık
baş yastıkta göz yolda
dağda bayırda belde
çünkü gecedir
uzundur
her gecenin bir gündüzü var
ayrı bahis
bu saatlerde insan
yolcudur yolunda
mapushanede mahpus
meyhaneler söndürmüş ışıkları
sandalyeler mest
çünkü gecedir
yıldızlar kayıp
bu saatlerde insan
büyük kitabın başında
ille hürriyetin peşinde
çünkü gecedir
bu saatlerde insan
ölüme gider gider gelir
bu saatlerde insan
teselliyi yaşamakta bulur
çünkü gecedir yıldızlar kayıp
çünkü kardır yağan
akacak olan kandır çünkü
bu saatlerde insan
insandır çünkü

CIGARAMIN DUMANI

Gezer yürür
ten içinde canlar
aklı karalı
denizde balık damarda kan havada bulut
gezer yürür

Bir korku var
gece demez gündüz demez
yemez içmez uyumaz
gezer yürür

Yağmur düşer cama
hop eder içim
bu hopta bir şey var
durdan oturdan anlamaz
gezer yürür

Rüzgâr eser karanlığın içinden
karanlıkta sesler fısıl fısıl
gezer yürür

Uzar gider cıgaramın dumanı
marşlar çalınır içimde
yaralı askerler alır dört yanımı
yüzler görürüm camda
kimi kadın kimi çocuk
kimi genç kimi ihtiyar
kimi de
ve teker teker yiğit mısralar
ve kana bulanmış hürriyet
gezer yürür
odamda

ÇIKSAM DAĞLARIN BAŞINA

Çıksam dağların başına
rüzgârları toplasam
liman desem yelken desem
kızgın yollarda yolcular
üzgün dallarda yapraklar var desem
düştü düşecek desem

Eğilsem toprağın kulağına
çatlasın artık tohumların
gövdelere yeni sular yürüsün
yeni dalları yeni çiçekler bürüsün desem

Durun desem bulutlara
dökün içinizdekini
kimden alıp nereye götürüyorsunuz
bizim tarlamızda da yetişir en güzel başak
yaşamak bizim de en sevdiğimiz iştir

Dolaşsam yıldızları
şehrimin uyanık uykusundan
geceden karanlığın korkusundan
kapalı kapıların ümidinden bahsetsem

İnsem deniz kenarına
ilk ışıklarla beraber
dalgalara bir şeyler fısıldasam
başlasa deniz uğuldamaya
eriyip dökülse kayalar

GELECEKSİN

Yanarım
için için
ateş dolu bağrım

Güneşim bir batar bir doğar
zemheride çiçek açar dalım
her saat bir beklediğim var

Yel oldum estim
yağdım yağmur gibi
dağlar denizler gibi sustum

Düşündüm bekledim kitaplar dolusu
nice meyvalar verdi nice tohumlar
göl oldu deniz oldu damla damla su

Geleceksin
geçmiş zamanlardan aldım haberini
bir gün çıkıp geleceksin

OYNAK

Mart ayı gibisin kalbim
kararsızsın avaresin şaşkınsın
ne istersin
şu sarışın mektepli kızdan
bütün kadınlar elâ gözlü olamaz ya
senin keyfin için

Ayva çiçek açtı mı
açılır senin de kısmetin
âdet edinmişsin bir kere
kumralından seçersin mutlak
Mayıs akşamlarına mahsus olmak üzere

Kuş tabiatlısın kalbim
yasak değildir kuşlara
diledikleri yerde yuva kurmak
bir mevsimlik ya da bir sevdalık oturmak
yasak değildir kuşlara
canlarının çektiği çiçeği koklamak
gelgelelim
yasak edilmiştir bize
hem de ayıp sayılır nedense
bir güzele iki defa bakmak

IŞIK'IM

Yürür gibi düşe kalka
uyur gibi rahat
öğrendin sual sormayı da

Masal dedin bir gün
kısmetin kurt masalından açıldı
dağlardan köprülerden geçildi
bir gün bir dere kenarında
neler geldi gördün
kurda inanan kuzunun başına

Işığım can kızım
ümidim tahammülüm
yürekteki sızım
top gülüm
A dedik bir gün
B kendiliğinden geldi
yağmur yağdı damla damla göl oldu
saçlarında kurdela
gözlerinde bilmek arzusu
elinde kitap
düştün okula giden yola
daldan bir elma atmış Altan
bir daha atmış
bir kere iki iki
iki kere iki dört etmiş

Kara tahtaya ak yazmış
düşmanı vatanda ezmiş
Gazi Babamız
kan köpürmüş denizler
ağlayanlar gülmüş
çalmış da hürriyeti hainler
memleketi satmış
iki kere iki bir daha dört etmiş

SENİN İÇİN

– Karıma–

Buluttur gelir geçer
içlenme güzelim
gezginci kuşlara benzer keder
içlenme güzelim

Akça güllü dalımsın
elimsin kolumsun
bir tükenmez yolumsun
içlenme güzelim

Yelim senden eser
güneşim senden doğar
seni söyler dilim
içlenme güzelim

Lambamda gaz olur yanarsın
gece düşüme gündüz hayalime inersin
gurbet türküsü gibi içime sinersin
içlenme güzelim

Pencerem yıldızlara karşı
yıldızlar beni sana iletir
Taşer'im! Sevda susturur sevda söyletir
güzelim içlenme

KELOĞLAN'IN İŞLERİ

İki yokmuş BİR varmış
devlerin bahçesinde bir ağaç
ağacın dalında bir ELMA varmış
BİLİR ağzının tadını Keloğlan
devler uykuda
yıldızlar uyanık
GİRER bahçeden içeri
ÇIKAR ağaçtan yukarı
ALIR elmayı dalından
devler elmasız kalır
–Elmayı bırak CANIMIZI AL derler
bilir ağzının tadını Keloğlan
devler elmasız kalınca BİRBİRLERİNİ YERLER

Çoktur Keloğlan'ın işleri

EL Mİ yaman BEY Mİ yaman demişler
KELOĞLAN yamandır derim
büyük balıklar küçük balıkları yemişler
Keloğlan da BÜYÜK balıkları yemiş

Çoktur Keloğlan'ın işleri
ötmez olmuş has bahçenin kuşları
güller lâl olmuş bir hal olmuş
beyler beyzadeler MASAL olmuş
ERMİŞ muradına Keloğlan
Çoktur Keloğlan'ın işleri

DÜŞÜN

Ayakların olsun da
YÜRÜME
Gözlerin olsun da
GÖRME
Dilin olsun da
SÖYLEME
Elin olsun da
VURMA
DÜŞÜN
ne farkı var senden
DAĞIN TAŞIN

Haraç Mezat

Birinci Basım: 1954
Kapak Resmi: Turhan Selçuk

SAHAVET HANIM

Oturmuş Sahavet Hanım
oturmuş
Temmuz ayında yıldızların altına
oturmuş
denize karşı
oturmuş da bir türküdür tutturmuş
geçen günlere karşı
"Üsküdar'a giderken bir mendil buldum"
ilahi Sahavet Hanım
"Mendilimin içine lokum doldurdum"
Sahavet Hanım'ın aklı rahmetlide
Beşiktaş'ta bir gece
pencereler uyumuş
rüzgâr uyanık
yağmur düşer tane tane
yağmur
taze yapraklar üstüne
bir ıslıktır gelir geçer
sarışın bir ıslık
geçer
gelir
Sahavet Hanım on beşinde
ıslık kapının önünde durur
duruş o duruş
Sahavet gelin olur
Sahavet Hanım olur

Hangi türküyü çağırsan nafile
Sahavet Hanım
rahmetli türkülere sığar mı
on beşinde yağan yağmur
bir daha yağar mı

SAHAVET HANIM YOLLARDA

Japone kol naylon eldiven
Sahavet Hanım yollarda
bir türküdür dolaşır dillerde
Var mı benim gibi yâr üstüne yâr seven

Bir sabah kalktım ki ortalık bahar
gökyüzünde bulutları kodunsa bul
Sahavet Hanım dediğim şen dul
Gece gündüz türkülerde yaşar

Yaşamış da kötülük düşünmemiş
saçını ağartan ölümle yalnızlık
Sahavet Hanım rahmetliye ve türkülere âşık
rahmetli "sevmek ibadettir" demiş

Yelpazemi yel aldı
bir dalda iki cevizdik
gülüştük sarıştık seviştik
kala kala elimde ne kaldı

Şu yalan dünyada misafiriz
içlenmeye değer mi a canım
hay sen adınla yaşayasın Sahavet Hanım
bir gidersek bir daha nasıl geliriz

SAHAVET HANIM'IN RÜYASI

İsli dumanlı berbat bir yer
geniş mi geniş büyük mü büyük
bir yanı bağlık bahçelik
bir yanı ölüm ayrılık

Dünya

Aman bir kalabalık aman bir kalabalık
her çeşitten insan

Vardır ya

Tanımadığım bilmediğim bir şehre varmışım
rahmetliyi ararmışım güya

Hayırdır inşallah Sahavet Hanım

Evler sağlı sollu
evler gitgide büyüyor
evler ayrılık dolu dert dolu
her evde bir çocuk uyuyor

Çocuk ümittir Sahavet Hanım

Sonra gül bahçeleri
evler kayboldu birden
üstümde yeşil bir entari
ama nasıl yeşil

Yeşil murattır Sahavet Hanım

Önümde dik bir yokuş
yokuşun başında bir kara kuş
konmuş ak kayanın sivrisine
kan içinde gözleri
in cin hak getire
bir ben bir yokuş
bir de
ak kayada kara kuş

Yokuş hayattır Sahavet Hanım
kara kuş ölüm iftira

Yürüyorum
yürüyor dağlar taşlar
ardım sıra
kendimi gelin olmuş görüyorum bir ara
telli duvaklı
taze gönlümde bir şeycikler saklı
türkülere karışmışım gidiyorum
türkülerin kimi ağlıyor kimi gülüyor
derken bir bakıyorum
karşıdan rahmetli geliyor
elinde tüfek
hah diyorum
şimdi beni vurup öldürecek
başlıyorum ağlamaya

Rüya bu ya
korkma diyor rahmetli
geliyor
kirpiklerimi bir bir siliyor
seni vuracak değilim ki diyor
kara kuşu vuracağım

Kara kuşun kan içinde gözleri
kara kuş ölüm iftira

Dur demeye kalmıyor
kayboluyor rahmetli
başlıyorum tekrar ağlamaya

Sen olsan ağlamaz mısın a kardeş
yalnızlık çaresizlik dört yanım
taze gönlüm kırık

De hele Sahavet Hanım
hayırdır inşallah
gözyaşı mutlaka ferahlık

Kara kuş karşımda
çıkıyorum yokuş yukarı
çıkıyorum
bir de bakıyorum
saçımda kocaman al bir gül

Gülün alı devlettir Sahavet Hanım

Derken nasıl oldu bilmem
gül dile geldi
Sahavet Sahavet dedi
senin bildiğin gibi değil dedi
sabret dedi

Tuhaf değil mi kardeş
rahmetli de aynen böyle söylerdi

Sabrın sonu selâmettir Sahavet Hanım
nûr içinde yatsın rahmetli

Tepeye vardım varmadım
yanımda Şakir'im belirdi
koş dedi
babam bekliyor evde seni

Deli oldum bu söze
bir hoş oldum
vardım
rahmetliyi misafir odasında buldum

Hiç değişmemiş
hep o güleç yüz o tatlı bakış

Hoş geldin dedim
Sahavet dedi
unuttum sana söylemeyi dedi
YALAN DÜNYA GERÇEK DÜNYA
BUNU İYİ BİL
SEVMEK İBADETTİR
GÜNAH DEĞİL

SÖZ VERMİŞİM

Al sana gece
hain korkak
belâlı şey kuzum
yaşamak

Karşıda bir dağ
karanlıkta kayıp
sevmek bir derece
ama hürriyet ayıp

Yazıklar olsun
bunca yıldıza
kitaplar hapishaneler
ölüm sudan ucuza

Çat kapı iftira
canlar emanet
ha bugün ha yarın
doludizgin ihanet

Rüzgâra sarıl rüzgâra
gölgen dost değil
indir perdelerini
bir geçen var eğil

Toprak da benim bayrak da
kara günler görmüşüm
bir vatan bir vatan ki kardeşim
ölmeye söz vermişim

SENDENDİR ATATÜRK

Bugün yaşıyorsam
güler yüzle emin
tertemiz gökler altında
dağlarım denizlerimle dost
toprağımda dolaşıyorsam
ümitli memnun ve rahat
gecem gündüzüm hürse
damarlarımda kanım
tenler içinde canım
korkusuz yürürse
bulutlarımdan gözyaşı yerine
rahmet dökülürse
ekmeğim suyum tatlı
toprağım da türküm de bereketli
rüzgârlarım alabildiğine hürriyetli ise
bacamda tütünüm tütüyor
ölülerim huzur içinde yatıyor
ağacım dal sürüyor boy atıyorsa
görüyor biliyor inanıyorsam
keyfimce gülüyor keyfimce ağlıyorsam
dün yokken bugün varsam
sendendir
sendendir Atatürk

VAKİT GEÇİYOR

I

Uçuyordu batıya doğru
iri kara ürkek
kanatlarına mavilik bulaşıyordu
korkular içindeydi
gene de yaşıyordu

Kayboldu günün bittiği yerde
ne kanat izleri kaldı göklerde
ne dost mavilikten eser
bir gecedir başladı
usuldan gizliden sinsice

II

Uzat ellerini güzelim uzat
bir varmış bir yokmuş hayat
ölüm dikmiş gözlerini üstümüze
aman sevişelim durmadan
fırsat bu fırsat

İbret al uçan kuştan
bahardan kıştan
ibret al ömrümün varı
güvenme vaktin gecesine gündüzüne
gel sevişelim yeni baştan

III

Toprak açmış ağzını bekliyor
pişmanlık sesleri duyuyorum derinlerden
bak mezar taşları ne diyor
sarıl bir tanem sımsıkı sarıl
vakit geçiyor

Yem olursun böceklere
yazık olur
yazık olur bakışına gülüşüne
hele ömürcüğüne büsbütün
güneşin kararmasın bir kere

GARİP ADAM

Bir gece ki başladı
yalnızlıktan beter
bir gece ki başladı
hafızamda kuzgunlar öter

Dağlardayım firari
kar düşer tane tane
dağlardayım firari
dar gelir sıcak duvarlar bu cana

Yol derim yürürüm
ben bir garip adam
yol derim yürürüm
iner günün ortasında akşam

Yıldızları bulut örter
aynalar kararıverir
yıldızları bulut örter
bir gece ki bir kar ki ağlayasım gelir

KIRPINTILI ŞİİR

Güneşse batmış
verin bana bağlamamı
ekin ekmiş gül bitmiş
gülün dalında bülbül ötmüş
verin bana bağlamamı

Cihar attım şeş oynadım
allan gel pullan gel
geleceksen akşamüstü gel

Her yer karanlık
Dürdane kız çekmiş evine gitmiş
dam üstünde saksağan
soyunmuş dökünmüş yatmış
dudakları aralık

Yesin onu ninesi

Ayşe kızı sorarsan
ha buradan aşağı

Ayşe kız aynada
Ayşe kız çırılçıplak
bir o yana bir bu yana
Ayşe kız tövbe etmiş
dandini yavrum dastana
danalar girmiş bostana

Bir de şu var
büyük balık küçük balığı yutmuş
de bakalım Hüsmen Ağa
bu nasıl iş

CAN TÜRKÜSÜ

Bu tende bu can
mermidir hani
vakti gelince vatan
çeker düşürür tetiğini

Gülü dikeni bizim demişiz
suyunu içmiş ekmeğini yemişiz
vatan demişiz adına vatan
cevrüne cefasına kurban

Dağlarında gezmişiz
katılıp rüzgârlarına
çilemizi yazmışız
taşına toprağına

Türküleri ağlatmış güldürmüş
gurbet yolu çekmiş götürmüş
sevdalar içinde bir sevda ki
gelmiş şurama oturmuş

Sevmeye yürek ister inan
insan sevmesin yoksa bir kere
değil mi ki adın vatan
vermem seni ellere

İSTANBUL'A BAK

Amanın İstanbul'a bak
mavisi başka yeşili başka alı başka
ya minareleri
ya kumruları
ya şu lâvanta kokulu rüzgârı
hey anam
kadına bak
söyle be birader
pişmanlığa değer mi yaşamak
şu gözlere bak fıkır fıkır
insanın aklını başından alır
of kıza bak kıza
yürüyüşüne bak duruşuna bak
durup durup da gülüşüne bak
korkma bedavadır
bir daha bak
kaldır başını gökyüzüne
kaldır da bulutlara bak
yumuşacık bulutlara
kız tenli bulutlara
dur köprünün üstünde dimdik
ger adımlarını şöyle
bir sağına bak bir soluna
tramvaylara bak vapurlara bak
dönen tekerleğe köpüren suya
ağlayan çocuğa düşünen kayıkçıya bak
adamın gözlerindeki yalana bak
kadının oturuşundaki arzuya bak
koşana bak kaçana bak
kovalayana da bak

Bak oğlum bak
at kendini kalabalığın içine de
yaşamak neymiş gör bak

BİR KAPIDAN İÇERİ

Ağaçlara sordum
görmedik dediler
gizlediler gözlerini benden

Bir kapıdan içeri girdim
güneşi kaçırmışlar gökten
sormadım
yalnız iştahla yediklerini gördüm

Yolcu bir kuşa rastladım
çırpındı ötmek için
belli ki sormadan söyleyecekti
rüzgâr esti

Eski bir mezarlıktan geçiyordum
eğilmiş mezar taşları
ölüleri çekiştiriyorlardı
o kadar dalmışlardı ki
beni görmediler

Karanlık bahçelerde korkuydu esen
uykulu havasında bu şehrin
caddeler hayale dalmış
geçip gidenleri düşünüyorlardı

Yarı geceyi yolda buldum
şafaktan bir haber yok
sabaha ulaşmak için atıldım
sualim bende kaldı

HARAÇ MEZAT

Kar
karanlık
kırmızı şarap
karanlığın ortasında bir koca kitap
insan
hür
insan korkuları ile üşür

Eski bir şarkıdır
yıpranmış bir şarkıdır
karda
karanlıkta
kırmızı şarapta
karanlığın ortasındaki kitapta
insan
hür
insan korkuları ile sürünür

Gözyaşı geçmez akçe
ölüm
cânım ölüm
erkekçe

Göz yaşı tuzlu ılık
insan
haraç mezat
olanca hürriyeti ile
insan
satılık

BÖYLE OLMAZ

Ölüm ölüm bir ölüm
bu cilve bu işve bu naz
bu ne zulüm a gülüm
sevişmekse yaşamaksa
böyle olmaz

İYİ NİYETLE

Maviler içinde gördüm
güpegündüz
fıkır fıkırdı önüm sıra
hem de yalnız

Saçını rüzgâra vermiş
alnını bulutlara
ayakları yere değer
lütfen
bir omuz bir göğüs bir bel ki
insanı deli eder
hele kalçalar hepsinden beter

Uzat elini
dokunuver şöyle bir
iyi niyetle
dokunuver de göreyim seni
sıkı mı

Maviler içinde kaybettim
güpegündüz
fıkır fıkırdı önüm sıra
hem de yalnız

Kalçalar bir türlü aklımdan çıkmaz

BİLMECE BİLDİRMECE

Gölgenden sadık
nezleden bulaşık
ne gecesi var ne gündüzü
gözünde kara gözlük

Ağzı var dili yok
tasması var zili yok
karşıdan sana benzer
keli yok çili yok

Kalemle kâğıdı
vermişler öğüdü
elli ayaklı
salmışlar iti

Bulut desen alınır
armut desen alınır
bin kişinin içinde
ta karşıdan bilinir

MAHALLEM

Memnun değilim mahallemden
kulağımın dibinde minare
minarenin dibinde çocuklar
ne minareyi susturabiliyorum
ne çocukları

Halbuki iyi şeyler düşünmek istiyorum

Eskiciler geçiyor on dakkada bir
gazete kâğıdı alanlar boş şişeciler
çamaşır mandalı satanlar

odun kömür kıranlar
üstelik horoz şekerci de geçiyor
hele bu horoz şekerciye deli oluyorum
bütün çocuklar dayak yiyor onun yüzünden

Halbuki ben iyi şeyler düşünmek istiyorum

Memnun değilim mahallemden
yaz gelse de diyorum
minareyi de çocukları da kendi hallerine bıraksam
alıp kitabımı sigaramı
dağlara çıksam

BOŞUNA DÖNÜYOR DÜNYA

Aralarında dolaşıyorum
sabah akşam
kimi insan kimi adam

Bazıları var
sarılıp öpesin gelir
bazıları insanı ağlatmak için birebir
bazılarına gül gülebildiğin kadar
hele bazıları var ki
yüzüne öyle bir bakar ki
çek vur suç değildir

Ölüm söylemeyecek mi son sözü
hangimize yetmez a dostlar
bu güneş bu yıldızlar
bu cânım gökyüzü

Ne duruyoruz böyle pisipisine
hadi deyip sevişsek ya
olan sana bana oluyor
zaman gidiyor elden
boşuna dönüyor dünya

Aralarında dolaşıyorum
sabah akşam
hem dolaşıyorum hem şaşıyorum

AŞK HERŞEYDEN ÖNCE

Bu gül bu diken
kendi gönülcüğü ile öten bu serçe kuşu
bir yandan gürül gürül
bir arkta mırıl mırıl akan bu güneşli su
rüzgârdaki bu kekik kokusu
toprağına sımsıkı sarılmış bu ağaç
bu sevdalı türkü ayrılıklar
karınca fil atmaca sırtlan
bu dişi bu erkek insan
cümlesi aşk peşinde
aşk minicik bir hece
ömre sığmaz
aşk her şeyden önce

Yağmur yağar hatıralar üstüne
ha bugün ha bu gece
saadet dediğin canımın içi
bir çözülmez bilmece

UNUTULMAZ

Cahit Albayrak'a

Pencerem dağlara bulutlara karşı
rüzgâr değer alnıma hafiften
akasyalar çiçek açar yaprak döker
sarışın bir kız ağlar hafızamda gizliden

Yağmurlu bir gecede öptüydüm
avuçları sıcacıktı
öptükçe susadı sevdikçe acıktıydı

Hangi sarışına baksam
aklıma o gelir
hangi sarışına baksam
aklıma hep o gelir

Nice yağmurlar yağdı
nice karanlıklar indi toprağa
gelgelelim
aynı sarışını bulamadım bir daha

BÖYLE Mİ OLACAKTI

Üstümde bir kara gece
titrer durur
kocaman
türlü korkular içinde insan
ölüm kaşla göz arasında
dayan yüreğim dayan

Böyle mi olacaktı
hani öksüzler sevinecek
dullar yetimler gülecekti hani
kahpe bahar böyle mi gelecekti
barışsız çırılçıplak perişan

Sevişmenin de tadı yok
düşünmekse başa belâ
köşebaşları bütün yollar
dost değil düşman hâlâ

Böyle mi olacaktı
söyleyin bre dağlar taşlar
kurtlar kuşlar söyleyin
kanlar boşuna mı aktı

AYNI HİKÂYE

Dün Cumartesiydi
bugün Pazar
şu kavak şu gökyüzü
bu gün de var

Yemek yemeye mecburum
mecburum sevgilimi öpmeye
vakti geldi mi
başucumda durur kitaplarım
en önde şiir kitapları
elimi bir uzatsam alırım
çalar saatim on dakika öndedir
hem okula giderim hem daireye
yarı günüm yolda geçer
bir bakarsın kederliyim
bir bakarsın deli gibi neşeli

Bugün Pazar
yarın Pazartesi
güneş gene doğacak
bir kız belki ilk defa öptürecek kendini
bir karınca eksilecek dünyadan
bir tohum kabuğunu parçalayacak
ama şu kavak şu gökyüzü
yarın da olacak
eminim

Şarabın en kötüsünü
can sıkıntısının en iyisine tercih ederim

DÜRDANE KIZ

Kızın adı Dürdane
üzüm gözlü Dürdane
canım Dürdane
alimallah semtimizde bir tane

Gece demez gündüz demez
allı giyer Dürdane yeşil giymez
unutur göğsünü eksik olmasın
bir gün bile iliklemez

Türkü söyler Dürdane
geliverir de pencerenin önüne
– Oğlan küçük kız büyük der
der ya elâleme ne

Dürdane'nin penceresi karanfil
dudakları bal kaymak yanakları top top gül
ilâhi Dürdane
benim aklımdan geçen de o başka şey değil

KARŞIKİ EVDEN BİR HOROZ ÖTTÜ

Söz aramızda
gecenin gözleri ışıl ışıl
öğle ile ikindinin ortasında

Bir yanımda ölüm
bir yanımda ayrılık
uzuncacık incecik bir yol
söz aramızda
ayrılığa boş ver
ölüme vakit var daha

Yeni doğmuş bir çocuk kadar yorgun
ilk defa gören gözler kadar hayran
çölde pınar misali gönlüm
kanadı kırık bir kuş gibi perişan
söz aramızda
bir rüzgâr gördüm
ayan beyan

Bir rüzgâr gördüm derken
bir de kız
yapayalnız
söz aramızda
rüzgârı geç
mesele kızda

Takmış eteğine rüzgârı
ince belde al kuşak
bir iner bir kalkar omuzbaşları
söz aramızda
gözün en tehlikelisi
kalçanın en belâlısı
kızda

Nasıl oldu bilmem
açıldı mı hayalimin kapıları
düştü mü sana ince belden al kuşak
soyundu mu kız
güpegündüz
çırılçıplak
yolun ortasında
aman Allah

Ya şimdi ne olacak
söz aramızda
din iman yokmuş kızda

Gecenin gözleri ışıl ışıl
öğle ile ikindinin arasında
sağ elimde kalem
sol elimde cigara
ne bilir işin içyüzünü
elâlem
elâlem uykuda

O gitti ben gittim
rüzgâr bastı gitti
karşıki evden bir horoz öttü
derken azizim
söz aramızda
cigaram geceyi tüketti
kapandı hayalimin kapıları
iş bitti

KADINIM

Şu dağın ötesi
ha şu dağın ötesi
sık dişini kadınım
gecede ilk horoz sesi

Yağmur yağar inceden
sevgi huzur dostluk senden
sık dişini kadınım
korkun olmasın geceden

Yalnızlığımı paylaşırsın
adımı gönlünde taşırsın
sık dişini kadınım
günü gelir elbet yaşarsın

Hem doğurdun hem doyurdun
yaralarımı ellerinde sardın
sık dişini kadınım
derdi başta gelir yurdun

İnanmasam sever miydim
durup dururken cânım der miydim
sık dişini kadınım
bilsem doğruyu söyler miydim

En sevdiğim şarkı elbet
sık dişini kadınım
vatanlı bayraklı hürriyet

Yarıda kalmasın derim
mezarda bile hürriyet isterim

ELDE DEĞİL DÜŞÜNMEMEK

Kuruyasın Kızılırmak
çocukluğumu sen götürdün
götürdün de nerelerde yitirdin

Nar gibi akşamların vardı
üstünde yanan gelincikler yıldızlardı
kızarmış iri bir çörek doğardı geceleri
çıplak ayaklı bir çocuk
oturur karanlığın içine
hayaller kurardı kendine göre
elde değil düşünmemek gideni
kurayasın Kızılırmak
köksüz bir ağaca döndürdün beni

Çocukluğum yatıyor sende
uykularım yatıyor
kara kavakların gölgesinde
hafızamda sığırcık kuşları ötüyor
çoktan susmuştur türkülerim
ay ışıklı söğüt dallarında
dağlar duman olmuş tütüyor
belki de hâlâ düşünüyor o kargalar
o telgrafın tellerinde

YENİ BAŞTAN

Bir yağmur
bir rüzgâr
bir güneş

Sil baştan

Bir dünya
bir keder
bir sevinç

Yeni baştan

BU BİR ŞARKIDIR

Bir toprak şarkısıdır bu
önce yeşilde dile gelir

Bir rüzgâr şarkısıdır bu
rüzgâr rüzgârlığını esmekte bulur

Bir deniz şarkısıdır bu
aydınlık derin
kabarma vaktidir yelkenlerin
dalgaların köpürme vaktidir

Bir gökyüzü şarkısıdır bu
yıldızlı güneşli şimşekli
sarıvermiş kanatlarını gecenin
asılı kalmış havada yarasaların şekli

Bir aşk şarkısıdır bu
söylenmemiş duyulmamış
topraktaki tohumun kundaktaki çocuğun
doğacak günün açacak tomurcuğun
vaadine uyulmamış

Bir ölüm şarkısıdır bu
çaresiz
nereden geliyor bu uğultu
nedir telâşı yarasaların
güpegündüz

Yalın bir şarkıdır bu
apaçık düpedüz

DOLAP BEYGİRİ

I

Kolay gele bay beygir
marifet dönmede değil
döndürendedir
dönmek döndürmekten gelir
döndürmek dönenden gelir
dönen döndürenden gelir
döndüren dönmeden gelir
dönme beygirden gelir
beygir dolaptan gelir
dolap beygirden gelmez
bu ne acaip iştir
içyüzünü kimse bilmez

II

Adın üstünde işte
dolap beygirisin
karın tokluğuna sürüklüyorsun
bu sefil ömrü
belki vaktiyle güneşli kırlarda
deli poyrazlar eserdi yelesinden
sırtı gümüş eğerli
dökme tunç üzengili babanın
belki de anan
fakir bir çerçinin atıydı kim bilir
gezerdi düşüne düşüne
gezerdi yanık topraklı köyleri

Sen
oldum olası dolap beygiri
böyle gelmiş böyle gidersin
seni kıskanacak değil ya gayri
içimizden biri

GECENİN ORTASINDA

İyi şeyler geçiyor aklımdan
aşk gibi hürriyet gibi
vatan diyorum güzeller güzeli
vatan
ekin tarlamız gül bahçemiz mezarımız
anamız bacımız yârimiz
vatan diyorum
bizden farklı değil ki hâli
vatan
senin uğruna diyorum
cümle ölümüz dirimiz

İyi şeyler geçiyor aklımdan

Şu sessizlik var ya
şu kaskatı
şu kapkara
şu kurşun gibi ağır
şu kulağı sağır eden sessizlik
bir de şu ölüm mü nedir
adı batası
gene de iyi şeyler geçiyor aklımdan
dayan diyorum
dayan be Suat
ömrü de geceyi de yarıladın
topu topu bir dostluktur ötesi
dayan dosta düşmana inat

İyi şeyler geçiyor aklımdan

Hayat diyorum bizden yana
sevgi ümit bizden yana
bizden yana daldaki çiçek
gecede parlayan yıldız
doğan gün de bizden yana
biliyorum
ama diyorum ya ölüm
ya şu bitmez tükenmez zulüm
kimden yana

Kar yağıyor
karanlık dikmiş gözlerini üstüme
bir duyulmadık türkü söylüyor zaman
çok uzaklardan gençliğim geçiyor

Kar yağıyor
gecenin ortasında
durmadan

İyi şeyler geçiyor aklımdan

OLUVERDİ

Başladı mı ıslanmaya karanlık
şehrin ortasında
şehir kocaman karanlık büyük
kızın elleri dersen
sıcacık
hele dudakları
hele omuzbaşları
hele o bembeyaz
hele

Bir sabah ki anlatılmaz
nefes nefese

KULAKLARI ÇINLAYASI

Gecenin balkonundayız
bütün yasaklardan uzak
yanımda yıldız gözlü bir kız
yalanlara rağmen yaşamak

Kız diyor ki
kalbim diyor
inanmazsın belki
ömrümce senindir diyor

Alev alev öpücük
kara gecede ak kollar
elleri minicik parmakları ufacık
tepeden tırnağa bahar

Ben diyorum ki
sen diyorum
şunu bil ki
ilk defa seviyorum

Yıldızın biri
bunu duyar duymaz
kaçıverdi
aşk yalana doymaz

Kız gelin oldu
balkondaki aşk sizlere ömür
yalanlar gecede kaldı
gözüme başka balkonlar görünür

DÖRTYOL AĞZI

Şimdi sen
bir dört yol ağzında
ölüme ihanete iftiraya rağmen
dimdik duruyorsun
dilinde
hürriyetten bir mısra
yiğit yalın
yürüyorsun

Dostların
çil yavrusu gibi dağılmış
dostların
içinde birer yara
bir gece ki başlamış
korkunç hain kara
hem de korkak
dostların
çil yavrusu gibi dağılmış
sense inadına
dimdik duruyorsun
dörtyol ağzında
kararın
yaşamak vatan uğruna
yürüyorsun

Yürüyorsun inadına

BİR CAN TAŞIRIZ EMANET

Dost dosttan ileri
pişmanlık döner dolaşır gelir
seyreyle geçip gidenleri
seyreyle geceyi gündüzü elmasım
kara bulutlar sarıyor gökleri

Oturmuşum gecenin ortasına
düşün ha düşün
sevmek yaşamak nesine
baldırı çıplağın
doğmak bile haram böylesine

Sen anlarsın hâlimden
aşka vermişiz varımızı güzelim
aşk üstüne kurulmuş düzen
bütün yalanlar aşk üstüne
eğri söz çıkmaz dilimden

Bir can taşırız emanet
gökten güneşten nasibimiz
dostça kardeşçe olmalı elbet
şu koca dünyada civanım
sana da bana da yeter hürriyet

UMUMİYETLE DOĞRU HABER ALAN BİR KAYNAKTAN ÖĞRENİLDİĞİNE GÖRE

Bir yağmur
bir yağmur
bir yağmur ki
yağacakmış

Yağsa da kurtulsak

AMA LÂKİN ŞÜPHESİZ FAKAT

Şehir yummuştu gözlerini
şehir yummuştu gözlerini ama
doğacak günden emin
doğacak günden emindi ama
şehir yummuştu gözlerini

Ölüm beklerdi kapıda
ölüm beklerdi kapıda lâkin
sevmek içindi yüreklerimiz
sevmek içindi yüreklerimiz lâkin
ölüm beklerdi kapıda

Korku küçültür adamı
korku küçültür adamı şüphesiz
varsa yoksa hürriyet
varsa yoksa hürriyet şüphesiz
korku küçültür adamı

Yaşamak vatanlı bayraklı
yaşamak vatanlı bayraklı fakat
insanca dostça kardeşçe
insanca dostça kardeşçe fakat
yaşamak vatanlı bayraklı

VAKTİN ORTASINDA

Karanlığı dinliyorum
bir uçtan bir uca
kan kokuyor gece
bağırsam sırası değil
karanlığı dinliyorum

Gün gördük diyemem
dosta sevgiliye hasret
can tene ten toprağa emanet
güldükse de ele güne karşı
gün gördük diyemem

Karanlığı dinliyorum
tek başıma dimdik
korkunç oluyor karanlıkta sessizlik
dostları kodunsa bul
karanlığı dinliyorum

Yalanlar ak kâğıt üstünde
ha deyince silinmez ki
dünyamız büyük ama iki defa gelinmez ki
söylenmedi söylenmedi en güzeli şarkıların
yalanlar ak kâğıt üstünde

Karanlığı dinliyorum

BİR ŞEY

Havada bir şey var
taşın toprağın
akar suyun daldaki yaprağın
ağlayan çocuğun
düşünen insanın bildiği bir şey

Bahar malûm
gözle görülür elle tutulur
mermi dediğin hedefine atılır
malûm

Havada bir şey var

Şarkılar yavan kalır
o olmayınca
rengini vatan toprağından alır
cümlesi onunla bulur manasını
ağaç kuş ve karınca
macerasını tarihler bilir
insan ölse ölse onun için ölür

Havada bir şey var

Rüzgâra hız
tahammüle ümit
zalime korku veren
zifiri karanlıkta bize yol gösteren
bir şey var

SEVDALARA KARŞI

Şu adam var ya
şu
koltukta oturan
onun bir kızı var
kara gözleri ışıl ışıl
kızın öyle bir bakışı
öyle bir adım atışı
elinde mendili öyle bir tutuşu
hele bir beli bir kalçası var
dört mevsimi bahar

Kızın gözleri ışıl ışıl
dışı sevdalara karşı
kızın gözleri ışıl ışıl
içi kapalı çarşı

KIZ İSTER Kİ

İki leylek havada
leylek dediğim bahar
yeni otlar yeni bulutlar
yepyeni sevdalar
iki leylek havada

Rüzgâr eser al yeşil
körpecik yumuşacık
toprak da insan da başka
bu yağmur o yağmur değil

Aklımda bir oda var güneşli
penceresinden deniz görünür
odada bir kız on beşli
denize karşı gerinir

Kız ister ki
kız bir çift kol ister
sarsın ister şöyle sımsıkı
öpsün ister öpsün ister öpsün ister

Canım kız
denize karşı bahar içinde
on beşinde güneşli arzular içinde
elleri sıcacık dudakları susuz
canım kız

ELLERİM

Ellerim
sevmeye okşamaya hasret
ellerim gecede gündüzde
ellerim âşık
ellerim nâçar
ellerim uyur uyanık
kışta baharda yazda
dost yolunda yâr yolunda ellerim
ellerim niyazda

Yağmur yağar ıslanır
kuşlardan önce uyanır
uyanır ki mahzun kimsesiz
uyanır ki garip sessiz
uyanır da hayallerle oyalanır

Gün görmedi ellerim
bir kerecik olsun girmedi
yâr koynundan içeri
şöyle sıcacık
üşüdü ömür boyunca
üşüdü zavallı ellerim
üşüdü bu güzelim dünyada yalnızlıktan
üşüdü
âşık

Sarışını esmeri ayırmaz
sırrını kimselere duyurmaz
yeter ki gönlümce olsun
Nisan gözlü Mayıs bakışlı olsun yeter ki
candan olsun
sarışını esmeri ayırmaz
yeter ki bilsin
ille bilsin avuçlarımın hasretini
bir gece çıkagelsin yeter ki

KIRIK DÖKÜK

Neler geçiyor aklımdan

Bir kız var karşı pencerede
gidip öpmeli diyorum
öpüşme can sıkıntısına iyi gelir
ama kim bilir
kızın aklı nerede

Şimdi gecedir
yağmıyor esmiyor
uzakta karanlıkta bir kadın
esmer değil kumral değil sarışın
geçmiş de karşıma
seni seviyorum diyor

Neler geçiyor aklımdan

Ölüm diyorum berbat
yaşamak şöyle böyle
peki ya hürriyet
adaaam sen de
kitabına uydururuz elbet

Bir bebek korkulu rüya görüyor
bir kız rüyada gerdeğe giriyor
elleri ayakları deliriyor

Neler geçiyor aklımdan

ŞU ALLAHIN İŞLERİ

Sülüğü yaratan Allah
bal arısını eşek arısını
karşıki doktorun karısını
bizim müdürü
iti çakalı kurdu
leş kargasını bülbülü
Dürdane kızı
Dürdane kızın memelerini
sonra da beni

Allah Allah

PENCERE GÜZELİ

Canını yesinler senin
pencere güzeli
yesinler
canını
dur hele iyi dinle
hayatın bir ucu sende
bir ucu bende
canım pencere güzeli
vakit varken sevişmeli

Bulut yağmur içindir
yağmur can sıkıntısı için değil
değil
o dudaklar şarkı söylemek için değil
o gözler melul mahzun bakmak için değil
o eller mendil tutmak için değil
o kollar
o yuvarlacık çifte tomurcuk
hele onlar
vallahi de değil billahi de değil
toprak olsun diye değil

İşit beni duy beni
sana derim hey pencere güzeli
bu seninkisi yaşamak değil
bir gün sözüme gelirsin
sararır solar yok olursun
saksıda çiçek misali
bunu bil

İkinci Kurtuluş

Birinci Basım: 1960
Kapak Kompozisyonu: Hüseyin Mumcu

Kurtuluştan Önce

Korkular Ülkesinde otlar büyümezdi

Seni sevmekle insan oluyor insan

KORKU

Gölgemizden korkar olduk
selâm vermekten düş görmekten
kapımızı çalan postacıdan dilenciden
kundaktaki çocuğumuzdan
saksıdaki çiçeğimizden
aynadaki hayalimizden de korkar olduk

Gün biter korku bitmez
yağmur diner korku dinmez
deniz uyur yıldızlar söner
bulutlar gelir gider
korku gelir gitmez

DALMIŞIM

Penceremin önünde
gelecek günlerin birindeyim
yeni insanlar yeni şarkılar
yollar korkusuz
köşebaşları hain değil
adım başında hürriyet
hangi kapıyı vursan
bir güler yüz çıkar karşıma
her sofrada yerin hazır
kitaplar günlük güneşlik
kitaplar cesur mu cesur
bir sevda şarkısı hayat
koca güneşin altında hepimiz
elele vermişiz
zulüm değil yolumuzu gözleyen
ölüm
ölüm ki biricik derdimiz
yaşa sev
sev doludizgin
canın gülmek mi istiyor
korkmadan gülebilirsin

dalmışım

BAĞLI

I

Akasya kara toprağa bağlı
dal gövdeye
et tırnağa
cümle parmaklar bileğe bağlı
ya korku ya ümit
ya şu tedirgin hürriyet
neye bağlı

II

Bulut gelir alay alay
ayrık otuna düğün bayram
bu gelen yağmur bulutu
vay anam vay
yaşadı gene ayrık otu

Burası yeryüzü
yerde kalmaz ayrık otunun sözü
ayrık otu büyük kapıya bağlı
ayrık otu işini bilir
ayrık otu aç kalmaz
ekin tarlası gül bahçesi mezarlık
ayrık otuna ayıp olmaz
ayrık otu büyük kapıya bağlı
ayrık otu işini bilir
rüzgârın semizini
toprağın memesini
zifiri karanlıkta ha deyince bulur

Ayrık otuna ayıp olmaz
ayrık otu işini bilir

III

Doğan gün batan güne bağlı

Hani ömrün
hani aşkların iç çekişlerin
ya uzak dağlardan su içen geyiklerin

Gelişin gidişine bağlı

SEDREBEKİ*

Besbelli
üç nokta
kurtlar çıyanlar akrepler
bulut gül diken
damlayan kan
pıhtılaşmış kan
süngü ucunda kurumuş kan
doğum masasındaki kan
nokta
hürriyetin ve ihanetin tortusu
kan
dünyasına doymamışın uykusu
kan
nokta
korkular içinde uyanık
razı
yürekler acısı insan
besbelli
toprakta
besbelli civanım
nokta
besbelli
senin halin
benim halim
senin benim halim
besbelli
memleketin hali

* Saçma sapan söz.

TÜKENİVERDİK

Tut elimi çocuk
kapılar kilitlendi
ömür dediğin ne ki
ufacık

Birden sardı gece
göz gözü görmez
yaşamak yürek işi
biter bu şarkı böylece

Bir sabah uyandım ki
gençliğim çekip gitmiş
ellerim parmaklarım bana yabancı
bu ses bu yüz bu çizgiler benim mi ki

Korku yavaşladı
soyun
ipleri kopmuş uçurtmalar gibiyiz artık
ümit aldanmanın öteki adı

Hani o bahçe o gül
burnunu çeke çeke ağlayan kız
ya delikanlı ıslığım
değil bu yağmur eski yağmur değil

Tut elimi çocuk
bu gece bu rüzgârda bu yalnızlık
bu gece bu rüzgâr
bana kapanan yollar sana açık

ACI

Gelin ağlaşalım dostlar
gün bugün saat bu saat
kocaman kirli yalnızlıklarda yitik insan
gelin ağlaşalım
bize bizden gayrısı yalan

Hani sevdiğin sarışın kız
nerde çocukluğunu şenlendiren sabahlar
ya korkularını ışıtan iri yıldız
gerçek bu hayatta bir büyük hile var

Bütün gözlerde uçurum
pişmanlık geride kalan
düşündükçe deli olurum
yaşamak alt alta üst üste durmadan
ne var ki insanın ciğerini bilirim

AĞAÇ KORKMUYORDU

Ne diyebilirim
şereflisin ümitlisin cesursun
ne dalına konan kuştan bir beklediğin var
ne gölgende yatan yolcudan
dalını kırsa da çocuklar
gölgende kimseler yatmasa da
bulutlar vaadini tutmasa da
sen gene söylersin düşündüğünü
insanlık korkular senden uzak dursun
ne diyebilirim
şereflisin ümitlisin cesursun

Ekmek demiş hürriyet demiş aşk demişiz
nice ölünecek yerde boyun eğmişiz
sen eğilmezsin halbuki
kırılırsın ölürsün
ne diyebilirim
şereflisin ümitlisin cesursun

Karanlık seni susturamaz
her mevsim başka renkte söylersin
ağaç olan konuşmadan duramaz
ben duruyorum halbuki
ne diyebilirim
şereflisin ümitlisin cesursun

Ayla güneşi benden iyi bilirsin
yıldız ışığı seni kandıramaz
dağ başı dere kenarı gönül eğlersin
sen kendi düşündüğünü söylersin
ben bana söylediklerini düşünürüm
ne diyebilirim
şereflisin ümitlisin cesursun

DÜŞ KORKUNUN PEŞİNE

Ayakların olsun da yürüme
düşün
gözlerin olsun da görme
düşün
dilin olsun da söyleme
düşün
elin kolun olsun da vurma
düşün
ne farkı var senden
dağın taşın

Su içer yutkunursun
gazete okur yutkunursun
bir mısra dolanır diline
hürriyetten
yutkunursun
mektup gelir memleketten
yutkunursun
havada bulut deseler
çünkü deseler hayat deseler
yutkunursun
bir düşün
neye varacak sonu bu işin

Bükme boynunu boşuna
bükülen boyun kırılır
menzile koşar adımla varılır
hem o dediğin yarı yolda kalır
korkma düş korkunun peşine

ALDI BENİ BİR DÜŞÜNCE

Ekinlerin boyu bir karış
derdin boyu kulaç kulaç
alnımızın teri gözümüzün nuru toprak
karımız çocuğumuz
varımız yoğumuz toprak
toprak perişan

Daya sırtını kerpiç duvara
batan güne karşı
kafanda zehirli yılanlar gibi düşünceler
elinde cıgara

Sarı öküz saman ister
tahsildar vergi
donsuz gömleksiz yaşamakta hürsün
kimseler karışamaz ölümüne
alacaklılarından gayrı
ne vakit dilersen ölürsün

Öküz sana sen toprağa bakarsın
tohum diye ümidini ekersin
ellerin böğründe kalır
ümidin toprakta
toprak perişan

Daya sırtını kerpiç duvara
batan güne karşı
Adana'da kozalandı pamuklar
Manisa'da üzümler kızardı
İçlendi fındıklar Giresun'da
gelgelelim ömrün yatar toprakta
toprak perişan

Sarı öküz yoktan anlamaz
tahsildardır dert dinlemez
el kapısı kul kapısı
kuldan gelir hepisi
ölüm sormaz toprak vermez
akıl ermez göktekinin işine

bir de bakarsın yollardasın
yollar seni götürür
götürür de gurbetlerde yitirir
ille bu toprak

Sol böğründeki kurşun yarasıdır bilirim
sol böğründeki kurşun yarası
Dumlupınar hatırasıdır
başının üstünde yıldızlar
elinde namlusu kızgın bir tüfek
açlığa susuzluğa dudak bükerek
gözlerinde toprağın ve köylerin kanlı alevi
karanlıkta aşılmaz dağlar aştın
ilk ışıklarla düştün
Aydın ovasına
Aydın ovası toprak
Aydın ovasında toprak perişan
can perişan

Gönül bir yol kapılmaya görsün
hürriyet sevdasına
öl deyince ölürsün
gazi olur şehit olur meçhul asker olursun

Aydın ovası can pazarı
can topraktan gelir
ölümüz dirimiz toprak
toprak perişan

Sen değil miydin
zehirli bir diken söker gibi
düşmanı bu topraklardan söken
Yunan'ı denize döken sen değil miydin

Sarı öküz saman ister

Sen değil miydin
ömrünü taşa toprağa yazan

Sarı öküz saman ister

Gün battı
tamam
bitti elinde cıgaran

ZAMAN ANA

Dün gece
yıldızlar yandı yanacak
oturdum bir duvarın dibine
bir türküdür tutturdum
karanlık çaresizlik
içimi uzaklara saldım
düşe daldım kavlimce

Bir yolculuktur başladı
yarı uykulu yarı uyanık
bir yolculuktur başladı
uzadı gitti yollar ve karanlık

Bir cıgara daha yaktım
yamacımdaki yıldızdan
bastım dağların omuzuna usullacık
atladım geçtim bir kara taştan
suları ağaçları uykularında bıraktım
bir de baktım
peşim sıra bir rüzgâr
inceden gizliden yavaştan

Vara vara bir ulu şehre varmışım
varıp ortasında durmuşum
can dolu bir meydan
ak saçlı bir ana
iki gözü iki bulut
başladı anlatmaya

Bir kardeş sofrası bildim dünyayı
yangınlar harabeler ihanetler içinde kaldım
unutulmaz ölümler yaşadım bir bir
doğum sancılarıyla kıvrandım durdum

Yaralarım saymakla bitmez
bağrımda ihanetin damgası
hele kıtlık yılları hiç aklımdan gitmez
doğum sancılarıyla kıvrandım durdum
vaad ettim inat ettim doğurdum

Gecenin bir yarısı
zifiri karanlıkta
dimdik ülkeler gördüm ayakta
hürriyeti kardeşçe bölüşenleri gördüm
yalanla beslediler sizi
ardınıza düşman kodular gölgenizi
kanı kanla yudular
nice saraylar saltanatlar kurdular
boğulmuş canlar üstüne

Denizi kabartan kin
kavga dövüş yaşamak için
yaşamak hak için
yaralarım saymakla bitmez
doğum sancılarıyla kıvranıp duracağım
yangınlar harabeler ihanetler içinde kalacağım
vaad ediyorum inat ediyorum doğuracağım

Ak saçlı ana
iki gözü iki bulut
kımıldandı yavaşça
kalktı ayağa
bir dağ gibi

Meydan meydanlıktan çıktı
uğuldamaya başladı canlar
başladı benim de kulaklarım
rüzgâr birini kovalıyor damlarda
yıldızlar söndü sönecek
biri vuruyor sırtıma gizlice
bir de baktım
cıgaramdan evvel bitmiş gece

BÜYÜK KARANLIĞA BİR ADIM KALA

Islandı şehrin ışıkları bir bir
soğudu şarkımız
batan günün ardında kaldı
penceredeki ürkek bakışlı kız

Kapkara bir denizde gibiyim
dünle yarın arasında
ne liman görünür ne sahil
ömür teknesi bata çıka

Bata çıka zaman
kar yağdı güvendiğimiz dağlarda
ters esiyor rüzgâr
yer kara gök kara

Yaşamalı diyor
cama düşen damla
yaşamalı vakit varken sevmeli
büyük karanlığa bir adım kala

AYHAN KÖYÜ

Kırk bin pâre köyden biri de Ayhan'dır
toprak aldığını vermez
dağlarda bol bol diken biter
Ayhan'lı cepheye gider gibi gurbete gider
dünyanın yuvarlaklığı
güneşteki lekeler
Ayhan'lının umurunda mı
atomu parçalamışlar
şimdi de barışı parçalıyorlarmış
Ayhan'lı bunları bilmez
bilse bilse şunu bilir
hayatla ölüm arasındaki yol
köyle mezarlık arasındakinden uzun değildir
yaşamak bir tesadüf
ölümse Allah'ın emridir
vergici gelir doktor gelmez
postacı ya gelir ya gelmez
Ayhan'lıdan başka kimse bilmez
sarı dikenle arpa ekmeği ile yaşamanın sırrını
Ayhan'lı her zaman ölebilir
Ayhan'lının ölüsü kefensiz de gömülebilir

KIZIM IŞIK

Anladın kışla yazı
geceyi gündüzü anladın
komşunun kızı babanın sözü
bir de masaldaki kurt
çıkmaz oldu hatırından

Sakınırlar işin beterinden
evet demeyi öğretirler ilkin
kuşlara kelebeklere acımayı öğretirler
niçin geçinmezmiş farelerle kediler
arılar niçin bal yaparmış
neden yıldızlar bize tâ uzaktan bakarmış
niçin şarkı söylemezmiş karıncalar
kim öğretmiş ağaçlara
günü gelince yeşermeyi
ipek böceklerine kim öğretmiş
dut yaprağından koza örmeyi
kumaşı dokuyan kim giyen kim
arının balını sütün kaymağını yiyen kim
neden söz gümüş sükût altındır demişler

Sakınırlar işin beterinden
evet demeyi öğretirler ilkin
saçların biraz daha uzasın hele
gözlerin görmeyi öğrensin bir
hele bir vakti saati gelsin kızım
bak ne hayır'lar çıkacak
eski evet'lerden

Kitaplar dolusu cevaptır
öncüsü hürriyet olanın
hali haraptır gülüm
hürriyeti susmakta bulanın

Saçların biraz daha uzasın hele
gözlerin görmeyi öğrensin bir
yolumuz en iyiye, en doğruya, en güzele
hele bir vakti saati gelsin kızım
bak ne hayır'lar çıkacak
eski evet'lerden

Doğacak günde neler var
Bilinmez
Hayat kitabında hürriyet
Kanla yazılıdır
Silinmez

HÜRRİYET DERLER BİR GÜZEL SEVDİM

Işıl gözlüm gün yüzlüm
yakına gel yakına
gül gül açılsın
dost bir yana düşman bir yana
dost düşmandan seçilsin

Kınalı kekliğim nevruzum
çölde suyum zemheride yazım
gündüz güneşim gece yıldızım
yakına gel yakına
dost düşmandan seçilsin

Bu can seni arzular
ak kâğıt üstünde kara yazılar
yollara düşmüş şehitler gaziler
o güzelim adına
çekilen bunca sızılar
yakına gel yakına
dost düşmandan seçilsin

Bahar geldi sen gelmedin
çok beklettin Taşer'i
boynumu bükük kodun
çıkamam gayri dışarı
bakamam el yüzüne

Günüm gecedir
ekmeğim suyum acıdır
çok beklettin Taşer'i
bahar geldi sen gelmedin

AK KIZ

Ak kız dediğim
su gibi duman gibi
ele avuca sığmaz

Ak kız zamanlar içinde
ölümlerden geçmiş
ak kız olmadan yaşanmaz

Ak kızı karanlıkta görürüm
varır türkülerden sorarım
ak kıza dayanılmaz

Türküler yeşerir solar
vaktin orta yerinde
her gece bir ak kız doğmaz

Ak kız dalımda çiçek penceremde gün
ak kız çağıran bir el
ak kıza can dayanmaz

GİDİŞAT ONU GÖSTERİR

Bir yağmur yağacak
ya gece ya gündüz
bir yağmur yağacak
ne yol kalacak ne iz
bir yağmur yağacak
ama ne yağmur

Bir rüzgâr esecek
üstümüze üstümüze
bir rüzgâr esecek
diş dişe göz göze

bir rüzgâr esecek
esmemek mümkün değil
bir rüzgâr esecek
dağı taşı kodunsa bul
bir rüzgâr esecek
bir de bakacaksın ki denize
efendime söyleyeyim
kalmamış damlası bile
bir rüzgâr esecek
bir rüzgâr
bir rüzgâr
bir rüzgâr
bir
ne hacet uzun söze
bir rüzgâr esecek
ama ne rüzgâr

Derken bir güneş doğacak
yepyeni gıcır gıcır
derken bir güneş doğacak
gökler başka türlü aydınlanır
derken bir güneş doğacak
toprak kıvranır tohum kıvranır
derken bir güneş doğacak
ama ne güneş

Ve bir çiçek açacak
kan ter içinde
ve bir çiçek açacak
karanlıkta yıldız misali belki de
ve bir çiçek açacak
şöyle enine boyuna
ve bir çiçek açacak
dost sevine düşman dövüne
ve bir çiçek açacak
ama ne çiçek

Bir çocuk ki doğacak
zamanın bize vaat ettiği
bir çocuk ki doğacak
tarihin bize öğrettiği
bir çocuk ki doğacak
er meydanına
bir çocuk ki doğacak
bütün falcıların inadına
bir çocuk ki doğacak
ama ne çocuk

YİRMİNCİ ON KASIM

Ankara'nın taşına bak
acılı
bütün gözler dalgın ıslak
gençli kocalı

On Kasım bin dokuz yüz elli sekiz
kara
her yerde seni arar gözlerimiz
yirmi beş milyon yürekte yirmi beş milyon yara

Adın dilimizde âyet
Yediden yetmişe
Adınla başladı bu canım yurtta hürriyet
Göz göze diş dişe

Şu pırıl pırıl gökyüzünü şu imanı
sen verdin
Mustafa Kemal diye koşar damarında her Türk'ün kanı
öldün ama ölmezliğin sırrına erdin

"Öğün çalış güven" dedin

heykeline çekiç vurdu kara sakallı kin
canevimizden yandık
inandık

Ekmeğimizde aşımızda sen varsın
gerçek
gün gibisin karanlıklarımızın üstüne doğarsın
dilediğin günler elbet gelecek

Kurusun
sana el kaldıran eller
çürüsün
seni söylemeyen diller
On Kasım bin dokuz yüz elli sekiz
pişman
yel eski yağmur yağdı sensiz
pişman
çocuklarımız yirmisine değdi sensiz
pişman
eski gökte yeni aylar doğdu sensiz
pişman
seni sevmekle insan oluyor insan

Güz ortasında Anıtkabir
tek değil
her canda acın sevgin yükselir
Mustafa Kemal ölse de Atatürk ölecek değil

Az gittik uz gittik
Ne ettikse kendimize ettik

Selâm gökyüzüne
Kuşlara çiçeklere böceklere
Bu büyük günü getirenlere
Selâm hürriyet için canını verenlere

ABUZETTİN BEY

Toriğini çalıştır kaşalot
gır geçme
çaparize gelirsin sonra zıngadak

Kasıntından denizler bulanıyor
bamya tarlası mı sandın dünyayı
bak atı alan Üsküdar'ı dolanıyor

Her gün ağzın dört köşe
ama çıngırağı çektiğinin resmidir
kim dedi sana rüzgâra karşı işe

Asma sakal takma bıyık
behey ıspanakzâde
bu gidişin sonu karanlık

Tenhalarda bocurgat yaparsın
işin gücün haminto
bilirim her taşın altında varsın

Fazla viraj alıyorsun ağır ol
eşekten düşmüş karpuza dönersin sonra
aheste çek kürekleri kendine gel

Bu devran böyle kalmaz
imam kayığı yanaştı mı iskeleye
gözünün yaşına bakan olmaz

Baba mirası değildir hayat
söylemesi benden
işlet toriğini bay kaşalot

BİR DE BAKTILAR Kİ

Kayak adamın yanında
adam yalnızlığın ortasında
yalnızlık ayın altında

Hani bir kız vardı sarışın
bakışı dünyalara değer
ak elleri ince uzun
avuçları sıcacık
hani bir kız vardı sarışın

Çiçek açmıştı yıldızlar
suda
dağlar yorgun argın
şehir uykuda

Hani bir kız vardı sarışın

Toprak ılık
ne varsa mevsimde dost
hele akşamüstleri
hele alacakaranlık
doğacak gün korkusuz
ölüm hesapta yok
her günü yeni bir şarkı hayatın

Hani bir kız vardı sarışın

Ilık toprak soğudu
kavak dersen büyüdü
büyüdü adamın yalnızlığı
büyüdü büyüdü
bir de baktılar ki
cıvıl cıvıl dünyada bir akşam
yalnızlığın içinde kayboldu adam

ŞİNANAY HAVASI
YAHUT
ESKİ ZAMANDAN KALMA BİR BURUNUN AŞKI

Buna derler şinanay havası
gece yarısı gün ortası
tabakta turp salatası

Adam âşık
dalgın
adamın aklında kocaman bir kadın
çıplak
çırılçıplak
tabakta turp salatası

Bir de bakar ki adam
boşalmış şişelerin birinde bir akşam
şık
fiyakalı
gıcırdaklı
zilzurna âşık
seçkin
iri
eski zamandan kalma bir burun
cebinde ipek mendil
yakasında gül
düşer ayan açık
nah işte böyle
yıldız dolu bir göle

Tabakta turp salatası

Tutar sonra köpeğin biri
işer uzun uzun
fiyakalı
gıcırdaklı
şık
zilzurna âşık
seçkin
iri
eski zamandan kalma burunun
yakasındaki güle

Tabakta turp salatası

Takdir edersiniz elbet
köpeğinki buruna nispet

Buna derler şinanay havası
özgür koşuk
adamın eli
kadehe dolaşık

Tabakta turp salatası

Haydindi hopla da gel
fistanı topla da gel
ay ışığında gün ışığında gel
yağarken gel eserken gel
gel a nazlım
gel cilvelim gel
yaşamak seninle güzel

Ey benim geçen ömrüm
ey vay
şinanay yavrum şinanay

AĞAÇ DEDİ Kİ

Deli olmak işten değil

Dün sabah ağacın biri
dikildi yolumun üstüne
kaşları çatık
Yazık ediyorsun adamım dedi
yazık
bak şu dünyaya
şu gülen yavrunun gözlerine bak
akar suyun akışına
büyüyen güne rüzgâra
karıncanın telâşına
yeşeren otlara bak yeşeren otlara
şu kızın adımlarındaki arzuya bak
aç gözünü adamım
acele iştir yaşamak

Deli olmak işten değil

BİR KADIN

Başörtülü bitik
duvarda
kara günlerin artığı
gencecik

Ölüm bükmüş boynunu
nâçar
kem gözlerde çırılçıplak
toprağa belenmiş uykusu

Kocaman iki gece
iki göz
anlatır durur hikâyesini
mevsimlerce

Saksıdaki çiçek kadar hür
yorgun alnı ve çatık kaşlarıyla
boşluğa saplanmış bakışları
gözler ayrı dudaklar ayrı düşünür

BİR DE BAKTIM

Geldi
kuş sesleriyle toprak kokusu ile
çocukların cıvıltılarıyla geldi
gökte sokakta toprakta şenlik
geldiğini kediler de bildi

Kadınlar ağaçlardan evvel açıldı
başladı eteklerin rüzgârla macerası
kurumuş otlara döndü eski sevdalar
doğru çıktı komşu kızın rüyası

Kanıma girdi güneş
yerimde duramaz oldum
kafesinde kanaryam da delirdi
çocuklar çığlık çığlık
hele bu tren düdükleri
ne etsem nasıl etsem bilmem ki

LÂFA BAK

Uslan ey dil

Dil dediği gönül
lâfa bak
niye uslanacakmış
ölüler uslu olur
onu bunu bilmem ben
insan bu dünyaya bir gelir

Yaklaş güzelim yaklaş
boş ver kuru lâfa
biz arsız olalım
yaşanacak günlerimiz var daha
yaklaş

Çiçeğin yıldızların
avuçlarımızdaki sıcaklığın rüzgârın
kadrini bilelim
aman yaklaş

ÖZDEMİR HAZAR'IN DÜKKÂNINDAKİ KIZ

Gözleri orta halli
elleri şöyle böyle
yalana alışık dudakları belli
belli ama
gülüşü kış ortasında bahar
inceden bir bakar adama
bir bakar
yutkunur kalırsın
şiirden anlar şairden anlamaz
merakı dar etek geniş omuz
aklı kapalı kapıların ardında
seni dinler başkasını düşünür domuz kız

Şeytan diyor ki
git diyor
şu kızı belinden tut diyor
kaldır tezgâhın üstüne at diyor
ne edeceksen et diyor

Ben de diyorum ki
o kızın hakkından zaman gelecek
yüzü sivilce dolacak
pişmanlıklarıyla kalacak
yapayalnız

Domuz kız

MEHTAPLI BİR GECEDE ÇEKİP GİDEN SEVGİLİNİN ARDINDAN

Suratsız yılışık sefil
soğuk alık ablak
pasaklı bencil
kirli bir cep aynası
bön
sonradan görme
bir ay sarkıyordu
beni bırakıp gittiğin gece
dazlak bir ay

Sen gittin
ben ıslık çaldım düşündüm
bir sigara bir sigara daha
sonra oturdum çimenlere
hazin hazin kaşındım

Ne yalan söyleyeyim
cilvelim işvebazım yaban kedim
inan
varlığını yokluğunda bildim

İZMİRNÂME

I

Denize düştü gözlerim
kordonda
yağdı yağmurların en kahırlısı
kordonda
kesti rüzgârı dilim dilim
kordonda
ıslak palmiyenin yaprakları
kordonda

Hangi bakışta arasam kendimi nafile
yok dokunuverince açılıverecek bir kapı
de gel de yaşamak üstüne türkü söyle
kordonda

II

Bir bulutun altında durdum
İzmir'de
olmayacak hayaller kurdum
İzmir'de
ilk defa ilk defa günaha girdim
İzmir'de

Ağaçlar yaprak döküyordu
kız oturmuş sonbaharın içine
roman okuyordu
sevda üstüne hem de

Adaaam sen de
yaşamak günah işlemeye değmez
bu şehirde

III

Buyurun hanımefendiler beyefendiler
buyurun rica ederim
hamal Hamdi Bey'in dünyasına buyurun
buyurun rica ederim
hepitopu bir kuru can
Hamdi Bey'de bir yürek var
nah kocaman

Siz arada sırada gülersiniz değil mi
Hamdi Bey her zaman güler
"Hey canına yandığımın dünyası" der
"alt tarafı iki kürek toprak be abi"

Denize karşıdır Hamdi Bey'in hanesi
sabah güneşi içinde
kırık bir türküye benzer gönül hikâyesi
çözülür düğümleri üçüncü bardağı devirince
"Sevdikse de anlatamadık
biz de biliriz a kızım öpüp sarmayı
günü gelir aynalı dolap da alırız
al ipekten entarin olur
takarım koluma çıkarım sokağa
dünyanın tadı gelir"

İçelim

"Sen" dedi "hamal Hamdi"
"Pamuk çuvalı mı sandın beni
doktor karısı olacağım ben
çifte balkonlu evde oturacağım
bahçemde güller açacak
kapımdan beyler paşalar geçecek"

"Yağmurlu bir akşamüstü
bastı gitti"

“Doktor olmadıysak
adam değil miyiz yani
yasak mı bize sevmek yaşamak
haksız mıyım abi”

İçelim

Yükün ağırından yılmaz Hamdi Bey
lafın ağırından yılar
içerse efkârından
ağlarsa kahrından ağlar

Hipokampelofantokamelostan anlamaz Hamdi Bey
ama insan haklarından anlar

“Bozdular dünyamı be abi
hani düşünüyorum da bazan
tepem atıyor
ulan Hamdi diyorum
niye terlemiyor herkes senin gibi
afedersin
yan gelmiş bilmem nesinin üstüne
ciğeri beş para etmezin biri
yatıyor
şu işe bak diyorum
ona kolay da
sana gelince mi zor
ölüsü kandilli yaşamak diyorum”

“Kusura kalma abi
adım hamal Hamdi Bey
olmak mı olmamak mı
ama içmek güzel şey”

Okey hamal Hamdi Bey
içelim

IV

Kız Aysel
cıgaramın dumanı
üzüntüm kuruntum başağrım
cilvene can kurban dedik
biz bu dünyaya geldikse yavrum
naz üstüne naz çekmeye değil
sevmeye yaşamaya geldik

Bütün parklar bizim
kaçak aşkları gizleyen dar sokaklar bizim
bir yanı yeşerik bir yanı kuru şu ağaç
sahildeki ihtiyar kaya
gün doğduktan ay çıktıktan sonraki dünya
kar yağmur rüzgâr
hele durmadan bizi çağıran şu dağlar
hep bizim
dört mevsimin dördü de bizim
inan vallahi

Gel kız Aysel
de geliver gayri

V

Çaycı Bayram da sevdi
Ekimde
İzmir'de
hemen denizin dizi dibinde
geceye yaslanmış bir adam
cıgara yakar
yakar a
uzak evlerin birinde bir kız
alt kattan üst kata çıkar
çıkar a
Ekimde
İzmir'de
ötede saat kulesi

Adam cıgarasını denize atar
kız aynada
adam yürür
kız aynada
adam sabaha varır
kız aynada

Ekimde
İzmir'de

ÇAL ÇAL OYNA

Hay dızgalını seveyim moruk
kime kalmış bu yalan dünya
işte geldik gidiyoruz
dayan hele anzarota
dayan feleğe inat
hâlimiz elli dirhem otuz
işler mayna
dayan
göründü bamya tarlasının yolu

Çal çal oyna

MES'ULİYETNÂME

I

Mes'uliyet bana ait
Mes'uliyet sana ait
Mes'uliyet ona ait
damdan düştü Mes'uliyet
Mes'uliyet kime ait

Mes'uliyet
Mes'uliyet
Mes'uliyet
kız Mes'uliyet
kız domuz
fındıkçı fingirdek fantarafiş
amanın dostlar bu nasıl iş
bakındı hele
Mes'uliyet donuna işemiş

II

Mes'uliyet bıngıl bıngıl
al yanak üstüne top kâkül
hele bir düşün adamım
Mes'uliyet Hanım
Nimet Hanım
Ülfet Hanım
takmışlar dizgini zamana
bizim zavallı Hürriyet Hanım
sıkışmış tavan arasına

E bakalım Mes'uliyet
senin de baharın kışa döner elbet

III

Bulutsuz yağmur yağdırır Mes'uliyet
babasız oğlan doğurtur Mes'uliyet
varma üstüne sakın
kolsuz gömlek giydirir Mes'uliyet

Alavere dalavere
ilerim Mes'uliyet
anan seni gardiyana vere

IV

Mes'uliyet Hanım Hürriyet'i çekemez
Hürriyet'in evi günlük güneşlik
kimiyle dost kimiyle kardeşlik
Mes'uliyet Hanım Hürriyet'i çekemez

NENE HATUN

Erzurum'un taşları soğuk kanı sıcak
Gözyaşım boşandı boşanacak

Karanlığa bürünmüş düşman
gelir akrepçesine sinsi
seher vakti Çifte Minare'nin sesi
"Uyan dadaşım uyan"

Rüyalar yarıda kaldı
Bölündü en güzel uykular
Aziziye tabyasında oğul var kardaş var
Aziziye tabyası vatanın öteki adı

Bir taze gelin görüyorum
Açılmış hayata çiçek gibi
Sevgi dolu namus dolu hürriyet dolu kalbi
bir taze gelin görüyorum

Can ucuz hürriyet pahalı
düşman yolunu şaşırmış
taze gelin şalvarını devşirmiş
gelin yüreği anavatana bağlı

Aziziye tabyası ölüm pazarı
kılıç da tutar kınalı parmaklar
Aziziye tabyasında canlar yatar
Aziziye tabyası ölüm pazarı

Nene Hatun büyük düşman küçük
Nene Hatun vatan parçası
Kurtuluş uğrunda soldu nice parmakların kınası
Nene Hatun büyük düşman küçük

Yol verin Aziziye şehitleri
ananız geliyor bacınız geliyor
Nene Hatun sıyırmış yaşmağını gülüyor
yol verin Aziziye şehitleri

Erzurum'un taşları soğuk kanı sıcak
gözyaşım boşandı boşanacak

İster inan ister inanma
Hürsün
Hürsün dedik ya

Kurtuluş uğrunda soldu nice parmakların kınası

İKİNCİ KURTULUŞ

Gülen insanların şehrindeyim
korkunun ihanetin ötesinde
evler sokaklar caddeler meydanlar
yediden yetmişe yeni doğmuş insanlar
dökülen kanların şehrindeyim

Yaşamak zor ölmek kolay
gözümüzden uykumuzu bile çaldılar
çocuklarımız doğduğuna pişmandı
geldi bıçak gayri kemiğe dayandı
yaşamak zor ölmek kolay

KEMAL PAŞA öğretti bize
yaşamanın mertçesini
susması korkunçtur bu milletin
en iyi biz biliriz pahasını hürriyetin
KEMAL PAŞA öğretti bize

Karanlıkta kirli yüzler görüyorum
kan sızıyor namert parmaklarından
okul duvarında kurşun yarası
kurşun yarası değil vicdan karası
Karanlıkta kirli yüzler görüyorum

"Olur mu böyle olur mu?
Kardeş kardeşi vurur mu?"

Ama sen kardeş değilsin ki kalleşsin vurursun
gözüne dizine dursun yediğin ekmek içtiğin su
anandan emdiğin haram olsun
bu lanet tarihlerce peşinden gelsin
sen kardeş değilsin ki kalleşsin vurursun

Bin dokuz yüz altmış Mayıs yirmi yedi
gecenin karnında bir şey var kocaman pırıl pırıl
beşikte bebekler namluda mermiler uyuyordu
uyanmıştı doğrulmuştu dimdikti ordu
bin dokuz yüz altmış Mayıs yirmi yedi

Paşalar içinde bir paşa
Erzurum'un karı kadar ak bir yürekle
bin dokuz yüz altmış Mayıs yirmi yedi
"Ordular! İlk hedefiniz HÜRRİYETTİR!" dedi
paşalar içinde bir paşa

Şaşkın akrep misali ihanet
kalakaldı orta yerde çaresiz
bebekler hürriyetle uyandılar
eski dağların ardından yepyeni bir güneş doğar
şaşkın akrep misali ihanet

"Olur mu böyle olur mu
Bu güzelim dünya bu canım vatan zalime kalır mı?"

Gülen insanların şehrindeyim
korkunun ihanetin ötesinde
evler sokaklar caddeler meydanlar
yediden yetmişe yeni doğmuş insanlar
dökülen kanların şehrindeyim

Doğacak günde neler var
bilinmez
hayat kitabında hürriyet
kanla yazılıdır
silinmez

DEĞİŞEN DÜNYA

Başladı özgürlüğüm bir sabah apaçık
arındım bütün korkulardan
ilk defa ilk defa ışıdı içim
çektim çıkardım düşüncelerimi kirli uykulardan

Gayri namuslu rüzgârlar esecek biliyorum
yitiklerimiz bir bir çıkıp gelecek
yarınlı yaşamalarla büyüyecek umut
ağlayan çocuk gülecek

Yeni bir sevda kitabı hayat
türküler güleç yüzlü aydınlık
uçan kuşta akan suda taptaze bir hız
düşünmek başa belâ değil artık

Nasıl da öldüler erkekçe
geride kaldı yaşamak kocaman
ölüme dar geldi bahçe
bin dokuz yüz altmış aylardan Nisan

Can dediğin namluda mermi
düşman mert olsun yeter ki
saklımız gizlimiz mi var vatandan
ama enseye kurşun sıkmak mertlik değil ki

SABIK ŞARKI

Bu şarkıda ihanet var
bu şarkının sonu karanlık
bu şarkı adam olmaz
bu şarkıyı cadılar emzirmiş iblisler büyütmüş

Yağmur sokağına yağmur yağıyor
bu yağmurun ardından ölüm gelir
sıcak döşeklerde soğuk uykular yarınsız
hangi yel hangi dalı kıracak kim bilir

Gözlerinize bakabilir miyim gözlerinize
kalbiniz duradursun bir kenarda
kitapta yeri yok bu yaşamanın
açın gözlerinizi lütfen biraz daha açın

Oturup kalmışız geceyle gündüzün kavşağında
korku büyüdükçe biz küçülmüşüz
biz biz dediğim daha yaşarken ölmüşüz
kurtaramaz hiçbir rahmet hiçbirimizi

Bu şarkıda ihanet var
bu şarkının sonu karanlık
bu şarkı adam olmaz
bu şarkıyı cadılar emzirmiş iblisler büyütmüş

İKİ KERE İKİ BEŞ

Bu yağmuru pişman etmeli
bu kitabı hemen yırtmalı
bu denizi öteki dağın ardına atmalı
bana ne anaç balıktan
sana ne
kaldırın getirin ölüleri
diriler şu yana
hepsini getirin
alın canlarını incitmeden
koyun bir kenara

Kim o bağıran orda
kesin doğrayın çığlık ormanını
ak saç kara saç çoluk çocuk
ne? matematik mi
iki kere iki beş eder demedik mi
coplayın matematiği

Bu kadın esmer
bu kadının gecesi gündüzünden beter
bu kadını götürün
bu kadına hürriyetten başka ne isterse verin

"Arkadaşlar
şunu bilmelisiniz ki
tarih benimle başlar"
Başladı sıra kapakları
başladı başkan
"Susturun şu köpekleri"

Kim o bağıran orda
kesin doğrayın çığlık ormanını
ak saç kara saç çoluk çocuk
ne? matematik mi
iki kere iki beş eder demedik mi
coplayın matematiği

BUYURUN

Yaşayalım dedik ölüvermişiz

Otlar yeşerik miydi neydi
bir adam bir dağın ardında bir adama bir şey dedi

Şöyle buyurun daha rahat edersiniz
aman rica ederim

Bize yaşamayı çok gören kardeş miydi neydi
bir sabah bir yılan bir yılanın hepsini yedi

Siz bu yağmuru görmüştünüz değil mi
en iyisi darağacından sormalı
sahi siz büyük kapıdan girmiştiniz değil mi
elleriniz ayaklarınız ince ve kalın barsaklarınızla
büyük kapıdan dimdik

Şöyle buyurun daha rahat edersiniz
aman rica ederim

Hangi elinizdi o
o kara kalemle o kara yazıları yazan
neden küle kesti yüzünüz
büyük kapıdan girmek küçük iş değil ki

Bir cıgara biraz hürriyet
ama dokunur

Şöyle buyurun daha rahat edersiniz
aman rica ederim
omuzlarda olmazsa
çöp arabasında gidersiniz

Hadi buyurun
Buyurun dedik a

27 MAYIS ŞARKISI

Selâm selâm selâm
selâm dört bucağına dünyanın
hudutlar aşırı dağlar aşırı okyanuslar aşırı
selâm gökyüzüne
kuşlara çiçeklere böceklere
bu büyük günü getirenlere
selâm hürriyet için canını verenlere

Birbirini kovalıyor içimde bayramlar
yerimde duramıyorum
dar geliyor
dar geliyor bana bu caddeler bu sokaklar
bağırmak istiyorum şöyle
gücüm kuvvetim yettiği kadar
Başka türlü görüyor dünyayı gözlerim
bir dost eli gibi sallanan şu yaprak
şu kırık dökük bulutlar
şu mavi yıldız tarlası
çimenlerin üstünde rakseden rüzgâr
ve şu caddeden geçen güleç yüzlü insanlar

Baharın Cennet ülkesinde başladı zafer

Deli ediyor beni bu düşünce
sığmıyor içime bu sevinç
ölülerle hainler hariç
herkes bu sevincin içinde

Konuş Suat Taşer
konuş artık
hakkındır zaferi selâmlamak
hakkındır kalbini bir bayrak gibi dalgalandırmak
bu günler için yaratılmıştır
benim şair yüreğim
çatlayabilir belki de heyecanından
damarlarımın her damla kanından
alev mısralar örmeliyim
hürriyet adına

Yaz benim çileli kalemim yaz
bu koskoca zafer
böyle küçücük
böyle sessiz karşılanmaz

Bunca asırlık zulümler bilirim
harpler istilâlar ölümler bilirim
bilirim tarihi kimler taşır omuzlarında
benim bildiğimi şiirlerim de bilir
şiirlerim
bütün hızı ile hürriyetten gelir

Yüreklerimizi dolduran
cephelerde ve mısralarda hücuma kaldıran
milyonların ve hudutların üstünden zafere ulaştıran
sensin
seni selâmlıyorum
aziz hürriyet

Karanlık okyanuslar gecesinde
yıldızlı gözleri geleceğe çevrilmiş
dalgalara sulh marşları okuyan
ölümden gayri dostu olmayan
bir bahriye neferinin gözlerindesin
seksen tonluk tanklar
beton duvarları devirip
insanoğlunun kemiklerini ezebilir
ama seni ezemez

Beşikteki yavrunun gözyaşlarında
toprağa düşen ucu kanlı süngüde
şehirlerin yıkık duvarları üstünde
satırlarda ve mısralarda
seni okuyorum
bütün imanımla selâmlıyorum seni
aziz hürriyet

Dostlarımdan sevgilimden çok sana inanırım
ana rahminden tanırım seni
yumuk gözlerimi ışığa çevirdiğim
güneşin aydınlık dünyasına girdiğim günden beri
ne düşündümse
geçmişe ve geleceğe dair
senin huzurunda düşündüm

Bütün imanımla selâmlıyorum seni
aziz hürriyet

Ve sen
benim 28 Nisan şehidi kardeşim
hakkını helâl et

CAN TÜRKÜSÜ

İlk kez *Haraç Mezat* kitabında yayımlanan bu şiir Suat Taşer tarafından *İkinci Kurtuluş* kitabının sonuna da eklenmiştir. (Bu kitapta bkz. sayfa 159)

KELOĞLAN'IN İŞLERİ

İlk kez *Merhaba* kitabında yayımlanan bu şiir Suat Taşer tarafından *İkinci Kurtuluş* kitabının sonuna da eklenmiştir. (Bu kitapta bkz. sayfa 144)

Hayret Bey'in Serüveni

Birinci Basım: 1968
Resimleyen: Turhan Selçuk

HAYRET BEY KENDİNİ TANITIYOR

Ben
büyüklere saygı küçüklere sevgi
ben
gözlerimi kaparım vazifemi yaparım
ben
içerim efendim anlamam
ama suya sabuna dokunmam asla
ve de zülf-ü yâre hiç
ben
insan kardeşiniz
sevelim derim sevişelim
dökelim ortaya insanlığımızı
bir güzel bölüşelim
şunun şurasında
değil mi efendim

Madem ölüm var
ölüme karşı yaşamak da var
Yaşamak ayıp mı efendim

Ben
haddim olmayarak
dost yolunda mum
ben
bu dünya böyle kalmaz biliyorum
katiyen
ben
cinaî romanları seviyorum
tarihi
demokrasiyi şarabı Ferhunde'yi seviyorum
ben
bana dokunmadıkça bey kardeşim
özgürlüğü de seviyorum

Özgürlük Ferhunde demokrasi
ve şarap
ve cinaî romanlar içinde tarih
yani demokraside Ferhunde'yi
şarapta özgürlüğü
tarihte öleni öldüreni ölümü
bir de bu akşam saatlerini
seviyorum efendim

Ayık insan ne anlar demokrasiden
neye yarar Ferhunde'siz özgürlük
şarap cennet içkisi
ve cinaî romanların en iyisi
derdi ki peder merhum
ben derdi
ben
insanı değil insanlığı seviyorum

Şunun şurasında katiyen
asla
affedersiniz ama ben
ben fazla kaçırdım galiba
–büyüklere saygı küçüklere sevgi–
peder merhum
vatan millet memleket
en önde
şey efendim bir de
üzüm gözlü gamzeli tombulacık Ferhunde
yani ben
bilhassa ben
sonra peder merhum
affedersiniz
ben
neyi pek sevdiğimi pek bilmiyorum

Ama ben

HAYRET BEY'İN MARİFETLERİ

Hayret Bey yaşamayı iş edinmiş
ilâhi Hayret Bey

Hayret Bey sülük
Hayret Bey sinek
Hayret Bey kartal
Hayret Bey karaborsacı
Hayret Bey büyük
değil
Hayret Bey sevimli bir âdemoğlu
cânım Hayret Bey

Hayret Bey aşka dostluğa özgürlüğe bağlı
ayıptır söylemesi
Hayret Bey düpedüz sevdalı

Hayret Bey hem okumuş hem yazmış
dağlar koyağını gezmiş
ne canından bezmiş ne dünyasından
–Bulurum yiten Mehemmed'i diyor
hey yavrum hey
yiten Mehemmed bulunur mu
nah sana Hayret Bey

Hayret Bey'in gündüzleri güdümlü
Hayret Bey'in geceleri bağımsız
Hayret Bey'in uykuları sırıtkan
Hayret Bey'in sabahları yılışık
Hayret Bey Hayret Beyliğe alışık

Hayret Bey bilirkişi
Hayret Bey görür kişi
Hayret Bey yaşar kişi
yaşa be Hayret Bey

Hayret Bey yola çıktı bir sabah
durdu bir ağacın altında hayran
baktı gökyüzüne dallar arasından
hayretler içinde kaldı Hayret Bey
–İnsan dedi insan dedi insan
ağaç ölür gökyüzü kalır
insan
Hayret Bey
insan iyiyi kötüde bulur

Hayret Bey sarılmış kadehe sımsıkı
her önüne gelene soruyor
–Nedir ağacın gökyüzünden farkı
kim bu bağıran böyle sessiz
ne ağlar bu çocuk
niye bozuk bu şarap
nasıl düşmüş karanlığa bu kitap
insan

Yorma kendini Hayret Bey
insan dediğin alt tarafı
dim dımlı cek cak
mişli mışlı yor
vakit saat geliyor
kimi ârından
kimi kahrından basıp gidiyor

Yorma kendini Hayret Bey
yaşamak ot gibi böcek gibi güzel
iskele ayaklarında midyeler güzel
gül ağacında sarmaşık
sarmaşıkta kurtlar ufacık
kurdun aklı en güzel

Kurda bak hizaya gel
yorma kendini Hayret Bey

HAYRET BEY UYANIYOR

Kalın bir uykunun sonunda kardeş
açtım gözümü aydınlığa
odam güneş dolu tertemiz
korkulu düşler yarasalar
geçmiş zamanlar örümcek ağlarında

Yundum yıkandım arındım
eski urubalarım yeni
kaşım gözüm
yüreğimdeki hız
içimdeki ışık
ilk defa buldum aynada kendimi

Bir de açtım ki perdelerimi
ne göreyim
sokak yeni ağaçlar yeni
gökyüzü baştanbaşa
evlerin damları tüm yeni

Besbelli dedim –ben uyurken değişmiş dünya–

Koşup sarılmak istedim bir ihtiyara
bir çocuğu tutup öpmek
günaydın demek bir kadına
çalıp bütün kapıları
hal hatır sormak istedim

Kalın bir uykunun sabahında kardeş

HAYRET BEY'İN ATEŞİ VAR

Kahırlı dostluklar yeşertiyor bu şarkıyı
okunmamış kitaplar evde sokakta
kırık bir bakışın ardında sevgilerimiz üryan
can pazarı yok pahasına
yok pahasına tüm
ölüm çalıyor kapımızı durmadan
hoş geldin ölüm

Çığlıklar ormanında büyük düşler
kan içinde büyük yavrum
eridi doğmamışlar havada suda toprakta
düştüm yollara milyonca yıl öteden
her adımda onu arıyorum
Tanrılar mı
çekip gitti Tanrılar bir uçurumun kenarında

Ne güzel köylerim vardı koyunlu kuzulu
kentlerimde iyilerle kötüler
yeni çocuklar doğardı dünyada her gün
yeni şarkılar yeni türküler
ekinlerimiz durmadan boy atardı
hiçbir pınar boş çevirmezdi seni

Barış mı özgürlük mü
savaş meydanlarında yitirdim hepsini

Her zaferden sonra oturup ağlamalı diyorum
kül olmuş zamanlar içinde
ne mutluluk mu
ben bu masalı ezbere biliyorum

HAYRET BEY ANKARA AKŞAMINDA

Güzelim mart ayı kediler
oğlan kızın penceresinde ıslık
iki iki daha dört
destur hemşeri –bu yol nere gider

Yazıyooor
aşk uğruna cinayet
bir kilo ıspanak tazesinden
ne demiş ne demiş
vay sen ha
doğuda açlık
ismi lâzım değil alçağın biri
bilirim
bir tatlı huzur almaya geldik
çüş
şehrin manzarası
arzı hürmet ederim beyefendi
yoo ben eşek değilim
canım kardeşim memleket
of kadına bak
bizim moruk tutturmuş
mambo İtalyano hey mambo
önüne bak ulan
iktisadî konuları bir yana bırak
akşama napıyoz
ilâhi Dürdane
aa anne bu ne
dün gece kasığım
yetmiyor kardeşim
elime geçen dört yüz elli
askısız sütyen benimki
tamam
bir kere yörüngesine girdi mi
bayılırım Brijit Bardo'ya
yollar çamur
boş veeer
Ulus'a bir kişi
Ulus'a bir kişi

Ulus dediği millet
ah ulus ah millet

HAYRET BEY GAZETE OKUYOR

I

Akıl hastası cinayet işledi
Bir polis yakalandı
Karısının başını keserle parçaladı
Edirne'de deprem
Adalet bu mudur
Saltanat arabaları
Tanık olanlara teşekkür ederim
nerede ne zaman
Bin yoksul öğrenci giydirildi
belki tuhaf ama doğru
Japon denizi gemi dolu (ABD ve SSCB)
Lâflar lâkırdılar
Kalbi dirilttiler
Teşekkür
Aile büyüğümüz sevgili validemiz
Çocuğunuz en kıymetli varlığınız
Acı bir kayıp
atın ölümü arpadan
Demokrasiyi yaşatacağız
bir tehlike
savaş ve barış çabaları
Sayın Başkan Yeşil Papa
Ayşe Anamız
Fatma Anamız
Hatice Anamız
olayların ardındaki gerçek
adaletsizlik
telâşa düştüler
bir dakika
yılda sekiz yüz bin koyun
nedeni şu
şu şekilde anlaşılacaktır:
1-10=1, 11-20=2, 21-30=3, 31-40=4, 41-50=5,
51-60=6, 61-70=7, 71-80=8, 81-90=9, 91-100=10.
Dünyada bir gün
Vietkong ne yapıyor

Bulmaca
soldan sağa
nasıl halledilecek
Kitaplar
Kölelikten Kurtuluş
Exercise in English
Niçin
Karanlıkta ayak sesleri
Beşi yirmi bir geçe
Kürkü güve yemişti
Niçin
Ölümün Gölgesi
İyi ama, Harry'yi kim öldürdü
Avrupa ekonomik topluluğu ve Türkiye
kalk borusu
Hürriyetler üzerine düşünceler
oyun
hayat
Hoptirinam
yukardan aşağı
ağlayan eğitmen
dış buhranlar etrafta dolaşıyor

Vietnam

HAYRET BEY GAZETE OKUYOR

II

Ke San, Dien Bien Fu
Tito, Ortadoğu
orta nokta
sonuç
Mevlid-i şerif
boş kovanları toplayan Vietnamlı çocuk
881 numaralı tepe
bir olay
Mellaart olayı
Çin'den mektup var: "Bu sene üniversiteden mezun oluyorum. Benim Türkçemi geliştirmek için... Yunlin Taiwan Republic of China. İyi günler."
Dibine ışık vermeyen şamdan
Dilencinin yıkılan evinden çıkan paralar
Tarih soygunu
Kadınların bacaklarını gösterebilmeleri için
Artemis Diana
Bakanın konuşması
Çalar saatli oturum
Güven sarsıldı
bütün ipuçları
Altın
Reşad
Hamid
Aziz
Napolyon
24 ayar külçe
Dünyanın en soğuk yeri: Ağrı
F-104 Amerikan uçakları
Karla kaplı yanardağ: Giap

Madame Bovary
İmam mezarcıya saldırdı
Westmorland söylemişti
var olan nedir
Edirne peyniri
alfabetik eşya fihristi
karanlık görüşlü baskıcıların ve jurnalcıların
Bursa'da Ahmet Oktay'a bir damga
dünkü bulmacanın halledilmiş şekli
William Saroyan: Bir öğleden sonra
Tarık Dursun K.
"Ne olur geyikleri bahçede bırakın
Ne anlatabilir azlar çoklara?"
Din, ahlâk sohbeti
uykudan önce
"Hadi bakalım hayırlısı..."
Sular bulanık akıyor
Aşk, kan ve ölüm kokuyor
Memleketimden İnsan Manzaraları
Acılı kuşak
Zincire Vurulmuş Prometheus
Hürriyetler üzerine düşünceler (Her gün yeniden)
Kalk borusu
Polis, gözyaşartıcı bomba ve cop kullandı
Fikir cereyanları
Hacı adayları
Demokrasi
yeni bir düzen
ortanın solu
go go go
millî piyango

Zonguldağın kirli akar deresi
Yüz karası değil ekmek parası

Hayret bey fırlatır gazeteyi
bir Sfenks gibi kaskatı oturur
Bu, alışılmamış bir ZAYİ ilânıdır:
"İnsanlığımı yitirdim
Yenisini alacağımdan
Eskisinin hükmü yoktur."

HAYRET BEY DÜŞÜNMEYİ SEVİYOR

Yakın ölümlü bu kış güneşi mutluluk
ölümlerle dolu bu kovuk Adem
apansızdan bir çiçek bu kan rengi
insanın çıkmazında doğan bu çocuk

Dört duvar arasında yalın düşünce bu
korkulu yılgın gözlerde ekmek su vatan bu
en güzeli en güzeli köşe kapmaca oyunu
o mahallede gündüz bu mahallede gece bu

Bu bununla bundan buna bunsuz bunun bunca
geceli fırtınalı bir denizde küçük balıkların büyük bayramı
üşümüş aşkların kapısına gün vurunca
giyin eski urubalarını derin sabahtan karşıla akşamı

Gözü yaşlı türkülerden al haberi civanım
yitme kendi yalnızlığında ele güne karşı
ak kâğıt üstünde kara yazılar hele sus
doğan gün batan güne karşı

HAYRET BEY ÖLÜMLERDEN YORULMUŞ

Bu senin karanlığın eski çağlardan
kral oğlu bir kral sırtında mezarı
ve kan
ve baykuşun gözleri
yıkık zamanların duvarı üstünde

Türkülere gömdük yiğit ölülerimizi dirilttik
pişmanlıklarımız kaldı hep savaş meydanlarında
yeşeren ot hızı ile yürüdük yaşamalara
ve de yorulduk gayri ölümlerden yorulduk bittik

Nevruz mavisindeydi hanım kızım
bir sabah ki diriler habersiz ölüler uykuda
kimi yıldızlar çaresiz hanım kızım
yumuldu gecenin son gözleri suda
bense Tanrılarla yitmişim yalnızım

Sen yarınsız çok hem de uslu
eski mezarların sırtında yeni otlar
boş tapınakları dolduran kutsal korku
gülen her ölünün başında bir diri ağlar

Ama bilirim
hangi yüzyıldan geldiğini iyi bilirim
özgürlük kanarasında kimi kurban kimi değil
alınterine karışık gözyaşı ve kan
susmuş zamanın boşluğunda susup kalmış peygamber ninnileri

uyanmış bir sabah Tanrılardan önce insan

Bu benim karanlığım eski çağlardan
her ölümün hepsinde payım var
her yangında hâlâ bir yerim yanar
binlerce yılın çığlığı içimde ve çocuklar
bu bizim karanlığımız eski çağlardan

Ama bilirim
bilirim artar
bilirim ki eksilmez hiçbir ölümde yaşaman

HAYRET BEY İNSANLIĞINDAN UTANIYOR

Kara kentim benim özgür ölüsü yenik can
hayın gülüşlü kardeşlik
yasalı korkular içre ezik insan
eğilmiş bütün doğrular yalanın kutsallığında
meyva tohumundan suçlu
eller ayaklardan

Göz üstünde kaş havada bulut
bir sevinç bir sevinç ki yaşamaktan
ölülerle koyun koyuna
meyva tohumundan suçlu
tohum topraktan
eller ayaklar insan olmaktan

Bu
bu doğumcul ana ölümsüz
bu acımaklı türkü memleketim
bu en derin kuyular gözlerinde
bu kirli akşamlar
bu senden bana uzanan kuşku
bu tedirgin can
ya bu
ya bu
ya bu
ya bu doğacak çocuktan çalınmış zaman

Bir sabah gözlerimle gördüm
oturmuş ağlıyordu Tanrı
bir sabah gözlerimle gördüm

Bir başka güneş bir taze çiçek bir su
Umutlarıyla büyümüş büyümüş de yalın
Korkular içinde küçülmüş insanoğlu

HAYRET BEY GÜVENİYOR

Aynı yağmurda ıslandık bunca
soylu cinayetler işledik büyük ölümler yaşadık
yoğunlaştı elimizde kan eski çağlar boyunca

Ve durduk
yeni kurbanlar önünde saygılı
vaktin göbektaşına haşmetle oturduk

Uzak dağların karanlığında bir ateş yanar kimsesiz
doğacak ölüler içindir doğacak ölüler için sabahlar
başka güneşler büyür gecede sessiz

Çok yaşadı kral
çok yaşadı bir uzun bir kara
bu çığlık ormanında bir kanlı gül

Sonra yürüdüler gözyaşlarına basarak
eski yeni bütün mezarlar uygun adım
korkulu kalın bir düşten uyanıverdi toprak

Bir ellerimize güvendik nicelerden
binlerce yılın karanlığında yitik
biz büyüttük bu gündüzü gecelerden

Yeni otlarla büyüdü yeni türküler yeni toprakta
yeni
sevmek de ölmek de yaşamak da

HAYRET BEY OLAYLARI İZLİYOR

Sus barınağında büyüyen bu apaçık
yenilmişliği tanrıların ölümü utancı

Durdular bir kanlı evren sabahında göklere dek
ortada başsız kralın tacı

Sus barınağının duvarları kalın zamanlarca
yürüdüler zamanlar içinden sus duvarları boyunca

Yürüdü en önde korkunun doğurduğu
yürüdü yeni köklerden yeni dallara yeni su

Vardılar bir vaktin kıyısına yorgun
sus barınağında kral ölüsü tanrı uykusu

Özgür kişinin uzayında acılar büyür
bir yılan bir sinsi kişinin karanlığında sürünür

Dağlarda çoban ateşleri kurt gözlü gece
firavun mezarlarına gömülen diriler gizlice

Açıldı sus barınağının kapıları usul usul
milyonca yıl öteden bir sel bir büyük bir yüce

Güçlü elleriyle eski kent akşamlarına girdiler
köpükten atlar su isterdi uzun sular içirdiler önce

Gökyüzünü yeniden gerdiler daha mavi
oturup yeni türküler işlediler daha insan daha ince

Sus barınağında büyüyen bu apaçık
sen gelirsin senin yaşaman gelir vatan deyince

HAYRET BEY YAŞADIĞI KENTE BAKIYOR

Bir eski zaman bakışı hanım hanımcık
yağmurlu bir kedi yalnızlığı pencerede
gün rüzgârları akça bulut renginde
evler evlerin sabahları ve uzak bir çocuk

Alınmamış selâmlar gibiyiz kırık yoksul
kaç evren yitirdik sevgilerde umutlu
değil değil değil yaşamak değil bu
de hadi insanda insanlığı kodunsa bul

Acılar büyür suskun denizler çarşısında
uzun sakallı yıldızlarla ihtiyar çocuklar
ve güpegündüz karanlıkta kan akar
aşkla küçülür ölüm ölümün karşısında

Sen korkularına sarınmış yalnız
içinde ölüsüz mezarların çaresizliği
yarasalar örümcekler akrepler iyi
yaşasamla ölsem arasında sıkışıp kalmışız

Bir eski zaman bakışı içler acısı
yağmurlu bir kedi yalnızlığı canda
gün rüzgârlarının yıkıntısı insanda
evler evlerin sabahları ve uzak bir çocuk sancısı

HAYRET BEY GÜNÜNÜ UTANARAK YAŞIYOR

Hiç bu kadar ölmemiştik böyle
çat etti bir yerinde bir şeyin bir
ama böyle
tısss

Şimdi bu işleyen bu yarada bu bıçak
hep böyle
ölülerimiz ölü değilken odalarda
bir çiçek büyürdü kendiliğinden namuslu
bir ışık vururdu insanın karanlığına

Uzun aferinlerle uzadı boyumuz
ağlamaklı gülüşler edindik zamanla
ellerimiz ayaklarımıza küsülü
sığındık solucan yumuşaklığı yaşamalara
hep böyle

Boğulmuş bir çığlık suskunluğunda insan
işte üşümüş köpeklerin yağmuru
kalın duvarlı kale kapılarında korku
umutla ekmeğin ve de aşkın serüveni bu
hep böyle

Bir bulduk bir yitirdik adımızı
eski yazıtlarda uyur yüceliğimiz
şimdi sen tanrıların artığı soylu köle
katı taşın yalnızlığında büyü
hep böyle

HAYRET BEY GEÇMİŞTEN GELECEĞE BAKIYOR

Bozuk şaraplarla çoğaldık gecelerde can
önce tanrıları şişirdik bir güzel
sevgilere mezar kazdık durmadan durmadan durmadan
bir de baktık bu günlere gelmişiz

Kurtulmak
sen
hiç
sus

Böyle yağar bu yağmur
bu rüzgâr şimdilik böyle
her bulutun ardında milyonca yıldız uyur
mahsus

HAYRET BEY NEREDEN GELDİĞİNİ BİLİYOR

Güneşte bir sincap
ne haber cellâdın gözlerinden
eski zamanlar toz duman uykulu
kopuvermiş insancıklar yerinden
güneşte bir sincap

Büyük gecelerden gelirim
karınca sırtında ay ışığı dağlar
siz uyursunuz otlar büyür
büyür sessizlikte yeni çağlar
büyük gecelerden gelirim

HAYRET BEY ESKİ DEFTERLERİ KARIŞTIRIYOR YA DA KARDEŞLİK ADINA

Bilgiç ölüler evreninde büyüyoruz
ot gibi böcek gibi kutsal kitaplardaki korkular gibi
boşlukta sarkıyor insanlığımız çırılçıplak
duyuyoruz

Ne bu sen
anadan doğma bir taş yalnızlığı
düşmüş düşmüş kalmış köpeksi yaşamalar içine
ah ikinin birden çıktığını bir bilsen

Seni Tanrı'nın yanında gördüm ilkin
çocuk saçlarında gün ışığı rüzgârlı yıldızlar
gülüşün insanlığın ta kendisi
sonra bir cellât gördüm kara ve çirkin

Sen değil miydin o yalanı büyüten
hani benim mutluluğum yarınım
karşıdan biri geçiyor kan içinde susuk
besbelli bu sen

Düşlerimi karalarken yakaladım seni
ekmeğimi sevinçlerimi umutlarımı çalarken
bilirim kardeşlik adına işledin hep, öyledir
cânı gönülden bütün bu cinayetleri

Şimdi oturmuş seni bekliyoruz seni
yıkık köyler yılgın kentler ortasında
ve de mezarı başında doğmamış çocuklarımızın
şimdi oturmuş seni bekliyoruz seni

Sen ki Sezar'sın Neron'sun Kaligula'sın
sen ki altın saraylar kurdun gözyaşından
dünya sofrasında en soylu meze ölüm
sen ki ölümlerle yüceldin büyüdün uzadın

Sen değil misin tapınaklarda Tanrı ile fiskos eden
en güzel düşüncenin çiçeğini boğan kim
kim bu ihanetleriyle mağrur bu bu
bu sen

Bir kanlı hikâye boylu boyunca zaman
sevgilerle düğümlü korkularla delik deşik
yıkamalı gayri bu denizleri bu dağları yeniden dökmeli
yeni bir anadan doğmalı yeni insan

HAYRET BEY NASIL ÖLDÜĞÜNÜ ANLATIYOR

Çağlarda ölümümüz şöyle oldu
canlarımız topraktan gelirdi bizim
biz bir kardeşlik türküsünden gelirdik
vatandı kanardı yaralarımızda hep
ateşler içinde bir ateş yanardı bilirdik
yaşarsak türkümüz toprağımız için yaşar
ölürsek anamız avradımız için ölürdük

Çok öldük durmadan öldükse de
yeşermedi yeni sevgiler kanımızdan
ulu taşlara sindi adımız uzadık ha
duvarda bir tozlu resim olduk
ne, tövbeler tövbesi bir daha
biz yaşamayı ibadet bildik

Bildik, sevgilerle çoğalır evren ışır
maviş maviş çiçekler açar şimdi ırmak boyunda ılgınlar
güneşli odalardan birinde bir çocuk büyür
ala tavşan yavrularını emzirir bir dağ başında
hayın kardeş yılan olmuş karanlıkta sürünür

Biz ölüler gıcır gıcır yaşamalar peşinde
kayalarca diri otlarca özgürdük
aynı güneşte ısınırdık aynı yağmur ıslatırdı bizi
sinsi ölümler yaşardık can pazarında
yoktu sevmekten sevişmekten gayri suçumuz
ne dünde ne bugünde ne yarında
kardeşi kardeş bilirdik dostu dost
ne bilirdik körpe canlarımız yalanın ağlarında

Özgürlük kendini savaş meydanlarında buldu
çağlarda ölümümüz işte böyle oldu

HAYRET BEY TARİHE BAKIYOR

Kanlı çıplak çığlıklar
kanlı çıplak
kan
ölüleri özgür çağlar içinde insan
ölüleri özgür çağlar
ölüleri özgür
ölüleri
ölü
bir uzun çaresizlikte umut
bir uzun çaresizlik
bir uzun
bir
büyük ölüler yürür geceye yalınayak
bu deniz bu dağ bu orman
bu yaşamak
bu
bu sen bu korku

HAYRET BEY SEN'İ SÖYLÜYOR

O
sen
avuntulu meydanlar yiğidi
gün hırsızı tarih kaçkını insancık
kirpiler kaplumbağalar şükürler
o
sen
yalnızlığının leşiyle geçinen

Kara kentin sokakları hayındır hayın
uzar bu gurbetlik türküsü ölüme değin
ama sen
üşümüş yıldızlara karşı
o
sen
Adem babamın biricik oğlu
kardeş
sen
o
sen
kalleş

Gözyaşından içki sundum beylere
karanlıkta kan terledim kime ne
kırbaç yedim kurşun yedim öldürüldüm
sürüldüm vaktin dışına milyon kere
ama sen
çalınmış zamanlar katında
o
sen
ve de kirli yağmurlar altında
korkunun artıklarıyla beslenen

Anam bacım yârim
ya ben ne ederim şuncağızda
ben bu topraktan öte nere giderim
ne derim

Ama sen

HAYRET BEY ADAMOĞLU'NUN PEŞİNDE

Ağlar o yemlikte İsa çocuk
altını kirletir tepinir göklere karşı
bir ışık doğar korkunun dibinden ufacık
büyür zamanlar içinde yoksulun düşü

Bu kan sesi topraktan gelir sonsuz
acı sabır otları yeşerir hep sevgilerde kin
Tanrı ki ölümler üstüne oturtmuşuz
tapınaklarda yitik gülüşünde bitkin

Bir çoban sevincinde ışıyan umut bu
iyi köle günahlı kadın aldanmış adam
kim kim kim o suçlu
eski pişmanlığın kubbesi yeni bir akşam

İnanmak doğan güne sımsıkı ha deyince
ırmaklar boyu kardeşlik ovalarca denizlerce
bir yalnızlık türküsünde buluşmak apansız
can gündüzünde yalın bir soğuk bir acı bir gece

Zeytin ağaçlarıdır uzar hep uzar ona doğru
uzar çaresizliği adamın
yürür çıplak ayaklarıyla İsa çocuk insana doğru
ama sorulur elbet hesabı Tanrı'dan insanın

Ve dedi: işte ben
seviniz, çoğalınız
dar geçitte büyük ışık mutluluğa değen
sizi kardeş bildim siz kalınız

Sayısız ölümlerle yayıldı avuntu
dağlar daha bir yüce doğacak gün daha bir yeni
gerdiler sonunda çapraz bir hınca adamoğlunu

"Ve vâki oldu ki: hükmolunacaksınız;
dileyin, size verilecektir;
arayın, bulacaksınız.

Ey bütün yorgunlar ve yükleri ağır olanlar!
Bana gelin.

İmdi ben size derim ki:
günden ve geceden birçokları gelecekler, yer katında
oturacaklar; ihanetin oğulları dış karanlığa atılacaklar;
orada ağlayış ve diş gıcırtısı olacak.

Ve işte, tilkilerin inleri ve gök kuşlarının yuvaları vardır
fakat insanoğlunun başını yaslayacak yeri yoktur.
Benim ardımca gel; ölüleri bırak, kendi ölülerini gömsünler.

Ve işte onların gözleri açıldı
domuz sürüsüne cinler üştü
ve bütün sürü uçurumdan aşağı atlayıp sularda boğuldu.
Çobanlar kaçıp şehre gittiler."

Ve yeni bir gökle yeni bir yer gördüm
ve adamoğlunu gördüm yeni
gözlerinden bütün gözyaşlarını silecek
artık ölüm olmayacak
İşte her şeyi yeni yapıyorum
Ve kan
büyüdü

Büyüdü insanın gücü karanlığın canavarları ile ışık tanrılarının savaşında. Çölün kızgın kumlarında yürüdüler yalın ayak, yalın yürek. Körler görür oldu. Açlar açlıklarını bildiler. Tuzlu suların gecesinde kayalar ısınmıştı. Kerpiç bir duvarın ardında bir kadın ninni söylerken oğluna ham incirlere bir hal olup dururdu. Mavi gök otlağında sürüler dolaşırdı. Ölüm dolaşırdı adamın içinde. Adam dağa çıktı. Adam dağdan indi. Adam dağdan inince, büyük kalabalıklar onun ardınca gittiler. Ve o, gökle yer arasında ve geceyle gündüz arasında dedi:

"Açılmayacak örtülü, bilinmeyecek gizli yoktur. İki serçe kuşu bir paraya satılmaz mı? İmdi korkmayın, siz birçok serçe kuşlarından daha değerlisiniz. Yeryüzüne esenlik getirmeye geldim sanmayın; ben esenlik değil, kılıç getirmeye geldim. Ben adamla babasının ve kızla anasının ve gelinle kaynanasının arasına ayrılık koymaya geldim; ve adamın düşmanları kendi ev halkı olacaktır. Kulakları olan işitsin: biz size kaval çaldık, siz oynamadınız; biz yas tuttuk, siz dövünmediniz. İçinde ayrılık olan her ülke çöl olur. Benimle beraber olmayan bana karşıdır ve benimle devşirmeyen dağıtır. Ya ağacı iyi, meyvasını da iyi edin; yahut ağacı çürük ve meyvasını da çürük edin; çünkü ağaç meyvasından tanınır. Ey engerekler dölü! Siz kötü olduğunuz halde, nasıl iyi şeyler söyleyebilirsiniz? Çünkü ağız yüreğin taşmasından söyler."

Onun ardınca giden kalabalık durdu yer katında korkulu
geceden gündüze açılan değirmi bir pencerede vaktin uğultusu
hem dahi doğmamışların çığlıkları gelir derinlerden ötelerden
ve de köleliği özgürlükle esrik eder adamoğlu

HAYRET BEY TARİHTE AKAN KANA BAKIYOR

Ben derim ki bu kan
akarsulayın çağlarda unutulmuş
elleri ayakları ve dönek tanrılarıyla insan
uzun uykularda upuzun uyutulmuş

Bir kuru ağaç yalnızlığı şimdi bu
aç köpekler gecesinde kemikten bir ay
bir yasalı ölüm bir biz bir de yaşamak korkusu

Büyük yenilgilerde bulduk diriliğimizi apaçık
hangi külü eşelesen biz çıkarız kan çıkar kan bizden çıkar
ağrılı zamanların çocuklarıyız milyonca yıllık

Akreplerle çoğaldık yaban geyikleriyle büyüdük
durur eski dağlarda ayak izlerimiz
aç aslanlar yedi bizi yedi ama özgürdük

İndik düz ovaya taş üstüne taş koyduk
kralsız ve hilesiz sabahlarda güle oynaya
kardeş köylerle dost kentler kurduk

Su gibi rüzgâr gibi güneş gibiydi toprak
bir çocuk sevincinde ışıyan türküydü
bizimdi alnımızın teri anamızın sütüydü yaşamak

Yalan yoktu bir ölüm vardı gerçek
her yeni gün yeni bir sevincin üstüne doğardı
içimizde açardı içimizde en güzel çiçek

Tanrılar girdi aramıza sarayda kral
ölümler girdi yalanlar girdi sarayda kral
kan girdi korku girdi ihanet girdi sarayda kral
sarayda kral girdi kanımıza sarayda kral

Gerçek yoktu bir yalan vardı gerçek
her yeni gün yeni bir yalanın üstüne doğardı
kanımızda açardı kanımızda en acılı çiçek

Ben derim ki bu kan
akarsulayın çağlarda unutulmuş
elleri ayakları ve akan kanlarıyla insan
uzun uykularda upuzun uyutulmuş

HAYRET BEY ARADIĞINI YILANDA BULMUŞ

Bir bozuk
insanın gerçeğinde bir bozuk
sevgiler inançlar merhabalar
doğan gün yağan yağmur büyüyen çocuk
şimdi şu sen
kara düşlü zamanlar içinde yolculuk
şimdi bu ben
ben
ben bu karanlığı taşımaktan yoruldum
yoruldum da yılanlara sarıldım
Canım yılan kardeş yılan dost yılan
Tanrı'da aradığımı sende buldum

HAYRET BEY ANA TANRIÇAYA YAKINIYOR

Doğurgan dişi cömert yalın
yaratıklarımın anası ana tanrıça
köpüklü dalgalara dokunur ayakların
mayıs yeşilinde ışıldar gözlerin dudakların

Seni ağlayan çocuğun gözyaşında gördüm
yaratıklarımın anası ana tanrıça
seni sevgisiz adamın düşünde gördüm
gün doğusuna gün batısına bir seni sordum

Sen
yaratıklarımın anası ana tanrıça
bir evrenlik bunca kanamış sevginden
bir yeni bir yiğit bir ölümsüz doğumu esirgeme bizden

Sen mutlu çağların umudu
yaratıklarımın anası ana tanrıça
uzuyor avuntumuz sana doğru
uzuyor korkulu sevinçlerimiz insana doğru

Yeşeren tohumdasın ilk öpüştesin çığlıksın biliyoruz
yaratıklarımın anası ana tanrıça
tutup eski ölümleri bir bir yeniliyoruz
sonra oturup kara kentler ortasına gülüyoruz

Kutsal ihanetlerin çocukları büyüdüler
yaratıklarımın anası ana tanrıça
tanrı oğulların ki durmadan yediler ve uyudular
bizi savaş meydanlarında böyle ölü kodular

Ak memenden yaşamalar emzir bize
yaratıklarımın anası ana tanrıça
yeniler yenisi bir mavi ger üstümüze
al götür bizi bir büyük bir dost denize

HAYRET BEY EVRENİ YARATIYOR

BİRİNCİ GÜN

Öncesinde kaos vardı
ne sevgi ne korku ne kin
tükenmez doğum sancısı bir de
tuttum karadan yer yaptım ilkin
maviden gergin bir kubbe

Dağları dağ eyledim
kestim doğradım büyük suları
kimini yer altına koydum kimini yer üstüne
şu ellerimle yaydım şu bir bir ovaları

Karanlığın sütünü sağdım ışık oldu
geceyi gündüzden ayırdım
astım ayla güneşi yerli yerine
samanyoluna saman da döktüm
yıldızları çiviledim gergin kubbe üzerine

Zaman dedim
kansız utançsız duru
bekledim
sevgi dedim sonra
umutlar içinde doğdu

Sevgi tohum
sevgi zamanda sen
sevgi evrenler içinde
sevgi umudumuz

Saldım ilk bulutları ilk maviliğe korkusuz
sularıma tüm sevgi kattım
ovalarıma yiğit dağlarıma sonsuz
ilk bulutlardan sevgi boşalttım

Durmadan yağar durmadan inerdi
Evrende birinci gün işte böyle sona erdi

İKİNCİ GÜN

Uzadı kızgın zaman uzadıkça soğudu
dumanı üstünde körpe kayalarım dondu eridi
çektim kara bulutlarımı gökten
ana toprağın iliklerine güneş yürüdü

Yürüdü ilk yeşiller sevgilerde hışımlı gür
ağaçlarım ki uzar yıldızlara yıldızlara yürür
denizlerim hele ırmaklarım hele dağlarım
dağlarım bir başka güzel
yarınlı düşlerimle usum dağlarda büyür

Her ne yarattımsa sevgiden yarattım
can ektim yeryüzüne cömertçe
ilk tomurcuğa açılmayı öğrettim
güle gül dedim dikene diken

Her ne yarattımsa sevgiden yarattım

Yel olsun dedim yel oldu
Yelden fırtınalar dokudum hızlı mı hızlı
kasırgalar boralar tayfunlar dokudum
yer tasında çalkandı sularım güneşli yıldızlı
dağ başlarında büyük ıslıklar duydum
köklerden dallara koşan çığlıklar duydum
bir ağaç bir ağaca sarılmıştı kardeşçe
gördüm
bir dağ bir dağa yaslanmıştı
ince otlar sarmaş dolaş
ana toprağın memeleri boşanmıştı
gördüm
ve sevgi dedim

Sonra dalgalara köpür köpür köpürmeyi öğrettim
aşınmaz kayaları kemirmeyi sonra
bu dedim can tohumu
durmasın çoğalsın dedim oynak sularımda

Ve gördüm
cana kesti sularım kıvıl kıvıl
canlara ölüm doldu
aldı yürüdü ilk canda ilk korku
ve korkuda ölümü çoğalttım ve ölümde doğumu

Her ne yarattımsa sevgiden yarattım

Tuttum balık dedim balık oldu
küçük balıklarda kaldı büyük korku
akrep dedim solucan dedim yılan dedim
timsah sülük gergedan dedim
yaban keçisi mamutlar sivrisinek dedim
karaca ve sırtlan ve kaplan ve inek dedim
ve eşek ve hamam böceği ve tırtıl
ve koyun ve kurt ve köpek
ve bit olsun dedim
bir de domuzlan
dedim hep
ve oldu
başladı can ülkesinde bir kanlı uğultu

Her ne yarattımsa sevgiden yarattım

Can acıkacaktır dedim
acıkan doyacaktır
çaresiz dedim
kurtuluş korkudan doğacaktır
ölümü doğanlara verdim

Ve azalıp azalıp çoğalmayı öğrettim yaratıklarıma

Bir de baktım
ilk bataklıkta ilk yılan durmuş gülerdi
evrende ikinci gün işte böyle sona erdi

ÜÇÜNCÜ GÜN
İNSANA VE TANRILARA DOĞRU
I

Esneyen boşluk doğurdu geniş göğüslü yeri
döl benim
yerden çıktı bu mavi
döl benim
bir elimde gök bir elimde yer
ortada insan sevgim

Doğdu gök-oğullarım iştahla maviden
ak tenli uzun kızlar uzayda
döl benim
sevişip çoğaldılar insanda insanca

Tütsüler sunaklar tapınaklar
gülmesi yitik insanlar ülkesi
kalın duvarlı korkular ve ölüm
eski başkent akşamlarına kanlı bir yağmur yağar
şimdi

Kan benim

DÖRDÜNCÜ GÜN
İNSANA VE TANRILARA DOĞRU
II

Kara kanatlı tanrıça
ikiz sonsuzluğun kızı
kansız evren yelinin ilk oynaşı
sevgiler anası düzenci fettan
büyük denizin dalgalarında kuluçkaya yatan dişi güvercin
karanlığın rahmine o gümüş yumurtayı atan
boğa böğürüşlü aslan kükreyişli yılan ıslıklı koç meleyişli Eros'u yaratan
sen değil misin

Güneşi ayı gezegenleri
dağları ırmakları ağaçları
sürüleri korkakları ve açları
gündüzleri ve geceleriyle bu yer yumrusunu
o gümüş evren yumurtasından çıkaran
sen değil misin

Sen değil misin
sen değil misin
sen değil misin
güney rüzgârından ilk yılanı yuğuran

Sevgiden yürek umuttan kanat takıp seni uçuran
ben değil miyim

BEŞİNCİ GÜN
İNSANA VE TANRILARA DOĞRU
III

Erdemi gücünde savaş tanrısı Ninurta
tanrıları ve insanı dize getiren
kaos canavarı fırtına kuşu
kuş tanrı Zu
taze suların tanrısı Apsu
kaosun oğlu
tuzlu suların tanrısı dişi canavar Taymat
düzenli evrenin yaratıcıları
göksel Anu
yersel Ea
Evren kralı
dağlılar
tanrı kral
Hitit kralı Mursili
kalktı Halep'e gitti
peki ya Halep
Hitit kralı Mursili
Kalktı Babil'e gitti
peki ya Babil
Arabalı yiğitler
takmalı takıştırmalı kişizadeler
Yüzü kızarıyor yerin
eski seviler
eski seviler ki yaşar canlarında ölülerin

ALTINCI GÜN
İNSANA VE TANRILARA DOĞRU
IV

Yılan kırdı yumurtayı
ve çıktı ana tanrıçanın çocukları bir bir:
Güneş, ay, gezegenler, yıldızlar, yeryüzü, ırmaklar, ağaçlar,
sürüler ve cümle canlılar,
yer-doğumlular,
gök-doğumlular.
Kaygısız, çalışmasız yaşadılar. Meşe palamudu, yabani meyveler, ağaçlardan akan balları yiyerek yaşadılar. Keçi ve koyun sütü içip ihtiyarlamadan, dans ederek, gülerek yaşadılar. Ölüm, uykudan daha korkunç değildi onlar için. Yaşadılar ve öldüler. Ruhları iyiliksever kırperilerinde kaldı. Kırperileri kırlarda.
ALTIN Çağ dedik.

Ekmek yiyicilerin çağı geldi sonra. Ekmek yiyiciler, analarının köleleriydiler. Kavgacı ve cahildiler. Tanrılara adak sunmazlardı ama, yalan da söylemezlerdi. Zeus hepsini yok etti.
GÜMÜŞ Çağ dedik.

Derken, üvez ağacından dökülen üvezler gibi kapladılar yeryüzünü. Tunçtan silahları vardı. Ekmekten başka et de yemeye başladılar. Savaştan zevk alan küstah ve merhametsiz kişilerdi. Büyük veba köklerini kuruttu.
TUNÇ Çağı dedik.

Daha soylu, daha cömert kişiler geldi. Yiğitliğin adını koydular. Savaştılar, dövüştüler, öldüler, öldürdüler. Cennet bahçelerinde yaşadılar.
İKİNCİ TUNÇ Çağı, dedik.

Günümüzün değersiz çocukları geldi. Soysuzlaşmış, zalim, hak yiyici, kinci, şehvet düşkünü, ana-baba saygısından yoksun ve hayın kişiler geldi.
DEMİR Çağı dedik.

Ve cinayetler topladım çağlardan özgürlük adına kurşunlar darağaçları çığlıklar

Yaşamak haklarıydı ölülerin
ve sevmek napalm bombasında kavrulan bebeklerin tüysüz
başları ile süt kokan minik ellerini

Haydi
bana bu evrende kansız bir taş gösterin

Ama olacak
yer katına tutunmuş sımsıkı
çürümüş köklerle ihanetler sökülüp atılacak
söz veriyorum sana
yılgın savaşçı uykusuz ozan doğmamış çocuk
eski ölümlerden yeni yaşamalar doğacak

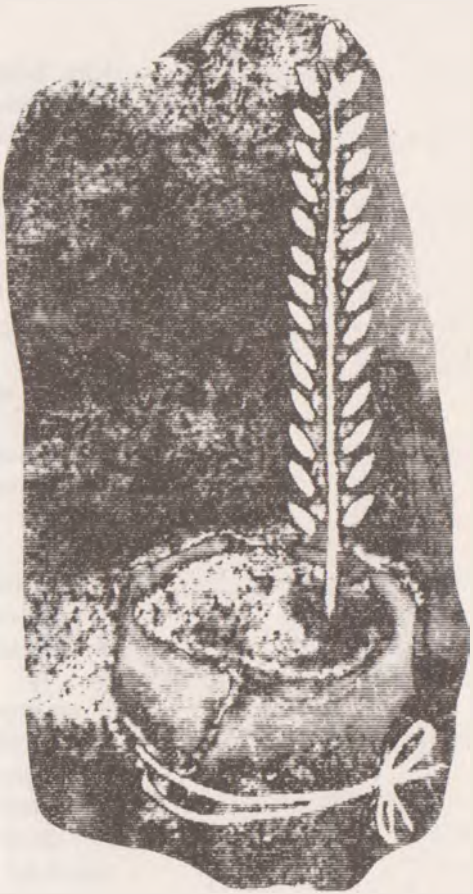
YEDİNCİ GÜN

Yedinci gün beyaz
nokta

Durgun suların şafağında bir kımıltı
soru
açılır yedinci günün kapısı yeni insana doğru

Bir bulutun ardında milyonca yıldız uyur
iki nokta:
Hoş geldin yeni insan
şöyle buyur

Evrende Ellerimiz

Birinci Basım: 1970
Kapak Tasarımı: Mengü Ertel
İkinci Basım: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, 2010

LÂNETLİ ZAMANLAR

Tohum düştü toprağa
güler
Memfis sokaklarında upuzun dipdiri
kıvırcık saçlı ölüler

Bir kanlı çiçektir özgürlük şimdi
büyür öfkenin gözbebeklerinde hızla
ve de çalınmış haklarında çığlıkların
büyür
kara toprakta Corciyalı çocuk
kara gecede büyüyen yıldızla

Urunca sûrunu İsrafil
başlar el ayak kıpırdanmaya
ölülere bir hal olur
kan kırmızı açar yarası
güneşte al karanfil
bir kurşun atımıdır kardeş
kölelikle özgürlüğün arası

Doğuran kadını
ağlayan çocuğu güldürmek
yürümek yollarda utançsız
güne ve geceye kaygısız girmek

Her doğan güneşte payın var
her çiçekte her yıldızda
yağmur senin için de yağar
denizde balık havada bulut
dut yaprağında ipek böceği
ekin tarlasından akan bu rüzgâr
bu akarsuyun sesi
bu ay ışıklı gece
bu sevinç bu türkü
kardeşçe

Ama ak konakta bir bu
bu hayın korku
uzar çoğalır ölümlerce

Bildim
ihanetlerle üşüdün
ışıdın ihanetlerle
karanlık ormanlarca gizli ve köle
yüzyılların çölünde ölü yaşadın

Kızgın demirle dağlasalar da etini
elektrikli sandalyelere çökertseler de
sen sileceksin gene o yaratan ellerinle
bu lânetli zamanların lânetini

SONUNDA

Sonunda yılgın gözler
acı
yoksul

Bir ulu savaş utancı
tapınaklar
dalgın gülüşlü ölüler
umutlu

Şişkin yalnızlıklar içinde tanrılar

Biz sevişiyorduk yağmur yağıyordu
bir çocuk ağlıyordu
tanrılar eğilmiş bize bakıyordu

Şişkin yalnızlıklar içinde tanrılar

Dağ deniz gece
acı
yoksul
sonunda sen

Özgürlük anıtı darağacı
genelevde insanlığa merhaba
yalın ayaklı yürekleriyle mezar taşları
üşümüş otlar
ağlayan çocuğun aklındaki

Şişkin yalnızlıklar içinde tanrılar

Bir buğday tanesini kaçıran karınca
hırsız uykusu
deniz feneri dalyan
soylu kişiler kişizadeler
açların yenilgisi

Sonunda

Küçük balığın büyük korkusu
büyük balık

Sonunda

ÇAĞ ŞARKILARI

I

Karanlıkta egemen tanrılar
aç
o günlerden bugünlere
barışçı insan soyuna düşman

Bu şimdi benim yalnızlığım
okyanuslarda köpüren
bu şimdi benim korkularım sana doğru
beşikteki bebekte büyüyen

Dünya gecesinde ilk ateşi yakan bizdik
kanayan ellerimizle yürüdük zamanlara
güneş yüklü dallardan güneşi toplayıp yedik

Sürgün canlar barınağında kentlerin
küçüldük küçüldük küçüldük
bir çizgi vurduk orta yere
öldük

Görkemli yoksulluklarıyla övüngen tanrılar
ya durgun suların altındaki tohum
durgun suların altındaki tohumda bir sancı var
bildik

II

Bu ezgi uzar böyle gün boyu sessiz
bir gülüşte buluşuruz ansızın
sevgilere acıkmış eller
yaşamak evrende ertesiz

Bu yeşeren otlar bu umut
yürür vaktin kavşağında
geçersiniz köprülerden ihanetlerden
geçer bu gökten bu kirli bulut

Bir taze somun gibi bölüşsek ya sevgimizi
oturup yeni sabahların eşiğinde korkusuz
düş bahçelerindeki çocuk uzat ellerini
bildik ölümlerin ötesinde bir bekleyen var bizi

KIRIK CAMIN KENARINDAN

Kırmızı lâhananın çiçekleri beyazdan
ne anlar lodostan balık olmayan

Kırık camın kenarında bir sinek
anayasa komşu kızı Hindistanlı inek

Sar sarıl sarmaşık
ölüm ölü özgürlük karmakarışık

Kâğıt kalemsiz otlar büyümesiz ve çokları
doğdular acı zamanların çocukları

Hiçbir ayna yok seni sana bulduracak
bu yalanı bu evrenden bu sensin kaldıracak

Boşalan şişelerle dolmak iyi
zümrütanka kuşunun yumurtasından bekle sevgiyi

Bekle

İYİ KIZ

İyi kızın bakışı ince uzun
iyi kız bir türküdür hazin mi hazin
iyi kız dağların ardında

Rüzgârlı kıyılara yağmur yağar
yeni günün güneşi yeni doğar
iyi kız geleceğin katında

İyi kız ölümü unutturur
mutluluk sımsıcak aramızda durur
iyi kız umutlar üstünde

Karanlıkta yeşil çimenler vardı
şehir kan uykuda yıldızlar bize bakardı
iyi kız batan günde doğan günde

Yol dediler mi bi hoş olurum
yitik sevgilerimi yolda bulurum
iyi kız gelincik çağında

ZAMANI DİNLİYORUM

Kaz otlatan akıl beyzademin beyliği
öksüz çocuğun bakışındaki hele
buncalayın susmalar beklemelerle
bakma sönmüşlüğüne yanardağın
tutun mezar taşına kalk hadi

Uzayan sevincimizdir gerçek
zamanın ve dünyanın damarlarında
ama büyürmüş ihanetin çocukları çoğalırmış
çoğalır karanlıkta yıldız umut insanda
yazılmadık kitap atılmadık kurşun
ölülerin ellerinde
ve bir sabah telgrafın tellerinde
uzayacak sevincimizdir gerçek

Gayri hiçbir ölüm öldüremez seni
çatladı tohum
özgürlük kanlı yiğit bir çiçek
zamanı dinliyorum

ŞEN ADAMIN ŞARKILARI

I

Soyunuk düşünceler elinde asılı gökyüzü
kapılar
kapılar
kapılar
dökülmüş sokaklara
gece dökülmüş korku
kimin bu
kimin bu kara düşlü yırtık uyku
dur hele
atmacanın kursağında serçe
bu hangi kral bu
yazmış adını rüzgârın
yazmış adını ölümlerin üstüne

Ama yok suçumuz yaşamaktan öte
bilir bilmez
gülelim dedik önce
bir de baktık ki
ehramlar üstünde ehramlar üstünde ehramlar
aldık başımızı bugünlere geldik
ama yok suçumuz yaşamaktan öte

Dur hele
yeni baştan düşünelim bu işi
yak bir cıgara daha
bak
başladı inmeli zamanların cümbüşü

II

Ben köprüden geçerken
sen köprüden geçerken
hey aman
boşaldı şişede şarap
büyüdü mezar taşları evcek
büyüdü aman
varıverdik yıkık duvarın dibine
bir güzel oturduk
ağlamaklı ellerimizle uzun
hep sustuk

III

Bulutlu havaları sevmem
soğanın cücüğünü severim
bir de
bebeğin gülüşünü

IV

Acımaklı yaşantılar içinde ölmüşüz
durup dururken
hep böyle
kim bilir bu yağmurun kimleri ıslatacağını
bütün dostluklar eski urbalar
yazık oldu çocuğa
yazık oldu
yazık

Ya saksıdaki çiçek
ya gece
ölümsüz

Bu dağ böyle olmasaydı derim
tez görünürdü derim
güneş derim
ama ölmüşüz bir kere
apaçık
ölmüşüz

Tüm sevgilerde ve savaşlarda yenik

ÇAĞRI

Bu kuş seslerini size vereyim
güneşli odalarda otururusunuz
alın şu yağmurdan da biraz
alın çekinmeyin
yalnızlığınızın üstüne serpersiniz

Her gün aynı
her gün aynı mavi
mi
ne buyurdunuz
iyi ama kardeşim
kabahat mavide değil ki

Çoğalmak var azalmanın yanında
siz hiç
uzatın ellerinizi uzatın uzatın
kalkın ayağa
diri soluklarla güçlensin adımlarınız
bir çiçek açsın içinizde kocaman geleceğe
ışıdı evren ışıdı düşünce ışısın karanlıklarınız
kaç kere öldünüz gizli gizli yazık

Kalkın ayağa

BU SEN

Bu hayın kuşkusu ötlek sokakların daracık
sırıtkan suratlarda sevginin serüveni bu
bu her gün ölmek
bu sen

Yıkılır yalnızlığımızı örten duvarlar
en güzel gülü verir kaldırım taşı
bambaşka bir güneş doğar
akşama sabaha
bu sen

Bütün yollarımın sonunda sen varsın
sana benziyor bu yağmur
bu gökyüzü
bu korku senden gelir
bu türküde sensizliğim büyür

Bu sen

BİTEN

Sevgi yalancı ışık
tez ölümlü
kırık bir mutluluk türküsü can
a kurban özgürlüğe ölüm karışık

Bizi bizden aldılar da nettiler
bu sensin işte kaygılarda yitik
soğumuş insanlığınla pişman
gayri sevgini böcekler yer

Çok bekledin çok uyudun çok
aylar güneşler gelip geçti üstünden
çiçekler eskidi yağmurlar eskidi denizler eskidi
eski sevgiyle yeniden doğmak da yok

Bir kayada adını rüzgâr okur
bir bahçede seni açmaz gül
bütün yollar sensiz uzar
sevginin gidişi gelişinden belli olur

Yosunlu kayalara selâm ederim
bütün dönemeçlere duraklara uzak ağaçlara
Bursa'nın ufak tefek taşlarına büyük gecelerine
bu masal da böylece biter derim

YALNIZ ADAMIN DÜŞLERİ

I

Sende kendimi yaşarım
bir de ölümü
büyür ayrılıklarımız bakışlarda

Gülüyordun ağlamaklı
gecede yağmur
bir çiçek açıyordu sessizlikte sıcacık
gözlerim penceredeki denizde saklı

Uzat ellerini karanlığın içinden
bir yangın gibi sar beni
boşuna yağmasın bu yağmur yazık
ıslatsın avuçlarımda gölgeni

II

Geceye pencereden bakıyorum
bir şarkı üşümüş sokakta
biliyorum bir eksiklik var bu yaşamakta
yeni bir cıgara yakıyorum

sen hayalci bir kız bense yitik
büyük yalnızlık önümüzde
ne kadar yaşar ki gözyaşı gözde
o sevişen sahiden biz miydik

Bütün güz bahçelerine uğradım

III

Sen benim pişmanlığımsın
daracık bir odada çırılçıplak
ben senin anlamadığın uzak
bir bakış bir ıslık bir yanlış

Ayak sesin acılı hem
gülüşün üşütür beni bil
gözbebeklerin kirpiklerin parmakların
yaşamak sevmektir ölmekse yeni değil

IV

Görünmezin kapısında belki
bir öpüşte var olan
beklemeler
gerilen yay üflenen ateş belki
sen yeni doğumların muştusu
eski ölümlerin içinden

İşte kalkıyorum
kanlı zamanların mezarından usulca
ben
çekilmiş acıların çocuğu
ilk umut ilk sevgi ışığıdır bu
işte yakıyorum

V

Bir kapı açılır gelecekten
bir sevinç bir korku
uzar sensizliğim hep
sonsuzluğa doğru

Açılır kapı bir geceden
açılır karanlıkta böceklerin gözleri
gün vurur penceremin demirine

Selâm ölmüşlere öleceklere

VI

Ve kara yaşamlılar
kaçan bir geyik yavrusu
bir akarsu
bir beyaz adam
tam tam
yıldızsız gecede ağacın korkusu
beyaz adam
tam tam ta tam
ta tam
ölüm dolu beyaz adam
ölüme özgürlük getirir
güler kara yaşamlılar
der ki:
– Olgun muz tadı verir
iyi kızartılırsa beyaz adam

Tam tam ta tam
ta tam ta tam

VII

Herbiriniz bir kapı
ha şunda'lı gel gel'li bakışlar
sevmeler sevişmeler içler acısı

Bu çocuk seni büyür korkuda
bakır çalığı gülüşünde pişmanlığın tortusu
sokak fenerlerine asılı düşlerin sıra sıra

Ak çarşafların buzuna uzanmış
tek kişili zamanın ölümlüsü
ölümde uyanmış

Düşünceler karıncalar
kırışıklar içinde uzak bir kadın yüzü
çalar saatim yalnızlığı çalar

Üşümüş kapılarda yürek bu
dört yanımda dört duvar sensizlikten
günde doğup gecede büyüyecek bu

ACILI

Bir uzak gül karanlıkta kocaman
eski yağmurların penceresinde
sen dağların yalnızlıkların kızı
ne olur üşüme

Kıyıda umut çakıl aşk
gecelerin en güzelinde bir kaya
esmez o rüzgâr bir daha
yıldız yiyor balıklar
bak

Sakın bu güz akşamlarından
tren düdükleri vapur düdükleri dokunur ha
çürük yeminlerle çürümüş seviler kalır ortada
bir de insan
sakın bu güz akşamlarından

YA SİZ

Evrende en güzel bir akşamüstü
vapur düdüklerinde öter yalnızlığım
bir de bakarım
telgraf telleri boyunca uzamış gitmiş
sevgisiz zamanlar içinde ölümüm

Bir yıldız doğardı çocukluğumda geceleri
bir çiçek büyürdü kırık saksıda sessiz
umutlarım büyürdü ben büyürdüm
dünya büyürdü dost hilesiz

Yok şimdi eski yağmurlar eski merhabalar
hele türkülerimiz
nerde bir gülen görsem ağlamaklı olurum
ya siz

KIZLI YAĞMUR

Ko ıslatsın bu kızlı yağmur düşlerimi
iki mavi pencerede varım
senin yanında sensizliği yaşarım
sancılı döşeğim bekâr odamda

Tuttum gülüşünü aynama koydum
cömert sıcaklığın avuçlarımda ellerimde
ölüm çağırıyor beni duydum
ben değilim ki o ben eski yerimde

Zerdali ağacı telli duvaklı
Şayeste kız Ahmet oğlan
Ahmet oğlan kedi ayaklı
Nisanda olmaz martta olan

Bir bulut çıkar denizden gıcır gıcır
erkek karınca dişi karıncayı kovalar
ko dağıtsın bu kızlı rüzgâr saçlarımı
ne varsa bu rüzgârda var

YAZIK

Yazık
gülen gülün gülümsüz günü
ne bileyim gelecek günlerimin öldüğünü
denize karşı suskun soğuk
daracık bir yalnızlıkta düşünür seven çocuk

Yazık
dünyanın en sevgili sabahında bir
balık bakışlı kızın aklında bir
bir uzak yağmur yağar öpüşmesiz
eski bahçelerden birinde bir gül can verir

Yazık
güneşli kıyılarda unutulmuş ayak izleri
yeşil şehrin karanlığı gözlerim gözleri
rüzgârlı hendeklere düşen yıldızlarımız
yaban atları sarmıştır şimdi oturduğumuz yeri

Yazık
gül gündüzü gül akşamı gül yitik
yolları tüketelim derken kendimizi tükettik
sarı sarı kâğıtlarda buruşuk zaman
nasıl oldu bilmem başlamadan bittik

ZAMANDA

Seni yağmurlar getirir odama
üşümüş bir kumru çalar kapımı
bakışın var senin yokluğun var
geçip giden zamanda

Gülücüklerin bende durur
eski mavilikte hep aynı yıldızlar
sensizliğim büyür odalarda
sensizliğim ölüm kadar

Gözlerimdir gözlerimden kaçan gözlerim
sevildiğim günler aynanın arkasında
yaklaş ölmeden önce çabuk
içimde can çekişir seni bekleyen çocuk

Bursa'da bir şubat günü
Müteahhit dostum Ramazan'ın
yolda gördüğü

Milyoner ölüsü
soğuk havada
çok karlı
pabuçları rugan
dilenciler babası

Bir kıyamet ahali
bir kıyamet
kıyamette kılık kıyafet
yani hukuk-u beşer beyannamesi
bir de
efendicağızıma söyleyeyim
lime lime hürriyet
işte o biçim
rugan pabuçlar dersen
gıcır gıcır ölü
iki yanına düşmüş eli

kalabalık mezar taşı
donmuş gözlerinde gözyaşı
yalın ayak yalın yürek
bu kalabalık insanı deli edecek

Demokrasi memokrasi
anayasa manayasa
fasa fiso
illevelâkin
dilenciler babası
dilencilerin omuzlarında
rugan pabuçlar ölmüş
iki yanına düşmüş eli
–Peki kimden sorulacak
rugan pabuçların vebali
hani düşünüyorum da bazan

Düşünme dostum Ramazan
iç

YEŞERİK ZAMANIN TARLASINDAN

I

Gözyaşı orda da ılık akar
orda da tane tane yağar yağmur
sevmek sevişmek onların
hava dersen ölüm kokar
bir de köşebaşları sokakların

II

Gitti en güzel bulutlar güpegündüz
çalar saatin havaya çizdiği
rüzgârlı kıyılarda büyür şimdi
zakkum çiçeğinde açan gülüşünüz

III

Göz evren gün batımında
denizin moru çamın yeşili
soğumuş kayalar gök damında
yaşamak karıncalayın erkekli dişili

IV

Gecikmiş bir kuşun yüreği yüreğim
karşı dağa yazdım özlemlerimi
sen yürü git ben buracıkta durayım
işte akşam alacasına beliyorum ellerimi

V

Ay ışığı konar şimdi mersinlere zeytinlere
susar keçilerin çıngırakları
bir kurbağa bir çekirge indirir eski günleri gökten yere
gırtlağımda yağmurlu ayrılıkların parmakları

VI

Yaşıyorum yaşamaya karşı
ah şu aynalar olmasa
dışım gül gülistan içim kapalı çarşı
bir de akşam saatleri ve iki kişilik tek masa

VII

Yıldızlar sensiz yanmasa diyorum
sensiz yağmasa hiçbir yağmur
anılar inmeli anılar kötürüm
rahmetli gülüşün avuçlarımda durur

VIII

Pınarbaşında kavakların gölgesinde
sevgimiz üşümüş
arzularımız akar suyun sesinde
ne tuhaf ellerimiz dizlerimize düşmüş

IX

Aylardan nisan gözlerin gökyüzü

MUTLULUĞUN GÖZLERİ

I

Severim taze kavak yeşilini mayısta
salkım söğüdün dallarında düşlerim uyur
gözlerindir güzelim yeşillerin en güzeli
bebek sevgim gözbebeklerinde büyür

Dert görmesin kapımı çalan ellerin
bir kucak güneş gibi dolarsın odama
karanlıklarım karanlık değil artık
yalnızlığım uzayıp gidiyor ama

Seninle başlıyor günüm avuçlarımdaki sıcaklık
aynalarda ve geçip giden bulutlarda bir seni görüyorum
gözyaşın dudaklarımda duruyor saklı
gözyaşında gözlerini arıyorum

Oturduğun sandalyeler öksüz
yolunu gözleyen pencereler yetim
kapımın hali yürekler acısı
saatte zamanı değil kendimi tükettim

Sen gelince bayram geliyor
her şey nasıl da yepyeni oluyor
sevmiyorum eskiyi de eskileri de
şimdi kapımın çalınmasını beklemek kalıyor

Ah benim güzel kapım can kapım
kapım

Kapım bunalıyor

II

Şimdi kapım çalınacak
şimdi sen gireceksin içeri
üzüntülerim duman olup uçacak
herhal yeşil olsa gerek mutluluğun gözleri

Billâh beklemektir ölmek
bıktım usandım ölmekten bil
ay ışığından gün ışığından bana ne
bu sensiz yaşamak yaşamak değil

Zamanı çoğaltan sensin
gülüşünde açar en güzel çiçekler
ellerim gözlerim kirpiklerimin uçları seni bekler
bayramım ayak sesin

Uzat ellerini yaklaş korkusuz
ötmez bu serçe inan esmez bu rüzgâr bir daha
acı bir yağmur yağar apansız
kimimiz akşama kimimiz sabaha

Seni düşünmek iyi
seni görmek sana dokunmak hepsinden iyi
ya vaktin köşesinde bir olmak
bilmem ki

Gene de yalnızlıklar büyütür sevgiyi

III

Sevmek seni
bir yücede bir çırılçıplak bakışta
yokluğunu yok etmek bilmek işte
sevmek seni

Odalar ve zamanlar seninle dolu
kollarım avuçlarımın içi sensiz
gel büyüsün canımda sıcaklığın sonsuz
bu işte iki yürek arasındaki

Seni beklemelerle yarattım kapılarda
utangaç ellerin susuz dudakların ve yeşil
durur gülüşün içimdeki saksılarda

IV

Çağla gözlüm üşük ellim yaban gülüm
göl akşamı rüzgârlı yeşil sen
siz saatlerde gelir ölüm
gel öldürelim şu ölümü hemen

Acı gecelerin izleri var dudaklarında
sımsıkı bir öpüşle değişiverir zaman
sevgisiz diriler ölü yatar yataklarında
sokul sarıl ısıt beni gün doğmadan

Adını dağlara yazdım bulutlara sulara
bu çiçek sende açar bu yıldız sende
al götür beni karıştır uyanılmaz uykulara
gene de yalnızım yanında bilsen de bilmesen de

PARKTA

Eski bir kadın yüzü anılar
iniş yokuş
güveler yemiş gelinliğini
aynalarda yitik bir bakış

Fesleğen ektim gül bitmedi
dalında bülbül ötmedi
kâküllerim
yorgun dizlerimde pişman ellerim

Uğursuz böcekler uğur böcekleri
fincanlar
nasıl da beklemiştim geçmişteki gelecekleri
bildim ölümle hayat arasında hile var

Şimdi
şimdi pencereme soğuk yağmurlar yağar

Pazartesi
gözlerin

Gâvur gözlerin
ellerin parmakların
eteklerinin uçları
dinsiz imansız kitapsız
gözlerin
gülüşün
gözlerinde gökyüzü yıldızlar
gülüşünde darağaçları

Kız
kız senin gözlerinde belâ var

Salı
dünya

Dünya bir ince bel
dünya bir bakış
minik bir el

Yürü vaktin içinden yürü gel
gel sana sevgiyi öğreteyim
güzelim yaşamak seninle güzel

Çarşamba
sevgi

Vaktin bir köşesinde buluştuk
sevgiyi aç kurtlar gibi bölüştük

Perşembe
yağmur

Yağmurda saçların
bir kedi sokulganlığı
ıslak bir öpücük sıcacık
gözleri önünde ağaçların

Cuma
acaba

Ne zaman kapım çalınsa
hop eder içim
ya telefon
ya mektup
bir de
bir de ayrılık o biçim

Cumartesi
belki

Bütün yollarım sende bitiyor
bir bakıyorum saksımda çiçeksin
gecemde en parlak yıldız
sanırım odama güneşle gireceksin

Pazar
boşuna

Çalar saatim seni çaldı durmadan
serçeler kumrular seni ötüştü
koca günüm geceye bitişti
usandım bu sensiz yağan yağmurdan

EVRENDE ELLERİMİZ

ALFABEDE A

I

A aşktır
belâ B
C candır
Ç çığlık –çiftleşmek de olabilir–
D ise N değildir
E diyende evren

Alfabede A gelir
evrende ellerimiz
birbirine küskün
ağlamaklı
yaratan
yok eden
kanlı bıçaklı eller

Hele bir kardeş kardeşe
e diyende barışa
e diyende gözgöze dişdişe
e diyende ellerimiz
evren tertemiz

II

A dan önce hiçbir şey gelmez
Allah A dan sonra gelir
Adam gelir
akşam gelir
acı gelir
aaaaa
lar gelir
dayamış alnını gökyüzüne
eeeee

eeeee
eeeee
beşikte be
beşikte be
eeeee
eeeee
eeeee
i gelir

Bu bebe uyur
uyur uyur uyur da
büyür

aaaaa
büyür büyür büyür de
eeeee
esi mesi yok
tutar eski defterleri karıştırır
yaaaaa
karıştırır ya

Hmmmmm
sen istediğin kadar gözlerini yum

Şu halde bu halde o halde
ben sen biz
kimsen kim ben kim
biz
ler

Şşşşşşıııt
hele biyol kulak ver

Ama biz
lerben
iz
benizler
biz
leriz ben

Ben
ben
ben

Ellerimiz E diyende
evren

B

Omurgalılar memeliler sürüngenler
demek insan
korkunun piçleri
demek tanrılar

Ve tohum çocuğun gözleri

Düşüncenin ağrısı dilsiz beyaza
bayraklarca ölüm ülkeleri
yiğit ölüm kancık ölüm
beyaza

Evler kitaplar tapınaklar düşkünlerevi bombalar adalet genelev hayınlık köprüleri yasalı cinayetler açlıklar demir parmaklıklar krimatoriumlar karatoprağın yüzünü ağartan insan kemikleri tuzlu ılık gözyaşları Vietkong bakışları
ekmek kan Sayın Başkan
beyaza

Ve tohum çocuğun gözleri

deyip öte yüzden verelim haberi:

"Senatör Edward Kennedy, Başkan Johnson ile yeni Başkan Nixon'dan Nijerya iç savaşında bir mütarekeye gidilmesini sağlamalarını ve halen günde on bin kişinin açlıktan öldüğü Biafra'ya derhal yardım gönderilmesini istemiştir.

Kennedy, Johnson ile Nixon'dan, Biafra'da açlıkla karşı karşıya kalan milyonlarca insana uluslararası bir yardım kampanyası açılması için bir Amerikan Başkanlık Temsilcisi tâyin etmelerini de talep etmiştir. Edward Kennedy, 'Hükümetimizin geçici siyasî dönem mekanizması arasında, Nijerya-Biafra'da, sivil savaş ve kitle halinde ölümün önüne geçmeyi unutmaması gerekir, zira durum yeni yönetimin işbaşına geçmesini beklemeyecektir,' demiştir.

Son aylarda Biafra'da bir milyondan fazla insanın açlıktan öldüğünü ve ölüm oranının günde on bine yükseldiğini kaydeden Kennedy, 'Derhal acil tedbirler alınmazsa bu rakam bir ay içinde yirmi beş bine yükselecek ve yıl sonuna kadar açlıktan ölenlerin sayısı iki milyonu bulacaktır,' demiştir." (18 Kasım 1968, *Cumhuriyet*).

Evet
Bütün ırmaklar denize koşar bir güneş doğar geceleyin
ölüler mezar taşlarına tutunup doğrulur karıncanın sırtında
yumuşacık dağlar yeryüzü yeni bir çiçek açar yeni bir çocuk
güler gökte yeni bir yıldız ışır yeni adamın biri oturmuş yeni
çimenlerin üstüne yaşamaya türkü söyler
türkünün dilleri
beyaza

Ve tohum çocuğun gözleri

Yürürsün kentin bulutları altında kilitli
yürür içinde geçmiş ölümlerle gelecek zamanlar
beyaza

C

Kara benzer karanlık
bu suskunluk neci
eski hayvanlar odalarda döşeklerde
deniz at kişnemeli

Yılgın sabahların çocukları büyüdüler
büyüdü ihanetin dölleri
ellerimiz hep böyle
bu yaşamak neci

Azatlık kuşlar yediden yetmişe
yalanın ve korkunun telinden kafesleri
acımaklı sevgilerle çoğalır kölelik ve kan
dön de bir bak geçmişe
bu özgürlük neci

Vaktin dönemecinde dururuz
büyük ölüler bize bakar
koyu kırmızı ve ılık bir sıvıdır
binlerce yıldır akar da akar
bu akış neci

Kapanmış kalbin kapıları
utançlı ellerimiz ve yüzlerimizle oturabiliriz
doğacak çocuğumuzdan çalınmış zamanlar üstünde
alnımızda günün ilenci
bu evren
bu kirli sonsuz
bu ben
bu biz
neci

D

Kapılar

Severdi kapıları kardeş bilirdi kardeş kapılar vardı o zaman
dünyada güler yüzlü sıcak her kapının ardında bir umut
büyürdü taze bir somundu yaşamak

Güller daha gül
başaklar daha dolgun
hele ebemkuşağı
hele denizin mavisi
yıldızlar yıkanırdı durgun göllerde
çocukların gözleri çiçek bahçesi

Kan ve gözyaşı gene ılıktı
ama ülkeleri kana boyamak alçaklıktı

E

Sen yoksun hiçbir şey yok
güneşin rengi
ağustos yıldızlarının sıcaklığı
karanfilin kokusu
beşikteki bebeğin gülüşü

Ömrümüzü katık ettik umuda
savaş meydanlarında çoğaldık sensiz
yoruldu analar ölü doğurmaktan
yaşıyorsak da canlı değiliz

Kanlı zamanlar içinden yürüyüp geldik
uzandı yiğit ellerimiz yeni sabahlara
güpegündüz karanlığa yenildik

Ama yeşerir kuruyan ot
yeni yıldızlar ışır eski gökte
bir çocuk doğar nurtopu
hünerdir insanca yaşayıp insanca ölmek de

Sen varsın

F

İşte

Karanlığın ortası bu
özgürlüğün tel örgüsü darağacı ve sen
korkunun kör kuyusu
çıkmaz sokak
o

Ana toprağın rahminde tohum büyür
bir su yürür köklerden dallara
bir çağ açar ağaç
bir
ben

Zenci bakışındaki yalnızlık gibidir
ezik
yaşamaların kıyısında ölülerimiz
tarih
eski ölümler
zamanda
eski ölümlerden yeni çocuklar doğanda
yeşerir umutlarımız
ışır evren
karşı dağa gün vuranda
bu acı türkü
çağlardan yükselir
yücelir çoğalır mezar taşlarınca

Tapınaklarda tanrılar kör sağır dilsiz

İhanetten gelir bu acı türkü
iniltisiz

İşte
kanlı bir yuvarlak önümde dünya

G

Güneşli bir Mersin sabahında
şimdiki zaman ve deniz
moru mor gördüm sarıyı sarı
kucakla öp bütün insanları

Güneşli bir Mersin sabahında
seni yaşıyorum gülen çocuğun gözlerindeki
karım kitaplarım umutlarım ve sen
su akıyor
gökyüzü nasıl da mavi
kedi durmuş bana bakıyor
yasemin yasemince ıtır ıtırca kokuyor

Bir bakıyorum
geçip giden geminin bacasındaki duman
agulayan yumuk elli bir bebek
çalar saatin sesi
dalları göğe değen çınar
yoldan geçen şu seksenlik ihtiyar
şu ürkek serçe
duvardaki şu gelinli resim
ben'im

Bir sabahçık
Odamda
mutlu odamda
güneşli bir Mersin sabahı
güneşli bir Mersin sabahı evet
bebelerin ve özgürlüğün ırzına geçiyorlar Vietnam'da

H

Asmanın dalında koruk
erik dalında erik
bende sevgi sende korku
yürüdük bu günlere geldik

Denize baktım seni düşündüm
bir midye kabuğunda seni
uzandım kara kumun üstüne
avuçlarıma doldurdum gölgeni

Bulutlayın yumuşak denizleyin mavi
bir kayada gözlerinin izi durur yeşil
yol üstü bir mezarda uyur sevgim çırılçıplak
sensiz yağan yağmur yağmur değil

Çeşme yolunda nisan ayında

I

Kırmızı üstünde mavi
damda deniz
denizde bulut
bulutta balık ve kuş sesi
kuş sesinde pencere
pencerede bir kız sarışın
gelmeyen günde gelinlik elbisesi
sonra portakal bahçeleri
sonra aynada bir kadın
bir de Antalyalı tombul bulutun memeleri

İ

Sevgi
akşamüstü geldi

J

Bu saatte gecenin bu yanı
ölüler ormanında biri

Oturmuşum geleceğin eşiğine
sevgi ile dokuyorum gündüzleri

Apaçık görüyorum ışıklı meydanlarda
doğacak mutlu ölüleri

Yalnızlık yağıyor penceremin camına
yeni baştan döküyorum dağları denizleri

Eski bulutları ve aşkları yırtıp atıyorum
sevmek diyorum inanmaktır gayri

Bu saatte gecenin öte yanı
günlük güneşlik
uzanır sevgimize inancın elleri

Uzanır büyür çoğalır

K

Canımın bir ucu sende
aklıma hep güneşli günler gelir
bu sevgi acınla büyür gülüşünde yücelir

Ey benim güzel pişmanlığım
yaşamak sevmektir ölümse elde bir

L

Anlamak akan kanı zamanın damarından
sevmek korkusuz
yalanın duvarları köleliğin
yargıçları dilleri
namussuz

Ellerin
ellerinde bir hançer yüreğin
bu sonsuz

Penceredeki saksıda büyüyor çiçek
çare değil çaresizliğimiz
onsuz

M

Yanar ışıl ışıl
kirli gecenin gözleri
kentin üstünde bir kara bulut
sahipsiz ölü yalnızlığında evcek
yaşayanların yüzleri

Sonra hiç doğmamış bir çocuk

Doğar
affedersiniz özgürlük kardeşlik
derken canımın içi
yüksek kaldırımda alçak adamlar

Bildik
balçıkta bir tekerlek canımız

N

Bakarsın şiir yazar
kumaş dokur inceden
ekin biçer yol açar
okşar yârin saçlarını
hayın düşmana hançer saplar
kana karışır terimiz
bir gerillanın yarasını sarar
namuslu yiğit ellerimiz

O

Marul tarlasında eşek mutludur.
Dere sakin. Deniz ve gök mavi. 1969 Aralık 14. Çifte davul, çifte zurna; İskenderun'da fakir düğünü. Yün hırkalar kırmızıdan, çingene pembesinden. Fistanlar al yeşil, dallı güllü. Kavruk yüzlü, aceleci kadınların bakışlarında merak. Yaşlı erkeklerde hüzün. Genç kızlarda fiskos, gizli gizli gülmeler, gülüşmeler. Dünya çocuk dolu. Alınları ve boyunları ter içindeki delikanlılar kalabalığın ortalık yerinde kol kola, diz dize, soluk soluğa. Zıplamalar, hoplamalar, naralar. Arada bir patlayan mantar tabancası ve iki defada bile patlamayan sahici tabanca. Utanan ve kızan bir adam. Direklerinin tepesinde ikişer portakal sokulu, birer beyaz çevre bağlı iki güzel bayrak iki güzel delikanlının elinde.
Bahçe duvarında tekir kedi.
Ağlamanın sırası mı şimdi?
– Niçin ağlıyorsun canım kardeşim Neş'et Öğüt?
Ben niçin ağlıyorum?
Şu adam niçin burnunu karıştırıyor?
Arabanın tekeri en güzel yaprağı ezdi.
– Sigara?
– Yakalım.
Düğünde bir köpek. Cici köpek. Şirin köpek. Akıllı köpek. Davulcunun yüzünden düşen bin parça. Zurnacının keyfi beni deli edecek.
Marul tarlasında eşek mutludur.
Sakin dere boyunca yürüyoruz sakin.
Fehime ile Huriye gelin alıcı kadınların arasında; gelini görecekler. Görecekler de fotoğrafını çekecekler. Çekecekler de...
Üç tan' kocaman selâmünaleyküm; biri bembeyaz sakallı, birinin sırtında yamalı bir asker kaputu, kısacık. Öteki, bir uçtan bir uca bıyık.
Bu sigaralar da hep böyle, bozuk mu bozuk.
– Balıklar kızarmıştır şimdi.
– Kızarmıştır.
Çınar ağaçlarında seyrelmiş altın yapraklar. Evlerin duvarları taşla, kerpiçle, yoksulluğun hüznü ile örülmüş. Alt katta inek, dana, keçi, tavuk, üst katta ana, baba, sabır ve çocuk.

Çürümüş, kiminin parmaklığı, kiminin kenarı dökülmüş tahta balkonlarda, vita kutuları içinde sardunyalar, begonyalar, küpe çiçekleri, gelin telleri. Dönüyoruz sakin derenin alt başından sakin, evlerin önü sıra, yukarı. Güneş görmüş, gün görmemiş evler.
– Niye susuyorsun canım kardeşim Neş'et Öğüt?
Ben niye susuyorum?
Sigaramız bozuk, dünyamız bozuk, biliyorum.
Biliyorum, marul tarlasında eşek mutludur.
– Bu güzel havada insan...
– Bu güzel havada insan durup dururken katil olur.
Bahçe duvarında tekir kedi yok. Akıllı köpek gitmiş. Davulcu davulunda, zurnacı zurnasında. Gelin kız donanıyor, dünya dönüyor, biz susuyoruz.

Eşek marul tarlasında.

Ö

Öcü ile ölüm
Ö ile başlar

Ö
le
ü
a
a ölü
lerme
zar
a ölüler mezar kazdı kendilerine
yağmurlu adımlarla bir bir
varıp
diriler girdi içine

Kim ölü kim diri kim
Bilir kimi bilir kim bilir

Derken ağacığım
bir de bakarsın ki
öcü gelir
gece gelir
bütün öcüler gece gelir
sorun yaramaz çocuklara
başbakanlar bilmez onlar bilir
–vaktiyle çocuk olan biri böyle diyordu–

Balıklarsa kardeş
yıldız yiyordu
benim bildiğim balıklar
benim bildiğim yıldızları
yalanım yanlışım yok
çırılçıplaktı denizkızları
sırılsıklam gözleri

Günü gelir
öcü yok olur
ölü gider ölüm kalır
denizde denizkızları

P

Yürür akreple yelkovanda
ömrümüz
ilk aşkım bir pencere
tül perdeli yağmurlu ince

Akar su geri dönmez
bulutlar kabarmaz ha deyince
dünyada en güzel gündüz
yaş on iki saat dokuz

Bildim
bu karanfil başka
bu pencere bu yağmur bu tül perde
bu aynada bu yabancı yüz
bambaşka

Üşüyorum şimdi
üşüyorum eski karanfilde
yapayalnız

R

"Onların kılıcı kendi yüreklerine girecek ve yayları bozulacaktır."
–Mezmurlar–

– Bir sigara verir misin?

S

Kaşıkçı kuşu kaşıkçı kuşu
balığın solungacında bulutun tohumu

Ş

Ve vâki oldu ki
aslına bakarsan olacak olan olmadı
yalnız atı alan Üsküdar'ı dolandı o kadar
bir de

T

Ayıptır söylemesi
tut sen
"Adalet mülkün temelidir" de

U

Çakır ki köpektir
tay ki doru
sevilmek ister gece gündüz
tetikte kulakları

Ya benim üşük ellerim

Ü

Hiç kimseye hiçbir şeye
ne kara kediye ne tekir kediye
mart nisan mayıs
özgür mözgür hop
gidi deyyus
dilini sırtlanlar yiye

V

Serçelerle geçinip gidiyoruz işte
hamam böcekleriyle sülüklerle
bana ne Vietnam'dan Biafra'dan
bir odada sekiz kişi iki döşek üç somun
manavda al yanak Niğde elması
kasapta buz gibi et
anayasa sağ biz selâmet

Y

Ay ışığı zeytin dalı
gök otlağında yıldız sürüleri
sonra deniz
sonra sensiz bir rüzgâr
bir de çekirge
sevdalı
düpedüz

Burası Karapınar
aylardan temmuz

Z

Antalya'da portakalı ve yağmuru yedik
karşıda Beydağları
iptida sevgi dedik
sevgide insanın çağları

Kardeş
biz yaşamayı insanca bildik

ACI KARANLIK

Yıldızlı
duruyorum
duruyorsun içimde sen
aç kurtlar toprakta
bir vapur ağlıyor uzakta
kendimi varın içinde yok görüyorum

Çınarın yaprakları pencerede
yürüyor içimde sevginin ölümlü ayakları
cıgaram denize ve pişmanlığa karşı
hani saçlarının bulutu nerede

Gülüşün bıraktı bana seni
uzar sonsuzlukta ayak seslerin
kapım çalınsa da olur çalınmasa da
yeter ki sımsıkı tutayım avuçlarımda gölgeni

GEL HELE

Anıların eğri büğrü sokakları daracık uzayda
kardeş ellerimiz düşman
bir kartal dolanır düşlerimizin leşine
ölüler ölmüşlüğüne pişman

Kim hangi
anlat bana yeni baştan
bu sevgi bu yaşam bu hayınlık ne ki

Büyür sorular güneşler
yarınki çocuklarla belki

BANA DÜŞEN

Şuracığa buruşuk denizi koydum ellerimle masmavi
yanında ışıl ışıl dikenli yeşil
gözlerin dedim evrende en güzeli
ıslak bir çakıltaşı sonra
bir martı çığlığı
akşam güneşi ay ışığı

Yıldızları bir bir üfledim

Ayrılıklar emzirdi bu sevgiyi
beklemeler büyüttü
güneşin ilk kuşları taşıdı gagalarında
yoksul zamanlar içinden bu senli geceyi

Yaşıyoruz şimdilik
eksilmeyen ölüme karşı
ne iyi

KENDİMİZİ GÖRMEK

Can
de şimdi bu
ölümsüz kıyıda yalnız
gelecekte geçmişlerle uzun
bu bir
gene de
karadır rengi uykumuzun

Umarız
acılarla evcek bu
güzdür yaprakları dökülür
sessizlikler yıkılır
ve ki
bu doğmamış çocuklarımız

Dostlar
bu işte
bu

İNSANI SÖYLEMEK

Kardeşlik atları yan yana ve kılıçlar
çağ sofrasında açlarımız ki uzun
firavun yalnızlığında bir sabah
Habil'in kardeş hıncı kızgın kumda

Tuttum içine koydum acının
insanlık ayıplarını gecenin
zindanlı yaşamalarım yüzyıllarda

Savaşlarım sevişlerim çoğun
şunda bilmişim vaktin vakt olduğun
yollarda

Kalbim bir bergüzar saattir binlerce yıllık
vurur umutsuzluğun gözüne gözüne
çağlarda

EVRENE BAKMAK

Şenliktir bu evrenlik aptallar
sudur akar dumandır tüter öfke büyür
ellerimiz bir
karanlığı çiçeklendirir dallar

Evvel zaman çocukluğuma doğru
bir gölekte ıpıslak çipil yıldızlar
öksüz oğlan çiçeği yer gök sevincimiz
iner üstümüze hayınlık yağmuru

Yürü var git yaşamalar kıyısına
acılar denizi işte milyonca gözbebekleri
bastırılmış çığlıklardır bir kavşakta bekleyen seni
en beyazında sabahın yücesine dahasına

Gel yavrum gel yoksulum hele gel
seni yiğitlik türkülerine sarayım
anıtlarda büyüteyim güzel adını
ölümlerin kirli yaşamalara bedel

GELECEKTE OLMAK

Yeni açlar
acıların civan torunları
meydanlara kanla yazıyorlar yarınları

Korku bir böcektir
gezer dolanır kara kaplı kitapta sinsice
Taylan Özgür'dür, İnsaf anadır, Mehetoğlu'dur deyince

Al bu acıları koy bir yana
böcek dursun
ölülerimiz büyüyor güzelleşiyor görüyorsun

Yumruk-yüreklerinde Türkiye
çoğalır ha çoğalır
tez ayaklı ihanet bu çağlardan gelir

Bir dolu karanlık
günün dönemeçlerinde hızla yeğin
can vergisidir civanım özgürlüğe ödediğin

Besbelli işte
mezarcılar mezar kazıyor
kalem seni mert onları namert yazıyor

BİR KEZ YAŞAMAK

Kıyı sabahlı sevinçlerle durur gözlerin
mayıs gecesinde bekâr odamın
muhabbet kuşları cıvıl cıvıl bakışlarında
ilk rüzgârla uçup giden ayak izlerin

Bir eski zaman yapışkanlığı anılar
bir yanardağ hışmı kuytularda
ak ellerin minik yürüyen yıldızlı sularda
beklemeler kapısı o güzelim acılar

Yağmurlu uzak bir penceredesin biliyorum
kırlangıçlar yuva yapıyor şimdi
pisipisi otları yemyeşil ama ellerin yok ki
gölgeni yollardan gülüşünü aynalardan siliyorum

Tuhaf değil mi menekşe morunda geliyorsun akşamüstleri
ezik bir şarkı beyaz bir vapur ardın sıra
hep akşamüstleri hep menekşe morunda
ne yapsam yok edemiyorum seni

DOĞAYA GİRMEK

Hazır sofralara oturmuşlardı ölüler
kendini ilk kez öptüren kızın bakışlarında
bir kertenkele ak bir duvarda bir pervaneyi
Zeus'un önünde Karapınar'da lüks ışığında

Bodur meşelerde İonyalı gözler
zeytin ağaçları düğüm düğüm ve eski bir kuş
gün başakta gizlenmiş ballı incir olmuş
tuzlu kıyılarda kayalar ölümsüzlük beşiğinde

Gelincik sevileri kekik kokar
firiskin otları yalnızlık samanyolunda
sor anlatsın kum tanesi sana
Smirnalı köle geleceğe nasıl bakar

Erdem yılanlı yamaçlarda yitik bir çocuk üşür
büyür kaygılar korkularla karanlık vakitlerde
uzak ölülerin soluklarıdır bu rüzgâr
tabansız tanrılar gökte insanlar yerde

Kafdağındaki kartal yiyedursun Prometheus'un ciğerini
işte o ilk meş'aleden ışıdı kara evrende düşünce
uzadı suların boyu binlerce yıl mavi daha mavi
gelin kendimizi bir doğruda sınayalım önce

Alçak Basınç

Birinci Basım: Ayrıntı Yayınları, 2021

"... Alçak basınç: Basıncın alçak olduğu bir alan olarak düşünülmelidir. Basıncın, çevrenize nazaran, merkezinde -daha alçak- düşük olduğu bir alan.

... Alçak basınç alanı sağ kolunuzun doğrultusundadır.

Hava denizinde bir çukur: Alçak basınç. Alçak basınca yaklaşıyorsanız veya alçak basınç sizin bulunduğunuz yere yaklaşıyorsa, en basit bir tahminle: hava kötüye gidecektir diyebilirsiniz."

Milliyet Gazetesi, 10 Şubat 1963

İLK DUVAR

İlk duvar örülende ordaydım
korku-tanrı bebek orda
bulutlar geliyordu ben ölümleri saydım

Akılsız çobanların kavalını dinle
duyulmaz kanın sesi
bak kendi mezarını kazıyorsun elinle

Akarsu yatağını oyar ya değil
bir köstebek yani
bir de civan cesette al karanfil

ÇILGINLIK

Çılgınlık bir kraldır hep sonsuz
bakışlarımızın zincirlerinde
ölmüşlerinde dirilerin
yenilmişlerinde kansız

Ölü benler döngüsü değil mi bu
aşkın ten duvarı ohlarımız şükürlerimiz
kurtulmalık
bulut mu? Denize sormalı onu

Topladım dağ başlarının ıssızlığını
yaşamayı beyaz yazdım
bir cenaze törenine kattım evet
ölü evlerin sessizliğini

GÖKYÜZÜNE

Gökyüzüne ağar gider acılar
dumanı yüreklerimizin
uzun umutlar ucunda köklerimizin al gül
tan alacasında bir yavru güvercin uçar

Bozkır ikindileri mor başlı dikenlerin
kurt seslerini yalar çoban ateşleri
bir su akmaz bir çalı gövermez
aldanmışlığı yorgun inancı ellerin

Kambur söğüt kambur durur yerinde
dereboyu düzlenir
aylanır yıldızlanır söğüdün yaprağı
bir ışık balkır yoksulluk türkülerinde

GECENİN

Gecenin kızı aynada
yürür ilk öpüşlerin köprüsünde çırılçıplak
bir zaman iki zaman üç zaman
yağmurlar pencerede

Evlerimiz
avuntulu kaleleri yalnızlığımızın
bir bakış bir belki bir akşam
gelinlikten önce eskidi sevgilerimiz

Anılar penceresinde sallanır şimdi
soluk tül perdenin güllerinde günler
yorulmuş çalar saatin sesi nakışlar susmuş
benim bir sevdiğim vardı ama kimdi

GÖZLERİNİN

Gözlerinin hadisinde ömrüm kuşladı
yaka söndüre suları kentlerde
bir şeyler ipince tüm kaygılar şimdiki yerde
pıskın saatler yordamınca başladı

Tamamdır gayrisi ha şunda
açmaya çiçek
ve illâ sen gölgeni görecek
dahası bir kurşunda

Pıskın saatler buruş mu buruş
gülüşün açа kapıları can diye
gün çava tahta merdivenlere
yazık ak güvercinim alnından vurulmuş

GÜN KURDU

Gün kurdunu bilirsiniz evreni minik
bilirsiniz a canım yüreciği delik deşik

Sadakalarla hafifler aferinlerle büyür
varlığı eşittir saygı ve iyilik

asalak yiyintisi alfabe kemirgeni alkışçı
siyasa teknesinde safra her zaferde yenik

Ben-tanrı kölesi şişinir ha şişinir
yasasız ölümlerde apış arasını düşünür

Kanaryası mendili akşamların saat beşi
yapışkan koltuğunda civan ömrü aşınır

Sinek konar gözlüğünün camına
barem içi ruhu tövbeler kuşanır

"Güzel yurdum" türküsünü kim bilmez
akar gözüm yaşı ırmaklayın eksilmez

Gün kurdu ayrık otu mezarlık
mezarlık otuna kıtlık olmaz

Şükür akşamlara sabahlara günahlara
behey gün kurdu bu devran sana da kalmaz

ESKİ HAYVANLAR

Eski hayvanlar geçiyor ayniyle yeni
amiplik öfkemi yakıyorum
ışıyor yılgınlık kenti

Acıların oğulları kızları ve kurşun
bir karınca ivedisi
bu ölüm şu ölümün önünde dursun

Dikbaşlı azgın doğa memeliler
suçun adı konmamış
bir timsah bir timsaha bakıp güler

BİR KIVILCIM

Bir kıvılcım söngünü mezarlık dönüşü
yağmursuz ve riyalı yaşamalardan
küçük gözlü hain kardeş
ön ayaklarıyla salt insan
sırıtık lânetli vıcık elli kalleş

Mecburumsun örterim ayıplarını
savunurum hüzünlü bakışlarını ele güne karşı
kişiliğinin acısı ah ağlatmasa beni
dışın günlük güneşlik için kapalı çarşı
sende gördüm iğrendim kıskanmanın şehvetini

Bir akrep bir solucan bir de sen
yirmi sekiz harfin içinde
aldım akreple solucanı bağrıma bastım
bıraktım seni utancın ucunda
sustum

AÇMAK

Açmak korkuya çoğalan gözleri
cingi taşın parıltısında
gür akan ırmağın kıyısında
yeniden biçmek gecelerle gündüzleri
soyunmak eski şarkılardan hüzünlerden
yunmuş arınmış dipdiri

Yürümek yanılmalara
karıştırmamak ölümle yaşamı gökle yeri
bir eli yeni doğmuşun elleri
bir gül açmak bir gül ki açmamış daha
uzun uykuların kuyusunda bir su vakti
bebek gözlerinde uyanmak sabaha

Görüyorum bütün odalarda o var
lânetli bir öğle sonu
nasıl da unutmuş kent insan olduğunu
taşın yüreğidir bacım kanar
bu kalemdir ki böyle yazar bunu
kâğıda gün çavar

CERENİMİ

Cerenimi su başında vurdular
gün batağa girende
aldanışlar panayırı dedim
bir yıldız bir yıldız daha
azaldıkça çoğalır gayri dedim
inancım çileli taşında sabrımı biledim
onlarsa gidip kin saatlerini kurdular

Seni de bana bergüzar verdiler
denizi deniz görende
yazılmadık sevincin kökleri diyor çekirdek

yeni
kimi ülkeler kendi kanını içecek
büyüsün diye saksıdaki çiçek
tuttular durgun suların ellerinden denizi gösterdiler

Bir o yana bir bu yana hemiler
dal filizini sürende
toprağın sütlü memeleri sızım sızım
tay sevinci kedi enciği gök kuşakta deli poyraz
hemi cümle alınyazıları el yazım
hemi çıplağım kaşı karam sütbeyazım
bak hele baykuş ne der

BÖLDÜM

Böldüm ortasından
acılar yumağı
vurdum ikiyi bire
ihanetler çağı
şimdisinde suların
büyür gökleri
kara demiri susmaların
gözlerde bukağı

Martı günüydü ya bir deniz martında
ilk kez vardılar maviye korkulu
umut mu bulut mu neyse
yoklayınca gördüler bir ve bu
sen ki çakıltaşısın dediler
yoklukla yaşıt
krallıklarını yosunlar taşısın dediler
şimdinin gecesinde gelecek gündüzün

Kimi odalarda günlerde
sancılı körpe düşler
doğar kimileri yarına
yarasanın gölgesini görmüşler
taşların apansızında
atmacalar dirimi
ak kâğıdın beyazında
ağlamışlar gülmüşler

KORKU

Korku çarpı korku
sevgi artı sevgi
yak bir cıgara
yeşeriyor bak kuru dalın ucu
ölüm eksi ölüm
yaslan içindeki dağlara
su şakıyor kuş akıyor gülüm
kanar içimizdeki yara
doğmamışa dolanmış kolum

Sürdüm vardım bahçesine
vay zamanı
taşın nabzını dinliyorum
doğumun sesi karışıyor tohumun sesine
kitabın kavli vaktin dili ve ölü
gün gecenin kızı diyorum
canevimde canların külü
yaslar köprüsünü geçiyorum
gözlerimde bakışı ellerimde eli

acılar bölü acı
tuzuma ekmeğime
en soylu işim
insanlığımın başlangıcı
ak kâğıt kara kalem
sevende sevmektir bunu iyi bilmişim
kanda mıdır el âlem
kaçmışım kendimden sana gelmişim
yüreğim yürektir gözüm göz madem

BAKMALARLA

Bakmalarla görmeler bilmeleri
öyle yakın ki yere
duruyorum
duruyor bin yıl
birden yürümek diyorum sevmelere
gün vuruyor sözcüklere
yalanlarla ölümler nasıl da ışıyor
yürüyorum
yürüyor bin yıl
sözcüklerin duldasına yıldırım düşüyor

Kedili köşesindedir adam
kuşanmış tüm ikindi yağmurlarını ve hiçliği
yadsınmış aşklarıyla bir akşam
anılar parkına giriyor
ekim güneşi sarı yaprak
karısının kömür gözlerine bakarak
yalnızlığını emziriyor
kedili köşesindeki adam
sözcükleri ve gün ışığını
her gün çizmeleriyle eziyor

Bakmaların görmeleri
ey yiğit orman
ey deniz gülü
değil mi ki yüreğimizde kökleri
acı türkülere saracağız
kardeş kurşunu ile bu ölmeleri
bu gözyaşlarını birem birem
bu kanlarını meydanlar dolusu
yaralı sözcüklerle bir gün
sevgi tapınağına varacağız
ve
soracağız

GÜNÜ BÜYÜTEN ÖLÜLER

Kemirir dev karanlığı körpecik
yürür vaktin damarlarında kanı
acılar beleğinde bebecik

Gülüşümde gözyaşınız geçmiş gelecek
benden soracaklar seni civanım
ölümlercek

Üç beyaz çiçekli gökyüzü
orta yerde hayın bir el
kardeşliğe çevrili ölünün yüzü

Dokuz ay dokuz gün dokuz yüz yıl
vurur ha vurur yüreğim
kalırsa pişmanlıklarımdır geride ben değil

ONDOKUZ
ONDOKUZ ONDOKUZA
BEŞ VAR

Ben şu cıgarayı yakıyorum ya
saat 5:30
yüreksiz ahmak yıldızların kör olduğu
odalarda ve susmalarda ölümün çoğaldığı
özgürlük adına işkencelerin
düşler ki yiğit
acılar ki namuslu
gelgeç-kuşkusu gecelerin
biliyoruz
başverdi mi gün ışıdı mı su
vatandaşça eksiliyoruz

Bulut gelir pare pare
bilmişim
boş kovan gibi düşmüş gövdem yere
kuru canımı mermi etmişim
al kanımı sebil
kitaplarım öksüz kaldı ne çare

Oy evcil karanlıklarım benim
karabasanlı uykularım
çığlıklar üstüme üstüme geliyor
hayınlıklar üstüme üstüme
gözyaşında boğulacağım

Duman değil yas tüter bacasından
bir ağulu alevdir sarmış yurdumu
kara kalpaklı doğrulmuş hesap sorar
gün gencinden yıl kocasından
saat tam 1919'a beş var

Yurdum yuvam hey uçurtmalı çocukluğum
bir damla ışık bir türküdür bunca
dahi gündüz göğünde yıldız yokluğum

Yeni doğanlara sorun beni
patlayan tomurcuklara kurşunlara
ölümüm bin yıllık ama yaşamam yeni

Alfabenin A'sıyım ben kızgın çölde su
bir muştuyum telgrafın tellerinde
adım hak yiyicilerin korkusu

Büyümek hakkımdı büyüyen otlarla
toprağımda güzel günlerin tohumları
elimde namuslu kitaplar ve kâğıtlarla

Soracağım damla damla hesabını kanımın
düşlerinize girip yakanıza yapışacağım
sen hele sen nasıl ödersin pahasını canımın

Utanıyorum ölülerden

YALANLAMA

Dallara su yürümedi
gökyüzüm toprağım
analar ağlamadı kimse bilmedi
kan gülüm yaprağım
bağımsızlık dedi yurdum dedi
savaşım bayrağım
ölüdür şimdi ama ölmedi

DELİ KUŞUN DEMECİ

Biz kanatlılar neyi
kuşçası yalanın ağası beyi
uymaz kitaptakiler sokaktakilere
ah sıkboğaz ettiler güzelim sevgiyi

Bir uçumluk dünyamız behey a be ce
bir ölümlük yaşam insansı delice
kurudu mu yeşerir gitti mi gelmez
sizin olsun pişmanlık bu bilinir bilmece

Canımda insan gözü var görürüm
çürümüş ölüm kokar bilirim
şuncağızda suçumuz kanadımız
ben hep kanatlı yumurtadan gelirim

Kazın mezarlarınızı kazın iştahla
biz maviye mavi deriz hâlâ
yeni acılarla yenik mi yürekleriniz
uyanırsınız bir sabah ihanete beş kala

Ey kuş gecesi kuş gündüzü evrende kuş
ey insandan insana uzanan yokuş

KALEM

Ak beyaz yazarım dost eli
can üstüne bir
İskender güzeli

Kentler yakmak eski yeni
çıldırasıya
Neron sevinci

Yiğitlik ağlatır insanı
tapınaklar ki tanrısız
çapraz bir hınçta İsa kanı

Büyük-bulutlar boyunca
hey yavrum şahan
insanın çıkmazında tohum
hele dayan

Yürüdük kirli zamanlar içinde
surlar yıkıldı
yaşamalar kinde

Ölümlerce çoğaldık büyüdük
yılgın bir sabahta yanyana
mertlik hayınlık özgürlük

Boğulmuş çığlıklar ormanı
gözyaşı deniz
güzel olan doğmamışın zamanı

Al bu özlemi koy hemen
bir dört yol ağzına bir ah
namuslu acıların çocuğu düşünen

Yaşamaların küçültür ölümü
yürek kınında kılıç
ölüm bile bilmez öldüğünü

Topraklı bayraklı kaygımız
evren bacasında bir ak dumandır
tüter ha tüter sevgimiz

Bu alev sönmesin diyedir bu
ama neylersin
gözlerinde yuvalanmış bin yıllık uyku

Bakışlara susuşlara meydanlara
kim yazar kim
kurtuluşun adını kanlara

Karanlığın sütünü sağdın mı ışık olur
açılır kör böceğin gözleri
kendini bulur

Suskular boyunca büyük
hey yavrum şahan
insanın çıkmazında tohum
hele dayan

ALÇAK BASINÇ

Gök yere
su
hırsız uykusu
çağ
kirli pencere

Kandadır elin
cık
vadesiz ölüm apaçık
ya
dilin

Şehit mezarı
gün
yasalarım
hep
yoksul dünyaları

Yazarım taşlara
can
kimi kimden
ki
uy vatandaşlara

GÜNE ÇIKMAK

Çürüyor ha çürüyor
gecenin lifleri
kapılar örtük

Cücüklendi bakışlar
vaktin derisi mi dedin
uca yırtık

Bir kral bilirim
atlattı tüm ölümleri
ölür artık

Gel yavrum
yekine dağlar
gözler apaçık

Bu ki bıçaktır
bilenmiş çağlarda
kanadım azıcık

Kendin kendine
gök yere dayalı
var güne çık

Susmalar denizi kent
donup kalmış havada
milyonca çığlık

Yıkılır içimin duvarları
çoğalır ellerim ayaklarım
köleliğim sana karşılık

Umuttan korku çıktı
özgürlük kaldı
al gelincik rengi ve ılık

Türkülere beledim seni yiğidim
yetim gülüşlerinde öksüz gününde
merhaba insanlık

DOLAMBAÇ

Kronosun gözleri
tende kaygan kımıl
bulut denizinde ölüm cinleri

Görmek ola çoğalmak
sonlarında bir ve uzun
ihanetleri

Tanrıların tekrarıdır evren
bir yeşil dal bir kum tanesi bir böcek
dahi tükenmez cinayetleri

Surların kara taşında yeşeren korkuya bak
kimi a gündüzünden kimi b
soğumuş kül olmuş zaferleri

Zafer meydanlarında akşamüstleri

Yeni Gazete, 15.12.1970

BÖCEKÇELER

Domuzlan gözüdür
çıt baka çıt göre
dirimsiz diri
yaşar ölümler üzre

Domuzlan aklıdır
kokar evrende
düşünce kan
insan görende

Domuzlan ağzıdır
gün uçurum
vurdum inancı sevgiye
bekliyorum

Domuzlan kez domuzlan
biliyorum

ŞİMDİLER

Ay ışığı ormanında deniz kızları
nelerin
ey ağlak saatlerin aptal yüzleri

işte ölü bir kuş
sevincimiz
dünya soğumuş

Bu çakıltaşı sen değilsin sessiz

hey menekşeli mavi
gör ki bütün maviler sensiz

Gözlerimi
astım gözlerimi zeytin dalına
çevirdim yeni acılara yüzlerimi

Çekirge sesleriyle başladım
bir yalnızlık büyüttüm nur topu
güzel pişmanlıklarımı nakışladım

Seni hep zakkumlarda görürüm
yağmur dönemecinde
bütün şarkılar ve balkonlar durur ben yürürüm

Deniz
rüzgârlı kara ıslak kumlara yazdıklarım
ya martıların kaptığı gülüşlerimiz

Ne güzel küserdin sen maviş
önce ellerin küserdi uzun
bildim bu yağmur o yağmur değilmiş

Yanardağ ağzında beklemeler öylesine
gelmeyen bir vapur sütbeyaz
gelecekmişçesine

Şimdi akşam saatleri
saçların
kızıl durur hâlâ yaban lâleleri

Otlar ve sevgiler çürüyor gülüm
vaktin dibinde bak
üşümüş bir kayada seni düşünüyor elim

CİNAYETLER DURAĞI

Vardılar kıyısına öçlerin
dirim yazgılı
çağları omuzlar insan
öz gecemizdir bu
sızar günün damarından

Peşin ölümlü zulümler törenli
ağıtçılarımız hazır
mezar kazıcılarımız karanfillerimiz
acılar geleceğe yansır

BAHAR OLAYLARI

Göz altında mor çiçek
mıhladılar gölgemi duvara
besbelli kanımı içecek
bu sırıtkan dost iftira

Kafa kol sevgi inanç kırıla
düşlere özlemlere tükrüle
herkes herkesten sorula
zağlı bıçak yağlı kurşun
kinli yumruk tekme tokat küfür
vur demokrasinin ruhu için
vur savur

Senin kanın al değil
bacın Zöhre anan Ayşe değil
sen Ahmet değilsin
bayrağın yıldızlı hilâl değil

Boşlukta sallanıyor elim
bir bakıyorum Sakarya'da
bir bakıyorum Çanakkale'deyim
şehitler geçiyor bölük bölük tabur tabur
memleket dolu gözleri
ana avrat bacı kardaş
ölüm sarmış kerpiç damlı gökleri
bebeler kan emer
Kocatepe'de yağız atlı bir süvari
atın ayağı yanmış otların külüne vurur
sular ki elden ayaktan kesik
dağlar ki susmuş oturmuş
iki yalın süngü süvarinin gözbebekleri
Türkiyem kanadı kırık bir kuş

Boşlukta sallanıyor elim
bir bulduk bir yitirdik
yaralı yoksul namuslu yiğit
kahırlar kitabı memleketin

Havalandı içimin alıcı kuşları
üstümüzde gök bakışları
yürüyelim
-Yürüyelim arkadaşlar
güneş ufuktan şimdi doğar

ÂDEMGİLLER

Adamoğlu Âdem kapı bir komşumuz
kabzımalın hası
Havva kızı Havva karısı
bütün gün pencerede yarısı
kızları Cennet'in gözleri zeytin irisi
amcası ramazan dayısı bayram
altın diş halası fingirdeğin birisi

Havva Âdem'e dedi:
-Bildiğini bilme
sen ki Âdem'sin
üzülme

Âdem Havva'ya dedi:
-Bilmek değil benim işim
ben elmayı çoktan yemişim
kızım Cennet sen beni gözet

Cennet kız kendine dedi:
-Binmişim kır ata
geçmişim öte
ey benim Âdem babam Havva anam
selâm söylen benden Sırat'a

Mahşer günü buluştular
Âdem ile Havva bir de Cennet
dahi altın dişli halası
yaralı itler gibi uluştular

Bunu böyle gördü böyle yazdı
hacı Cabbar oğlu hacı Ahmet

Baki bînihayet
onlar geberik biz selâmet

GÜNÜ YAŞAMAK

Ak bulutun aklığı düşmüş
korkunun rengi kanda
insan denizi bu dalga dalga
umutları acılar emzirir

Geçersin köprülerden ihanetlerden
civan ölümler yaşarsın gece gündüz
ama bir ama bin yüzde yüz
pırıl pırıl sabahları kapkara geceler getirir

Sen ki vatandaşsın arkadaş
bu toprakta sancır yüreğinin kökleri
kır kopar parçala içindeki zincirleri
özgürlük sana senden gelir

KÖSTEBEKLER DÜĞÜNÜ

Us cinleri geldiler
gün gece döngü
-Sizleri bildik dediler

Bir kımıltıdır sardı toprağın kökünü
durdu büyümeler
ille köstebekler düğünü

Ateş böceği ısıtır karanlığı kendine
güldür kızarır
hele sen baka dur ellerine

Bir sessizliktir çağa yükselir
kent akşamlarında gerçek
çaresizliğim sana yönelir

BİLDİRİ

Apaçık söylüyorum işte
uçurtma rüzgârları bu sabah göründü
tomurcuk taştı karınca esnedi sular gerindi
çengi çığlık tombul toprak sevişte
kırlangıcın kanadında gökyüzü

ilk adımlarını attı dünyada bir çocuk
eski hüzünleri ve karanfilli akşamları bırakıp gittiler
yarısı okunmuş bir roman kaldı geride penceresiz perdeler
doğada akıl almaz doğumlar ölüm/se ufacık
deli gibi sevdiklerimiz şimdi başka yerdeler

Zaman geçmiyor kadınım ben geçiyorum
kaçıyorum eski fotoğraflardan
rakı kadehimden pişmanlıklarımı içiyorum
tanıdık bir gül düşüyor duvardan

Anılar mezarlığına gider bu yol
anı olmak ayıp değil bence
sevmek konusuna gelince
demek istediğim bu değil
soyunalım çırılçıplak olalım önce

KİTABIN DEDİĞİ

Ey soyumun lânetlisi
ey sakalı çember kafası tas
buldum kitapta yerini
alâmeleinnas
dedim:
birikti mi taşar
derya nice geniş olsa
taşmamak olmaz

Bildim
ecel gelmiş cihâne
şiir miir bahane

KUŞ BAKIŞI

Yok a canım
güleç yüzlü mezar kazıcılardır
sülük töreninde bu Allah'ın günü

Davul dümbelek rezillik düğünü

Kitap: Veled-i zinalar diye yazar
tahtı tahtadan tacı ölüm
gören var ölmez kralın öldüğünü

Varıldıkça zamanlara ihanetler büyüdü

Ehram harem bir de haram
yürü var git yenilmişliğinle
gün geceden doğar çünkü

Ölüler diri diriler ölü

İNCE HAYVAN

Bakışsız gözler kenti sürgit
ölüm eker ölü biçer
avuntunun boğuntu ile çiftleştiği saat
anasını mezata çıkaran yiğit

Vatandır adı
-Çile bülbülüm çile
kandır haramdır sütü
de kurtlar paralasın o evlâdı

Ceset istifçisi günden güne
ak beyazda boğulan
gölgesinden korkulu ince hayvan
lânet yaşamışlığına ölmüşlüğüne

Güldünse de güldürmedin yüzünü
bacın dul kardaşın öksüz
kastın kavurdun en güzel çiçekleri
alnında hayınlık ışılar gece gündüz

HOŞ GELDİN OĞLUM BARIŞ

Bir kadın ki doğumcul
ölümle yaşam kıl payı
kan ve kin kokan bu çirkin dünyayı
utançla armağan ediyorum sana Barış
yaşamanın kardeşçesini sen yarat sen bul

Sancılar çekilecek acılar oy merhaba
toprak gelincikte kanar şamatasız
kaskatı kabuğunu çatlatır bir tohum
yürür köklerden dallara özsu
yaşamdan ölüm çıkarsa ne kalır acaba

Barış oğlum aslanım
anan ki vatandır
ölümler içinde doğurdu seni
günümüz gecemiz sana emanet
namluda mermi misali yorgun canım

Çığlıklarla geldin biliyorum
büyüyeceksin çığlıklarla
büyüyecek umutlar sevgiler ve kardeşlik çiçekleri
tertemiz bir evren pırıl pırıl bir dünya
bekliyorum

13 Mayıs 1972
sabahın üçü

ET AT OT İT

Çoğalır acıda milyonca yıl
hemi daha hemi daha
ölümse der ki sana
dur hele dur hele dur
umut akkor olmuştur

Hani var ya
karınca inadı köle sabrı eşit
gün ışıklı kitaplarında yazar ya
Ah yargıcı piramitmiş de
tutmuş da ırmağın birini
de hele de hele de
ezik yüreklerin örsünde
çarşambadan gelen bir perşembe
gıcır gıcır salağın biri

-Yel bilirim diyor
şuncasından yaprak oynatır
oynadı mıydı yaprak

Hey benim toprak anam ağulu yurdum
yaprak dalın dal kökün
evrende bütün yollar sana uzanır
sen ki acılarımın köküsün
geçmişlerim gelecekte uyanır

-Uyanır diyor

Canı cana ekledim
ölümlerce bekledim

-Bıçak kemiğe dayanır diyor

Çarşambayı sel alır
-Alır mı alır diyor
Zöhre gelin burçak tarlasında
on beşinde temmuz güneşinde
kınasını gözyaşı ıslatır
aslan Mahmud'un türküsüdür damdan gelir
zehir zakkum bir yağmurun ortasında

Oy Zöhre'nin kınası
oy Mahmud'un anası

- Kazanı diyor
denizin kenarında kalayladım kazanı
hop şinanay
vay ki vay ak alnıma kara yazı yazanı

-Yazanı diyor
Eti ata vermişler koçum otu ite
olur böyle şeyler bilâkis özgürlükte

Gel yiğidim gel kurbanım gel
yaşamak namuslu güzel

TANIK

Karayı da kara gözlüm karayı
eğil bi'yol öpem alnındaki yarayı

Yazmışlar ince ince bir güzel
kanlı göğsünde karanfil alıcı kuşun
dizmişler âh'ları sıra sıra
her âh'a yeterince kurşun

Vay bebecikler vay kuzucuklar hey vay
amanın dostlar
bu bahçede ne de çok cellât var

TARİH

Sensizliktir o vatandaş
dar dibinde gözlerin görmüşlüğü
yarınki güneşlerim benim pare pare
cadı mendili bulutlar
güzeller güzeli bir ölümdür düşer yere
çengi çığlık ve kurtlar

Acıyı acı üstüne koydum
yüceldi acılar
bakışların doruğuna gün çavanda
hayın hayını övende
bir kandır ki çağıl çağıl taş çağında
duydum

Kara yazılı kara kalem ak yaza
sudur akar sevgidir büyür inançta
bir sen varsın bir bilenmiş zaman
ortada yılgın ellerimiz
kimi ölümleri yaşamak saydım

BEBEKÇE

Kalem ka kuş ku
geçmişte gelecek olmak bu

Hay bebek vay bebek
sevinçler acılardan büyüyecek

Bozuk bir oyuncak dünyamız oğlum
yeni bebekler dünya yeni biliyorum

Düşüm hop güneşim hop
bir adım can gözyaşım hop

Öcülerin tüneği pis kaka gün kuzucuk
şu minik eller büyüsün hele uyansın azıcık

Düşüm hop güneşim hop
bir adım can gözyaşım hop

Yarına açılmış bir güldür özlem sonsuz
çoğalır bebeklerce yücelir korkusuz

Körpe ışık gökyüzüne ağanda
sevgi koşup kollarıma değende

İnancım hop güvencim hop
bir adım can sevincim hop

Ararlar ararlar dahi ararlar
B'yi C'den değil A'dan sorarlar

Sana derim a zakkum insanlık çiçeği
artı umut umudun gerçeği

Bir gülücük bir cu bir çığlık
kara evren bak nice aydınlık
Görür gözün tutar elim hop
yolum hop dilim hop çiçekli dalım hop

Otlar büyür Barış büyür
bir tutsaklık tutsak sevgiler özgür

Tanrı gizlenmiş bebeğin gözlerine
ölmekse ko ben öleyim o gözlerin yerine

Son Şiirler

Birinci Basım: Ayrıntı Yayınları, 2021

BEŞ YAŞIMDAN SONRA

Kırşehir vilâyetinin Genezin kariyesinde
1924 senesinde
gökyüzü gene böyle mavi,
bulutlar bazan beyaz,
toprak daima inat ve haşin,
dağlar taşlar düşünceli
dağlardan taşlardan farksızken
insanların hâli...

Beş yaşımdaydım;
mevsim bahardı,
yiyecek ekmeğimiz de vardı
içecek suyumuz da.

Altı yaşımdaydım;
mevsim bahardı,
babam kundura yapar
kundura satardı.

Yedi yaşımdaydım;
üvey anam hasta yatardı
ve bermutad mevsim
gene bahardı.

Ne geldiyse baharda geldi başımıza;
ayrılık geldi
ölüm geldi
kara haber geldi...

Bir şey diyemedik;
karıştırıp alınterimizi gözyaşımıza
muhanet lokmasını
kâh yedik
kâh yiyemedik.

Unutulmaz acıları yatar içimde
görgülü bir anabağrı gibi kavruk Anadolu toprağının;
her hatıramı bir sancı emzirir...

Gözümün önünde çocukluğum:
Kanamış çıplak ayaklar
şikayetsiz, masum bakışlar
ve çatlamış sarı dudaklar şeklinde belirir.

Dağların en münasip yerinde
yol kenarında
aşınmış tepeler üzerinde
yeşil hürriyetlerini ilân eden ağaçlar
çocukluğumun gizli hayallerini saklar gölgelerinde.

Kurtderesinde odun kırmıştım
körpe avuçlarımdan sarı sular sızarak,
Keklik kovalamıştım Ayhan ovasında,
Ziyaret dağında niyet çalısına niyet bağlamıştım;
babamın ölümünü yolda duymuş
evde ağlamıştım.

Başağrısı bahanedir,
ölüm bir tesadüf işi,
kırkını dolduran kişi
bakarsın
durup dururken gidiverir.
Günde üç öğün
yılda on iki ay
sarı öküzün can pahasına verdiği,
Kara toprağın bize lâyık gördüğü
yanık soğanlı bulgur pilavı
ve kara ekmek oldu nasibimiz.
"Nasipten öteye yol gitmez" demişler
üzülmesin darbımeseller,
yol gitmezse biz gideriz.

Sanat Edebiyat 81, Sayı: 18, Kasım 1982

UNUTULMUŞLAR I

Siz bir şeftaliydiniz demek
ya da darağacında bir çivi
kelepçenin anahtarı da olabilirsiniz
düşmana sıkılan kurşun olmak en iyisi

Bir yağmur cumasında tersine dönen şemsiyeydiniz
demek
babası kurşuna dizilen çocuğun gözbebekleri
bunlar işte
pencerenin demirinde salkım saçak umutlar
kırılan kalem kalemler içinde
gardiyan yüreği mezarcı hüznü
ecelsiz ölüm ölümler içinde

Acıların ortasında umutların yanındayım
besbelli dostlar belli ki
donmuş çığlıklar ormanındayım

UNUTULMUŞLAR II

M. Sunullah Arısoy'a merhaba

Sevgilerimiz dostluklar umutlarımız
büyürdü inançlarımızla kardeşçe
çocuk gülüşleriyle dolardı içimiz ve dünya
bilirdik namertler mert değildi
güler yüzle geçerdik gündüzlerden
güvenle varırdık sabahlara

Sağırlar ülkesinde söz çiçek açmaz
sat aynalarını körlere de göreyim
kanadı kırık kuş hayır dua ile uçmaz
peki ama
özlemin adını suç koyan kim

Ah Sunullah
yaramızı durmadan kaşıdık
aşktı özgürlüktü bağımsızlıktı
tüm umutlarımız cılk çıktı
"Yanlış Yaşadık"*

* S. Arısoy'un son şiir kitabının adı.

ŞÖYLE BİR DÜŞÜNDÜM DE

Sen benim nedenimsin
ya senin nedenin

Özgürlük zorbanın kapatması
bunca ihanetler kimin

Bir kız vardı güzeller güzeli
adı: yaşam
ırzına geçtiler güpegündüz, bilin

Sarmalı sırmalı yalanlarla yolculuk
köstebekçe mutlu yarasaca karanlık
doğrudan doğruyanın eğrisi
kasabın elinde kuzucuk kurbanlık

Sen benim nedenimsin çağlarca
acılar ormanında çığlıklar kan ve zulüm
midye gözüyle gördüğüm şu bizim çileli dünya
karabasanlı yaşam tarlası artı ölüm

Acılar benim nedenim
sense acıların nedenisin ey dost
bunu böyle bilesin

ATATÜRK BİR HAİNDİ

Bugün hainsin namuslu arkadaş
düpedüz
barıştan yanasın yani
yani sömürüye düşmansın
savaş dövüş işkence ölüm zulüm istemiyorsun demek

güpegündüz
vay be
sen hain olmayacaksın da kim olacak peki
tövbe tövbe
hangi yasa verir senin belânı bilmem ki

Bugün hainsin yiğit arkadaş
beş etmez iki kere iki
yarın ya asılırsın ya da asarsın ola ki
onu ben bilemem
bilse bilse bir Atatürk bilir belki

Atatürk dedim de aklıma geldi
sen Mustafa Kemal'i bilir misin arkadaş
gür bıyıklı açık alınlı yüreği dört çatal
bakışları iki çıplak süngü
özgürlük sevdalısı bağımsızlık tutkunu
kelle koltukta yorulmaz devrimci
o da bir haindi
düpedüz
hemi de hainlerin en güzeli en yiğidi

Canı memleketten aziz
rahatı baldan leziz
uçkuru düşük padişahımız efendimiz istedi ki
o güzel hainin o güzelim başını
altın terazide altınla tarta
gel gör ki
ne efendimizin kanlı hazinesindeki kirli altınlar
ne de zaman terazisinin kefeleri yetti o
güzelim başı tartmaya

Hainliğin yiğitliği Mustafa Kemal'de kaldı
Padişahımız efendimiz ah
uyandılar ki bir sabah
atı alan Üsküdar'ı geçmiş
Mustafa Kemal haini arkadaş
sarayı suda Osmanlılığı uykuda bırakıp
Anadolu'yu ve Türklüğü seçmiş

He ya
böyledir bu dünya

Gel oldu git oldu
yangınlar yıkımlar ölümler zulümler
gözyaşları kanlar kinler
uzun çöp kısadan hakkını aldı
vaktin dediği hakkını aldı
vaktin dediği oldu arkadaş
gördün mü bir
hele yaklaş dinle tarihi
bak kulağına ne sesler gelir

Padişahımız efendimiz 21 pâre topla doğdu
21 pâre topla çükünün kabuğunu kestiler
21 pâre topla gerdeğe daldı
bir hangar dolusu cariyenin
kimi murat aldı kimi öylece kalakaldı
derken arkadaş
halife-i rûy-i zemin efendimiz
başarısız bir aşk gecesinin sabahında
21 pâresiz topla başarıyla öldü

Mustafa Kemal Atatürk ve sen
ölümsüzlüğe sıkılmış iki kurşun
yaşıyorsunuz hâlâ bunca yalanlara karşın
bakındı hele
padişahımız efendimiz lânet çukurunda toz toprak
siz namuslu hainler dipdiri günde gecede
budur işte ölmemek
vakte dayanmak
he ya
adamına göredir bu dünya

Ve de inanmak
iyi doğru evet lâkin fakat
sus pus
aman sen susma canım ciğerim ulus
Mustafa Kemal'e bak
Atatürk'ü düşün
-Yürüyelim arkadaşlar demişti
yürü arkadaş
umudum şu dağın ardında
ne dağ tükenir bizde ne umut
al umudumu umutsuzluğuna kat
kurtul kuruntularının bataklığından
acılarının üstüne çık
Mustafa Kemal gibi yap
ez çiğne ikiyüzlülüğü yalanı
ölümü geç korkuyu aş
Atatürk ona buna değil sana emanet etti bu vatanı
emanetine sahip ol arkadaş
tarihte kendine iyi bak
akıl ister yürek ister insanca yaşamak

İyi doğru evet lâkin fakat
vakte kulak ver yaklaş
azalmanın yanındadır çoğalmak
dikkaaatt
Atatürk'e bak
hizaya gel
bugüne bugün hain
yarınlarda yiğit arkadaş

İzmir 27.9.1982

ÖLÜMSÜZ KRAL ÖLMÜŞ

Cellâdın gözleri kulakları
evrensel bildiri insan hakları
durup dururken yumuşak ete gömülen kurşun
demir parmaklıkların gerçeğinde görmek geleceği
yasal düşüncede yasak düş
duyduk ve gördük ki
ölümsüz kral ölmüş

Zehirli otlar sallanır şimdi
ölü kralın ölümsüz mezarında
sabah akşam
dört mevsimin dört rüzgârında

Dönemeç, Sayı: 65, Aralık 1982

ESKİ ŞARKILARDAN YENİ NAĞMELER

- Gönlümle oturdum da hüzünlendim o yerde
  Değdi mi bari
- Bir tatlı huzur almaya geldik Kalamış'tan
  Boyu kilosu rengi
- Telgrafın tellerine kuşlar mı konar
  Yüreğimden geçer telgrafın telleri
  umudumun ışığı bir söner bir yanar
  kara haber kuş oğlu kuş kızı kuş
  mezar taşları hesap sorar
  dağlar susup oturur
  kilitlenmiş akarsular
  bildim
  bu işte bir terslik var
  ah olan olmuş
  yüreğimin tellerine oğullarım kızlarım
  konmuş

- Kızılırmak nettin allı gelini
onu bana değil gardiyana sor
ahını sabahın eşiğinde bulmuş
alıcı kuşlar almış gölgesini

- Çıktım Kozan'ın dağına
karı dizleyi dizleyi
yarelerim göz göz oldu
tabip gözleyi gözleyi
ve de akşam
hele dur
bu senin tabip
ne Ebutalip ne Muttalip
düpedüz Godo'dur
aslanım yaralım yalnızım
kan kırmızı kar beyaz
kan düşende kara
kızarmamak olmaz

iki ucu bir ortası tamam
hemen gözlemeye devam

- Çanakkale içinde kapalı çarşı
ana ben gidiyem düşmana karşı
helal et hele
- yürü var git yoksulum
Kemal Paşama benden selâm eyle
ayrık otudur düşman
içtedir derindedir kökü
budadıkça azar
ne bağ kalır ne bostan
sökecekse kökünden söksün düşmanı
kavlimizde böyle yazar

Dedem Yemen'de kaldı kuzum
baban Balkan'da
bilirim ince düşünür Kemal Paşam
hemi de sayar ananı
lâfımı komaz yerde

şahan pençesi gibidir elleri
darda zorda bir kolayını bulur
çözer elbet kör düğümleri
bile ki güzel Paşam
ister sabah ister akşam
dediğim olursa olur
olmazsa yaşamak garibim
cümlemize haram

Git ki gelesin
yaşa ki ölesin
bu cahal anan
bildiğini bilmez
bilmediğini bilir
daha ne desin

1982

***
Gülün kokusu tükendi gülüm
Eskidi denizin mavisi

Biz çocuklar
Sevginin solgun çiçekleri
düşlerde unutulmuş
yürürüz yarına kırık umutlarla

1979

Yağmur cumasında
Saatin beşinde
Martı çığlıklı bir öpüş

6.3.1979

Öğrendim yokluğunda umudu yaşamayı
Sensin o çağda çığlık
Ölüler geçiyor uygun adım
ölmedimse de ölümü tanıdım

Bu çiçek seni açar
Türkülerin en soylusu gurbet
Anam, bacım, yârim
Ben gurbet türkülerinde varım.

2.2.1981

Ben mezarlıkta yeşerince
güneş gene doğacak
ben bulutlara karışınca
yağmur gene yağacak
Karanfil gene karanfil
erkekse erkek dişiyse dişi
gel gör ki
zulmü ve ihaneti yok etmek
kâbil değil

Denizden uzak bir çakıltaşı yalnızlığı

Ayağında demir çarık elinde demir âsa
namluda mermi misâli bir yürek

3.2.1981

***
(Niçin)

Bahar geldi

Niçin ilkbahar akşamları
İnsanın canı sıkılır,
Vapura, trene binmeden
Özlerim niçin uzakları?

Toz ol, rüzgâr ol derim bazan
Yağmur içerime yağsana!
Yüzünü göller gibi seyrederim
Güneş gelsene uzaklardan!

Bak şu dünyaya gözüm
Bak da gör
Yiğit rolünde haini
Hain damgalı yiğidi
Ayın aptal suratını

18.9.1981

Sensizliği yaşamak
Akar Kızılırmak'ta çocukluğum
Özgürlüğe ve insanlığa yeniden başlamak
çığlıklarla varlığım yokluğum

Bir bakarım
Umutlar kara teper günümde gecemde
Tüm pişmanlıklarımı yakarım
Kelepçeler, darağaçları, ölümler kalır bende

Şu bizim bakışlarımız var ya
Kolu kanadı kırık bir kalem

7.9.1982
Özkonak

Merhaba Cânım dünya
merhaba!

Suat Taşer Şiiri Üzerine

Tiyatro ve Şiir*

Suat Taşer

Tiyatro bir teksif ve teşhir sanatıdır. Olayları, sahne yasalarına göre düzenler, sonra da aktörler vasıtası ile bu düzeni seyircilere sunar. Düzen sözü ile bir piyesin planını, örgüsünü, yapısını kastediyoruz. Aktörler bu yapıya can üfler, hareket katar. Bunu da şu iki kaynaktan hız alarak yapar:

Piyesin dramatik aksiyonundan
Piyesin dilinden

Dramatik aksiyonu yetersiz olan bir piyes, dili yeterli de olsa sakat doğmuştur, hayretmez. Dili yetersiz olan bir piyes, dramatik aksiyonu yeterli ise, gene sakat doğmuştur ama, hayredebilir. Birinci sakatlık denebilir ki kötürümlüktür, ikinci şehla bakışlılık ya da kekemeliktir. Böyle demekle, dilin piyesteki payını ne azaltmak ne de küçültmek istiyoruz, hayır. Ancak sahnede dramatik aksiyonla mayalanmış bir dilin, kulakları ne kadar sarhoş edici olursa olsun, tesirisiz kalacağını, hatta hatta can sıkıcı olabileceğini belirtmek istiyoruz.

Gerçekten tesirli, can sıkıcı olmayan; duyguları, düşünceleri, heyecanları ile karşımızdakilere ulaştırabilen bir sahne dilini, şiirde bulmamız tabiidir. Şiir, en basit deyimi ile "azda özü vermeyi" amaç edinmiş değil midir? Sahnenin de istediği budur, sadece budur, bilhassa budur. Geçmişin piyes yazarı ustalarını hatırlayalım: Aeschylus'u, Sophokles'i, Euripides'i; sonra Marlow'u, Shakespeare'i, Goethe'yi hatırlayalım: hepsi de piyeslerini şiir tezgâhında dokumuşlardır. Duyguların, düşüncelerin, heyecanların en kısa, en tesirli yoldan ifadesi şiirle kabildir çünkü. Bir korku çığlığını, bir sevinç haykırışını, bir saadet sarhoşluğunu, şiirin imbiğinden geçirmedikçe saf olarak zor elde ederiz. Nesir-

* *Şairler Yaprağı*, Sayı: 16, Ekim 1955.

de kelimeyi mânâ'nın kabuğu sayabiliriz, şiirde ise, kelime kabuk olmaktan çıkmış yalın mânâ hâline gelmiştir.

Bunları söylerken, nesirle yazılan bir piyes piyes olamaz kabilinden gülünç bir iddiaya, bir an için dahi, söz hakkı vermeyiz, hem sonra, dört başı mamur bir nesirin bir adım ötesi şiir değil midir? Hüner, kalemi tutan bileğe kalmıştır. Adı şiir nice nesirler, adı şiir nice şiirler gelmiş, geçmiştir. Burada parmak basmak istediğimiz nokta, çetrefil duyguların düşüncelerin, heyecanların ifadesine, sahne gerekleri yönünden, şiirin nesirden daha yetkili olduğudur. Böylece, şiirin hakkını şiire, nesirin hakkını nesire vermiş oluyoruz.

Sırası düştükçe, sahne dili diye özel bir dilden söz edilir. Doğrudur; gerçekten de sahneye özgü bir dil vardır. Çoğunlukla sahne dilinin, bir konuşma dili olduğu söylenir. Söylenir de, sahneye özgü bu konuşma dilinin özellikleri üzerinde pek durulmaz. Konuşma dili deyince, yolda, evde, işyerlerimizde, otobüste, bakkalda, kısaca günlük yaşama ve münasebet çevremizde konuşagittiğimiz dil hatıra gelir. Bizi yanıltan, sahnedeki dilin de günlük yaşama ve münasebet çevremizdeki dilin de "konuşma" sözünde birleşmesidir. Oysa sahnede aktörlerin konuştukları dilin kelimelerini, piyes yazarı önceden seçmiş, ayırmıştır. Günlük yaşama ve münasebet çevremizde konuştuğumuz dilin kelimelerini ise biz kendimiz kendi keyfimizce seçer, ayırırız. İşte, iki dil arasındaki fark, özellik!

Sahne dilindeki özelliğin yanısıra, bir de şiirin, sahne şiiri olmak yönünden bir özelliği vardır. Sahne şiiri, hızını hem piyesin dramatik aksiyonundan alır hem de bu aksiyona kendisi ayrıca hız katar. Başka bir deyişle, sahne şiirinin özelliği, karakteristiği, dramatik oluşudur, olması gerektiğidir. Aksi hâlde, sahneye yanlışlıkla çıkmış demektir, ki böyle bir şiirin, amacına varmayan bir mermiden farkı yoktur.

Şairlerimizin tiyatroya yakınlaşmaları, hem tiyatro için hem de şiir için gereklidir.

mektup*

attilâ ilhan

11, mart, 1968

azizim taşer,

sana hanidir yazacağım ya, bir türlü derlenip toparlanamadım, izmir'deyken turgut'la cengiz'le görüşmüşsünüz, o ara ben demokrat izmir'i yeniden çıkarmak telaşındaydım, neyse o da oldu fakat yazmak istememin sebebi elbet o değil, başka bir şey:

bilmem *YELKEN* dergisini bir süredir benim yönettiğimden haberin oldu mu? hemen hemen beş sayıdır yapıyoruz bu işi, ben buradan gerekli temasları yapıyorum, istanbul'da mübeccel izmirli dergiyi çıkarıyor, netice hiç de fena olmadı, sana dergiyi göndermek de vardı tabii, gel gör ki tiyatro adresin ne dereceye kadar emindir kestiremedim, yine ayni sebepten bu mektubu da biraz alabahtek yazıyorum, eline geçer mi geçmez mi bilmem? sağlam adresini alır almaz dergiyi düzenli olarak göndertirim, dinamo'dan tut dağlarca'ya, aziz nesin'den tarık dursun'a ya da ceyhun atuf'a kadar çeşitli arkadaşların yardımı ile tam bir amatör dergisi kişiliğiyle yapıyoruz bu işi.

senden özellikle tiyatro konularında yazılar rica edecektim, ilk niyetim buydu, fakat baki süha'nın *cumhuriyet*'te yayınladığı şiirle-

* Suat Taşer, *Evrende Ellerimiz*, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, 2010.

ri okuyunca utandım, ben ki daha bir bacakken 1943'teki, *hürriyet*'teki şiirlerini okumuş, ezberlemişimdir, suat taşer'in öyle bir kalemde silinmeyecek ozanlardan olduğunu kestirebilmeliydim, bu bakımdan şimdi büyük ricam, yeni şiirlerinden şöyle hiç değilse iki ya da üç sahife kapsayacak kadar bir miktarı *yelken*'e vermek lütfunda bulunman, ver ki iyice değerlendirelim onları, dosta düşmana gösterelim.

ayrıca tiyatro yazılarını da gönderirsen bizi ihya edersin, aziz dostum.

Mektup*

Aziz Nesin

4 Kasım 1979

Sevgili Suat Taşer,

Altmışıncı yaşın dolayısıyla seni candan kutlar, yüzüncü yaşında da seni kutlama fırsatı elde etmemi dilerim.

Belki biliyorsundur; dört yıldan beri edebiyat yıllığı çıkarmaktayım. Bu yıl beşincisi olan "1980 Nesin Vakfı Edebiyat Yıllığı" yayınlanacak.

Söz konusu yıllıklarda "Yuvarlak Yaşdönümlerinde Edebiyatçılarımız" başlıklı bir bölüm var. Yıllıkların en ilginç bölümüdür. Altmışıncı yaşın dolayısıyla, sen de bu bölümde yerini alacaksın. İşte bu nedenle bu bölüm için bir yazı yazmanı rica ediyorum; altmışıncı yaşına değgin her ne istersen yazabilirsin. Anılarını anlatabilirsin, edebiyatla tiyatro ilişkisini yazabilirsin, ikincil iş olarak edebiyatın sorunlarını yazabilirsin, ya da kendinle hesaplaşabilir, ya da özeleştirini yapabilirsin; altmışıncı yaşın duygulanmalarını dile getirebilirsin. Ne bileyim ben, her ne istersen yazabilirsin; içini dökebilirsin.

Rica ettiğim bu yazınla birlikte bir de resmini, en geç 2 Aralık'ta elime geçmek üzere gönderirsen beni çok sevindireceksin. Bekliyorum, şimdiden teşekkür ederim.

Dostça duygularım, sevgilerim ve en iyi dileklerimle.

---

* Suat Taşer, *Evrende Ellerimiz*, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, 2010.

Şairler Dövüşür: Suat Taşer*

Mehmed Kemal

Paramızı katıştık, küçük lastik harfler aldık. Kendimize göre, bir mürettiphane kurduk. İkimiz de şairiz, şiirlerimizi kimseye bastıramıyoruz, dergi çıkaracağız. Şiirlerimizi basacağız, dergiyi satacağız, belki de para kazanacağız.

"Adı ne olsun derginin?"
"Sahi ne olsun?"
"Sen söyle..."
"Hayır sen söyle!"
Düşünüyoruz adını derginin:
"Atom, olsun!"
"Cık."
"Molekül."
"Çok bilgiç bir ad."
"Peki, ne olsun?"
"Zerre."
"Tamam."

İkimiz de uygun buluyoruz. Derginin adı "Zerre" oluyor. Ortaokul öğrencisiyiz. Taş Mektep'in "Pavyon" denilen bölümünde sınıfımız. Asıl okuldan biraz uzakça. Eskiden burası yatakhaneymiş, yatılı öğrenciler kalırmış. Yatılılar gidince tutmuşlar derslik yapmışlar, biz okuyoruz.

Suat'tan kaç şiir koymuşsak benden de o kadar. Bir senden bir benden, der gibi. Sanki koz bölüşüyoruz. Kaç gün uğraştık bilmiyorum. Lastik harfleri yan yana getirerek satırlar dizdik. Onu ak kâğıt üstüne bastık. Bir de teksirimiz var, onda çoğalttık. Tepesinde kocaman da "Zerre" yazıyor. Koltuğumuzun altında okula getirdik. Bir kuruşa mı, yirmi paraya mı, arkadaşlara satıyoruz.

* Mehmed Kemal, *Şairler Dövüşür*, Çağdaş Yayınları, 1981.

Arkadaşlarımızın gözleri yerinden oynadı. Öyle ya, Suat'la ben dergi çıkarıyorduk. İki ortaokul öğrencisinin kıvırabileceği, yiyeceği halt mı? Her öğrencinin elinde bir "Zerre"... Bizde koltuklar kabarık, fiyaka gırla! Kendimizde bir üstünlük görüyoruz.

Bu dergileri satacağız. Çok çok satacağız. Paralar gelecek... Bizi okuyanlar çoğalacak. Okul içinden okul dışına taşacağız. Bu lastik harfler yetmeyecek, kurşun harfli bir matbaa kuracağız. Dergimiz orada basılacak. Biz dizmeyeceğiz dergiyi, biz basmayacağız. Mürettipler dizecek, baskıcılar basacak. Düşlerimiz genişlediği kadar genişliyor. Bu düşlerle evimize dönüyoruz.

Ertesi gün dersteyiz. Dersin ortasında hademe geldi.

Öğretmenin gözüne baktık. Bir şey vardı ki, çağırıyordu.

"Hadi gidin."

Kalktık. Pavyondan çıktık, Taş Mektep'e yollandık. Müdür yerine, Muavin İhsan Bey bizi karşısına dikti. Sert, kızgın, soğuktu. Ne de olsa gözlerinde ufacık bir şefkat de vardı.

"Bu ne?" diye sordu.

Elindekine baktık, bizim çıkardığımız "Zerre".

"Dergi" dedik.

"Siz bir dergi nasıl çıkar biliyor musunuz?"

Suat atıldı:

"Biliyoruz." dedi. "Lastik harflerimiz var. Onları diziyoruz. Sonra teksirde basıyoruz."

"Sus bakayım" diye azarladı. "Ukala!"

Biz iyi bir şey yaptık sanırken, demek çok kötü bir iş yapmıştık ama kötülüğü neredeydi bir türlü anlamıyorduk. O zamanlar öğrenciler ellerini arkalarına bağlarlar, öyle dururlardı öğretmenlerin karşısında. Biz de öyle duruyorduk. Başımıza bir iş gelmişti ama neydi? Dur bakalım öğrenecektik!

"Nerede dergiler?"

"Evde."

"Gidin, alın gelin bakalım."

Eve vardık, dergileri toparlarken:

"Suat" dedim.

"Ne var?"

"Birazını saklayalım. Belki yırtar, bize vermez."

Korkuyordu, ben de korkuyordum.

"Sen ne istersen yap!" dedi.

Birkaçını yatağın altına sakladım. Üst yanını aldık, geldik. Kös kös karşısına dikildik İhsan Bey'in. İhsan Bey korkunç bir

adamdı. Okulda, öğrenciler adını Frankeştayn koymuşlardı. Dövmezdi, korkuturdu. Bakışıyla, duruşuyla, sertliğiyle.

"Getirdiniz mi?"

"Buyurun efendim."

Evirdi, çevirdi, baktı.

"Hı..." dedi.

Bizleri süzdü, ufacık çocukları, on beş on altı yaşında. Ne bilelim! Gizli bir amacımız olmadığı da belliydi. Dövmedi.

"Bir daha böyle şeyler yapmayın," dedi. "Ben bunları yaktıracağım. Birazını da valiye göndereceğim. Sizin bilmeden yaptığınızı söyleyeceğim. Siz kimseye bunu açmayın. Bir daha da böyle işler yapmayın, sakın ha!"

Döndük. Çok kötü bir iş yaptığımızı ne bilelim. Tek parti dönemiydi. Dergi için hükümetten izin alınırdı. İster teksirde basılsın, ister matbaada... Cezası da büyüktü. Çocukluğumuza vermişler, bizi bağışlamışlardı.

Yıllarca dergi işini anmadık. Suat Taşer liseye geçtiğimizde konservatuvara gitti. Ben Taş Mektep'te kaldım. Frankeştayn İhsan Bey, muavinlikten müdürlüğe yükseldi. Lisede okulun dergisi olan *Sesimiz*'in yönetimini bana verdi. "Zerre" işini de hiç açmadı. O da ben de unuttuk.

30 Ekim 1972

1940 Kuşağının Ustası Suat Taşer*

Tahir Özçelik

"Ehl-i dildir diyemem sînesi sâf olmayana / Ehl-i dil birbirini bilmemek insâr değil" demiş üç buçuk yüzyıl önce saray şairi Nef'î.

Demiş de ne olmuş? Zamanın "hem padişah hem kahraman sahib-kıran-cemhaşem"i IV. Murad Han'ın kendisini günün birinde cellatlara havale etmesinden paçayı kurtaramamış. Yani ehl-i dil (dil ustası) olmayı biraz ileri götürmüş, fincancı katırlarını ürkütmüş de ondan. Yoksa methiyeleriyle, kasideleriyle I. Ahmet'in de IV. Murad'ın da beğenisini kazanmış olduğundan pekâlâ gül gibi geçinip gitmekteydi.

Bir de Pîr Sultan Abdal'dan söz eder tarihçilerimiz. Onun da Hızır Paşa'yla girmiş başı derde. *"Yürü bire Hızır Paşa / Senin de çarhın kırılır / Güvendiğin padişahın / O da bir gün devrilir."* Ne derse desin, Hızır Paşa'nın gazabından Hızır Aleyhisselam bile kurtaramamış Abdal'ı. Düzene başkaldırıyor gerekçesiyle sallandırmışlar garibi.

Ehl-i dil olmak bazen çok güzel bir şey (insan, mabeyin, sefaret görevlerine atanabiliyor, ihsanlara nişanlara nail olabiliyor!), ama bazen da anasından emdiği sütü burnundan getiriyor adamın. *"Bülbülün çektiği dil(i) belâsı..."* demiş ya biri de. Yakın tarihimizde de rastlanır az çok böyle durumlara. Madrid'e, Bern'e sefir olanların yanı sıra zindanda, sürgünde sefil olan ehl-i diller az mı? Bakanlık koltuğuna oturan nice ehl-i dil zamanında at gibi sırtına adam bindirilip, elleri, dizleri üstünde yürütülenler de olmuştur.

Sözgelişi, 1940'lı yılların aydınlarından, sanatçılarından nicesinin başına gelenleri, Mehmed Kemal ustanın *Acılı Kuşak*'ından öğrenebiliriz. Hele yapıtın 1977 sonunda çıkan ikinci baskısına eklediği önsözde, 70'li yılların başlarındaki olaylara bakıp bakıp "Beterin beteri varmış!" demekten kendini alamaz.

---

* *Sanat Edebiyat* '81 dergisi, 1 Ocak 1982.

Sokrates'in de tüm suçu ehl-i dil ya da ehl-i fikir olmak değil miydi? Nef'î ile 1940 kuşağı arasındaki bağlantıya gelince...

Kültür Sarayı'nın yeni açıldığı günlerdeyiz.

Devlet Operası'yla Devlet Tiyatrosu binayı sahiplenmişler. İstanbul burjuvazisi *Damdaki Kemancı*'yı izlemek için uzun kuyruklar oluşturmuş. Aslında soğukta, yağmur altında kuyrukta bekleşenler, sonunda gişeye yanaşıp –kaldıysa– bilet alacak olanların büyük çoğunluğu, Kültür Sarayı'nın eşiğinden bile içeri adım atamayacak insanlar; ya patronları, patronlarının arkadaşları için alıyorlar biletleri ya da karaborsadan satarak yollarını bulmak için...

Sütçü Teyze müzikalinin ardından bir başka süper-yapıma geliyor sıra: *IV. Murad* tragedyası. Kurnazca yorumlanmış, halkı gürzle yönetmenin erdemlerini "telkin" etmeyi amaçlayan bir oyun. Topkapı Sarayı müzesinden padişahla ilgili birtakım eşya da alınıp fuayeye dizilmiş (sonra, yangında yitip gittiydi hepsi...). Devlet Tiyatroları Genel Müdürü bu kez IV. Murad'la özdeşleşmiş âdeta. Bazı bazı akıl danıştığı ama sadrazam Hafız Paşaların, Hekimbaşıların ve daha bir sürü sadık kulunun ardından öbür dünyaya postaladığı şair Nef'î rolündeyse 1940 kuşağı ozanlarından Suat Taşer.

Oyunu izledikten birkaç gün sonraydı. *Yeditepe* dergisinin sahibi Hüsamettin Bozok telefon etti. Pazartesi akşamı evine (o zaman Talimhane'de otururdu) yemeğe çağırdı eşimle birlikte; "görmekten kıvanç duyacağın biri de olacak..." diye ekledi, ad vermeden. Elimize bir demet çiçek alıp gittik. Bozok'un en üst kattaki bekâr evinde karşılaşacağımız öbür konuklarsa meğer Suat Taşer'le eşi Huriye Hanım imiş. Dergilerde sık sık birbirimize sayfa komşusu olduğumuz hâlde, nedense görüşüp tanışamamıştık daha önce. *IV. Murad*'ın şairini böyle birdenbire karşımda buluvermek hem şaşırttı hem de gerçekten mutlu etti beni. (Bu tarihten tam on yıl sonra, İzmir Devlet Tiyatrosu müdürüyken, ikinci kez inecektir IV. Murad'ın gürzü tepesine!) Kitaplarından bazısını okumuş, Ankara'da sahneye koyduğu Ugo Betti'nin *Keçiler Adası Cinayeti*'ni görmüştüm. Hemen hemen hep Taşer konuştu, biz dinledik o gece. Ama bu konuşmada gevezelik yoktu, çokbilmişlik yoktu, mangalda kül bırakmazlık yoktu; içtenlik vardı, sıcaklık vardı, aşk vardı. *"Aşk derim, ölümden büyük! Aşk derim, yavan ömre biricik katık! Sevin bre hanımlar, beyler. Bir aşk var bu cihanda gerçek, Neylerse o eyler...".*

Özü sözüne, sözü özüne uyan bir insan tanıdık o gece. "Sinesi saf bir ehl-i dil"di ama Kültür Sarayı'nda Nef'î'yi canlandırmaktan gayrı saraylara, mabeyinlere yamanmamış, ihsanlar, nişanlar peşinde insan onurundan ödün vermeye yanaşmamıştı.

Suat Taşer'i şiirleriyle ilkin *Yığın*'da, sonra *Yaprak, Yeditepe, Dost, Seçilmiş Hikâyeler* dergilerinde tanıdığımda 1940 kuşağının etki alanı daha çok "Garip" çıkışının izlerini taşımaktaydı. Bu çıkışın dışında kalan azınlıktaki ozanlarsa, şiire "hümanist" bir öz ve içerik kazandırmayı, onu kitlesel işlevine yeniden kavuşturmayı denemekteydiler. Suat Taşer de şiirin topluma yönelik, toplum karşısında sorumluluk taşıyan bir alan olduğu ilkesinden yola çıkanlardan biriydi. İlk şiir ürünlerini topladığı *Bir* adlı yapıtını (1942) yayımladığı sırada, bugünün önde gelen ozanlarından çoğu henüz kitap yayımlamamışlardı. Örnek vermek gerekirse, Behçet Necatigil *Kapalı Çarşı*'yı 1945'te, Cahit Irgat *Bu Şehrin Çocukları*'nı 1945'te, Cahit Külebi *Adamın Biri*'ni 1946'da yayımladılar. Aynı yıllarda, Fethi Giray'la 1943, Ömer Faruk Toprak'la da *Hürriyet* adlı iki kitap daha yayımladı. Genç bir insan için şiir, genellikle, bireysel coşkularını ve tutkularını bu yoldan biçimlendirip dışa vurma özlemiyken, Taşer daha baştan bireyci duygularını hümanist bir alana kanalize etmeyi başarmış; böylece, sancılı yılların sesini duyurması yasaklanmış, halkıyla arasına duvar çekilmiş toplumcu ozanlarıyla düşünsel bağlantıyı sürdürmeyi yeğleyenler safında yer almıştır.* Ancak bu hümanistlik, "komünistlik" diye yorumlanarak, bir şiirinden ötürü onun da mahkeme kapılarına düşmesine yol açacaktır günün birinde.

Bu arada, ozanın şiir anlayışında da –belki *Yaprak*'la yakınlaşması etken olmuştur– bir yenileşme, daha doğrusu bir genişleme gözlemliyoruz. Hümanistlikten "popülist"liğe doğru bir kayış mı? *Merhaba* (1952) hem içerik hem baskı özelliğiyle dikkatleri çekiyor. Sunullah Arısoy'a göre "*Merhaba*, Taşer'in dördüncü şiir

---

* 1940-50'li yıllar kuşağı –ya da Mehmed Kemal'in dediği gibi "Acılı Kuşak"– için hümanizm kavramı, bugünün tarihsel maddeciliğine açılan lombozdu az çok. Azılı (!) ilerici sayılanlar cezaevlerine, sürgünlere gönderilirken, hümanistlerin de –yani insan sevgisi, kardeşlik, barış, özgürlük ve benzeri düşünceleri savunanların– hafiyeler peşini bırakmazdı. Haydi bir de anı sıkıştırıverelim şuraya: Asmalımescit'teki kafeye dadanmışım, Fahir Onger'le Babeuf üzerine konuşuyormuşum, içlerinde Metin Eloğlu gibi şaibeli (!) kişilerin de bulunduğu birtakım insanlarla arkadaşlık ediyormuşum diye, eksik olmasın, yüksek dereceli bir tanıdığı –galiba Halûk Nihat Pepeyi– babamı uyardığı için dört yıl kadar Avrupa'da kalabildim.

kitabı. 1942'de yayımladığı *Bir* adlı küçük kitaptan *Merhaba*'ya doğru geldikçe Taşer'in şiir anlayışının gelişme ve değişmesi hemen göze çarpıyor. Bu değişme ve gelişme yalnız şiir anlayışında değil, söyleyişinde, edasında, ustalığında da hissediliyor... Kanaatimce *Merhaba* Taşer'in arama devresinden kurtulduğuna, aradığını bulduğuna tanıklık etmektedir. Bulduğu da iyi ve doğru yoldur... Konu darlığı çekmeden, şiiri sınırlı, belirli bir düşüncenin emrine vermeden, şiirin gelişmesi, güzelleşmesi için şart olan hürlüğüne saygı göstererek verdiği eserler, Taşer'in ihmal edilmez bir sanatçı olduğunu göstermektedir."*

Bu yargıların büyük bölümü, ozan Suat Taşer için bugün de geçerlidir, artık şiir yazmamasına karşın. Şiiri neden boşladı? Şiirden neden uzaklaştı? Ya da neden şiire "küstü"? *Evrende Ellerimiz,* 1980 yılında yayımlanan sekizinci ve son şiir kitabı oldu. *"Yeni açlar / acıların civan torunları / meydanlara kanla yazıyorlar yarınları / / / korku bir böcektir / gezer dolanır kara kaplı kitapta sinsice / Taylan Özgür'dür, İnsaf anadır, Mehmetoğlu'dur deyince / / / al bu acıları koy bir yana / böcek dursun / ölülerimiz büyüyor güzelleşiyor görüyorsun"* gibi; ya da *"Gecikmiş bir kuşun yüreği yüreğim / karşı dağa yazdım özlemlerimi / sen yürü git ben buracıkta durayım / işte akşam alacasına beliyorum ellerimi"* gibi rahat, içten, sıcak, dürüst dizeler yazabilen bir ozan, kendisini böylesine uzağa itmeli miydi?

"Taşer'in ihmal edilemez bir sanatçı olduğunu" söyleyen Sunullah Arısoy'un duygusal davrandığını, hatır gözettiğini hiç sanmam. Oysa Suat Taşer nedense hep ihmal edilmiş, hep hakkı yenmiş bir ozan, giderek denemeci ve tiyatro adamı olmuştur, bana sorarsanız. Onun "Saksağana Mektuplar"ını, ya da *Gönderilmeyen Mektuplar*** adıyla yayımlanan yapıtını (Yeditepe Yay. 1969) kaç kişi doğru düzgün okumuştur şimdiye dek? Öykü desen değil, deneme desen değil; anı, gözlem, günlük değil. Biraz Diderot'nun *Sophie Volland'a Mektuplar*'ını andırır ama aslında her parça birer yaşama yaklaşma, yaşamı duyma, yaşamı fotoğraflama gibidir.

"Acılı Kuşağın" yüreği sevgilere açık bu ozanı, mutsuzlukla sona eren bir evlilikten sonra mutlulukla süren bir başka evlilik arasında geçen zaman dilimi içinde kendi özyaşamına da eğilir sık sık:

---

* *Varlık*, 1 Şubat 1953, Sayı 391.

** Yeditepe Yay., 1969.

"Saksağan, bu mektubumu minareler kentinde, Hüsam dostumun evinde, güneşli ve soğuk haziranın sekizinde yazıyorum. Yaşanmış zamanlarla dolu içim. Kötü bir alışkanlık mı dersin, berbat bir huy mu dersin, ne dersen de, bende bir hâl var; yaşanmış zamanların surlarını aşamamak –belki de aşmak istememek–. Hazlarla acılar yan yana durur, ben de ikisi arasında dururum; içimdeki göz hazlara, dışımdaki göz ise acılara yönelik. Birinin tadını öteki ile çıkarıyorum. Her kavuşma sevincinde bir ayrılığın öksüz hüznünü buluşum bundandır. En mutlu zamanlarımda içimi karıncalandıran burukluğun nedeni budur."*

"İnsanı görmek! Görmek ve de sevmek! Gerçeğe katlanmak! Gerçekçi olmak!"**

"Saksağan, insanın sevgisi tüfek olabilir mi? Sevgiden tüfeği olan, sevgisizler arasında dolaşmaktan korkar mı hiç? Böyle bir tüfeğin varsa, uyanıksan, karanlıkta sevgi tarlana Mustafa'lar ve domuzlar giremez..."***

"İnsanın suçlusu olur mu saksağan? İnsanın en büyük suçu, sanırım, insanı sevmektir; içi yılanlarla dolu insanı. İtiraf edeyim, yılandan hiç hoşlanmam, ama insandan korkarım. Yılanın aklından geçeni bilirim de insanın aklından geçeni bilemem. İnsandaki sinsilik, o güleryüzlü hilekârlık var ya, hiçbir yılanda yoktur bu. Yılanın yılanlığı mertçe, insanın insanlığı namertçe çünkü."****

Gerçek hümanizmi 1940'larda değil, 1960'lardan sonra yakalamıştır Suat Taşer, ya da "Adamoğlu Hayret Bey".*****

"Yaşamaya ot gibi, böcek gibi bağlı, kalın uykularda yitik, hayın... Derken içinin karanlığına ışık sızan, yalanlardan gerçeklere yönelen, tarihte durmadan ölen ve de öldüren İNSAN..."

Dost dergisinin bir sayısında bu girişle yayınlanır "Hayret Bey" dizisinin bir şiiri.

Suat Taşer, "Acılı Kuşak"tan olmanın acılarını, sıkıntılarını çekmiş bir yazar olarak, "Çankaya Demokrasisi"nin at koşturduğu süreci şöyle anlatır bir seferinde:

"Toplum içinde sanatçının huzur bozucu bir unsur sayıldığı devirde yaşıyoruz. Doğruyu söylemek hoşa gitmiyor. Çirkinlik-

---

* *Gönderilmeyen Mektuplar*, s. 28.
** A.g.e., s. 33.
*** A.g.e., s. 64.
**** A.g.e., s. 96.
***** *Hayret Bey'in Serüveni*, Yeditepe Yay., 1968.

lerle, adiliklerle, hürriyetsizliklerle savaşmaya kalkmak sanatçıya pek pahalıya mal oluyor. Her satırda, her mısrada sanatçı ağızlar dolusu iftiralara uğramak korkusu ile karşı karşıya. Durum böyle olunca, sanat adı altında birtakım yalanlar, mızmızlıklar, sayıklamalar, vs ortalığı kaplıyor... Bu bakımdan, sanat hayatımızda unutamadığımız olaylardan ziyade unutamayacağımız olaylar devri içinde bulunuyoruz. Günü gelince bu olayları yazmak fırsatını elbet buluruz."*

Günü henüz gelmemiş olacak ki, yirmi beş yıldır hâlâ yaşadığı olayları anlatmak ya da yazmak fırsatını bulamamasına hayıflanmayalım mı?

Doğrusu, okul ve sınıf arkadaşı, yakın dostu Mehmed Kemal'in *Acılı Kuşak*'ında adının birkaç yerde üstünkörü anılmış oluşu dışında, ozanlık yanı güme gitmiş, yazarlık yanı kulak ardı edilmiş, iğneyle kuyu kazar gibi sürdüregeldiği çevirmenlik yanı bile (Walt Whitmann'ı bir de onun kaleminden okumak gerek!) ıskalanmış bir Suat Taşer, galiba biraz da alçakgönüllü, namuslu, kendinden emin bir Türk aydını olmanın kefaretini ödemektedir...

Elimdeki şiir antolojilerinin çoğunda ondan örnekler alınmamıştır. Sözgelişi, Fahir Onger'in *Bugünkü Şiirimiz* (1946) adlı antolojisine, arkadaşlarından Fethi Giray'la Suavi Koçer, giderek "şimdiye kadar yaşadığı hayatın şiirini veremedi; daima muhayyel ve mücerret bir şiirin peşinde yürüdü" diye tanıtılan Kenan Harun girdiği hâlde, üç yapıtlı Taşer atlanmıştır. Oktay Akbal'ın *Şair Dostlarım*'ında (1964), Mehmet Seyda'nın *Edebiyat Dostları* (1970) arasında da yer almadığını görüyoruz. Neyse ki Mehmet Seyda açıkladı bunun nedenini. "Ama kendisi, onca üstelememe karşın, 'Aman Seyda ne olur, bu işte beni bağışla!' demiş, özyaşam öyküsünü anlatmaktan kaçınmıştır. Bunu giderayak Çocukluk Yılları'na girmesini istediğim zaman da yapmıştır. Gölgelerde kalmak, kendini anlatmaktan çekinmek ya da yalnızca şiirlerde açıklamak. Bir tutum. Ne diyelim?"**

Kâğıt makineye takılı kaldı; daha ne söyleyeyim diye düşünüp duruyorum. Aldım, *Edebiyatımızda İsimler Sözlüğü*'nü, aç-

---

* *Şairler Yaprağı*, Ocak 1956, Sayı 19.

** "Edebiyat Dostları", *Yeditepe*, Şubat 1982. Yeri gelmişken belirteyim, Mehmet Seyda'nın *Edebiyat Dostları* adlı kitabı (Kitaş Yay., 1970) –eğer kitapçılarda hâlâ kaldıysa– Türkiye'de bu türün en ilginç yapıtlarından biridir. Gerçek yaşamları anlatan bir çeşit monografik öyküler demetidir.

tım, *Resimli Türk Edebiyatçılar Sözlüğü*'nü açtım ve daha böyle bir iki kitabı; hepsi de birbirinin aynı şeyleri söylemiş. Kendi bile unutmuştur belki, başkaları nereden bilsin ki?... Sutton Vane'den *Öteye Doğru*'yu çevirmiş, *Aşk ve Barış* bir de *Deli Dumrul* adlı oyunları yazmış. İyi de, "Kan Kuralı" adlı dramatizasyonunu neden kimse anımsamaz. 1956'larda, daha "epik tiyatro"nun adını duymuş üç kişi zor bulunurken (Adalet Cimcoz çevirisi *Sezuan'ın İyi İnsanı* 1957 yılında basılmıştır), Suat Taşer bizde kopyacı olmayan ilk epik oyun denemesini ilk kez yazandır. O günden bu yana kazandığı deneyle bilgisini, ozanlığını harmanlayıp yeniden gözden geçirse, kim bilir, dört dörtlük bir "epik oyun" çıkardı belki de. Hele bu oyunu bir de E.Ü. Güzel Sanatlar Fakültesi Tiyatro Bölümü öğrencileri o üstün sezişleriyle, o yıldızlık ayaklarına uzak doğal coşkularıyla yorumlasalardı diye düşünmekten kendimi alamıyorum.

Suat Taşer'in ozanlığını unuttuk diyelim; yazarlığına kulak asmayalım; Devlet Tiyatrosu'ndaki oyunculuğunu, yönetmenliğini, Devlet Konservatuvarı'ndaki öğretmenliğini falan da bir kalem geçelim... E, geriye ne kaldı diye soracak olursanız, derim ki, bu adam bunca yıldır (1942'den 1982'ye tam kırk yıl geçmiş ve de ne jübile yapılmış, ne ufacık bir tören!) havanda su dövmüş olsa bile, yüzyıllık ve çoğu kulaktan kapma tiyatro kültürümüz açısından oldukça önem taşıyan birkaç yapıtı dilimize kazandırmış olmakla övünse yeridir. Hangileri bunlar? Adlarını ne diye yazayım tek tek... Bilen için gereksiz; bilmeyen de, gerçekten öğrenmek istiyorsa, sorup soruşturup öğrenir nasılsa.

Sıra geldi yazıyı bağlamaya.

Edebiyat 81'i yöneten Tanju Cılızoğlu kardeşim benden bu yazıyı yazmamı istedi. Seve seve kabul ettim. İyi mi oldu kötü mü bilmiyorum. 1940 kuşağından birini bugünün genç okurlarına tanıtmak için o giriş bölümüne gereksinim duydum. Çizmeden yukarı çıkmış olmamak için de onun özel yaşamından kesitler vermekten kaçındım. Üstelik, Mehmed Kemal usta, son çıkan *Şairler Dövüşür* adlı kitabında okul arkadaşı Suat Taşer'in kısa pantolon giydiği günlere dek pek güzel anlatmış.* Büyüklerin yanında küçüklere söz düşmez kuralıyla koşullandırılmışlardanız ne de olsa...

Suat Taşer üstüne diyeceklerim burada biter bir bakıma. Ama Mevlâna'nın *"İmrûz menem Ahmed..."* diye başlayan bir şiiri var-

* *Şairler Dövüşür*, Çağdaş Yay., 1981.

dır, A. Kadir ustanın kaleminden okuduğum. Bir dörtlüğü şöyledir o şiirin:

"*Gönlü saf sûfiyim ben,*
benim tekkem âlem,
medresem dünya benim.
Değilim abalı sûfilerden".*

Galiba, en iyi bu dörtlük anlatır bilge İnsan, sanatçı Suat Taşer'i bize.

* *Bugünün Diliyle Mevlâna*, 1976.

Suat Taşer'i Düşünürken...*

Kemal Sülker

"Gücü yeten ve yazarın doğrularını yetersiz bulan herkes kendi doğrularını her zaman tartışmaya sürebilir."

Dilimize kazandırdığı Lajos Egri'nin *Piyes Yazma Sanatı* kitabının tanıtım yazısında bunları vurguluyordu Taşer. Bana kalırsa bu yargı, bugüne kadarki yaşam çizgisinde Suat Taşer için de geçerli oldu. Bir düzineyi aşkın çeviri kitabında, tiyatro ve sanat konularındaki inceleme ve derlemelerinde olduğu kadar şiirlerini derlediği sekiz yapıtında da hep böyleydi:

"Yazdıklarım bunlar... Bunlar benim beğenilerim, doğrularım... Gücü yeten herkes kendi doğrularını, beğenilerini ortaya atar, tartışırız."

"Kelimenin dolu manasıyla dostum Kemal Sülker'e sevgilerimle. 21/VII/949 İstanbul" yazılı, altı sayfalık, yumuk bir elin bir parmağıyla *Bir*'i belirten ve 1942'de yayımlanan şiir kitabına böyle yazmıştı. Bir solukta okumuştum on bir şiirini, eklemiştim:

"Müdafaa ile Hüvelbaki'yi pek sevmedim; ama "Unutamıyorum" başlıklı olan sanat ve düşünce yüklü... Bir de sen okur musun?"

Genellikle şairlere "şu şiirini beğenmedim, şunu beğendim" demek en azından kabalıktı, biliyordum ama inancım oydu. Suat Taşer hiç üzülmedi. "Olabilir dostum" dedi. Ve önerime uyarak "Utanıyorum" başlıklı şiirini yavaş bir sesle ve sanki o anda yazıyormuşçasına duygulanarak okudu. Şiir nefisti.

1949'da Ö. F. Toprak'ta birlikte *Hürriyet* adlı kitapları da çıkmıştı. Onu da Toprak imzalayıp vermişti: "Dostum Kemal Sülker'e sevgilerimle. 4.8.1949."

Taşer'le birlikte Toprak'ın o kitabı sunuşları şöyleydi:

"Bu şiirler,

Hürriyet için doğanlara, hürriyet için yaşayanlara, hürriyet için çalışanlara, kafalarını ve yüreklerini hürriyete bağlayanlara,

---

* *Sanat Edebiyat* '81 dergisi, 1 Kasım 1982.

hürriyet için ölenlere, canlarını hürriyet için saklayanlara armağan edilmiştir."

Suat Taşer, Ö. Faruk ve Rıfat Ilgaz birlikte bir kitap daha hazırlayacaklardı: "Şiire Dair Konuşuyoruz". Sanırım bunu gerçekleştiremediler.

İkimiz de 1919 doğumluyduk. Türkiye Yazarlar Sendikası 1979'da ikimizi de içeren bir "60'ını dolduran üyeler" jübilesi yapacaktı. Ben Suat için bir konuşma hazırlayacaktım. Fakat Taşer, İzmir'den gelemeyeceğini bildirince ben de böyle bir "gece"nin düzenlenmesini gerekli görmedim. Yoksa 1979 sonlarında İstanbul'da bir arada olacaktık. Onun hiç de yabancısı olmadığı "sahne"de (Şehir Tiyatrosu Harbiye bölümünde) belki sanat anlayışını, yaşamının bir bölümünü o yumuşak ama etkin, doyurucu ama bıktırmayan bir ölçü içinde anlatacaktı. Daha önce bana yaşamöyküsünü şöyle anlatmıştı:

"1916-17 yıllarında Beykoz Kundura Fabrikası'nda ustalık eden Avanoslu İbrahim, Paşabahçe Cam Fabrikası amelelerinden Emine adında bir kızla anlaşıp evleniyor. 1919 yılında bir erkek çocukları dünyaya geliyor. Adını Mehmet Suat koyuyorlar. 1924 yılına kadar iki kız çocuk daha ailenin arasına katılıyor. İlkinin adına Şükran diyorlar, sonrakinin adına da Sabahat. Aynı yıl İstanbul'dan kalkıp baba yurdumuza, Avanos'a geliyoruz. Avanos, Kızılırmak'ın kıyısında Orta Anadolu'nun bağlık bahçelik, kendi hâlinde bir kasabasıdır.

Ben ilkokula burada başlıyorum. Babam bir kunduracı dükkânı açıyor. Annem evde hasta yatıyor. Yolda hastalanmış olan küçük kız kardeşim Sabahat ise birkaç ay sonra ölüyor. İkinci sınıfa geçmeye vakit kalmadan annemi de gömüyorlar. Sabahat'ı hatırlamaya çalışırım hatırlayamam; annemi unutmaya çalışırım unutamam. Her aklıma gelişinde içimde bir şeyin koptuğunu, bir yerin kanadığını duyarım.

İlkokulu köylü bir üvey anne ile bitirdim. Sonra Avanos'tan köye göçtük. Babam kâh kunduracılık etti kâh demiryolu inşaatlarında taşeronluk. Seneler kıtlıkla, hastalıkla, hasretle geldi geçti. Bu arada üvey annem iki erkek, bir kız doğurdu. Geçimin adamakıllı güçleştiği bir zamanda babam öldü. Yıl 1935.

Babamın ölümünden altı ay sonra, her ne pahasına olursa olsun okumak arzusu ve kararıyla kalktım Ankara'ya geldim. Yarı aç yarı tok ortaokulu bitirdim, lisenin sonuncu sınıfına kadar çıkabildim. Sonra İstanbul'a gittim. İstanbul karnımı hiç doyurma-

dı. Bu şartlarla liseye devam edemezdim. Yatılı okullardan birine girmenin yollarını düşünüp araştırdığım sıralarda gazetelerde Ankara Devlet Konservatuvarı'nın Tiyatro Bölümü'ne imtihanla talebe alınacağını bildiren ilanlar gördüm. İmtihana girdim ve kazandım. Yıl 1940. Talebeliğim boyunca Ankara Radyosu'nda spiker olarak çalıştım. Şimdi (Ekim 1949) Devlet Tiyatrosu Sanatkârı sıfatıyla çalışmaktayım. Beş seneden beri evliyim, dört yaşında bir kızcağızım var."

Otuz üç yıl önce bunları yazmıştı bana Suat. Görüldüğü gibi İstanbul'da doğmuştu, bazı yazarların yazdığı gibi Avanos'ta ya da Avanos'un Genezin köyünden değildi. Babası Avanosluymuş. *Bir* adlı şiir kitabı da Fethi Giray'la birlikte çıkardığı kitap değildi. Fethi Giray'la çıkardığı şiir kitabının adı bir tarihti: 1943... Üçüncü kitabı *Hürriyet* adını taşır ve ilk elli iki sayfası Ö. F. Toprak'ın, elli altıncı sayfadan başlayıp yüz on birinci sayfada biten bölümü de Suat'ın şiirleriyle çıkmıştı. Sonra W. Whitman'ın *Çayır Yaprakları*'nı dilimize kazandırdı. *Merhaba* (1952) *Haraç Mezat* (1954), *İkinci Kurtuluş* (1960), *Hayret Bey'in Serüveni* (1968), *Evrende Ellerimiz* (1970), şiirlerini derlediği kitaplar oldu.

Ankara Radyosu'nda spikerliğe 15 Ekim 1942'de başlayan Suat Taşer'in dili düzgün. Türkçenin Arap ve Fars dillerinden aktarılmış, Osmanlıcanın kendi kuralları içinde Arapça ve Farsçadan başka anlamlara gelen sözcüklerini yanlışsız söyleyen sayılı birkaç spikerden biriydi.

Maksim Gorki hakkında yazdığı bir yazıda Taşer şöyle diyordu:

"Gorki 'topluca edebiyatın görevi, insanı asilleştirmesi' diyor. Böylece Gorki, sanatkârın vazifesini ne güzel formüle etmiştir... Sanatkâr, zamanın zaruretlerini anlamak, geleceği önceden görmek zorundadır ve her şeyden önce bu konuda gösterdiği yetenek ölçüsünde sanatçıdır." (*Uyanış*)

Özgür koşuk türünü şiirde kullanmaya başlayan şairler elbette yeni bir sanat anlayışı ve yeni bir insan sevgisinin de temsilcileri olmuştu. Eski ölçüler ve değerler her şairin yapıtlarıyla birer birer yıkılıyor, yeni bir anlatım şairlerin genel kültür ve yaşam felsefeleriyle yoğrularak dizelerde yer alıyor ve yaşanan ân'ın sıkıntılarından kurtulmak için geleceğin özlemi sanatçı titizliğiyle sözcüklerle çiziliyordu. Nitekim Suat Taşer, 1940 kuşağı şairlerinden biri olarak yaşadığı toplumda gördüğü haksızlıkları doğal saymıyor, bunları kader'le yorumlamaya karşı çıkıyordu. Kendi

yaşamıyla, yoksulluk ve yokluk çeken milyonlar arasında bağ kuruyor, başka ülkelerin insanlarınca kullanılagelen pek çok özgürlüğün yokluğundan yakınıyor ve onun için de hürriyet şairi oluyordu. 1946'ya kadar süregelen olağanüstü koşulların egemen olduğu bir ortamda Taşer, yalnız Türkiye'nin sorunları ve halkın yakınmalarıyla ilgilenmekle kalmadı, Bombaylı işçinin, Cavalı topraksız köylünün, oğlunu yitiren Hamburglu annenin, yetim kalan Parisli çocuğun umutlarına sahip çıktı, dizeler yazdı.

II. Dünya Savaşı yıllarının acılı günlerini unutmayan Taşer, o dönemin şiirini de yazdı:

"*Gölgemizden korkar olduk / selâm vermekten düş görmekten / kapımızı çalan postacıdan dilenciden / kundaktaki çocuğumuzdan / saksıdaki çiçeğimizden / aynadaki hayalimizden korkar olduk // Gün biter korku bitmez / yağmur diner korku dinmez / deniz uyur yıldızlar söner / bulutlar gelir gider / korku gelir gitmez*"

Uzun boylu, geniş omuzlu, kocaman elli bir esmer çocuk, Nisan 1919'da dünyaya gelmişti. Babasının ölümü de nisanda oldu. Bu nedenle Taşer, nisan ayını sevmezdi. Annesinin ölümünden sonra yine Emine adlı biriyle evlenen babası, çocukların üvey analarını pek sevmediğini sanarak bir gece hıçkıra hıçkıra ağlarken Suat ve kız kardeşinin gözyaşları birbirine karışmıştı. Üvey ana on yıl bakmıştı kocasının çocuklarına. Suat, üvey anada Anadolu kadınının tüm özverisini, yüceliğini, gücünü bulup şunları yazmıştı:

"*Sen, benim Emine teyzem / görgülü anam! // Anadolu kadını / topraktan alır canını, / toprağa verir, / tesellisi oğulları / ümidi kızlarıdır. / Kalbimin baş köşesine yazdım adını, / sen: / yaratan, azap çeken, yas tutan / kara haberle bağrı delik deşik / sen, aç ve çıplak yaşayan, / nasırlı omuzlarında / dokuz günlük yola rızkını taşıyan, / toprağı tırnaklarıyla kazıyıp / gözyaşlarıyla sulayan, / Sen: / Elmas yürekli Anadolu kadını! / On parmağının on yıllık hakkı var bende / inkâr edemem, / sen, benim görgülü anam / Emine teyzem!...*"

Bu rahat anlatımı Suat Taşer, özgür koşukla yazılan şiirleri beğenmeyerek okumakla elde etti. Özgür koşuk, önceleri okuduğu hece vezinli şiirlere aykırı geliyor ve bunu sanat dışı sayıyordu. Ama özgür koşukla yazılan şiirler yeniydi, tazeydi, ulusun sorunlarına eğilen genç yurtseverlerin ürünüydü. Sonunda Taşer de bu akıma kendini kaptırdı ve ilk özgür koşuklu şiiri "Kuş" başlığını taşıyordu *Servetifünun* dergisinde (1939). Çok yazıyor ve şiirle-

rine yalnız *Servetifünun*'da değil, *Varlık*, *Gençlik*, *Yeni Edebiyat*, *Ses*, *İlk Öğretim*, *Toprak*, *Dikmen* ve *Yürüyüş* dergilerinde yer veriliyordu. Tasarladıkları arasında "Sinyor Gayda" ve "Balıklar" konulu bir kitap, "Ateş ve Işık" adlı bir destan da vardı. Bunda Promete'nin elinden alacağı ateşi II. Dünya Savaşı'nın çeşitli cephelerinde gezdirecek, savaşın korkunçluğunu, insanoğlunun istila savaşlarındaki acımasız öldürülmelerini görecek o aydınlık içinde umut dolu şiirler verebilecekti.

Uzun yüzünü kara saçları süsler, ağzının düzenli görünümüyle güzel konuşması dikkati çekerdi. Her şeye gülen bir genç değildi ama bakışları güven verir, yüzünde iyice bakılınca sezilen gizli bir tebessüm onun yarınlara olan umudunu açıklardı sanki.

Tartışmayı ciddiye alır, kızdığı sık sık görülür ama kızdığı, kırıldığı arkadaşlarını karaladığına kolay kolay tanık olunmazdı. Okumayı sever, Latin ve Grek mitolojisinden yararlanır, hattâ "Zeus'a Mektuplar" diye bir küçük yapıt hazırlamayı düşünürdü. Daha 1943'te bir eleştirmen şunları yazmıştı:

"Yeryüzünde ıstırap çeken insanlığın kavgasını dile getirmek isteyen edebiyat, geniş bir biçimde devrimizin genel ruh durumu üzerinde etkin olmaktadır. Bu ruhsal yapıyı Suat Taşer'de daha çok görüyoruz."*

Taşer, ölümü, "kendi gelen" diye tanımlamıştı daha 1945'te. Bu başlıklı şiirinde karamsarları eleştirmiş ve "ne diye ölümden bahsetmeli imişim boyuna" demiş ve şunu eklemişti: "*İnsanın mağrur aczini / aşkı / ümidi / hürriyeti / hürriyetin bizzat kendini / ve yavan ekmeğin lezzetini mevzu seçmişim / kendime; / ölüme sıra gelir mi bilmem!*"

Şiir şöyle sona ermişti:

"*Sıra gelmese bile / ölümün kendisi gelir, / ve kendi gelene bir şey denemez / sadece kabul edilir.*"**

Ve sonunda ölümün kendi geldi, Suat Taşer'i İzmir'de yakaladı (16.11.82).

1971'de emekliye ayrılan Taşer, bir şiiri nedeniyle yargılandı, aklandı. İzmir Devlet Tiyatrosu Müdürü oldu, çıkarıldı; ama değer bilenler onu Dokuz Eylül Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Tiyatro Bölümü'ne öğretim üyeliğine getirdi. Bu kez astım, bronşit daha çok yaşamına göz dikti ve onu nefes almaktan alıkoydu. Suat Taşer sustu.

---

* *Dikmen*, 1-15 Ocak 1943, F. H. Tökin.

** *Pınar*, 1 Eylül 1945, Sayı 6.

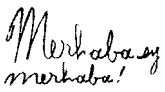
Konuşma Eğitimi'nin ikinci basımını gördüğü bir sırada susması, hakkında doğru konuşulması gerekliğini öğretti hem konuşup hem yazanlara...

Şimdi Suat Taşer konuşsun:

"*Cömerttir, / hasistir, / inatçı ve kindardır bu topraklar; / bu toprakların bir düşündüğü vardır / ve bizim düşündüğümüz / bu topraklardır. // Ve çünkü severim bu toprakları, / bizzat bu toprakların malıyım, / etimle / heyecanımla / ümidim ve ıstırabımla bağlıyım bu topraklara // ve çünkü severim bu toprakları / anam gibi, / yarim gibi severim. // Şarkılarımıza hüzün veren / ağlatan / güldüren / ve kahreden / bize tahammülün en harikuladesini öğreten / onlardır. / Onlar: / vatandaş, kahraman, şehit, gazi / ve onlar / ustabaşı, çırak, amele, kapıcı, dokuz çocuk babası / ve onlardan birinin oğlu, yeğeni, yahut kardeşi / bu toprakların çocuğu: / ben, / SUAT TAŞER.*"

"Merhaba" Suat Ağabey

Turgay Gönenç

Başlangıcında, el yazısı ile yukarıdaki dizeleri koymuş *Merhaba* kitabına.

Bizden de sana yürekten bir "Merhaba" ey can dost Suat Ağabey. Ölümüne alışmak sanırım çok zaman alacak. Dostluğun, inceliğin, hoşgörün, çalışmalarımızdaki heyecanımızı dolduran o yoğun günler öylesine büyük bir yer tutuyor ki yaşamımda. Gelmeni beklediğim, bir espriye birlikte, gözümüz yaşarıncaya dek güldüğümüz odanın yanı başında, 16 Kasım sabahı ölüm haberin geldi. Ne denli şaşırmışım bilmiyorum; ama sekreterimiz Keriman Hanım "İyi misiniz?" diye yineliyordu durmadan. O gün yeni yılın ilk dersini verecektim öğrencilerimize: "Karşılaştırmalı Edebiyat".

Sanırım bizde en az üzerinde çalışılan konulardan biri de bu. Şiire, düzyazıya yıllarını vermiş bir ustayı zaman içinde görmezlikten gelip, günün modası birine sayfaları ardına dek açmak! Daha yazınımıza yeni girmiş, yazdıklarında kişiliklerinin henüz izleri görülmeyen yazar, ozan adaylarına sanatımız, sanat sorunlarımız, çalışmaları konusunda dergi yöneticilerince sorular yöneltilirken, seni anmak kaç kişinin usundan geçti bilemem!

Şöyle bir bakıyorum da geçmişe, yirmi beş yılı dolduran, bir tek gününde kırgınlığın yer almadığı bir dostluğumuz var. Çocukluktan ilk gençliğe adımımı attığım o günlerde, Salim Amca'nın düzenlediği bir edebiyat matinesinde, hiç gölge düşmeyecek bir dostluk başlamıştı aramızda. Kız Teknik Yüksek Öğretmen Okulu'nda şiirlerimizi, öykülerimizi okumuştuk, öğrenciler ağırlıyorlardı bizi. Oysa ben hep okuduğun "Sahavet Hanım'ın Rüyası" şiirini düşünüyordum :

*"İsli dumanlı berbat bir yer / geniş mi geniş büyük mü büyük / bir yanı bağlık bahçelik bir yanı ölüm ayrılık /..// ... // "**

1954 yılında okumuştum ilk kez o şiirini; ama senin okuyuşunda, vurgulamalarında anlam değişivermişti. Ben okuduğumca anlamıştım. Ama sen vermek istediğini vurguluyordun, bu da sözcükleri aşan bir anlamı getiriyordu. Neydi bu şiirde o günden bugüne bizde etkisini sürdüren?

"Oturmuş Sahavet Hanım / oturmuş / Temmuz ayında yıldızların altına / oturmuş / denize karşı / oturmuş da bir türküdür tutturmuş / geçen günlere karşı / "Üsküdar'a giderken bir mendil buldum" / ilâhi Sahavet Hanım / "Mendilimin içine lokum doldurdum' / Sahavet Hanım'ın aklı rahmetlide / Beşiktaş'ta bir gece / pencereler uyumuş / rüzgâr uyanık / yağmur düşer tane tane / yağmur / taze yapraklar üstüne / bir ıslıktır gelir geçer / sarışın bir ıslık / geçer / gelir / Sahavet Hanım on beşinde / ıslık kapının önünde durur / duruş o duruş / Sahavet gelin olur / Sahavet Hanım olur // Hangi türküyü çağırsan nafile / Sahavet Hanım / rahmetli türkülere sığar mı / on beşinde yağan yağmur / bir daha yağar mı"

Sanırım bir "Fahriye Abla" imajının özgün, içerikçe daha geniş boyutlu, giderek Nezihe Meriç'in "Öz Suyu" öyküsündeki Hayriye'yi ve onlar gibileri bize buruk bir hüzünle, acı gülüşle sunmandandı. Asıl önemlisi o şiir ve öykü birleşimindeki tuzağa düşmeden, kıl payı sınırında, ustaca, şiiri koruyarak! Bu denli bir şiirin güçlüğü ve tehlikelerini yıllar sonra öğrendim. Şiir, okuyucunun kafasında, ozanın dizelerinden sıyrılıp, öyküleşmeye ve bu yönüyle yer almaya başlarsa "şiir yitti" demektir. İşte senin şiirinde yıllarca gözlediğim ve saygıyla izlediğim, bu tuzağa düşmemen ama anlatımında "öykümsülüğe girmeye" de korkmaman olmuştur.

Sanırım 1971 yılında *Demokrat İzmir* gazetesinde Nurdoğan Taçalan'la otururken Attilâ İlhan gelmişti. O yıllar gazetenin yöneticisiydi. Söz sana geldi; nereden geldi bilemiyorum. Hiç unutmam; "Sahavet Hanım gerçekten iyi bir şiir" dedi Attilâ İlhan. Yukarıda vurgulamaya çalıştığım noktalarda birleşiverdik.

Haraç Mezat sanırım Suat Taşer'i en iyi betimleyen yapıtlarından biri. Onun şiir dünyasının boyutlarını, dil ve tavır estetiğini, içerik-biçem sorunlarını (kesinlikle içerik-biçim değil!) en iyi örnekleyen yapıtı. 1940 kuşağından bir ozanın, giderek Garip

* Yazarın bütünüyle alıntıladığı "Sahavet Hanım'ın Rüyası" adlı şiir için bkz. s. 151.

akımından, masalsı bir anlatımdan da nasıl ustaca yararlanılabileceğini, çağdaş bir Türk şiirinin oluşması yolundaki çabalarını sergiliyor. Zaman zaman ironik kısa şiirlerle politik bir hicve, zaman zaman da uzun ve birlikte okununca anlam boyutları genişleyen şiirlerle insanı yaşadığı çağ ve toplumsal koşulları içinde ve hiçbir zaman öğretici tavrına düşmeden veriyor.

Suat Taşer'in şiirinde dilin akıcılığı, sözcüklerin seçiminde ozanca gösterilen özen hemen belli eder kendini. Bu yönüyle de kolay okunan ama kolay olmayan şiirlerdir. Bakmayın siz *Tanzimattan Günümüze Kadar Türk Şiiri* gibi yapıtlarda kimlerin yer alıp da Suat Taşer'e yer verilmemesine! Bunlar ince hesaplara, karşılıklı ödünlere dayanan olgulardır. Çoğu kez dost sofralarında, dost mektuplaşmalarıyla oluşur bu denli yapıtların içeriği! Yoksa şiirimizin, yazınımızın yansız bir günden-geçmişe dayanan incelemeleriyle değil!

Son şiir kitabı *Evrende Ellerimiz*, yaşadığı günlerin sorunlarına ustaca, yürekli bir ozan tavrıyla itmiştir onu. Sorunsalı olan ama şiirinden de ödün vermeden yazmak düşüncesi açıkça görülür; özellikle, "Lânetli Zamanlar, Kırık Camın Kenarından, Yalnız Adamın Düşleri, Mutluluğun Gözleri, Evrende Ellerimiz" gibi şiirlerinde açıkça görülür bu. Suat Taşer'in şiiri bir "Anadolu Şiiri"-dir. İnsanıyla, duyarlığıyla, destansılığıyla, bozkır hüznüyle, bekleyişiyle, sevdasıyla, başkaldırısıyla. Zaman zaman gerek dil gerek duyarlılık yönünden, asıl önemlisi de Anadolu'dan dünyaya açılan bir tavır benzerliğiyle, Ceyhun Atuf Kansu ile bir kesişim içindedir. Bu ortak kesişim alanı bir karşılıklı etkiden değil, ortak bakış açısından kaynaklanır. Biçemlerinin farklılığı engellemez bu ortaklığı. Belki bu farklılık da bir bakıma kazançtır her iki ozan için.

Bir (1942), 1943 (Fethi Giray ile ortak, 1943), *Hürriyet* (Ö. F. Toprak ile, 1945), *Merhaba* (1952), *Haraç Mezat* (1954), *İkinci Kurtuluş* (1961), *Hayret Bey'in Serüveni* (1968), *Evrende Ellerimiz* (1970) yayımlanmış şiir kitapları. Walt Whitman'dan 1951'de çevirdiği *Çayır Yaprakları* duruyor önümde. Basım sırasına göre yineleyerek okuyorum dört gündür. Bir ozanın gelişim çizgisini yakalamak, asıl önemlisi onu yazmaya iten olguya yaklaşmak için zorunlu bu. Her ozanın, her usta ozanın yazdıklarından ayıklamalar yapılabilir. Geriye kalan önemlidir sonunda. Suat Taşer için; içtenlikle söylemek gerekir ki etkili, yoğun şiirler kalır. Hiçbir zaman oyunlara girmeyen, ilgiyi çekmek için onurundan bir parça vermeyen, yürekli bir ozan olduğu görülür. Yeter ki bu seçme ya

da ayıklamayı yapacak kişi ya da kişiler "Çağdaş Türk Şiiri"nin gelişim sürecini bilerek, beygir gözlüğü takmadan bakabilsinler!

Suat Taşer'in İzmir'e yerleştiği günleri anımsıyorum. O dost gülüşü, hoşgörülü ağabeyliği, dengeli ama coşkunluğunu bukağılamayan tavrı. Şiir sohbetlerimiz, birlikte gün boyu içilen, tatlı anılarla dolu rakı sofralarımız. Sonraları Mehmet H. Doğan'ın da katkılarıyla İzmir için olay sayılabilecek "Sanat Geceleri". Devlet Tiyatrosu'nda Ergin Orbey'in genel müdürlüğüyle birlikte görev aldığı o günler. O güzelim "Pazar Geceleri". Kucağında çocuklarıyla gecekondu bölgelerinden gelenlerin yanında aynı coşkuyla salonu dolduran aydınları gördükçe, o güzel yüzündeki sevinç. (İlk kez bir, bir ölünün yüzüne bakabildim, Suat Ağabey'in güzelliğinden hiçbir şey yitmemişti.)

"Sanat Geceleri" ile İzmir'in sanat ortamına yaptığı katkı kolay anlatılabilir nitelikte değil bence. O, yalnızca o gecenin adını koymaya katılır ama hiçbir zaman neyi anlatacağımızı sormazdı bize. Korkusuzdu, dengeliydi, coşkuluydu ve sevdaya açık bir yüreği, bir çift gözü hemen sezilirdi.

Bugün yaşları kırk kırk beş dolayında olan bir kuşak, genç kızlıklarında sesine-tavrına sevdalandıklarını söylerler. O, bundan hiç aldatmaca bir yaklaşımla yararlanmaya kalkmadı. O, insan sevgisini romantik bir aydın olarak da ele almadı hiç. Birkaç yıldır aynı fakültede görev yapıyorduk. Sabahları fakülteye gelince ilk iş onun kapısına vurur, sesini duyduktan sonra kısa bir sohbete girer, gülüşürdük. Bunca yıllık dostluğa, içtenliğe karşın onun kapısına vurmadan içeriye giremedim bir türlü. Şimdi onsuz, o odanın önünden geçmek ne zor olacak!

Merhaba'sının bitiminde yazdığı gibi, sevgili Suat Ağabey bizden de sana yürekten bir

"Yaşamak Sevmektir, Ölmekse Yeni Değil"*

Özdemir Nutku

Bundan otuz, otuz bir yıl önceydi. İlk kez Avni Dökmeci'nin dükkânında tanıştım onunla. Dükkân dedimse, bir küçük masa, bir iki iskemlenin sığdığı ufacık bir merdiven altıydı. Avni Dökmeci, *Kaynak* dergisini çıkarır, şiirler yazardı. Benim de bu dergide birkaç şiirim yayımlanmıştı. Saatlerimizin uyduğu bir gün rastlamıştık birbirimize. Avni tanıştırdı bizi. Siyah saçlı, kara, parlak gözlü, hareketli bir kişiydi. Daha önceden sahneden tanıyordum Suat Taşer'i. Hiç unutmam, 1949 yılının güzünde Goldoni'nin *Yalancı*'sında Ottavio rolündeydi. Bir iş için Ankara'ya gelmiştim. Küçük Tiyatro'yu ve Devlet Tiyatrosu'nu merak ediyordum. Bir yıl sonra da babamın işi yüzünden Ankara'ya göç etmiştik. Zaten ondan sonra da Devlet Tiyatrosu'ndaki bütün oyunları izlemeye başlamıştım... Doğal olarak onu da...

Onu tanıdığım sıralarda arka arkaya kitapları yayımlanıyordu. Kitapları Kaynak yayınları arasında çıkıyordu; Walt Whitman'dan *Çayır Yaprakları*'nı çevirmiş. *Üç Duvarlı Dünya* adını verdiği, tiyatro yazılarını kapsayan kitabını yayımlamıştı. Ben o sırada, Ankara Üniversitesi'nde öğrenciydim. *Çayır Yaprakları* güzel bir çeviriydi. Epeyi de yankı yaptı. Bir yıl sonra *Merhaba* dedi Suat Taşer yeni bir şiir kitabıyla... Derken *Tiyatro Meseleleri* ve daha sonra da *Bir Dünya Ki* geldi.

Suat Taşer'in dünyası ya da düşlediği dünya, sevginin ve barışın dünyasıdır. Onun için de 1961 yılında Devlet Tiyatrosu'nda oynanan ilk destan-oyununun adı da *Aşk ve Barış*'tır. Konusunu Dede Korkut öykülerinden alan Taşer, bu oyunun oynanışı nedeniyle yazdığı yazıda şöyle diyordu: "Sararmış ekinlere yağmur gerekse, insanoğlunun kararmış dünyasına barış gerek! Bütün kötülüklerin karanlığını yok edecek biricik güneş: Barış! Analar barış doğurmalı! Cümle kapılardan içeri barış girmeli! Nicedir kanayan

* *Dönemeç* dergisi, Sayı: 65, Aralık 1982.

yaraları barış sarmalı! Barışın büyük şafağı gayri ağarmalı! Ömrümüzün aşk ve barış içinde geçmesini dilerim."

Onun yıllar sonra doğan oğlunun adı da Barış oldu. Belki barışı bulamadı, ama içi sevgi doluydu: *"Asmanın dalında koruk / erik dalında erik / bende sevgi sende korku / yürüdük bugünlere geldik"* derken sevgisini dile getiriyordu. Bir yazısında belirttiği gibi, bu sevgi insanlardan çok, insanlığa idi. Aslında, o aldığı her solukta yaşamanın sevincini duyuyordu: *"Yazık ediyorsun adamım dedi / yazık / bak şu dünyaya / şu gülen yavrunun gözlerine bak / akar suyun akışına / büyüyen güne rüzgâra / karıncanın telâşına / yeşeren otlara bak yeşeren otlara / şu kızın adımlarındaki arzuya bak / aç gözünü adamım / acele iştir yaşamak / deli olmak işten değil."*

Derken yıllar geçti. Yağmurlar geldi. Güneşler çıktı. Ağaçlar daha anlamlı bir yeşile vurdular kendilerini. İzmir'e geldim bir yalnızlığın güzünde... Ve orada Suat Taşer'i buldum. Saçları ağarmıştı denize karşı. Yüzünde dağlardan kopup gelen rüzgârların yorgunluğu vardı. Ama gözleri değişmemişti; yılların ötesindeki ışığı taşıyıp getirmişlerdi buralara... İşte o zamandan beri sık sık görüştük Suat Taşer'le...

İzmir'e geldiğim sıralarda yazmıyordu, çevirmiyordu. Okuyordu ve düş denizlerindeki ağaçlarını büyütüyordu. Son çevirisi *Bir Aktör Hazırlanıyor*'u 1968'de yapmıştı. 1969'da *Gönderilmeyen Mektuplar*'ı çıkarmış, 1970'te de *Evrende Ellerimiz* adlı şiir kitabını. Her yıl bir iki kitap çıkaran Suat Taşer, durmuştu; belki de durmamıştı... Çok sevdiği Barış'ını büyütüyordu. Onun için de yazmıyordu. Güzel Sanatlar Fakültesi Tiyatro Bölümü'ne girdikten sonra *Bir Karakter Yaratmak* (1981) adlı ünlü yapıtı Stanislavski'den çevirdi. Hemen arkasından Lajos Egri'nin *Oyun Yazma Sanatı*'nı bitirdi. Bu kitap da piyasaya çıkmak üzere... Bu kitabı çevirdikten sonra, daha önce bir bölümünü Türkçeye çevirdiği, Stanislavski'nin altı yüz sayfalık dev yapıtının çevirisine bıraktığı yerden tekrar başladı, ölümünden sonra çalışma masası üzerinde duran bu çevirinin son sayfasında 29 Ekim 1982 tarihi var. Altına da bir not düşmüş: "Bugün bitirdim. Radyoda Beethoven'in *İmparator* konçertosu çalıyor. Hayat her şeye rağmen güzel!"

Her şeye rağmen güzel olan bu hayatın on yedi gününü daha yaşayan Suat Taşer, *"Ak çarşafların buzuna uzanmış / tek kişili zamanın ölümlüsü / ölümde uyanmış"*tı. Bu sevecen, coşkulu, biraz çekingen ve duyarlı insan, yitip gitmişti... Altmış üçüncü yılının baharını yaşarken.

Şu güz aylarını hiç mi hiç sevmem. Her yıl bir iki yakın dostu, bir daha geri getirmemek üzere çeker alır bizden. Geçen yıl da böyle oldu, daha önceki yıl da... Sakınmak gerek güz aylarından. O da bunu biliyordu: "*Sakın bu güz akşamlarından*" diyordu; "*Sakın bu güz akşamlarından / tren düdükleri vapur düdükleri dokunur ha / çürük yeminlerle çürümüş seviler kalır ortada / bir de insan / sakın bu güz akşamlarından.*"

Suat Taşer, gençliğinden bu yana bir yandan kendini yetiştirirken, öbür yandan da gençleri yetiştirmeye çalışmıştır. Radyoda çocuk programları hazırlamış, Ankara'da Çankaya Halkevi'nde amatörlere hocalık etmiş, İzmir Radyosu'nda çocuk tiyatrosu yönetmenliği yapmış, daha sonra da amatörlerle "Öykü Topluluğu"nu kurarak birçok öykünün dramatizasyonunu yapmıştır. Onun çevirileri, denemeleri, kitapları, bildiklerini çevresine de yaymak içindir. Onun Tiyatro Bölümü'nde, ilerlemiş hastalığına karşın, hiç aksatmadan derslerini sürdürmesi bunun bir kanıtıdır. Otuzun üstünde yapıtı olan Suat Taşer'in bu üretimi kırk yıl içine sığmıştır. İlk kitabı *Bir* 1941 yılında, son kitabı ise 1982 yılında çıkmıştır. Kırk yıl içinde otuz bir yapıt...

Karapınar günleri geride kaldı. Doruktan kıyıya yuvarlanarak inen bir meyilin sıcak bir avuç gibi açılmış kuytuluğunda Suat Taşer'in yıldız çiçekleriyle harelenmiş evi vardı. Tahta parmaklıklardan hiç çekinmeden sarkan bu renk cümbüşünün ardında, Suat Taşer otururdu. Az aşağıda denizin serinliğinde mavilenen insanların sesleri gelirdi. Dostlar kadeh tokuştururken, Suat Taşer'in ılık sesi bir şiiri besteler, Turgut Pura'nın konuşması heykellere can verirdi. Geride kaldı o günler. Önce Turgut Pura, şimdi de Suat Taşer... Oysa ne kadar da severdi Karapınar'ı... *Gönderilmeyen Mektuplar*'ın bir yerinde şöyle yazıyor: "Denizin dizi dibinde geçen, yarısı sarhoş, yarısı ayık kırk beş güneşli gün ile yıldızlı geceyi ve samyeli vurgunu meyvalar misali pörsüyüp kalan hayallerimi Karapınar'ın rüzgârlı kıyılarında, dikenli yamaçlarında bıraktım geldim. Biberlerim, patlıcanlarım, domateslerim neyse ama Turgut'tan ve Çakır'dan ayrılmam güç oldu."

Ayrılık her zaman güç. Hele bu ayrılık bir de sonsuza dek üzüyorsa. Onca dosttan bir daha görüşmemek üzere ayrıldık... Eski yağmurlar, eski merhabalar, eski türküler yok artık. Ama ileride *"vaktin bir köşesinde"* buluşabiliriz, *"sevgiyi aç kurtlar gibi"* bölüşebiliriz. Sürüp gidiyor yaşam. Ölenin yerine biri doğuyor, filiz veriyor yeni bir insan. Onun dediği gibi: "*Yaşamak sevmektir, ölmekse yeni değil.*"

Sahavet Hanım'ın Ozanı: Suat Taşer*

Efdal Sevinçli

"Hayat kitabında hürriyet / Kanla yazılıdır / Silinmez."

Şiiri, şiirimizi edebiyat ders kitabımdan tanıdığım lisenin ilk yılı. Şiir de yazdığımı sanıyorum. Cebimde küçük bir not defteri, durmadan "içimi yakan dertlerimi" yazıyorum.

Nereden öğrendiğimi anımsayamadığım, Orhan Veli'nin "Kitabe-i Seng-i Mezar"ı dilimde; durmadan okuyorum. Aklımda ise, büyük kulakları olanların ozan olacakları düşüncesi var. Şiir yazıyorum, arada kulaklarıma aynadan bakıp ozan olup olamayacağıma kendimi inandırmaya çalışıyorum.

Bir gün edebiyat öğretmenim, sınıfta hepimize şiirler okuttu. Ben "Kitabe-i Seng-i Mezar"ı okudum. Teneffüste kendisini görmemi isteyen edebiyat öğretmenimin yanına gittiğimde bir arkadaşın şiir okuduğunu görünce aklımdan şiir yarışmasına katılmak düşünceleri geçti. Öğretmenim elinde tuttuğu, okuna okuna yaprakları dağılmış *Yeni Şiirimiz* adlı bir kitabı bana uzatıp, liseler arası şiir yarışmasında okumam için içinden bir şiir seçmemi istedi. İçinde şiirin bu denli bir arada bulunduğu bir kitabı ilk kez okuyordum. Asaf Halet Çelebi'nin "Mâra" adlı şiirini bir kâğıda yazıp ezberledim. Öğretmenime de okudum. Bu ozanın şiirini neden seçtiğimi şimdi anımsayamıyorum. Fakat şiirleri okumadan önce ozanlarının fotoğraflarına dikkatle bakıp kulaklarını inceliyorum: büyük kulaklı, büyük kulaklı, küçük (mü?) kulaklı... Kitabı öğretmenime geri verip, o hafta harçlığımdan dört liraya kitaplığımın ilk kitaplarından olacak olan, Varlık yayını, Sabahattin Batur'un düzenlediği *Yeni Şiirimiz* adlı antolojiyi alıyorum... Bütün ozanların kulaklarının büyüklüğü karşısında şaşırıyorum. Hele Orhan Veli'nin kulakları... Tamam diyorum, en büyük ozan Orhan Veli; Süleyman Efendi'nin şiiri de en güzel şiir...

---

* *Dönemeç* dergisi, Sayı: 65, Aralık 1982.

Buraya dek yazdıklarımı şiirimizin '40 kuşağının usta ozanı Suat Hoca'ma anlattığımda kahkahasından odası çınlıyordu... "Benim kulaklarıma, kulaklarıma da baktın mı? Ya bıyıklarıma?" sözcükleri kahkahasına karışıyordu.

Kulaklarımın büyüklüğüne karşın ozan olamadığımı, antolojide yer alan "Sahavet Hanım" adlı şiiriyle kendisini tanıdığımı söylerken, Suat Hoca, kahkahasını engelleyen öksürüğünün ardından, "Sahavet Hanım"ı okumaya başlıyor:

"*Oturmuş Sahavet Hanım / Oturmuş / Temmuz ayında yıldızların altında / Oturmuş / Denize karşı / Oturmuş da bir türkü tutturmuş / Geçen günlere karşı.*"

Ozanlarımızı dergilerden, yapıtlarından önce, harçlığımdan ayırıp aldığım antolojiden tanımıştım. Hemen hepsini yineleye yineleye okumuş, çoğunu da ezberlemiştim. Dilimin ucunda eskiyen şiirlerden biriydi "Sahavet Hanım". Hep Dıranas'ın "Fahriye Abla" adlı şiiriyle birlikte okumaya alışmıştım. Dergilerle tanıştıkça, özellikle *Yeditepe*'de, seyrek de olsa okuduğum şiirlerinin yanında, yıllar sonra bulduğum *Hürriyet* adlı, Ömer Faruk Toprak ustayla birlikte yayımladıkları şiir kitabındaki şiirlere tutulmuştum. Suat Taşer usta bana göre şiir için incelikler arayan, bunun için kendini zorlayan bir ozan değil. Özellikle '40 kuşağının şiirine de egemen olan anlatıcılığın iyi bir uygulayıcısı. Onun şiirlerini okurken bir masalın anlatımındaki akıcılığı, şiirselliği, dile egemenliğin getirdiği bir sözcük ustalığını yaşıyoruz. Bir öykünün sıcaklığını duyuyoruz. Bu düşüncelerimizin en iyi kanıtı, Ömer Faruk Toprak'la 1945'te birlikte bastırdıkları, "Mushaf"ım dediği, *Hürriyet* adlı kitabındaki şiirler oluyor:

"*Uzun boyluydun / geniş omuzlu, çakır gözlü / kocaman elli ve titiz huyluydun / denebilir ki / tam aslına uygun / bir bozkır adamıydın / Kamburun pek farkedilmezdi / toprağın rengi yüzüne vurmuş / al al yanar / mor mor sönerdi. / Gülünce ağız dolusu güler / ve sınırsız küfrederdin.*" ("Künye"den)

N. Hikmet'in şiirimize getirdiği biçimsel yeniliklerin iyi bir izleyicisi ve uygulayıcısı olan '40 kuşağının bu usta ozanı, toplumsal konulara verdiği önemin yanında, özellikle Garip şiirinin egemenliği içinde *Yaprak* dergisinde yayımladığı alaycı, yergi dolu şiirleriyle de ilgi çekmiş, beğenilmiştir. Ozanın bu dönemlerde yazdığı şiirlerine baktığımızda, Türkçenin deyimlerini, türkülerde yaşayan, dilimize geçen deyişleri alıntıladığını, günlük dilin, konuşma dilinin kendiliğindenliğini yansıttığını görürüz:

"*Işıl gözlüm gün yüzlüm / yakına gel yakına / gül gül açılsın / dost bir yana düşman bir yana / dost düşmandan seçilsin // Kınalı kekliğim nevruzum / çölde suyum zemheride yazım / gündüz güneşim gece yıldızım / yakına gel yakına / dost düşmandan seçilsin.*" ("Hürriyet Derler Bir Güzel Sevdim"den)

"*Bak şu bulutun ettiğine / bak şu bulutun ettiğine / geldi de duruverdi / geldi de duruverdi / tam da güneşin önüne // Bulut seni tutarım / tutarım da denizlere atarım.*" ("Ak İnsanlar"dan)

Ülkemiz aydınının bitmeyen çilelerinin yansıdığı ve her söyleşimizde sürekli yinelediği "geçmişten ders almasını bilemedik" deyişine uygun şiirleri bugün unutulmuşsa da dergi yapraklarından, kitaplarından bizlere yine sesleniyorlar:

"*Gölgemizden korkar olduk / selâm vermekten, düş görmekten / kapımızı çalan postacıdan, dilenciden / kundaktaki çocuğumuzdan / saksıdaki çiçeğimizden / aynadaki hayalimizden de korkar olduk.*" ("Korku"dan)

"*Ölüm ölümler içinde / zulüm zulümler içinde / hürriyet dediğin kan ter içinde.*" ("İçinde"den)

Şiirin reklama düşkün olmayan, kendi dilinin türküsünü yakarak kendi kozasını ören ozanı, bugün "acılı kuşağın" yaşayan ozanlarından değil! Şiirin yaşamını tamamlayan, bir parçası olan gücüyle yazdığı dizeleriyle, kitaplarıyla kendi kendine didinerek öğrendiği İngilizcesiyle dilimize kazandırdığı Stanislavski'den çevirileriyle, tiyatromuzun sorunlarını sürekli canlı tutmayı amaçlayan denemeleriyle, yazılarıyla, oyunculuğunun yanında oyun yazarlığıyla, diline duyduğu sevgiyi, bağlılığı eğitiminin, eğitimimizin bir parçası yapan *Konuşma Eğitimi* adlı yapıtıyla bugün aramızda değil! Geride kalan, basılacak yapıtlarıyla kültürümüzü geliştiren saygın bir usta! Ancak kendisinin de dediği gibi şiirleri gereğince değer bulmamış, anlaşılmamış bu usta ozanı yeniden okumak bugünlerde özgürlüğüne tutkun aydınların yeni bir sorumluluğudur diyor; "anlaşılmamış şiirlerini", "anlamaya niyeti olan" dostlara iletiyoruz:

"*Haydi şiirlerim / artık gidelim bu şehirlerden. / Bu adamların bizi anlamaya niyeti yok! / siz onları anladınız ya... / Ne de olsa gözü tok insanlarız, / güneşin altında nasibimiz / ya burda ya şurdadır... / Haydi şiirlerim / artık gidelim bu şehirlerden.*" ("Şiirlerime Nasihat-I"den)

Tanımakta geciktiğim İNSAN'ın anısına...

Suat Taşer'in Evreninde Yaşamın İki Boyutu*

Bilgin Adalı

1952'de çıkan *Merhaba* kitabını, "Merhaba ey dost, merhaba!" diye başlatıp "Merhaba cânım dünya, merhaba!" diye bitirir Suat Taşer.

Sanırım bu dosta ve "cânım" dünyaya yöneltilen yürekten "merhaba", onun sıcak evrenine egemen olan yaşamın iki boyutundan birinin, yaşama sevincinin göstergesidir. Yaşama sevinci, ağaç olur, kuş olur, toprak olur, bulut olur, insan olur, gül yanaklı bir kız olur, şiir olur, hepsinden önemlisi sevda olur sokulu sokuluverir onun evrenine. Bütün acılarına karşın, "gene de yaşamaya değer" bu dünya onun gözünde. (Belki de son şiiri demeliyiz, ölümünden kısa bir süre önce son çevirisinin bittiği gün, el yazısıyla karalamış bu sözleri kitabın son sayfasına.) Yaşamak, sevmektir onun için. İnsanları, bulutları, kurdu kuşu, "Sahavet Hanım"ı, "Hayret Bey"i, "Dürdane kız"ı, yaşamanın kendisini, ama ille de sevgiyi sevmektir. Üç şiirinin ikisinde sevgi sözcüğünü ya da sevgiyi ileten bir şeyleri buluruz. Üç şiirinin öteki ikisinde karşımıza çıkansa yaşamın ikinci boyutu diye adlandırdığım ölümdür.

Suat Taşer'in gerçekten de her üç şiirinden ikisinde karşımıza çıkan ölüm hiç de öyle korkutucu, korkulan, iç ürperten, dehşet verici bir olgu değildir. Yaşamak kadar ölmek de doğal olduğuna göre, yaşamın ikinci boyutudur. Nasılsa gelecektir bir gün, geldiğinde "Niye geldin?" diye sormayacaktır hiç, belki de "Hoş geldin, sefalar getirdin"le karşılayacaktır Taşer ölümü. Bu yönüyle, desticinin çarkta çevirdiği çamurdan çekilen destinin sapında bir yoksulun ayağını, boynundaysa bir kralın kellesini gören Ömer Hayyam'a çok benzer Suat Taşer.

İlk üç kitabında (*Bir*, 1943, *Hürriyet*) karşımıza çıkan 1940 kuşağı şiirinin özelliklerini bir ölçüde taşısa da, sonraki beş kita-

* *Dönemeç* dergisi, Sayı 65, Aralık 1982.

bı başta yaşamı bu iki boyutluluğu içinde ele alışıyla olmak üzere, pek çok bakımdan '40 kuşağı şiirinden ayrılır. Sürekli yenilikler peşindedir, arayışlar içindedir. Aslında belki de yaşamındaki arayışlardır şiirine yansıyan. Tıpkı yüreğindeki sevgi yükünün yansıyor olması gibi. Bu açıdan bakarsak, Taşer'in şiiriyle yaşamının özdeş olduğunu da söyleyebiliriz. Sevgiye değgin her şey heyecanlandırmıştır Taşer'i. Altmış üç yıllık yaşamı en olanaksız ortamlarda bile kendisini heyecanlandıran işlerle uğraşarak geçmiştir. Heyecanların bir türlüsüyle, iki türlüsüyle yetinmemiştir hiçbir zaman, çok sayıda heyecanı çoğul bir biçimde yaşamanın yollarını aramıştır hep.

İzmir Devlet Tiyatrosu Müdürlüğüne atandığında sahneye konan oyunların her türlü ayrıntısıyla, birlikte çalıştığı oyuncuların her biriyle teker teker ilgilenirken, kutsanmış bir tapınak gibi sevdiği sahnenin, tiyatro salonunun bir gece için bile boş kalmasına katlanamayıp, sanat ve kültür geceleri düzenlemeye girişmesi, İzmir'deki tanıdığı tanımadığı tüm sanatçıları bu gecelere katkıda bulunmaya çağırması, bu arayışın örneklerinden yalnızca biridir. Sağlığının iyice bozulduğu, üç adım atınca soluk soluğa kaldığı son günlerinde bile boş durmayışı, o güzelim "Öykü Tiyatro" olayını yeniden canlandırabilmek için girişimlerde bulunuşu da öyle değil mi?

Suat Taşer 1962'de *Deli Dumrul*'u yayımladı. Kitabın altbaşlığı "Ölüm ve Aşk"tır. *Deli Dumrul*, aşkın ölümü yendiğinin öyküsüdür. "Bu dünya böyledir işte, gelinirse bir gelinir. Yaşanırsa sevgi ile yaşanır. Sevgisiz, ölmeden ölünür" diye bitirir Suat Taşer *Deli Dumrul*'u.

İmdi, sevgi ve ölüm dedik ya Taşer'in evreninde yaşamın iki boyutu, sevgilerin en yoğun olanı da insan sevgisidir. Kötülüklerin, haksızlıkların olmadığı bir dünyaya duyulan özlemi de dile getirir üç şiirinden ikisinde, İzmir'in Karapınar'ında, o çok sevdiği, kendi eliyle dikip göğerttiği fıstıkçamlarının altında, bir kadeh rakısı önünde, serçelerle söyleşirken bile yeryüzünün dört bir yanında süregiden zulümlerde, özgürlüksüzlerdedir aklı. Ne ki bir başka yazının konusu bu...

İlk şiir kitabı *Bir*'i 1942'de çıkarmış Suat Taşer. 1982'ye gelende kitaplarının sayısı otuzu aşmış, kırka yaklaşmış. Şiir, oyun, inceleme, deneme, anı, bir dizi de çeviri. Kaç oyunda görev aldığını kendisi de anımsamazdı. Yaşamının son yıllarında da dolu dolu

öğretmenlik yaptı üniversitede ve üniversite dışında. Demek ki altmış üç yıllık yaşamının bir gününü bile boş geçirmemiş.

Bunca çaba, bunca ürün arasında, bana sorarsanız ürettiği en önemli şey, çevresine saçtığı sevgi tohumlarıdır, ölüme bile meydan okuyan sevgisi...

Bundan böyle bir yanı eksik kalacak yüreğimizin...

Suat Taşer'le İzmir'de*

Mehmet H. Doğan

Suat Taşer'i 70'lerin hemen başlarında tanıdım, emekli olup İzmir'e yerleşmişti. 1919 doğumlu olduğuna göre elli bir elli iki yaşlarındaydı. Şimdi düşündüğümde, onu yalnızca ilk tanıştığımızda değil ama ondan sonra da hep neden yaşlı ve yorgun bulduğumu anlayamıyorum: yaşlı, yorgun ve yaşamının son yıllarını geçirmek üzere İzmir'e çekilmiş... O yaşta genç bir hanımla evlenmiş olmasını, bir iki yaşında bir oğlu olmasını garipsemiştim. Elli yaşı çok ileri bir yaş olarak görecek kadar genç de değildim, ben de kırklarımdaydım. Biraz görünüşü, biraz da kendisinin öyle görünmek istemesi bu izlenimi vermiş olmalıydı bana. Bir özel arabası olduğu hâlde, artık şehir içinde araba kullanamadığını söylüyordu; yalnızca Karapınar'daki yazlığına gidip gelirken... Sigarayı ağızlıkla içiyor, hep nefes darlığından yakınıyordu. Oysa rakı için böyle bir yakınma ve kısıtlaması yoktu.

Emin Türk Eliçin'in yeğeni, dostum Güner Eliçin tanıştırdı bizi. Güner, onun, annesini, babasını, kardeşini çok küçük yaşta kaybettiğini, öksüz ve yetim kaldığını, Avanos'un Genezin köyünde ilkokulu bitirdikten sonra, Emin Türk Eliçin tarafından Ankara'da bir okula yerleştirildiğini söyledi. Daha sonra 1940'ta konservatuvar sınavlarına girerken sınav komitesi içinde yine Emin Türk vardır. Suat Taşer'se o günleri hiçbir zaman anımsamak istemezdi. Gerçekten de, uzak geçmişin hiç sözü edilmedi aramızda bütün o yıllar. Yalnızca 1945'te Ömer Faruk Toprak'la birlikte çıkardıkları *Hürriyet* adlı kitabın künye bölümünde "*Avanoslu İbrahim Usta, / Paşabahçeli Emine / ve biz / bir kız iki oğlan / dökülüverdik yollara / yarı uykulu yarı hasta / gele gele Avanos'a geldik*" demektedir.

Hatay Caddesi'nde, bütün pencerelerinden körfezin göründüğü çatı katındaki geniş dairesinin çalışma odasında, kitap raflarının, kitapların arasında bir ikindi rakısı içtiğimiz gün aklıma

* Mehmet H. Doğan, *Şimdi Uzaklardasın*, YKY, 2009.

geliyor şimdi. İlk buluşmamız bu muydu, bilmiyorum. Turşu, peynir ve rokanın masadan hiç eksilmediği bir sehpa üzeri kalmış aklımda. Daha çok tiyatro kursları ile ilgili geleceğe dönük planlar, tasarılar. Bunların içinde şiire fazla yer olmadığını görüyordum. Arada sırada yine şiir yazıyor ve bir yerlerde yayımlıyor olsa da şiirden umudunu ve beklentisini kesmişti sanıyorum.

Var olan bütün akımlarla zaten sıkı bir aidiyet ilişkisi içinde olmamıştı o güne kadar. Onu 1940 kuşağı içinde sayanlar bile kendilerininkinden belli bir uzaklıkta tutmaya çalışıyordu şiirini: "Sert vurgulu şiirlerin rüzgârını bazen toplumsal, bazen bireysel duyguların içinde eriten, biraz içe dönük, ama gene toplumsal kaynaktan renk ve ses alan bir düzey üzerinde göründü. Yergi havasını taşıyan şiirler de yazdı."* O ise, '40 kuşağının küçümsediği Garip şiiri için şunları söylüyordu: "Garip şiiri, baloncu anlayışa karşı çıkması; sokaktaki adamın sevinçlerini, kederlerini, kaygılarını, umutlarını, yengilerini ve yenilgilerini, özlemlerini, düşlerini, kısaca kendine özgü yaşam serüvenini sevecenlikle kuşatması, bunları deyiş yeniliğine ve özgürlüğüne kavuşturması yönünden, kendisinden önceki şiire göre büyük bir aşamadır. Toplumcu şiiri yozlaştırdığı söylenemez. Garip şiirinde bir eksiklik bulunmak istenirse, bunu kavgacı olmayışında aramak doğru olur kanısındayım."** İkinci Yeni ile hiç ilişkisi olmadı. '60 sonrası toplumcu dalga içine girmesi beklenebilirdi ama bu da olmadı; sanıyorum şiiri yeni bir biçime giremeyecek kadar kemikleşmişti o zaman.

Aktörlüğü, yönetmenliği, yöneticiliği, öğretmenliği yanında şairliği herhalde en önce başladığı, bütün yaşamı boyunca en önde geldiği hâlde en önde gitmedi, gidemedi, ama sonuna kadar sürdü. Öteki uğraşları kendini bütünüyle şiire vermesini, şiirini yenilemesini önledi. Yalnızca şiirle uğraşmaya zaman bulabildiğinde ise yorulmuştu artık.

Bir şairin, bir yazarın gelişme çizgisini en sağlıklı olarak gösterecek şeylerden biri de izlediği dergilerdir. Kırk yıldır biriken kitapları, dergileri artık koyacak yer bulamadığından yakındığı bir gün, istersem eski dergileri gözden geçirip istediğimi alabileceğimi söyledi. Koca bir gün dergi paketleri arasında eşindiğimi anımsıyorum şimdi. '40'lı, '50'li yılların hemen hemen bütün

---

* Ömer Faruk Toprak'tan aktaran Şükran Kurdakul (*Şairler ve Yazarlar Sözlüğü*, 3. baskı, 1981, s. 465-66).

** Hikmet Altınkaynak, *Edebiyatımızda* 1940 *Kuşağı*, 1977, s. 185.

edebiyat dergilerini: *Yağmur ve Toprak, Kaynak, Yaratış, Adımlar, Yurt ve Dünya, Yürüyüş, Yığın, Ses* gibi dergileri izlemiş. Bunların hemen hepsinde şiirleri yayımlanmıştı. '60'larda şiirin nabzını elinde tutan dergilereyse pek rastlamadım. Örneğin '60'ların ne avangard ne de toplumcu edebiyat dergileri, ne *Yeni Dergi*, ne *Papirüs* vardı dergi koleksiyonu içinde. Bir ölçü olabilir mi bu bir şairin şiirini değerlendirmede? Belki. Ben yine de *Haraç Mezat* ve *Hayret Bey'in Serüveni* adlı kitaplarında, acımasız olmayan ince bir mizahın yerleştiği özgün bir şiir bulmuşumdur hep. Türk şiirine mizahı kendilerinin getirdiğini şişinerek söyleyen kocaman şairlerin kulakları çınlasın!

Haraç Mezat'ta, genç yaşında kocasını yitirmiş olan Sahavet Hanım, bu dünyada yapıp ettiklerinin icazetini, düşünde gördüğü rahmetliden alır yine. Düşünü şöyle anlatır Sahavet Hanım:

"*Hoş geldin dedim / Sahavet dedi / unuttum sana söylemeyi dedi / YALAN DÜNYA GERÇEK DÜNYA / BUNU İYİ BİL / SEVMEK İBADETTİR GÜNAH DEĞİL.*"

Hayret Bey'in Serüvenleri ise Suat Taşer'in yergici şiirinin öne çıktığı, gerek söylemler gerekse izlekler yönünden onun şiir serüvenini özetleyen en güzel kitabıdır. Dili olağanüstü temizdir, rahat bir söyleyişe ulaşmıştır. Bir bakıma, bir oyun kıvamında tek bir şiirdir *Hayret Bey'in Serüvenleri:* Aslında yeryüzünde tarih içinde insanın serüveni demek daha yerinde olur sanıyorum.

Suat Taşer çalışkan bir insandı. Tiyatroda yöneticilik görevi dışında, Güzel Sanatlar Fakültesi Tiyatro Bölümü'nde dersler veriyor, evinde tiyatro üzerine kuramsal kitaplar çeviriyor, yazılar, şiirler yazıyor, rakı içiyordu. O Soğuk Savaş yılları içinde geçmiş, gençlik ve orta yaşlılık günlerinde bürokrasiyle didişmesi, bugün gülünecek sudan nedenlerle girdiği ya da zorla sokulduğu anlamsız savaşımlar bir bakıma geride kalmıştı artık. Emekliydi, çok sevdiği Karapınar'da yalnızca yazıp okuma, bir de tiyatro üzerine tasarılarını yürürlüğe sokma zamanının gelmiş olduğuna inanıyordu.

Bu tasarılarından biri, genç hevesliler, amatörler için açacağı bir tiyatro kursuydu.

O sırada bir başka tiyatro delisi insan, Günay Akarsu da İzmir'deydi. Gündüz Karşıyaka'da Alaybey Tersanesi'nde gemi mühendisliği yapıyor, geceleri ve bütün boş zamanlarında bir amatör tiyatro çevresi oluşturmaya çalışıyordu. Böyle olunca ikisinin bir yerde buluşmaması olanaksızdı. Öyle de oldu. Aslında

birbirinden ayrı yaratılışta insanlardı ikisi de. Suat Taşer için tiyatro, tutkuyla bağlı olduğu bir sanat dalıydı; Günay içinse, kendi deyişiyle "politika" idi, politik inançları için bir araçtı tiyatro. Yıl, '70'lerin ortalarıydı, ortalık hızla ısınmaya, altımızdaki toprak hızla kaymaya başlamıştı. Sonradan hem acılı hem gülünçlü anlamda "80 öncesi" diye anılacak günleri yaşamaya ucundan köşesinden başlamıştık.

Bir gece Günay bizim eve geldi, Suat Taşer'le buluşacağını, benim de gelmemi istediğini söyledi. Karapınar'daki yazlığa gidecektik, demek yaz ya da yaz başlangıcı olmalı. Evden çıktıktan sonra birden boşanan bir yaz yağmuru altında, arabada önümü zar zor görerek, bilmediğim bir yerde ancak tarifle bulacağımız bir eve gidiyorduk. O yağmura, o karanlığa rağmen bulduk da evi: Gülbahçe ile Balıklıova arasında tenha bir yerde, yol üzerindeydi ev, belki de ondan bulabildik. Suat Taşer bile şaştı nasıl bulduğumuza, o yağmurda gelmemizi bile beklemiyormuş. Geç saatlere kadar oturduk, konuştuk; daha doğrusu onlar konuştular açacakları tiyatro kursu üzerine. İşte Günay yukarıdaki sözü bu konuşma sırasında etti: Tiyatro, kurs benim için politik düzeyde yararlanacağım araçlardır, diyordu; bizse karşı çıkıyorduk buna. Günay'la bu çelişkimiz sonuna kadar sürdü. Onun sanat-edebiyat anlayışı, o günler dünyanın çoktan unuttuğu, bizdeyse hâlâ tartışılmakta olan iki kitap: *Altın Zincir* ve *Demir Ökçe* düzeyindeydi. Tiyatro kursunun dağılması, ikiye bölünmesi de temelde bu nedenlerden oldu yanılmıyorsam. Ben derslerde Garaudy'nin *Kıyısız Bir Gerçeklik Üzerine,* Ficher'in *Sanatın Gerekliliği* kitaplarından yararlanırken, o *Altın Zincir'i, Demir Ökçe'yi* dağıtıyordu sınıfta. Geç vakit döndük Karapınar'dan.

Duyurular yapıldı, sınav günleri saptandı, sınav soruları hazırlandı. Sınav gününe kadar hayli başvuru olmuştu; Fransız Kültür Derneği'nin dershanelerinde birkaç sınıfta yüz kadar kişiyi yazılı ve sözlü sınavlardan geçirdiğimizi anımsıyorum. Suat Taşer, deneyimli bir organizatördü de, çevresindeki güçlerden, kaynaklardan yararlanmayı bilirdi. İzmir'de biz bir avuç yazar çizeri de böyle toplamıştı bir araya. Sınavlar sonunda kazananlarla Namık Kemal Lisesi'nde, çoğunluğu gece yapılan derslere başladık. Oyunculukla, tiyatro tarihiyle ilgili dersleri Suat Taşer ve Günay Akarsu veriyor, ben edebiyat, Turgay Gönenç sanat tarihi, kadim

dostu Turgut Pura'nın* eşi Güngör Hanım felsefe derslerine giriyorduk. Çok hevesli, öğrenmeye hazır gençler vardı karşımızda. Bizler de hevesle çalışıyorduk. İleriki yıllarda tiyatrodan bir türlü kopamayacak, kendi yörelerinde adlarını duyuracak insanlar çıktı bu gruptan.

Önceden de kestirdiğimiz gibi Suat Taşer'le Günay Akarsu arasındaki temel anlaşmazlık kursu ikiye böldü –bölünmek silinmez yazgımız mı bizim!–, her biri kendi öğrencilerini alıp kendi yollarında yürüdüler. Suat Taşer, Öykü Tiyatrosu'nu kurdu, başarılı birkaç temsil de verdiler İzmir'de. Sait Faik'in *Alemdağ'da Var Bir Yılan* öyküsünün oynanışı ilgi çekmişti. Ne yazık ki zayıf olan ad belleğim bu gençlerin adlarını anmama elvermiyor bugün; kim bilir nerededirler?

Günay Akarsu'ya daha sonra yine geleceğim. Suat Taşer'le devam ediyorum.

Bizde, Güner'lerde, onun çatı katında buluşuyor, güzel saatler geçiriyorduk. Bir gece benim kitaplıkta George Thomson'un *Aeschylus and Athens* adlı kitabı görünce gözleri ışıdı, ne zamandır arıyormuş bu kitabı. Okumak üzere aldı. Ölünceye kadar da onda kaldı kitap. Çevirme girişiminde bulundu mu bilmiyorum, daha sonra 1980'lerin sonlarında ben çevirdim.

1978 yılında Devlet Tiyatrolarının başına getirilen Engin Orbey, Suat Taşer'i İzmir Devlet Tiyatrosu Müdürlüğü'ne getirdi. 1980'in başlarına kadar sürecektir bu görevi. Bu kez bir araya geldiğimizde konumuz, Devlet Tiyatrolarında yapacağımız edebiyat geceleriydi. Pazar akşamları tiyatroda temsil olmuyordu, dolayısıyla salon boştu, bundan neden yararlanılmasındı? Biz on beş günde bir yapalım, diyorduk; o ise haftada birde diretiyordu. Birkaç haftalık bir program hazırlayıp işe koyulduk, sonrası gelirdi nasıl olsa. Geldi de; 1978 ve 1979 yılı tiyatro salonlarında ilginç

---

* Turgut Pura, Suat Taşer'in en yakın dostu, arkadaşıydı İzmir'de. Karapınar'da evleri çok yakındı birbirine. *Gönderilmeyen Mektuplar*'da Karapınar'da o yalnız geçen günlerini anlatırken çizdiği bir Pura portresi, Suat Taşer'in nasıl bir düzyazı ustası olduğunu da gösteriyor. "... alçıya, çamura, mermere, bronza, demire, oduna biçim ve ruh vermede hünerli, iri yapılı, uzun boylu, kalın telli saçları taranmayı unutmuş, bıyıkları özgür, sevgiden ağzı ve ciğeri yanık, dostluktan yılgın, ömründeki günlerde cebindeki paraları döke saça yaşayagelmiş yaşayagiden; otuz yılın ayları, günleri ve saatlerinden bir tekinin bile bağlılığımıza ve inancımıza gölge düşüremediği heykel yontucusu Turgut Pura.." Sevgili Turgut Pura'yı tanıyanlar bunun ne kadar sahih bir portre olduğunu bileceklerdir.

edebiyat geceleri yapıldı, Devlet Tiyatrosu'nun o güzel, küçük salonunda. İzmirli edebiyat severler, seyirciler tiyatronun pazar akşamları kapalı olduğunu unuttu iki mevsim. Devlet Tiyatrosu, yalnızca tiyatro olarak değil, aynı zamanda bir kültür merkezi gibi çalıştı onun zamanında.

Halikarnas Balıkçısı'nın anısına adamıştık ilk geceyi. Öyle bir kalabalığı hiçbirimiz beklemiyorduk. Salon bir anda dolmuş, salonun iki yanındaki yürüme yerlerine ek sandalyeler konmuştu, buna karşın ayakta kalanlar öylece ayakta dinlediler bütün konuşmaları. Ben, Halikarnas Balıkçısı'nı son kez Bodrum'a götürdüğümüz günü anlatan "Son Mavi Yolculuk" yazısını okurken, bu yolculuğu cenaze arabasının peşinde birlikte yaptığımız damadı John Noonan'ın tören boyunca çektiği renkli slaytları eşzamanlı olarak göstermesi daha da ilginçleştirmişti gösteriyi.

Ardı ardına ilginç geceler yapıldı: Orhan Kemal, Aziz Nesin, Orhan Veli adına toplantılar düzenlendi. İstanbul'dan konuşmacılar geliyordu geceye katılmaya. Aziz Nesin kendi gecesine katıldı. Düşünüyorum da, Türkiye Yazarlar Sendikası'nın, PEN'in 1990'larda yaptığı anma gecelerini biz 1970'lerin sonlarında İzmir'de yapmışız. Bunların dışında, Sanat ve Barış, Sanat ve Kadın, Tiyatroda, Edebiyatta, Sinemada Gerçekçilik, Türk Şiirinde Kurtuluş Savaşı gibi geceler geliyor aklıma şimdi. Bu sonuncuyu özel olarak anlatmalıyım:

Suat Taşer, bu gecede özellikle Nâzım'ın şiirine ağırlık vermemizi istiyordu. "Şu Devlet Tiyatrosu'nun çatısı altında Nâzım'dan şiir okutamadan ölürsem, yanarım!" diyordu. Nâzım'ın tiyatrolara girmesine, şiirlerinin, fotoğraflarının televizyonlarda gösterilmesine yıllar vardı daha... Solcuların ayrıcalığıydı henüz bunlar. Geceyi daha ilgi çekici yapmak için konuşmadan başka şeyler de kattık geceye: Nâzım'ın *Kuvay-ı Milliye Destanı*'ndaki bazı şiirleri, salona kurduğumuz güçlü bir kasetçalar aracılığıyla Ruhi Su'nun sesinden, banttan verdik; Abidin Dino'nun *Kuvay-ı Milliye Destanı* için yaptığı resimlerin slaytlarını çekti bir fotoğrafçı dostumuz, bunları şiirler okunurken perdeye yansıttık. Mehmet Akif'ten başlayıp Gülten Akın'a kadar birçok şairin Kurtuluş Savaşı şiirlerinin Devlet Tiyatrosu sanatçıları tarafından tam kadro –Suat Taşer kendisi de bir şiir okumuştu– okunduğu başarılı bir gece olmuştu bu da. Suat Bey'in yüzü gülüyordu. Nâzım'ın şiirleri, kim bilir kaç yıl sonra, yurdunda, resmî bir tiyatroda gümbür gümbür okunmuştu, hem de bir başka yasaklı sanatçının, Ruhi Su'nun sesinden.

Suat Taşer'in bu son görevinde korkusuz ve gözüpek davrandığını üzerine basa basa söylemeliyim. Geçim korkusu, şuraya ya da buraya sürülme korkusu yoktu nasılsa. Bütün yaşamı boyunca dayatılan saçma sapan uygulamaların, kısıtlamaların acısını çıkarıyor gibiydi. 1978 yılında, İstanbul ve Ankara sıkıyönetimde olduğu için oralarda yapılamayan Dünya Barış Günü, Nâzım Hikmet Günü gibi kutlamalar, üç büyük kentin işbirliğiyle, sıkıyönetimin olmadığı İzmir'de yapılıyordu; bu sonuncusunda, İstanbul'dan, Ankara'dan gelen şairler, tiyatro sanatçıları Devlet Tiyatrosu'nda buluşuyor, ilk toplantılarını orada yapıyordu.

Bir yandan Devlet Tiyatrosu Müdürlüğü yaparken bir yandan da Güzel Sanatlar Fakültesi Tiyatro Bölümü'ndeki derslerini sürdürüyor olması yoruyordu onu; astımı vardı, (soluk alma sıkıntısı çektiğinde ağzına soluk açıcı ilaç sıktığı o küçük aleti ilk onda gördüm –şimdi ben de kullanıyorum) ama şikâyetçi değildi. Öğleyin tiyatronun arabasıyla evine gidiyor, öğle yemeğinde bir iki kadeh rakısını içtikten sonra yeniden tiyatroya dönüyordu. Edebiyat gecelerinin hazırlıklarını yaparken sık sık uğrardık odasına; her defasında işimiz bittikten sonra da bırakmaz, söyleşiyi uzattıkça uzatırdı. Bu arada, arada bir masanın çekmecesini açtığını ve avuç büyüklüğünde, spreye benzer bir kutudan ağzına bir şeyler sıktığını, daha sonra da yine çekmeceden ağzına leblebiye benzer bir şeyler attığını görüyordum. Astımı için ilaç aldığını sanmıştım önceleri. Ama bir gün, elinde o spreye benzeyen kutuyla yerinden kalktı, odasında bulunan musluğa doğru gitti, yarısına kadar su doldurdu o şeyin, sonra yine otururken üzerini rakıyla tamamladı. Odada ikimizden başka kimse yoktu. Bu küçük sırrın benim önümde açığa çıkmasını sakıncalı bulmamıştı anlaşılan, bir yandan da şeytanca gülüyordu. Benim astım spreyi sandığım şey, rakı spreyiymiş meğer; mezesi de sarı leblebi. Sonradan öğrendim, herkes biliyormuş bunu. Yalnız oyuncularla değil, memurlar ve hizmetlilerle bile sıcak, yakın, içten bir ilişki içindeydi, sanki müdür değil de, herkese ağabeylik yapan yaşlı, kıdemli bir aktördü.

Müdürlüğü dolayısıyla kendisine tanıdığı tek lüksü evine tiyatronun otomobiliyle gidip gelmek, bir de oyunları, edebiyat gecelerini yukarıdaki locadan seyretmekti. Bunun içindir ki, hükümetle birlikte Devlet Tiyatroları Genel Müdürü de değişip Orbey'in yerine Cüneyt Gökçer getirildiğinde gerekçesiz olarak görevden alınınca hiç üzülmedi; kızdı belki, ama hiç üzülmedi.

Kızması kendisi için değildi çünkü. Çok yakın bir arkadaşının dediği gibi: "Sezar'ı sırtından hançerleyen Brutus, 1980 yılında da hortlamıştı ve bu kez siyasi hasımlarını değil, gerçek sanatçıları ve okul arkadaşlarını vurmuştu, vurmaktaydı."* Hazmedemediği şey buydu.

Kendisi evine, Karapınar'daki alçakgönüllü yazlığına çekilir, yazıyla, çeviriyle uğraşırdı. Öyle de yaptı. Daha doğrusu yapmış demem gerekiyor, çünkü bunu öldüğü gün evine gittiğimde gördüm, anlatacağım.

Bir iki yıl hiç görüşmedik, hastalıkla, ölümle savaştığımız yıllardı bunlar. Yılın büyük bir bölümünde İstanbul'daydık ya da gidip geliyorduk.

Onu son kez 5 Kasım 1982 günü gördüm. O soğuk ama güneşli kasım sabahında Anayasa oylamasında oyunu kullanmış, eşi Huriye Hanım'la birlikte Amerikan Kız Koleji'nin kapısından çıkmış evine dönüyordu. Sarıldık, öpüştük. "Bir ara uğrasanıza," dedi, "oturur, konuşuruz." "Olur," dedim, "uğrarım". On bir gün sonra öldü. Yine Güner haber verdi öldüğünü. Hemen koştum.

Gittiğimde, pencereleri açık, rüzgârlı, serin bir odada yatıyordu beyaz bir çarşafın altında, yastıksız. Rahatlamış gibiydi, soluk alamama derdinden kurtulduğu için. Artık ne soluk, ne hava, ne ilaç, ne sigara, ne rakı, ne kitap, ne mektup... Hiç.

Bu hiç'ten geriye kalan, tıka basa bir oda dolusu kitap... Dolaplar, sandıklar dolusu dergi... Notlar, bitmiş bitmemiş yazılar, şiirler. Elliye yakın yapıt: şiir, mektup, oyun, çeviri. Stanislavski'nin altı yüz sayfalık *Yaşamım* adlı yaşamöyküsünü çevirmiş en son. Masanın üzerinde duruyor. 29 Ekim 1982 tarihli bir not var son sayfasında. "Bugün bitirdim," diyor notta, "radyoda Beethoven'in *İmparator* senfonisi çalıyor. Hayat her şeye rağmen güzel!" On yedi gün daha yaşamış demek bu güzel hayatı. Pencereden denize bakarken, on yıl önce bu odada ilk kez rakı içtiğimiz günü düşünüyorum, bol turşulu, bol rokalı. Sonra başka yıllar, başka günler, o günlerden fotoğraflar geliyor gözlerimin önüne. İçeride dostları, çalışma arkadaşları: Güner, Oğuz Makal, Efdal Sevinçli, tiyatrodan bir oyuncu. On yaşındaki oğlu Barış, babasının masasına oturmuş, sakin sakin resim yapıyor renkli kalemlerle. Huriye Hanım metin davranmaya çalışıyor bu ani ölüm karşısında, alçak bir sesle son gün, son gece neler olduğunu anlatıyor soranlara.

* Cahit Albayrak'ın 7 Şubat 1980 tarihli mektubu, Müjde Bilir'in *Suat Taşer ve Üç Duvarlı Dünyası* (1992; s. 46) adlı kitabından.

O ise, o serin odada, güzel, rahatlamış yüzüyle yatıyor. Son kez gitmek için yüzünü örten çarşafı kaldırınca, beyaz saçları uçuşacak şakaklarında, açık pencereden gelen rüzgârda.

Şimdi Balçova Mezarlığı'nda yatıyor Suat Taşer. Her yıl ölüm gününde öğrencileri, meslektaşları uğrayıp bir demet çiçek bırakıyorlar başına. Fakültede bir amfiye adını vermişler. Adına konan Dramatik Yazarlık Ödülü Yarışması'nda ödül kazanan yapıtları sahneleyerek yaşatıyorlar adını. Kitapları, dergileri, mektupları fakülteye bağışlandı. Arada bir fakülte kitaplığından elinize İngilizce bir oyun ya da tiyatro kuramı üzerine bir kitap geçer de kapağını açınca SUAT TAŞER ARMAĞANIDIR damgasını görürseniz hiç şaşırmayın. Onun elinin değdiği bir kitabı almışsınızdır okumak için. Geçen yıl benim başıma geldi bu. Robert Graves'in *The Greek Myths* adlı kitabını arıyordum, Tiyatro Bölümü kitaplığında buldum; iç sayfalarında demin dediğim damgayı taşıyordu. Sayfaları arasında bir de ne buldum bilir misiniz? İnce, pelur kâğıda çizilmiş, beş hareketle üçgen kravatın nasıl bağlanacağını gösteren resimli bir tarif... Suat Taşer, çoğu aktör gibi iyi giyinmesini severdi, üstelik yakışıklıydı.

Günay Akarsu da göbek bağıyla İstanbul'a bağlı bütün yazar çizerler gibi bir süre sonra İzmir'den tekrar İstanbul'a döndü. Uzun yıllar görüşemedik. Sonra 1981 yazında bir gün Divanyolu'nda otobüs beklerken durakta karşılaştık. Ülker'in hasta olduğunu, Çapa'da yattığını öğrenince çok üzüldü. İzlem Yayınları'nın yakındaki bürosuna çağırdı beni bir kahve içmek için. Gittik. Karısı Nur da yayınevinde çalışıyordu. İzmir'den ailecek tanışıyorduk, o da üzüldü kötü habere. Hafta sonu izninde evlerine beklediklerini söylüyorlardı, Cihangir'de bizim kaldığımız eve çok yakın bir evde oturuyorlarmış. Geleceğimizi söyledim. Ülker, belki de kendisini o hasta ve bitkin durumda görmelerini istemediği için gitmek istemedi, ben de üstelemedim, öylece kaldı. Bir daha görüşmedik Günay'la. 1982 yılı kasımında, Suat Taşer'den on dört gün sonra onun da kanserden öldüğünü okudum gazetelerde.

Suat Taşer'in Emeği...*

Selim İleri

Aktör ve yönetmen Suat Taşer... Şair Suat Taşer... 1919-1982... Şairliği için Memet Fuat, "Toplumsalcı bir şairdi. Serbest nazım anlayışından Garipçilerin *Yaprak* dönemindeki toplumsalcı şiirine doğru gelişmiş, son yapıtlarında ise bireysel konuları da içeren, yergici bir şaire ulaşmıştı" diyor. Bir de tiyatro kitaplığı için didinmiş, "çevirmen" Suat Taşer var. Stanislavski'nin *Sahneye Koyma Sanatı*'nı, *Bir Aktör Hazırlanıyor*'unu onun çevirisinden okumuştuk. Lajos Egri imzalı *Piyes Yazma Sanatı*'nı da. Hepsi, yitik Yazko Yayınları'nın verimi. *Piyes Yazma Sanatı*, rahmetli Ertem Eğilmez'in başucu kitabıydı.

Sonra, yine Stanislavski'den *Sanat Yaşamım*.** Şairin ölümünden sonra yayımlanan bu çevirinin başında, eşi Huriye Taşer'in önsözü var. Böylesi çabaların çevirmeni nasıl yıprattığını dile getiriyor. On dört, evet tam on dört yılın emeğiyle gerçekleştirilmiş çeviri sona erdiğinde, Suat Taşer şu notu düşmüş: "Her şeye karşın, bu dünya gene de yaşanmaya değer."

Bir gece, geç saat bitmiş çeviri. Tiyatro adamı, şair çevirmenin ruh durumunu duyumsar gibiyim: Kalın bir kitap, kolay kolay yayımlanmayacak, kaç kişi okuyacak? Oysa okunmalı ve eserin benzeri daha nice kitap dilimize kazandırılmalı...

Sanat Yaşamım'da Stanislavski kendisini sanata alıp götüren çocukluk, yeniyetmelik izlenimlerinden yola çıkar. Evleri, sokakları, tüccarları, tiyatroları, salonları ve müzeleriyle 19. yüzyıl sonunda Çarlık Rusya'sı eski bir tanış gibi karşınıza çıkar.

Bu "tanışıklık" durumunu Stanislavski'nin bir saptamasıyla çözebilirsiniz: "İşte size, *Karamazov Kardeşler* romanının sayfalarından dışarı uğramış duygusunu veren huzursuz bir efsane kahramanı üstüne bir başka öykü..."

---

* *Radikal Kitap*, 22 Şubat 2013.

** Can Yayınları, 1992; Agora Yayınları, 2011. (y.h.n.)

Bugüne dek okuduğunuz romanlar, öyküler, o eşsiz Çehov oyunları belleğinizi eski Rusya'yla haşır neşir kılmıştır besbelli. Bir yanda Dostoyevski, Tolstoy, Gogol gibi devler, bir yanda öykü sanatını altüst eden Çehov külliyatı, o karmakarışık okunmuş eserler, hepsi aklınıza gelir.

Mesela, *Beyaz Geceler* için boğula boğula ağlamıştım...

Geçmişin kültür birikimini bugüne ve yarına sunan, hiç şüphesiz, yazılı kültürdür. Türk edebiyatı böylesi bir mirasa sahip olmasına karşın, kültür politikalarımız açısından bu miras öylesine hor görülmüştür ki, onca emek, onca değer unutulup gitmiştir...

Sonra bir kez daha Suat Taşer'i düşündüm. Hangi "çılgın" istek onu bu çeviriye alıp götürmüştü? Stanislavski'nin sanat yaşamını okuyarak kimlerin mutlu olacağı aklından geçmiş miydi? Büyük bir tiyatro adamı, fakat bizde kimin umurunda? Kaç tiyatro oyuncumuz, televizyon dizisi oyuncumuz okudu acaba Stanislavski'nin Suat Taşer'ce dilimize çevrilmiş eserlerini?

Sanat Yaşamım kitaplığımda. Küçük punto, dört yüz yetmiş dört sayfa tutan anı kitabı. Büyük bir tiyatro mücadelesini yaşamın imbiğinden geçiriyor. Çevirmeni, dediğim gibi, dilimize kazandırmak için on dört yıl didinmiş. Neyse ki yenilerde Agora Kitaplığı bu güzel eseri okurlarla buluşturdu.

Şunu da sordum: Ben bu yazıyı niçin yazıyorum? Günümüzün "benden öncesi tufan / benden sonrası tufan" anlayışında Suat Taşer'i neden anmak ihtiyacını duyuyorum?

Özlü bütün çabalar burada silik, ölgün!

Ama hep *Sanat Yaşamım* çevirisinin noktalandığı o gece, gözümün önünde, hep, yorgun ve mutlu Suat Taşer.

Suat Taşer gibi niceleri...

İçindekiler

Sunuş: "Bir Ben Bir Yokuş" (*Müjde Bilir*) *9*

Bir

Dünya Komedyası I *25*
Dünya Komedyası II *28*
Güneş Çocukları *29*
Azat Olmak İsterim *30*
Doğduğum Yer *30*
Güneşten Yanan Mısralar *31*
Dönmek İstiyorum *31*
Unutamıyorum *32*
Toprak ve Allah *33*
Hüvelbaki *33*
Müdafaa *34*

1943

Açık Mektup I *38*
Açık Mektup II *39*
Sebep *41*
Napolyon'a Mersiye *41*
Zeus'a Mektup *43*
Entermezzo *47*
Yarı Uyur, Yarı Uyanık *49*
Keziban'a Mektup *50*
Yemin Ederim *53*

Hürriyet

Künye

Künye *58*
Beş Yaşıma Kadar *68*

Konuşmayan İnsanlar

Takdim I *74*
Takdim II *75*
Takdim III *76*
Takdim IV *77*

Şiirlerime Nasihat

Ateş Kes *94*

Merhaba

Olmalı *99*
Oldu Bir Kere *99*
Gözleri *100*
Yürek İster *101*
Türkülerin İki Gözü İki Çeşme *101*
Ağaç Böyle Dedi *102*
Çıldırasıya *104*
Gördüm *104*
İçimde *105*
Bir Şehir Uyandı *106*
Belkıs Hanım *106*
Ak İnsanlar *108*
Ali Bey *108*
Duvardaki Resim *111*
Bu Saatte *112*
Geçmiş Baharlar *113*
Boşuna *114*
Haziranda Bir Geceydi *115*
Başka Dünyalara Acıkmış *116*
Kişi Kendi Varınca *117*
İçinde *118*
Gel Gidelim *119*
Dünya Uyanıyor *120*
Bolu Üzerinden İstanbul *121*
Bahar Düğünü *122*
Var *123*
Uykuların Dışındayım *124*
Mavili, Siyahlı, Beyazlı *125*
Bir Başka Ağaç *126*

Aynı Güneşte Isınıyoruz *127*
Gözlerim Uzaklarda *128*
Sensiz *128*
Besbelli *129*
Derdim İlacım Anadolu *129*
Geceden Notlar *131*
Yalnız Adam *132*
Gel de İçme *133*
Pencereden Bakarken Yazılmıştır *134*
Karınca, Bulut, Adam *135*
Hayal Meyal *136*
Çünkü *137*
Cıgaramın Dumanı *138*
Çıksam Dağların Başına *139*
Geleceksin *140*
Oynak *141*
Işık'ım *142*
Senin İçin *143*
Keloğlan'ın İşleri *144*
Düşün *145*

Haraç Mezat

Sahavet Hanım *149*
Sahavet Hanım Yollarda *150*
Sahavet Hanım'ın Rüyası *151*
Söz Vermişim *154*
Sendendir Atatürk *155*
Vakit Geçiyor *156*
Garip Adam *157*
Kırpıntılı Şiir *158*
Can Türküsü *159*
İstanbul'a Bak *160*
Bir Kapıdan İçeri *161*
Haraç Mezat *162*
Böyle Olmaz *163*
İyi Niyetle *163*
Bilmece Bildirmece *164*
Mahallem *164*
Boşuna Dönüyor Dünya *165*
Aşk Herşeyden Önce *166*
Unutulmaz *167*
Böyle mi Olacaktı *168*
Aynı Hikâye *169*
Dürdane Kız *170*
Karşıki Evden Bir Horoz Öttü *171*
Kadınım *173*
Elde Değil Düşünmemek *174*

Yeni Baştan *174*
Bu Bir Şarkıdır *175*
Dolap Beygiri *176*
Gecenin Ortasında *177*
Oluverdi *178*
Kulakları Çınlayası *179*
Dörtyol Ağzı *180*
Bir Can Taşırız Emanet *181*
Umumiyetle Doğru Haber Alan Bir Kaynaktan … *181*
Ama Lâkin Şüphesiz Fakat *182*
Vaktin Ortasında *183*
Bir Şey *184*
Sevdalara Karşı *185*
Kız İster ki *186*
Ellerim *187*
Kırık Dökük *188*
Şu Allahın İşleri *189*
Pencere Güzeli *190*

İkinci Kurtuluş

Korku *195*
Dalmışım *196*
Bağlı *197*
Sedrebeki *198*
Tükeniverdik *199*
Acı *200*
Ağaç Korkmuyordu *201*
Düş Korkunun Peşine *202*
Aldı Beni Bir Düşünce *203*
Zaman Ana *205*
Büyük Karanlığa Bir Adım Kala *207*
Ayhan Köyü *208*
Kızım Işık *209*
Hürriyet Derler Bir Güzel Sevdim *211*
Ak Kız *212*
Gidişat Onu Gösterir *212*
Yirminci On Kasım *214*
Abuzettin Bey *217*
Bir de Baktılar ki *218*
Şinanay Havası yahut Eski Zamandan Kalma … *219*
Ağaç Dedi ki *221*
Bir Kadın *222*
Bir de Baktım *223*
Lâfa Bak *223*
Özdemir Hazar'ın Dükkânındake Kız *224*
Mehtaplı Bir Gecede Çekip Giden … *225*
İzmirnâme *226*

Çal Çal Oyna *230*
Mes'uliyetnâme *231*
Nene Hatun *232*
İkinci Kurtuluş *235*
Değişen Dünya *237*
Sabık Şarkı *238*
İki Kere İki Beş *239*
Buyurun *240*
27 Mayıs Şarkısı *241*

Hayret Bey'in Serüveni

Hayret Bey Kendini Tanıtıyor *247*
Hayret Bey'in Marifetleri *249*
Hayret Bey Uyanıyor *251*
Hayret Bey'in Ateşi Var *252*
Hayret Bey Ankara Akşamında *253*
Hayret Bey Gazete Okuyor I *254*
Hayret Bey Gazete Okuyor II *256*
Hayret Bey Düşünmeyi Seviyor *258*
Hayret Bey Ölümlerden Yorulmuş *259*
Hayret Bey İnsanlığından Utanıyor *260*
Hayret Bey Güveniyor *261*
Hayret Bey Olayları İzliyor *262*
Hayret Bey Yaşadığı Kente Bakıyor *263*
Hayret Bey Gününü Utanarak Yaşıyor *264*
Hayret Bey Geçmişten Geleceğe Bakıyor *265*
Hayret Bey Nereden Geldiğini Biliyor *265*
Hayret Bey Eski Defterleri Karıştırıyor ya da … *266*
Hayret Bey Nasıl Öldüğünü Anlatıyor *267*
Hayret Bey Tarihe Bakıyor *268*
Hayret Bey Sen'i Söylüyor *269*
Hayret Bey Adamoğlu'nun Peşinde *270*
Hayret Bey Tarihte Akan Kana Bakıyor *272*
Hayret Bey Aradığını Yılanda Bulmuş *274*
Hayret Bey Ana Tanrıçaya Yakınıyor *274*
Hayret Bey Evreni Yaratıyor *275*

Evrende Ellerimiz

Lânetli Zamanlar *285*
Sonunda *286*
Çağ Şarkıları *287*
Kırık Camın Kenarından *289*
İyi Kız *289*
Zamanı Dinliyorum *290*
Şen Adamın Şarkıları *291*

Çağrı *293*
Bu Sen *294*
Biten *295*
Yalnız Adamın Düşleri *296*
Acılı *299*
Ya Siz *300*
Kızlı Yağmur *300*
Yazık *301*
Zamanda *302*
Yeşerik Zamanın Tarlasından *303*
Mutluluğun Gözleri *305*
Parkta *308*

Evrende Ellerimiz

Alfabede A *311*
B *313*
C *315*
D *316*
E *316*
F *317*
G *318*
H *319*
I *320*
İ *320*
J *320*
K *321*
L *321*
M *322*
N *322*
O *323*
Ö *324*
P *325*
R *326*
S *326*
Ş *326*
T *327*
U *327*
Ü *327*
V *328*
Y *328*
Z *328*

Acı Karanlık *329*
Gel Hele *329*
Bana Düşen *330*
Kendimizi Görmek *331*
İnsanı Söylemek *332*
Evrene Bakmak *332*

Gelecekte Olmak *333*
Bir Kez Yaşamak *334*
Doğaya Girmek *335*

Alçak Basınç

İlk Duvar *339*
Çılgınlık *340*
Gökyüzüne *340*
Gecenin *341*
Gözlerinin *341*
Gün Kurdu *342*
Eski Hayvanlar *343*
Bir Kıvılcım *343*
Açmak *344*
Cerenimi *344*
Böldüm *345*
Korku *346*
Bakmalarla *347*
Günü Büyüten Ölüler *348*
Ondokuz Ondokuz Ondokuza Beş Var *349*
Yalanlama *350*
Deli Kuşun Demeci *351*
Kalem *352*
Alçak Basınç *354*
Güne Çıkmak *355*
Dolambaç *356*
Böcekçeler *356*
Şimdiler *357*
Cinayetler Durağı *358*
Bahar Olayları *359*
Âdemgiller *360*
Günü Yaşamak *361*
Köstebekler Düğünü *362*
Bildiri *362*
Kitabın Dediği *363*
Kuş Bakışı *363*
İnce Hayvan *364*
Hoş Geldin Oğlum Barış *365*
Et At Ot İt *366*
Tanık *367*
Tarih *368*
Bebekçe *369*

Son Şiirler

Beş Yaşımdan Sonra *373*
Unutulmuşlar I *375*
Unutulmuşlar II *376*
Şöyle Bir Düşündüm de *377*
Atatürk Bir Haindi *378*
Ölümsüz Kral Ölmüş *381*
Eski Şarkılardan Yeni Nağmeler *381*
"Gülün kokusu ..." *383*
"Yağmur cumasında ..." *383*
"Öğrendim ..." *384*
"Ben mezarlıkta ..." *384*
"(Niçin) ..." *385*
"Sensizliği Yaşamak ..." *385*

Suat Taşer Şiiri Üzerine

Tiyatro ve Şiir (*Suat Taşer*) *393*
Mektup (*Attilâ İlhan*) *395*
Mektup (*Aziz Nesin*) *397*
Şairler Dövüşür: Suat Taşer (*Mehmed Kemal*) *398*
1940 Kuşağının Ustası Suat Taşer (*Tahir Özçelik*) *401*
Suat Taşer'i Düşünürken... (*Kemal Sülker*) *409*
"Merhaba" Suat Ağabey (*Turgay Gönenç*) *415*
"Yaşamak Sevmektir, Ölmekse Yeni Değil" (*Özdemir Nutku*) *419*
Sahavet Hanım'ın Ozanı: Suat Taşer (*Efdal Sevinçli*) *422*
Suat Taşer'in Evreninde Yaşamın İki Boyutu (*Bilgin Adalı*) *425*
Suat Taşer'le İzmir'de (*Mehmet H. Doğan*) *428*
Suat Taşer'in Emeği... (*Selim İleri*) *437*

ISBN:
9 786053 145233

KDV'den muaf

Suat Taşer (1919-1982) "Azizim Taşer... Bilmem *Yelken* dergisini bir süredir benim yönettiğimden haberin oldu mu? ... Dinamo'dan tut Dağlarca'ya, Aziz Nesin'den Tarık Dursun'a ya da Ceyhun Atuf'a kadar çeşitli arkadaşların yardımı ile tam bir amatör dergisi kişiliğiyle yapıyoruz bu işi... Senden özellikle tiyatro konularında yazılar rica edecektim fakat Baki Süha'nın *Cumhuriyet*'te yayınladığı şiirleri okuyunca utandım; ben ki daha bir bacakken 1943'teki, *Hürriyet* (kitabındaki) şiirlerini okumuş ezberlemişimdir, Suat Taşer'in öyle bir kalemde silinmeyecek ozanlardan olduğunu kestirebilmeliydim. Bu bakımdan şimdi büyük ricam, yeni şiirlerinden şöyle hiç değilse iki ya da üç sahife kapsayacak kadar bir miktarı *Yelken*'e vermek lütfunda bulunman. Ver ki iyice değerlendirelim onları, dosta düşmana gösterelim. Ayrıca tiyatro yazılarını da gönderirsen bizi ihya edersin, aziz dostum."

(Mart 1968, Attilâ İlhan)